

سید جعفر پیشه وری

21 آذر

(1324 جو ایل)

آذربایجان روزنامه سینین نشریه سی

1340 1961

رداکتورلار: بالاش آذراوغلی، غفار کندلی، عباسعلی زنوزی

ترتیباتچیلار: اسماعیل جعفرپور، محمدرضا عافیت، محمد آذرلو

تخنیکي رداکتور و مصحح: محمد آذرلو

رسام: علی مینایی تبریزی

موندريجات

بیر نئجه سۆز

نیطقلر و بیانات

فیرقه و دؤولتین مسألهلری حقینده مرکزی کومیتەنین عمومی ایجلاسیندا

- مرکزی کومیتەنین کئچمیش عمومی ایجلاسی نه شرایط آلتیندا توپلانمیشدی؟
- فدایی دستهلرینین تشکیلی
- دؤولت قورولوشی حقینده
- میلی حؤکومت و اونون تعقیب ائتدیگی اساس مسألهلر
- معاریف و مدنیت مسألەسی
- فیرقه و دؤولتین قاباغیندا دوران موهوم مسألهلر
- مالیات باره سینده

دانیسرا سالونوندا

بیرینجی کندلی کونفرانسیندا

آذربایجان خلقی نین صلاحیتدار شخصلری نین کونفرانسینداکی ائتدیگی بیانات

تبریز افسرلیک مکتبەنی قورتار انلارین جشنینده

آذربایجان مجلس میلی سینی نین آخیرینجی ایجلاسیندا

بیر قدر ده ایرانین عمومی وضعیتیندن دانیشماق لازیمدیر

بیر نئجه کلمه ده مووافیقتنامه حقینده دئمک لازیمدیر

ستارخان بایراقلی تبریز شهر کومیتەسی نین 7 - جی حؤومه کومیتە سینده

آذربایجان دموکرات جاوانلاری نین بیرینجی کونفرانسینده بیام

فیرقه میزین بیرینجی ایلدونومو بایرامی موناسیبتیله دؤولت تیاتر سالونوندا

شېر و خورشيد تياترى نىن سالونوندا شېرىور

تېرىز شېرىنن فعاللار جلسەسىندە

شېخ محمد خىبابانى آبدەسى نىن اچىلىشى موناستېلە

دارولفونونون اچىلىشى موناستېلە

تېرىز شېر فىرقە تشكىلاتىنن فعال فىرقە عوضولرىنن دۆلت تئاترى بىناسىنداكى جلسەسىندە

سووت مدنىت ائويندە سووت ايتىفاقىلە مدنى علاقەلر جمعىتى آذربايجان مركزى شۇعبەسى ايدارە ھىتى نىن ايللىك

فعاليتى حقىندەكى بېغىنجاقدى

دۆلت تئاترى بىناسىندا

مركزى كومىتەنن بىناسى قارشىسىندا

مقالە لىر

ايفترا آمىز تىلقرافى كىم اىمضا ائتدىر مىشىدىر

اىنتىخابات فرمانىنى خالقىمىزىن اوزو صادىر ائتمەلىدىر

صدر دوشدو

اىكىنجى دۆورەنن شوعارلارى

بۇيوك خالق بېغىنجاقلارى

مركزى حۆكومت نومابندەسى ايله اپارىلان دانىشىقلار حقىندە

تىجارت بازارى تاىماق لازىمدىر

بۇيوك خلق بېغىنجاقلارى

مركزى حۆكومت نومابندەسى ايله اپارىلان دانىشىقلار حاقىندا

تيجارت بازاري تاپماق لازيمدير

اؤلئك وار دؤنمك يوخدور

هامي يا، هامي يا، هامي يا

بيزجه آذربايجان و ايران مسالهسي

اؤلدوروجو تنقيد- امانسيز موباريزه لازيمدير

كولاهبردارليقلار ايله شديد موباريزه انتمك لازيمدير

«آذربايجان» موفقييتلر يميزين ايناسي دير

هارا و نه اوچون گليرلر!؟

بیر نچه سۆز

«مقصود میلیمیزین آزادلیغی یولوندا آپاردیغی موباریزه دن نومونه لر گؤستر مکدیر. اونا اولدوغو کیمی تصویر و ترسیم ائتمگی مور یخلره، ادیب و شاعیر لریمیزه تاپشیر ماق لازیمدیر. بو اونلارین میلی و اخلاقی وظیفه لریدیر. بیزیم فیرقه میز دؤلت ووجودا گتیر مکله مشغول اولدیغی اوچون من ده باشقا فیرقه عوضولری کیمی تاریخ یار ائتماق ایشی ایله مشغولام. قوی بیزیم ووجودا گتیر مکده اولدوغوموز میلی دؤلتین تاریخی مور یخلر یازیب کاغاذ اوزرینه گتیر سینلر. بیز او تاریخی یار ائتماق داها آرتیق دیققت ائتمه لی بیک.»

(سیدجعفر پیشه وری)

1324 - 1325 - جی ایللر آذربایجان خلقی نین 1320 - 1325 - جی ایللرده کی میلی آزادلیق حرکاتی نین ان یوکسک ذیره و سینی تشکیل ائدیر. آذربایجان خلقی 1324 - جی ایل شهر یور آی نین 12 - ده اؤز دوغما فیرقه سی - آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین رهبر لیگی ایله حاکمی تی اؤز ایله آلاق میله - گنیش زحمتکش طبقه لره فعله و کندلیره، یوخسوللارا و بوتون ایران خلقلرینه آرخالانان آذربایجان میلی حؤکومتینی قورموشدور.

آذربایجان میلی حؤکومتی دؤرونده خلقین ایقتیصادی، سیاسی و مدنی حیاتیندا هر طرفلی و میثلی گؤرونمه میس بؤیوک بیر اینکیشاف عمله گل میشدیر. میلی حؤکومتین باشچیلیغی، آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین رهبر لیگی ایله مملکتده گنیش خلق کوتله سی نین منافعینه موافیق میلی - دموکراتیک مدنی ایصلاحات آپار یلمیش بو ساحه ده اله اندیلن نایبلیتلر دوستلاریمیزی سؤیندیر میس، دوشمنلریمیزی حئیران قویموشدور.

آذربایجان و بوتون ایران خلقلری نین آزادلیق و میلی ایستقلال اوغروندا کی تاریخی موباریزه سی نین موهم بیر مرحله سینی تشکیل ائدن آذربایجان میلی حؤکومتی دؤرونون موکمل تاریخی یار ائتماق وظیفه سی عالیملریمیزین و ضیالیلاریمیزین قارشیسیندا دوران اساس وظیفه لر دندیر. وقتیه آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین مرکزی تبلیغات شؤعه سی طرفیندن چاپ و نشر اولونان «قیزیل صحیفه لر» و «12 شهر یور» کیتابی گنیش اوخوجو کوتله سینی بو دؤرون حادیه لری ایله تانیس ائتمکده موهم رول اوینامیش. آذربایجان و بوتون ایرانین مو عاصیر تاریخی حقیقده علمی تدقیقات آپارانلارین الینده قیمتلی وساییط اولموشدور.

همين كيتابلارين چوخدان چاپ اولونماسي، ساتيشدان قورتارماسي، همده سيد جعفر پيشهوري نين بير چوخ اثرلرينين بو كيتابلارين متنينه داخيل انديلمه مهي و سايره اوزوندن، خلقيميزين شانلي 21 آذر نهضتي تاريخيني اويرنمك ايستهينلرين طلبيني نظره آلاق 1324-1325 - جي ايللر حاديهلريني هر طرفلي و دوزگون اويرنمگه ايمان و ئرن يئني بير اثرين نشري نين لوزومو چوخدان بري حيس اولونوردو.

حورمتلي اوخوجلارا تقديم اولونان «21 ذر» آدي وئردىگيميز بو كيتابدا آذربايجان و بوتون ايران خلقلرينين بويوك اوغلو، «ايران آزادلىق جبههسي»-نين مؤسسيسي، آذربايجان دموكرات فيرقهسي نين تشكيلاتچيسي و صدري، آذربايجان ميلي حؤكومتينين باشچيسي و ايران فعله حركاتينين گؤركملي رهبرلريندن سيد جعفر پيشهوري نين 1324 - 1325 - جي ايللرده سؤيلهديگي نيطقلرين، انديگي موصاحيهلرين، وئردىگي بياناتين و يازديغي مقاله و تلقرافلارين اساس بير حيصهسي توپلانميشدير. «21 آذر» خلقيميزين شانلي ميلي آزادلىق موباريزهسي نين موئين دؤورونو عكس ائدن قاموسي و جانلي تاريخدير. بورايا كيمسه نين شخصي مولا حيطه و دوشونجهلري يول تاپماميش، كيتاب الده اولان مطبوعات و چاپي سندلر اساسيندا ترتيب اولونموشدور.

«21 آذر» آذربايجان خلقينين ميلي آزادلىق موباريزه سيني شوعورلو و شوعورسوز اولاراق پردهلمگه و تحريف ائتمگه چالیشان پان ايرانيزم قويروغوندا سورونن، ايمپرياليزمه قوللوق ائدن مورتجع جيزماقار اچيلارا قارشى ايتهمنامهدير. آذربايجان و بوتون ايران خلقلرينين آزادلىق اوغروندا بيرگه موباريزه آپاراجاغينين موقدس عهدنامه سيدير. «21 آذر» جوانلاريميزين بين الميلاجي ليك و وطنپرور ليك احوالروحيه سينده تربيه اولونماسي ايشينده بويوك رول اويناياجاقدير. «21 آذر» گؤركملي يازچي و اينقلابچي پوبليسيست سيد جعفر پيشهوري يار اديجيليغينين ان قيمتلي نومونه لريله تانيش اولماقدا اوخوجلاريميزا كؤمك ائدهجكدير. آذربايجان و بوتون ايران خلقلرينين آزادلىق موباريزه سي تاريخيني اويرنمك ايستهينلرين اينده قيمتلي وسايط اولاجاقدير.

غفار كندلي خورداد 1340

فیرقه و دؤولتین مسألهلری حقینده مرکزی کومیته نین عومومی ایجلاسیندا

مرکزی کومیته نین کنج میس عومومی ایجلاسی نه شرایط آلتیندا توپلانمیشدی؟

مرکزی کومیته نین کنج عومومی ایجلاسی آغیر بیر وضعیتده تشکیل اولونموشدو. او وقت کندلیلر و فیرقه شؤعه لری ژاندارم جلا دلاری واسیطه سیله بؤیوک تضییق و فیشار لارا معروض قالمیش ایدی. گونده یوز لرحه کندلی ژاندارم ظولموندن فرار اندیب فیرقه کومیته سینده پناه گتیریر اورادان ایمداد و کؤمک طلب اندیر دیلر. زیندانا لار جور به جور باهانا لار اوزره توقیف اندیلن کندلیلر ایله دولدور لوموشدو. بالاخره بوتون دؤولت دستگاهی بیزیم میلی حرکتیمیزی بو غماق اوچون آیاغا قالمیشدی. تهران حوکومتی فیرقه تشکیل تینی مونحل ائتمک، فیرقه میزین رهبر لیرینی اؤلدوروب مؤیداندان چیخارماقدان اؤترو وار قوه سیله چالی شیر و بو یولدا هئج بیر جینایتدن چکینمک ایسته میردی.

فدایی دستهلری تازا تشکیل اولماغا باشلامیشدی. بوگون بؤیوک بیر قودرت همالیک اولوب تهران مور تجله لری نین جانلارینی لر زیه سالان بو میلی قوه تازا ایاق توتماقدا ایدی. حتی بو ایش او قدر کیچیک، او قدر ساده ایدی کی، بیز جورأت اندیب مرکزی کومیته ایجلاسیندا او خصوصدا گنیش معلومات وئره بیلیمه دیک. بونونلا بنله کنج میس عومومی ایجلاس تاریخی بیر ایجلاس ایدی. ایجلاسدا فیرقه اوزونون قطعی سؤزونو دئییب دیفاعدان حمله یه کنجک فرمانی صادر ائندی. ایفتیخار ایله دییه بیلیم کی، او جلسده فیرقه نین منه اولان توجهینه و اعتمادینا دایانیب عومومی ایجلاسا میلی مباریزه میزده یئنی بیر دؤوره باشلان دیغینی اعلام ائندیم، آرزو لاریمیزین یاخینلاشدیغینی سؤیله دیم. اگر فراموش ائتمه میس اولسوز او گون من آچیق صورته دندیم کی، آرتیق مودافیعه دؤوره سی کنج میس دیر. ایندی بیز داغین قول ه سینده چاتمیشیق مقصد و هدفیمیز گؤزوموزون اؤنونده دیر. فدایی قوه لری آرتیق ژاندارملارین جینایتلرینه خاتیمه وئرمک اوچون ایشه باشلامیش، کندلی یه اینتقام چکمک ایجازه سی وئریلمیش دیر. او گون فیرقه و میلی حرکات بؤیوک خطر قارشیسیندا ایدی. آذربایجانین موهم شهر و نیظامی منطقه لرینده تهران ایرتجاعی دؤولتین جینایت آمیز امر لیرینی ایجرا اندن نیظامی قوه لر بیزیم حرکتیمیزی بو غماق فرمانی آلمیشدی.

تبریز، اردبیل، اورومی، میاندواب، شاهین دژ و سایر نوقطه لرده مونتنظم قوشون حیصله لری بیزه نیسبت خصمانه مؤوقع توموش سرتیب درخشانی، سرهنگور هرام، سرهنگ زنگنه تیپلری اولکهمیزی قان و آتش در یاسیندا عرق ائتمگه موصم اولموشلاردی. بنله بیر زماندا مرکزی کومیته میزین عومومی ایجلاسی بیزه حمله فرمانی وئردی و میلی آزادلیق مباریزه سی نین باشلانماسینی بوتون فیرقه افرادینا اعلام ائندی. بونیه فیرقه صف لرینده حربی ایش باشلان دی. تشکیل تین بوتون ساغلام عوضولری سیلاحا ساریلیب فدایی دستهلرینین چرده گینی و ریشه سینی تشکیل وئردی. بوتون خلق مرکزی کومیته نین عومومی ایجلاسی نین آچیق تصمیمی اوزره حرکت گلدی، آیاغا قالدی، میلی آرزو لارینی حیاتا کنجیرمگه باشلادی.

فدایی دستهلرینین تشکیلی

فدایی دستهلرینین باره سینده موتأسیفانه بو وقته دک چوخ آز انشیدیلیمیش دیر. بوتو تشکیل تین تفصیلی میلی تاریخیمیزین ان شانلی صفهلریندن بیرینی ووجوده گتیریمیش دیر. فدایی تشکیل تین چوخ طبیعی بیر صورته خلق

حرکاتیندان دو غموشدور. کندلردن اینتیقام آلماق قصدیله مئیدانا چیخان بو جریاندا فیرقه تشکیلاتلاری نین گؤستر دیکلری فداکارلیغی اینکار ائتمگه لوزوم یوخدور. دوغری دیر کندلی ژاندارم طولموندن جانا دویوب اونون شرینی دفع ائتمک اوچون سیلاح الدهموباریزه قیام ائتمیشدی، لاکین اونو تشکیل ائدن، اونون باشیندا دوران، اونو دوزگون هدفه سؤوق ائدن فیرقه میزین بئرلی تشکیلاتلاری نین ترتیب ائندیگی قهرمانلار اولموشدور.

من اعتراف ائدیرم کی، فدایی حرکاتیندا بؤیوک نوقصانلار دا اولمامیش دگیلیدیر. چوخ بئرلرده یابانچی و کثیف عونصورلر ده بو موقدس آددان سواستیفاده ائتمگه چالیشمایش اولمامیشلار. بعضی بئرلرده گنجه - گوندوز یوخسوز و آج قالان فدایی قورملرینه کؤمک یئتیرمک قصدیله اهالی طرفیندن داوطلبانه کؤمکر ده اولموش حتی آنبار داغیتماق و یا بعضی اربابلارین آتلارینی موقتی اولاراق توتماق دا نظره چاتمیشدیر. لاکین بونین عومومیتی یوخدور. عومومیتله فداییلر چوخ بئرده آج و مؤحتاج اولدوقلاری حالدا خلقالین مالینا طاماح ائتمه میس، اؤزلرینی دونیامالیندان بی نیاز گؤستر میشلر.

بیزیم فیرقه کومیته سینده بعضی فداییلرین یارارلیق گؤسترملری و پاک رفقارلاری حقیقده ائله معلوماتلار وار کی، آیری موقعده اونا اینانماق بئله اول بیلمز. آج، یوخسول فداییلرین اللرینه کئچن کؤلی میقداردا نقد پوللاری گتیریب دؤولت ایدارلرینه و نرملری نادیر اینتیفاق دوشن حادثه لردن دگیلیدیرمی؟

بونولا بئله ایندی آرتیق فدایی تشکیلاتی نین اؤز وظیفه سینین انجام وئردیگینی قنید ائتمه لی بیک.

ایندی چوخ بئرده فدایی باشچیلاری نین اؤز وظیفه لریندن خاریج اولمالاری داموشاهیده ائدیلمکده دیر. میلی حؤکومت چوخ تئز بیر زماندا میلی قوشون یاراتماق ایشینه شوروع ائدیکن سونرا بو ایشین قاباگی تئزلیکله آلینا جاقدر و بو تأسؤفلی نوقصان دا رفع اولاجاق دیر. بو واسیطه ایله فداییلرین بیر قیسمی اولکهنین امنیتی نی حیفظ ائتمک اوچون نظمی تشکیلاتینا کئچه جک دیر.

ژاندارم تشکیلاتی نین اوصولاً غلط و آزادلیق علئیه نه قورولدوغونو نظره آلاراق میلی حؤکومت بو تشکیلاتی تمامیه مونحل ائتمیشدیر. ژاندارم ایستر رضاخان زمانی، ایستر اونون سوقطوندان سونرا کندیلیری ظولم و اسارت آلتیندا ساخلاماق اوچون جلا د رولو اوینامیشدیر.

قانونی بیر مملکتده داخلی امنیت غیرنظامی بیر تشکیلات اولان داخلیموزارتینه تاپشیریلار. در واقع ژاندارم و یا نظمی مأمورلاری عدلیه نین اینتیظامات مأمورلاری ساییلار. بیزده ایسه بونون عکسینه اولاراق ژاندارم مستقل نظامی بیر تشکیلات اولماق اوزره ویزارت جنگه تابع توتولور یا مستقیماً دیکتاتورلارین ایراده سیله مملکتی غارت ائتمک اوچون اونون فاسید نیتی نی موقع اجرا یا قویاردی.

بیز آرتیق بو تشکیلاتی بیر دفعه لیک اولدوروب ائله دفن ائتمه لی بیک کی، بیرداها خورتلا ییب آیاغا دورا بیلیمه سین. اونون بئرینده ایسه داخله ویزارتی نین شؤعه سی اولان نظمی تشکیلاتی قورولور، گرک شهرلرده اولدیغی کیمی کندلرین امنیتی ده اونون عؤده سینه موحو ائدیلسین. بو نظر ائله دیر کی، بئرلی فداییلردن ساغلام بیر حیصه سینین ایستخدام ائدیپ ویزارت داخله نین اختیارینا قویماق لازیم گلیر. فداییلرین قالان حیصه سی ایسه یا قوشونا آلینا جاق، یا

مورور زمان ایله اۇزخوصوصی ایشلرینه قاییداجاقلار. بو واسیطه ایله ایستر کند، ایستر ایسه شهرلرده وضعیت عادی حالا دوشهچکدیر.

بیز فدایی تشکیلاتینا باشلادیغیمیز زمان میلی حؤکومتی یاراتماق اوچون جوربهجور پیشناهادلار وار ایدی. بعضی فیرقه عوضولری موئین بیر گونده قیام اندید-دؤولت ایدارهلرینی توتماق، قوشون حیصله لرینی سیلاح گوجیله دارماداغین ائتمگی پیشناهاد اندیردیله. بعضیلری ایسه تهرانا تلقراف وورماق کوچه و خیابانلاردا بؤیوک نوماییش و میتینقلر تشکیل ائتمک یولیه بو بؤیوک مقصدین اله کئیرمگینی مومکون ساییردیله. حتی بوندان اولکی عمومی ایجلاسداک بیزیم بعضی فیرقه عوضولریمیز مرکزی کومیتەنی محافیظه کارلیقدا موئیم اندید دئییردیله میتینق و نوماییش اولمادیغینا گۆره فیرقه عوضولری روحدان دوشوب، مایوس اولماغا باشلامیشلار. اگرنتز بیر زماندا تظاهور و نوماییشلره باشلاماساق ایرتیجاع بیزیم تشکیلاتیمیزی تامامله مونحل ائدهجک و بساطیمیزی پوزاجاقدیر. هله مرکزی کومیتەنین اوزونده بدبین لیک گوندن گونه آرتیب و جیدی فیرقه عوضولریندن بیزیم کندلینی باشینا بوراخیب اونون دردینه یئتیشمک ایسته مەدیگیمیزی اوزوموزه وورور و اوینو اودوزدوغوموز سؤیله ییب دورورلاردی.

بو ناراصیلیغا باخماپاراق بیز فدایی دستهلری نین قورولوشونا بؤیوک اومیدباغلا ییب ایشین ایچریسیندن خبری اولمایان فیرقه عوضولری نین آجی سؤزلرینی اودوب اوز ایشیمیزه دوام اندیردیک. بیز او گون حیس ائتمیشدیک کی، خلق بیزیملهدیر. او بیزیم آردیمیزجا گندهچکدیر. لاکین اگر بیز عجله اندید تظاهورباشلاماساق یا میتینق و نوماییش ایله دوشمنی آییق سالساق اوندا او هرج و مرج وشولوقلوق یاراتماغی باهانا اندید حرکاتین قاباغینی آلا، نتیجهده خلق مرعوب و یامایوس اولوب آرخامیزدان چکیله. اونا گۆره آجی تنقیدلر و شدید تعرضلره باخما ییب کمال خونسردلیک ایله خلقی تشکیل اندید، فدایی دستهلری فیرقه نین اینانیمیش آداملاری نین رهبرلیگی آلتینا چکمگه چالیشیردیق. نهایت حرکت خلق ایچریسیندن باشلا ییب بوتون اولکەنی بورویوب تهران ایرتیجاعی نین قوشون قلعه لرینی اوزوگون قاشی کیمی محاصیره یه آلیب میلی قودرتیمیزین قاباغیندا دیزچو کمگه مجبور ائدی.

دؤولت قورولوشی حقیقده

بیزیم میلی دؤولت قورولوشی حقیقده گؤتوردوگوموز قەملرین سورعتی دونیاتاریخینده از گورولن اینیفاقلارداندیر. اگر اینقیلاب و کودتا طریقله ایشه باشلانیمیش اولسایدی شاید بیزیم صرف ائدیگیمز موئت از نظره گلیمه ایدی. سؤز بوراسیندا دیرکی، بیز تام معناسیله تشکیلات یولیه ایشی قاباقدان آپارماغا موفوق اولموشوق. بویولدا دوشونوب ترتیب وئردیگیمیز خلق ایجلاسلا ری نین بؤیوک کؤمگی اولدوغونوقنید ائتمه لی بیک. میتینقلر و اونلاردا توپلانان ایضالار ثوبوت ائدی کی، خلقین اورگی بیزیملهدیر، ایسته دیگیمیز وقت عموم میلت آیاغا قالخیب بیزیم آردیمیز جاگلهچکدیر.

ایکی هفته حاضرلیق گنجە سینده موئین بیر گونده آذربایجان کند و شهرلرینده تشکیلات تاپان بو میتینقلر فیرقه نین بؤیوک یارادیجیلیق قودرتینه مالیک اولدوغونو دایثبات ائدی. بو میتینقلرین پارچالار اوزرینده چیخارتدیغی قرارلاردا یوز میلردن موتجاویز ایضا وار دیر کی، بونلار آذربایجان میلی موزەسی نین ان دیرلی اسنادی حساب اولوناجاقدیر.

اينانين كي، اگر خلقين توجه و رغبتى اولماسايدى بو قدر ايمضانى آز مودتده توپلاماق اولمازدي. بوندان باشقا ميتينقلده شيركت اندلرين سايبى ميليونلارا باليغ اولموش بو طريقيله ميليلى آزادلىق شو عاريميز عموم خلق طرفيندن مئيدانا آتيلميش ايدى. فيرقه و مركزي كوميتهميز بو بويوك و تاريخى ايش ايله هميشه ايفتيخار انده جكدير.

ميتينقلردن سونرا بيلافاصيله بويوك ميليلى كونقره نين تشكيلي و اونون اوزونومجلس موسيسان آدلاندير ماسى دا تاريخى بير ايشدير. بيلديگينيز اوزره بو كونقره مده بئددى يوزدن علاوه نوماينده ايشتيراك انتميشدير. بو، تشكيلاتچىلىق نوقطه ي نظر يندن شايبان ديفتدير. بوتون آذربايجانين درين گوشه لر يندن نومايندملر توپلاييب ميليلى كونقره تشكيل و نرملك دنمك ايله قورتاران ايشلردن دگيلدير. بورادا بويوك تشكيلاتچىلىق و شديد بير اينتيزام حوكم سورموشدور.

فيرقهنين فعال و قهرمان عوضولرى بو يولدا بويوك فداكارلىق انديب اينسان قوه سويندن زياده يارارلىق گوسترميشلر. كونقره نين قرارلارى ايسه فؤوق العاده موهم، فؤوق العاده قيمتلىدير. بورادا ميليلى دؤولتيميزين اساسى قورولوب مجلس ميليلى و ميليلى حوكومت شو عارى مئيدانا آتيلماقلا فوراً مؤوقع اجر ايه قويولموشدور.

بير بيرينى آز تانيبان يئدى يوز نفرى بيرى بيرينه باغلايان عجايب ميلتين ايراده و آرزوسى دگيلدير، نهدير؟

كونقره نين گنديشى فؤوق العاده متين و مونظم اولديغى حالدا اونون چيخارديغى قرارلار دا فؤوق العاده معنا ليدير. كونقره ميليلى دؤولتيميزين اساسى قورديقدان سونرا اونو بوتون دونيايا تانيتماق اوچون و نرديگى تاريخى اعلاميه دمشايبان اهميتدير. بيز بو دكلاراسيونو ايران مجلس ميليلى سينه و شاها دا ايتمام حوجت قسديله گؤنرديك كي، بلكه لجاجت داشيني اتكلريندن توكوب بيزيم حق و آزادليغيميزى تصديق اتسينلر. لاكين هميشه اولديغى كيمي هر نوع آزادليغا موخاليفت گؤسترن تهران ايرتجاعى گؤزونو آچيب حقيقتى گؤرمكدن عاجيز قالدى و اعلاميه ميزه جواب و نرملك عوضينده رييس دؤولت و اسيطه سيله بيزيم باشچيلاريميزى ماجراجو آدلانديرىب حركتيميزى سيلاح گوجيله بوغماقلا تهديد ائتدى. بيزيم اوچون آيرى بير يول يوخ ايدى. تهرانسيز اؤز توتدوغوموز ايشى آخيره بئتيرمه لي، اؤز ميليلى آزادليغيميزى تامين انتمه لي ايدىك. اونون اوچون جوابا موننتظير اولمادان اوچونجو بويوك قدى گؤتوروب مجلس ميليلى اينتبخاباتينا باشلاديق. بو، فيرقه و ميلت اوچون بويوك ايمتاحتان ايدى. بو ايمتاحتاندا فيرقه و خلقيميز باشى اوجا چيخدى. تهديد و تطميع اولمادان كنجيريلن مجلس سئچگيلرينده مودتتيز آزليغى و فيرقهنين حاضيرلىق و قتي اولمادىغينا باخمايلاق يوز مينلره اهالى شيركت ائتدى. راي و نرلنلرين سايبى بعضى يئرلرده يوز قات قاباكي سئچگيلردن آرتيق اولدى. بوتون خلق طبقه و صينيف نظرده اولمادان اؤز رايىنى و نرملكه شو عارلاريميزى قبول ائتديگيني گؤستردى. آنا و باجيلاريميزين اينتبخاباتدا شيركتى ميلتيميزين و حدتيني و موعاصير بير ميلت اولدوغونو ايشبات ائتدى. نهايت، آرزو ائتديگيميز مجلس ميليميزين ايفتيتاحى ايله ميليلى حوكومتيميز تشكيل تاپدى. مجلسيميزين بيرينجى دؤوره اجلاسيسى تبريز شهرينده اولان قوشون حيصه لرى نين تسليمى و ايدارلر ين ميليلى حوكومت ايفتيتارينا كنجمه سيله بويوك بايرام شكلى آلدى.

مجلس ميليميز بيرينجى دؤوره اجلاسيدا معنالى قرارلار چيخاردي، آز بير مودتده چوخلو قانون لايحه لرى قبول ائديب ميليلى دؤولتيميزين بيناسىنى مؤحكملنديردى و اوزونون داخلى نيظامنامه سىنى موطاليعه و تصديق ائتدى. البته مجلس آذربايجان اوچون سابقه سيز بير تشكيلات ايدى. بو تشكيلات گنت - گنده تكميل اولونوب داها مونظم شكله

دوشه جكدير. تعجیلي بير صورتده تنظيم اولونان قانون لایحه لریمیز نوقصانسیز اولایلمیز. لاکین چوخ تئز بیر زماندا ایش جریانادوشوب عادی یولونو تاپماقلا بوتون نواقیصیمیز رفع اولوناجاقدیر.

میلی حؤکومت و اونون تعقیب انتدیگی اساس مسأله لر

میلی حؤکومت تشکیل تاپان گون اوزونون برنامه سینی مجلس میلییه تقدیم اتدی. بو پروگرام فیرقه نین او گونه دک مونتشیور و تبلیغ انتدیگی شوعارلار اوزرینده تنظیم اولونموش ایدی. اورادا بیرینجی نوبه ده دؤلت قورولوشو و دؤلت تشکیلاتی نین خلقه یاخینلاشماسی، چورویوب فاسید اولموش کنجمیش دؤلت دستگاهی نین پوزولوب دموکراتیک اساسلار اوزرینده قورولماسی قئید اندیلیمیشدی. بو ایسه فقط انجمنلر تشکیل ایله مومکون اولایلمیشدی. اونا گوره اساسی ایصلاحاتدان سونرا بو ایسه ایقدام اولوندی. اومیدوار یق بو آیین ایگیرمی سینه دک بوتون آذربایجاندا بولوک، ماحال و ویلایت انجمنلری نین تشکیلینه موقوف اولایلیک. بو، چوخ معنالی و چوخ بویوک بیر ایشدیر. بو واسیطه ایله خلق حؤکومتده موسقیماً شیرکت اندیب دؤلت مأمورلاری نین ایشلری نین نظارت آلتینا آلابیله جکدیر. بوندان علاوه انجمنلرین خلقه سیاسی تریبه و سیاسی روشد و ئرمک جهندن بویوک قیمتی واردیر. بولوک انجمنلریندن سونرا کندیستان انجمنلری نین تشکیلی مسأله سی مئیدانا چیخیر کی، بودا بیر قدر موطالیعه دن سونرا شاید عملی اولایلیه جکدیر. بوندان داها اهمیتلی حؤکومتیمیزین دونیا یا تانیتمه لری مسأله سی بولوک حؤکومت و ار قوه سیله چالیشما قدادیر.

بیز موسکودا تشکیل اولونان مو تئفیک دؤلتلرین وزیرلری شوراسینا موراجعت اندیب میلی حؤکومتیمیزین قورولوشونو و آذربایجان خلقی نین آرزولاری نین بیان اتدیک. آذربایجان مسأله سی نین حلی فقط آذربایجان خلقی نین حقی اولدوغونو عوموم دونیا یا بیلدیردیک و یئنه ده بو ساحه ده میلی حؤکومت چالیشما قدادیر. بونلاردان علاوه دؤلت پروگرامیندا بیر چوخ ایقتیصادی ایصلاحات ایرلی سورولموشدور. بو ساحه ده تهران حؤکومتی نین خابینانه سیاستی نتیجه سینده بویوک چتین لیکلره راست گلیریک. اولاً خابین مأمورلار و اونلاردان داها خابین اولان بعضی تاجیرلر واسطه سیله آذربایجاندا اولان نقد پولون مو هو مّ بیر قیسمتی چکیلیب تهرانا آپاریلمیش، بازار ی سویماق و آذربایجان ی تخلیه اتمک قصدیله تیجارت ماللاری میزین عوض سیز اولراق تهرانا چکیلیب گنتمه سی نین قابا غی آلیندیگی اوچون بازاردا مو وقت ی بیر بو حران داخی وجودا گلیمیشدیر. بو ایشین دؤلت ایشلرینده تائیری واردیر. خلقه پول آز اولدیگی اوچون مالیاتی توپلاماق و یا دؤلت ایختیاریندا اولان تیجارت ماللاری نی پولاً چئویرمک آسانلیق ایله مومکون اولمور. بو ایسه دؤلت برنامه سی نین آیری قیسمتلری نین ایجرا سینا مانعه توره دیر.

بونولا بئله دؤلت بیر طرفدن نقد پول تهیه اتمک، ایکینجی طرفدن تیجارت یوللاری آراماق اوچون جیدی تدبیرلر گورمکده دیر. حتی یئری گلرسه تو جّار و مالیکلرین تقاضا سینین عملی اندیب خاریجی اولکلر ایله موسقیماً تیجارت قراردادی باغلاما غا قدر دؤلت حاضر اولاجاقدیر. بیز چوخ گوزل بیلیریک کی، حؤکومتی اله آلاماقدان اونو ساخلاماق و بونلارین هامی سیندان علاوه حؤکومت واسیطه سیله خلقی ترقی و تعالی یه سؤوق اتمک داها مو شکول دور. ایندی بویوک فدایی لیک و بویوک تشکیلاتچی لیک ایستعدادینا داها آرتیق احتیاج واردیر. ایندی بویوک مو شکولات دؤلت ایدارلرینی دولان دیرماق اوچون خیبره و با جاری قلی ایشچیلر تاپماق مسأله سی دیر.

كۆهنە ايشچىلار بىزىم مقصد و مرامىمىزى باشا دوشە بىلمىرلر. اونلار ي بونىگرانلىق آرتىق قورودوب فاسىد انتمىشىدور. آز فيشار وئردىكە باشلارنى ايتىرىپ و قاليرلار. يئنى ايشچىلار اولاً ساىي چوخ آزدير، تانياً اونلار ي اىكزى ايداره ايشلر يله آشينا دگىلديرلر. اونا گۆره فىرقەن ي قارشى سىندا دوران ان موھوم مسأله اينانيلمىش، سوادلى ايشچى تربىت انتمك مسأله سىدور. بو واسىطه ايله فقط دؤولت ايدارلر يندە فىرقه رهبرلىگى تامين اولونا بيلر.

دؤولت اليمىزه كنجىكدن سونرا يئرلر ده چوخ ايشتىباھلار اولموش، بعضاً فىرقه تشكىلاتى حؤكومت ايدار سى نين ايشىنى منىسمەمىشىدور. بونون ايسه ايشە آرتىق درجه زىانى اولا بيلر. بونون تئزلىكله قاباغى آلينمايدور. بعضى يئرلر ده فدائى لرفىرقه و حؤكومت ايشلر ينه قارىشىب اوز باشلار ينا ايشلر گؤرورلر. بونا ايسه جىداً آخىر قوبولمايدور. فىرقه گرگ خلقى اينتىظاما و قانونو رىعايت انتمگه عادت وئرسىن. امنىت و قانون اولمايان بىر اولكەده آز ادلىق اولا بىلمز. بىز گرگ خلقى قانون موقابىل يندە موساوى توتماقلا حقىقى قارداشلىق، دوغرو برابرلىك و وجوده گتىرك. شخسى ايمتىاز، شخسى بونىووغونلىق ايله جىدى و آمانسىز موبارىزه آپار يلمالى دىر. فىرقه ايشلر يله دؤولت ايشلر ي گرگ بىر - بىرىندن آپرىلسىن. همچىن بىر وىزار تخانان ي ايشچى سى باشقا وىزار تخانان ي ايشچى سى نين ايشىنه قارىشما سىن.

ماعارىف و مدنيت مسأله سى

گوندهلىك ايش ثابت اندور كى، مىلت اوز حقىقى حاكىمىتىنى الده ساخلاماق اوچون سوادلى اولمايدور. كنجىمىش سياستدن كىفايت قدر بحث اولونموش ايندى ايسه گله جكدن دانىشماق لازىم گلور. بىز ده فرهنگ ايشىنه چوخ آز اهمىت وئرىلر. گنجە كىلاسلا رىندا تحصىل اندنلر ين ساىي چوخ آزدير. هله، مدرسه قورتارانلار يمىز ين چوخوسى زىندگاتلىقدا و ايداره ايشلر يندە آرتىق درجه ده ضعيفديرلر. بىز گرگ جوانلار يمىز ين تربىه سىنى ايش و احتىاج اوزرىندە قوراق. بو يولدا چوخ آز ايش گؤرولموشدور. ماعارىف وىزارتى گرگ گلن تحصىل ايلينده اوز پروقرامىندا اساسلى اىصلاحاتا يول وئرسىن. مىلى دار اولفونون بار سىندە جىدى قدىلر گؤتورولموشدور. بو بؤيوك آرزو اگر عملى اولارسا مىلتىمىز ين اوزونه ترقى يوللار ي آپىلمىش اولاجاقدور. بىز مخصوصاً دار اولفونوندا پداقوژى شؤ عبەسى نين تشكىل ينه اهمىت وئرىرىك. چونكى اساس مولىملر دىر. مولىمىز فرهنگ ترقى اندە بىلمز. فلاح و طىب شؤ عبەلر ي نين تأسىسى احتىاجىمىز ين تقاضاسى ايله مئيدانا چىخان مسأله دىر.

ايش چوخ، مئيدان وسىع، فقط ايشچى و كادر اىستە بىر كى، بو موساعىد و ضعيتدن اىستىفاده انتمىن. فىرقه تشكىلات مسأله سى ايله مشغول اولدىغى حالدا بوايشه ده جىدى اهمىت وئرمەلیدور. هر بىر ساحەده ايشچى لازىمدور. ايشچى سىز ايش قاباقدان گنتمىر.

فىرقه و دؤولتىن قاباغىندا دوران موھوم مسأله لر

فیرقه بنش آیین موڤتینده بویوک ایشلر گۆرموش، نهایت، میلی دموکراتیک بیر دۆولتو بو دۆولته دایاق اولان تام معناسیلا مو عاصیر بیر میلت یارتمیشدیر. بنش آی بوندان اول تهران مرتجع مطبوعاتی نین و فارس مو تعصیلری نین ایجاد ائتدیکلری او هام و خورافات بولودلاری آراسیندا آذربایجانلی ایچون بو سادهلک ایله میلت و یا دۆولت ایدیعاسینا دوشمک آسان ایشلردن دگیل ایدی. ایندی آرتیق میلتیمیزی ثبوت ائدیبدۆولتیمیزی میلی اساس اوزرینده قورموشوق. گنت - گنده خلقیمیز و خاربیچیلر بو آدلاری ائتیمگه عادت ائتمیشدیر. آرتیق آذربایجان میلی دۆولتی بیر حقیقتدیر. تهران حۆکومتی اوزونون جاهیلانه سیاستی واسیطه سیله بیزیم اییشیمیزی آسانلاشدیرمیشدیر. مو تئقیق دۆولتلرین قوشونلاری ایراندا اولدیغی مو تئده مجلس اینتیخاباتی نین تأخیری، فرخین آذربایجانا بویوک ایختیارات ایله تعیین اولونماسی پردنه ییرتدی. فداییلری قلع و قمع ائتمک اوچون قوشون گۆندریلمه سی، مجلس شورا و مطبوعاتدا علنیه میزه ایشله دیلن ناروا سۆزلر بیزه آرتیق درجه ده کۆمک ایتدی. بو واسیطه ایله خلقیمیز آنلادی کی، بو آسانلیق ایله اونا آزادلیق و موختاریت و ئریلمیه جکدیر. اونا گۆره اۆزی اۆز باشینا چاره آختاریب میلی دۆولتی و وجوده گتیردی. بو ایسه البته کافی دگیلیدیر. گرک حۆکومت مۆحکم قانون اوزرینده اساسلانسین. بیز مخصوصاً مجلس موسیساندا (میلی کونقرمه) حاضر لادیغیمیز قانون اساسی لایحه سینا موذاکیره یه قویما دیق. او وقت فیکر ائدیردیک کی، شایده تهران ایرتیجای حۆکومتی گۆزلرینی آجیب حقیقتی گۆرمکله بیزیم میلی دۆولتیمیزی تصدیق ائده جکدیر. ایندی ایسه انون خاریج و داخلده گۆردوگی ایشلر و ائتدیگی تشبوتلر آشکارا چیخمیشدیر. او بیزیم میلتیمیزی بنله اینکار ائتمکدن اوتانمیر. بنله بیر دۆولت ایله آیری جور رفتار ائتمک اولماز. بیز الیمیزی ال اوسته قویوب اوتورا بیلمه ریک. باشلادیغیمیز ایشی آخیرا آپاریب میلی دۆولتیمیزین قورولوش اساسینی تعیین ائتمه لی، خلقی هدفه آپارمالی ییق. بیلاتکلیف قالماغین معناسی یوخدور. چوخ تئز بیر زماندا ایکنجی موسیسلر مجلسی نی دعوت ائدیباؤلکه نین اساس قانونلارینی تصویب ائتمک لازیم دیر. بو خصوصدا دۆولتین و مجلس میلی نین قراری وار دیر. قانون اساسی لایحه سی تنظیم ائتمک اوچون بویوک بیئر هئیأت اینتیخاب اولونوب ایشه باشلامیشدیر. بو قانون تام معناسیله دموکراتیک اساسلار اوزرینده یازیلما لیدیر. آخیری نچ سۆز ایسه میلتین دیر. میلت اۆز سۆزونو مجلس موسیسان واسیطه سیله دییه جکدیر. بالاخره «آذربایجان آذربایجانلیلارین دیر!» شو عاری گرک عملی اولسون، بیز اۆزگه میلتین تحت قنیمو میتی نه گیر مییه جگیک قوی بو شو عارلار خلقیمیزین تاریخینده ثبت ائدیلین. دۆولت و فیرقه نین قاباغیندا دوران بویوک وظیفه بو شو عاری حیاتا کنچیر مک دیر. میلت اۆزونون ایستعداد و لیاقتینی گۆستر میش، خلقین اکثریتینی تشکیل ائدن کندلی بو مو قئس آرزو یابیتیشمک اوچون سیلاحینی جان کیمی باغرینا باسیب ساخلامیشدیر. بوندان سونرا بیزیم قارشیمیزدا فلاحت ایشلرینی تنظیم ائتمک، کندلی ایله ارباب موناسیباتینی دوزگون یولونا قویماق، آذربایجان دوشمنلرینه مولحق اولان اربابلارین کندلرینی، همچنین دۆولت یئرلرینی کندلی آراسیندا بۆلمک کیمی بویوک بیر مسأله دورور. عملده گۆرون دی، بو ایش اولدوقجا مو شکول بیر مسأله دیر. کندلیلر آراسیندا بویوک ایختیلافلار تولید اولایلر. الده کافی قدر معلومات یوخدور. یئری بۆلوب کندلی نین ایختیارینا و ئرمک اوچون لازیمی قدر مو تخصیص و خیبره ایشچی یوخدور. حۆکومت تأسیس اولان گوندن فلاحت وزیرلیگی بو ایش ایله مشغول دور. هنوز صحیح و کامل بیر لایحه دوزلتمک مومکون اولمامیشدیر. بو ایشده یئرلی فیرقه تشکیلاتیندان جیدی کۆمک گۆزلنیلیر.

اصلاً فیرقه تشکیلاتلاری نین ایش اوصولی گرک دییشیلین. اونلارین تبلیغات مو وضو عارلاری دۆولتین مشغول اولدیغی ایصلاحات ایله تطبیق ائدیلین. آرتیق هئیأت حاکیمه دن بحث ائتمک دۆوری کنچمیش، ایستییداد حۆکومتی نین جینایتلرینی سایماق خلقی قانع ائتمز. اونا عملی صورتده میلی دۆولتین یاخشی ایشلرینی ساییب

گۆسترملەي بېك. قوي، خلق اۋز گۈندەلىك حياتىندا سەادتە طرفگەتتەپگىنى حېس ئاتسىن. فېرقە گرگ اۋز ايشلار يىندە بو حقيقتى اۋز ونە مشعل قرار وئرسىن.

سونرا اۋلكەن مودافىعەسى مسالەسى مۇئىدانا چىخىر. فدائىلار يوخارىداندېگىم كىمى بۈيۈك خىدمەت گۆستردىلەر. لاكىن اونلار ايله مونۇم دوشمىن قاباغىناخىماق اولماز، دوشمەن ياتمامىشدىر. او، خارىجى اىمپىريالىست دۈولتلىرىن كومىگىلەبىزىم آزادلىغىمىزى مو ائدىب مىلتىمىزى ارادان اپارماغا حاضىر لانىر. بىز بىر آن غفلت اندەمىلەمەرىك. اونا گۆرە مونۇم قوشون دوزلتمەي بېك. بونون اوچون فېرقەگرگ جىدى حاضىرلىق اپارسىن. مىلتىن بوتون ساغلام افرادى مىلى وظيفەسىنى انجام وئرمەك اوچون سفير بىلگە آلنىمەلى، تام معناسىلا مو عاحىر مىلى بىر قوشون يارادىلمالىدىر. فېرقەنەن قارشىسىندا دوران ان بۈيۈك مسالە بوندان عىبارتدىر. بىز ھەمىشە درمىشېك، آزادلىغى وئرمزلىر. اوني الماق لازىمىدىر.

بو ايشى بىز گۆرمىشېك، لاكىن بو كافى دىگىلدىر. آلنىن آزادلىغى ساخلاماق واوندان لازىمى اىستىفادە ائتمەك داھا موھومدىر. ايندى فېرقە بونا حاضىر لانىملىدىر. بو ايسە آنجاق مىلى قوشون تىشكىلى ايله اولاي بىلەر.

بونلاردان علاوه فېرقە سىرلارنى مۇھىملىدىر، اوني يابانچى عونسورلردن تىمىز لەمەك دە ارتىق درجە اھمىتلى مسالەدىر. ايندى فېرقەمىز دۈولتەر ھىرلىك ائدىر. اونون عوضولرى خلقىن اعتمىدەنى قازانماقلا جامىعەدە آد و شۇھرت قازانىرلار. بو ايسە ھەر كسى فېرقەيە سوخولماغا تشويق اندەبىلەر. فېرقەيە سوخولان خايىن عونسورلر اورادان دۈولت ايدارەسىنە يول تاپىپ خايىنانە حرىكتلىرى ايله خلقى دۈولتدن اوزاقلاندىرار، اونا گۆرە بىرلردە فېرقە تىمىزلىگىنە ارتىق درجەدە دىقت ائتمەك لازىمىدىر.

بونلارنى ھاموسىندان علاوه فېرقە تىبلىغاتىنىن قوتلندىر يلمەسى لازىمىدىر. ھربىر فېرقە عوضولرى گرگ فېرقەمىزىن تارىخى و اونون شوعارلارى و قاباغىندا دوران وظيفەلر يله درىندن اشىنا اولسون و فېرقەنەن ھدف و مقصدىنى آنلاسىن. بو ايسە چوخ دا آسان بىر مسالە دىگىلدىر. ھنوز مركزى كومىتە عوضولرى آراسىندا بىزىم دۈولت طرفىندە موننتشىر ائندىگىمىز رسىمى سىندلرى و خويوب دوشونە بىلمەنلر بىمىز تاپىلا بىلەر. عادى فېرقە عوضولرى ايسە ظنمىجە بو خوصوصدا چوخ دالى قالمىشلار. بونوقصانى چوخ جىدى صورتدە رفع ائتمەك لازىمىدىر.

قوي بىرلردە فېرقەنەن بىرىنچى بىياننامەسىندە باشلا بىپ تا بوگونكى عومومى ايجلاسارنىن قرارلارنى قدر يازىپ موننتشىر ائندىگى سىندلرى ھەر بىر فېرقە عوضولرى اوخويوب، آنلا بىپ، اونون اطرافىندا معلومات وئره بىلسىن، بو، فېرقە اىچرىسىندە بۈيۈك اىنتىباھ، بلكە اىنقىلاب يارادار. بونى گرگ ائتمەك.

گۆرونور قاباقدا بۈيۈك ايشلر، آغىر مسالەلر واردىر. بونلارى آنجاق بىلىك، معلومات و فېرقە افرادىنىن بىرلىگى، صمىمىتى ساپەسىندە حل ائتمەك اولاي بىلەر.

بىردە فېرقە گرگ آذربايجان خلقى ايله ياناشى، مىلى موبارىزە اپاران باشقامىلنلر ايله بىرلىك ياراتسىن. بو ساحەدە كوردلر ايله قارداشلىق ياراتماق و اونلارنى اعتمىدەنى جلب ائتمەك ان جىدى وظيفەلردىر. بو خوصوصدا فېرقە عوضولرى آراسىندا مۇئىدانا چىخان بعضى ناراضىلىق لارنى قاباغى آلنىملىدىر. كوردلر كىمى ائرمىنلر و آسورىلر ايله فېرقە بىرلىك ياراتماغا چالىشمالىدىر.

بو ميلنلر گرك آذربايجاندا تام معناسيلا آزاد ياشاييب اوز ميلي ديبلرينده ميلي ايشلريني ايداره انتسينلر.
ميلي حؤكومتيميز ميلي اسارته يول وئرميه جكدير. اوز ميلنلر يازادليغيني ايستهدىگيميز كيمي اوزگه ميلنلرين ده آزدليغينا ايمكان وئرمه لي بيك.

(«آذربايجان» شوماره 110 ايكنجي دؤوره 1 شنبه 7 بهمن 1324- نجو ايل)

ماليات باره سينده

بيز ماليات باره سينده چوخ تاكيد انتمه لي بيك و بو مؤوضوع ايندي يه كيمي نئچه دفعه تكرار اولموشدور.
مالياتي بيز اوندان اوترو آليريق كي، ماليات واسيطه سييله اولكهميز بين احتياجلاريني رفع اندك. بونا گوره لازيمدير كي، تنزليكله ماليات جمع اولسون و بير يئرده تمر كوز تايب اولكهميز بين لازيمي مصرفلرينه بئتيشسين. آقاي حبيب الهي دنديلر كي، «آزير» روزنامه سينده ايندي يه كيمي ماليات بر در آمدن علئيه نه چوخلي مقالهلر يازيلميشدير. آما بوجور دگيلدير. بيز اولدن ماليات بر در آمدن وئريلمه گينه طرفداريق، آما دوكتور ميليسپو مالياتدان علاوه سيسي ايشلره قاريشيردي. بيزيم آزدليغيميزي دا محدود ائتمگه تشبوت ائديردي. ماليات ايدار سينده اولان ناروا حركلره البته بيز هميشه موخاليف اولموشوق. بيز «آزير» روزنامه سيني اولينجي دؤوره سينده ماليات بر در آمدني مودافيعه انتمكله برابر ميليسپونين سياسي ايشلري ايله موباريزه انتميشيك. ماليات بر در آمد قانونو زمان جنگه عاديلا نه بير قانوندير. غير عادي گلير و منفعتلره ده ماليات آلماق گليردي. موچار بيعدن سوا ايستيفاده انديب بؤيوك پوللار قازانانلار بو عاديلا نه مالياتدان بويون قاچيرماق اوچون خلق اچريسينده فيتنه و فيساد توليد ائتمگه چاليشيرلار.

من تهراندا بير نفر تاجيردن لوازم تحرير آلارديم. سونرا گوردوم او، تيجار تخاناسيني بير نئچه ماغازايا تقسيم انديدير كي، بو واسيطه ايله ماليات بر در آمد وئرمه سين.

بوراد دا بعضيلري واردير كي، اوچور ائديرلر و ماليات ايسته ينده داد فرياد سالي رلار كي، وئرمه سينلر. آما ماليات بيغيلماسا ايشلر دوزلميه جكدير. بيز اولكهميزي ايداره انده بيلمريك. قوي جنگ مؤوقعيده خلقين قانيني سوروب ميليونلارلا قازانانلار نامشروع گلير لر يندن بير آز دا خلقين راحتليغيندان اوترو، اولكله ري نين آبدليغيندان اوترو، ماليات وئرسينلر، اونلار مينلر لجه آداملارين وار - يوخوني آپارييلار. ايندي ده گرك عاديلا نه صورته مالياتلاريني وئرسينلر. آماماليات آلاندا هئچكسه گرك توهين اولماسين، بيز قاباكي مأمورلار كيمي خلق ايله پيس رفتار انتمه يه جه بيك. بيز ماليات بيغماساق احتياجلاريميزي رفع انده بيلمريك، دارلفونون دوزملده بيلمريك، بونا گوره فيرقه گرك ماليات علئيه نه تبليغات آپارانلارين قاباغيني آلسين. خلقه مالياتين وئريلمه سي لوزوموني آتلا تسين.

چوخلاري واردير كي، كئچن دؤورده اونلاردان ماليات ايسته ينده هاي - هوي و داد و فرياد ساليب ماليات وئرمكدن بويون قاچيرديرلار. بيز قاباقدان مالياتلارين آليماغينا اوندان اوترو اصرار انتميرديك كي، بو مالياتلاري خلقدن آلدقدان سونرا او غورلو يورلار. او ماليات واسيطه سييله خلقين احتياجلاريني مورتفع انتميرلر.

آما ايندي ماليات آليريق كي، خلقه دار اولفونون، پول، كارخانا، صحته وساييره دوزللك. مومكون دير ماليات تعيين اولونديقا ماليات يازانلار ياخشى ايش گورمهيشلر. ولي بونون عوموميتي يوخدور. زمان جنگ مالياتي چوخ قانوني بير مالياتدير.

بعضيلري ميليونلارچا پول قازانان موقعه مينلرجه فقير اوشاقلار و يوخسول اودالار گنجلر سحره كيمي چوركچي دوكانلاريني قاباغيندا نوبهيه دوروردولار. مينلرجه آداملار آجلاريندان، بئكارچيليقدان اولوردولر..... گرك بيندي اونلار اوحدسيز عايدلاريني حقيقي و عاديلايه مالياتلاريني وئرسينلر و بيزده بو قانوني مالياتلار حتمي صورتده آلاجايق... (آقيشلار)

(آذربايجان» شوماره 112 (ايكيني دؤوره) 3 شنبه 9 بهمن 1324 - جو ايل)

دانيشسرا سالونوندا

من دانيشماق قصدي ايله بورايا گلهميشديم. ولي باجيلاريميزين و قيزلاريميزين بورادا گوسترديكلري لياقت و يارارلىق مني مجبور انلهدى كي، بو انساساتدان تشكور انلهديم، بورادا ميلي حوكومتدن تشكور انلهديلر، من دنمهليم كي، ميلي حوكومت خلقيميزدن باشقا بير شئي دگيلدير. ايندي لي، سيز تاعاروف انلهديب تشكور انلهديز، من ده ميلي حوكوم آدينا سيزلردن صميميتله تشكور انديرم. ايندي هامى خانيملار و آقارلار احساس انديلر كي، بيزيم يولوموز سعادتته گندير. من ايكي ايل بوندان قاباق بيرگون بورادا بير جشنده وار ايديم، اوندا فاريغ اولتحصيل لر جشننده دانيشيلان سوزلر قوري و طوطي وار ايدي. بورادا آذربايجان ديلينده دانيشماغا ايجازه وئريلميردي و اوديل ايله دانيشماق بير عئيب كيمي نظره گليردي، اوندا من چوخ كيچيلديم وسيخيلديم. آما ايندي من گورورم كي، خوشبختانه بيزيم فيرقهميزين و فداكار اودالاريميزين زحمتي ساپهسينده او مؤهوم پرده و چوروموش زنجير و عنكبوت توري داغليلدير. بيزيم خانيملاريميز نيشان وئرديلر كي، بيزيم ميلتميز موترقي و ايستعدادلي بير ميلتدير، حقيقتاً بو نچه آيين اچريسينه ميلتين اخلاقي بوسوتون دگيشميشدير. بيز دئييريك كي، خلقين قابيلاريني سينديرانلار شايد قورخونتجهسينده اوز يئرلرينده اوتورميشلار، بس جيبه گيرنلر كي، قورخمورلار اونلار نييه يئرلرينده اوتورولار؟ بو گوستيرر كي، خلقيميز اچريسينه معنوي بير اينقلاب و اخلاقي بير تحوول وجوده گلهميشدير. من بير نفر خاريجي ايله دانيشيديم او دئييردي كي، من قاباقچا كندليلري آغير يوك آلتيندا ازيلميش كيمي باش اشاغي و كدرلي گوردوم. آما ايندي هامان كندليلر پالتارلاري جيريق و كوهنه اولديغينا باخماياريق باشلاريني اوجا توتوب اوزلريني مستقيل اينسان حساب انديرلر. بورادان آلاشيليركي، ميلتميز اوز شخصيتينه پئي اياربيدير اوز شخصيتيني آلاميشدير، بو ميلتي آرتيق تحقير ائتمك اولماز، ميلي حوكومتميز قيسا زماندا چوخ جسورانه ايشلر گورميشدير، بيزيم اولنجي موراجيعتنامهميز بنش آي بوندان اول مونتشير اولموشدي. فيرقهميزده چوخ آز آداملار وارايدى كي، آذربايجان ديلينه بوگون خلقيميزين گوستردىگي قدرراغيب اولسون، آما بيز بو مسألنه قهرمانلىق ايله حل انديب ديليميزي اسارتدن خيلاص ائتك. بو دا

گۆتوردوگوموز جسورانه قەملەردن بېرىسى دە تامام ساھلەردە تام معناسى ایلە خانىملاردا آزادلىق و شىركەت و ئىمكىن عىبارەتدۇر. بىر دەفە جىددى تەسۋىم توتۇب دۇندىك: قوئى اولار دا سۇچىگىلدە راي و ئىسىنلەر، اىنتىخاباتدا شىركەت ائىسىنلەر، وكىل اولسونلار و شايد گەجكە اولاردا و زىرىمىز دە اولسون. خانىملار دا ئۆز لىياقتلاردا گۆستردىلەر. تېرىزدە خانىملار بىزدە 4000 نەفرە ياخىن راي و ئىدىلەر. بو واسىطە ایلە آذربايجانلىق نىن لايىق بىر مىلت اولدىغى دونياى اىثبات ائىلدى.

بىزىم خەلقىمىز اساساً قەرمان بىر خەلقدۇر. اگر ايندى ايران حۆكۆمىتى وارسا اونى ايجاد ائلەين آذربايجان قىزىلباش اوردوسى اولموشدور. بو اولكەنى بئش آلتى شىخ آذربايجان كندىلەر نىن زورى ایلە يار اتمىشىدۇر. آذربايجان بۇيۇك بور قودرتىدۇر فقط اونا تكان و ئىرمك لازىمدۇر. بو تكانى دموكرات فىرقەسى و ئىدى. ايندى ايران نى باشقا ئىرلەرىدە دە بىز بۇيۇك اھتىرام قازانمىشىق. اولار ئۆز روزنامەلەرىدە يازىرلار: قوئى دموكرات باشچىلار بىزى دە اسارتدن قورتارسىنلار. آما بىز دئىرىك كى، بوخ، سىز ئۆزۈزە نجات و ئىرىن بىز دە سىزە كۆمك ائلەپ جەپىك. آما بىزىم سىزە ھىچ اھتىياجىمىز بوخدور. سىز بونى بىلمەلى سىز كى. اگر بىزىم مىلى آزادلىغىمىز تانىماساز دا بىز ئۆزۈموز سىز سىز ياشاىا بىلەرىك. نىچە آي بوندان قاباق كىچىن حۆكۆمەت قارنى بىر تىق كاظمىلاردا دستور و ئىرىدى كى، مدرسەلەر قاباغىندا دورسون و چادىراسىز دولانان موعلىمەلەرە و موھسىلەرە اذىت ائلەسىنلەر، بىزىم حۆكۆمىتىمىز قارنى بىر تىق كاظمىلارنى موجازاتا يئىتىردى و تەران مور تىج روزنامەلەرى اولارنى بوطن پىرست آدلاندىردىلەر، ايندى بىزىم ئۆز مىلى دۆلەتىمىزىن ساپەسىندە ھەركس آزاد بىر صور تە ياشاماق اىمكانىنا مالىك اولموشدور. بىز ئۆزۈموزى تامام دونيا تانىتىدۇر دىق، تامام دونيادا بىر رادىو بوخدى كى، گوندە بئش آلتى كەمە دە آذربايجان بارەسىندە دانىشماسىن. بو آدى بىز اوجالاردا قالدۇرماغا مووفق اولمىشىق. بىز بوگونلەردە بۇيۇك بىر اىشە اىقدا ائتمىشىك او دا مىلى قوشون يار اتماق اوچوندور. بىز موھارىبە ائتمك اىستەمىرىك. گۆردوز كى، بو بۇيۇك كۆدە اىنقىلابى قان تۆكەندىن يار ائدىق، آما اگر بىزىم آدادلىغىمىزى اىقلاماق اىستەسەلەر من ائلە ظن ائدىرم كى، سىز لەر دە بىز ایلە برابر آياغا دوروب و ئۆز مىلىت و حاكىمىتىزى دىفاع ائتمك بولوندا مو بارىزە ائدەجكسىز. (شىدەتلى، اوزون سورن آقىشلار).

من تصدىق ائدىرم كى، ماعارىف سىز بىر مىلت ياشاىا بىلمىز. دونيا بىلىك، ماعارىف و فرەنگ اوستون دە دولانىر. بىزىم اولكەمىز گرك ئۆز اىلمىز دە اول تا ائلەپ بىلك ئۆزگە مىلتلەر كىمى ترقى ائلەپك، بونا گۆرە گرك مالىيات بىغىلا و مدرسەلەر مو ئىرلە. بونلاردا ھامىسى حۆكۆمىتىمىز ئۆز اىلمىز دە اولدىغى صور تە عملى اول بىلەر. اگر بئلە اولمازسا ئۆزگە گلر بىزىم اىشلەدىكىلر بىمىزى و زىمىمىزىن نىتىجەسىنى آپارار، ئۆزۈنە پارك و آپار تمان دوزەلەر.

نىچە كىچىن دۆرە آزاد ياشاماغا، بىر ئىرە بىغىشاماغا، مجلس قورماغا اىمكان و ئىرەدىلەر بىنە دە مسجىد دە عزادارلىغا اىجازە و ئىرمز لەر، بىز گرك حۆكۆمىتى ساخلايق و مئىدان و ئىرك كى، ماعارىف و ساپىر ساھلەردە مىلت ئۆز اىستەدائىنى گۆسترسىن، تاھامى اونون مظاهىرىندىن اىستىفادە ائدەبىلسىن. ايندى بىزىم دارا و لىفونونون مسالەسى موھوم بىر مسالەدۇر. گرك اونى تاسىس ائدك و فقط بو واسىطە ایلەدىر كى، بىزىم لىياقتلى موعلىمەلر بىمىز، موھندىسلىرىمىز دوكتورلار بىمىز اول بىلەر. بونى، مىلى حۆكۆمىتىمىز ئۆز اىلمىز دە اولسا ائدەبىلە جەپىك، بىزىم مىلى حۆكۆمىتىمىز خەلقدن آيرى دىگىل، گۆيدىن دوشمە دىگىل، ئۆز آتالار بىمىز و قارداشلار بىمىزدى. ايندى ھەر بىر قاپىسى ھامونىن اوزونە آچىقدۇر. بىزىم آذربايجان بىمىز چوخ ئىرتولى و غنى اولكەدىر. اونون معدنلەرى و فلاحت اىستەدائى و ترقى ائتمگە بۇيۇك اىمكانلارنى وار، ايندى يەقەر بو اىمكانلاردا اىستىفادە ائتمگە يول و ئىرمەشىلەر. قوئى بوندان سونرا مىللىتىمىز ئىرتولى

اولسون. بيزگرک تئاترا اهميت وئرك. اونا گوره ده ميلي حؤكومت تاسيس اولماق هامان تئاتري تقويت ائلمگه باشلادي. ايندي آذربايجانين تئاتريني توسيعه ئورمك اوچون حؤكومت ياخشى بودجه آييرميشدير. ديري ميلتير موخاربيهنين انچتين وقتلرينده سئوينمك و شاد اولماقدان صرف نظر ائتمهديلر. بيز ايسه هميشه آغلاميشيق. قوي بوندان سونرا آغلاماق بئرینه خلقين اوزو گولسون. ايندي ميلتيميز بيرلشيب. گورون بنش آيين ايجريسينده تبريزده هئج بؤيوك حاديه اوز وئرمه ميشدير، بو قورخودان دگيل، بلكه، صميميتدن و ايمانداندير. بيزيم موعليلريميز و ماعاريفچيلريميز گرک كيجيك و معصوم بالالاريميزا وطن محبتي و آزادليق عشقيني تزيق ائتسينلر تا ترقي ائلمك. بيز. بونا امينيك. سيز وار قوونمىز ايله چاليشين و دؤولت ده وار قووهسي ايله سيزه ايمكان وئرهمكدير. (شيدتلي آقيشلار)

(آذربايجان» شوماره 124 ايكنجي دؤوره 3 شنبه 23 بهمن 1324- نجو ايل)

بيرينجي كندلي كونفرانسيدا

فيرقهميز تشكيل اولوناندا آذربايجانين وضعيتي چوخ چتين و آغير ايدي. ژاندارملار كندليلري دسته دسته گتيريب زيندانلارا ساليرديلار، البته بونولا دامقصودلاري او ايدي كي، كندليلري سويوب اوزلرينه تيرياك پولي دوزلتسينلر. اووقت بيزه كندليلر هر طرفدن شيكايته گليرديلر، بيزده فيرقه طرفيندن نچه نفر آييريپ اولنارين ايشلرينه عدليهده رسيدهليك ائتمكدن اوترو گوندرديك. هامى يامعلومدير كي، او وقت عدليه بيزيم ايشلريميزه نجه باخيردي. بونا گوره ده فيرقهميز كندليلري ژاندارم و سايبير دؤولت مأمورلاري نين فجايعلريندن خيلاص ائتمك اوچون يول آختاريردي، بو يول چوخ ساده بير صورتده تعيين ائيلدي. بيز كندليلره دنديك كي، اگر آزادليق ايستهير سيز گرک الينيزه توفنگ گؤتوره سيز. كندلي بيزيم گؤستريشميزي قبول ائديپ اونون مال، جان و ناموسينا تجاوز ائدن ژاندارم دستلريني كندلردن قووب چيخاردي. تجروبه ده گورولدي كي، بو كافي دگيلدير، تبريز ده وسايبير يئرلرده اوتوران مورجع مأمورلار بو سادهليك ايله كندلي نين جانيندان ال چكميه جكلر، اونا گوره فيرقه ايكنجي قديمي گؤتورمگه مجبور اولدي. بو ايسه دؤولت تشكيلاتيني اله كنجيرمكدن عيبارت ايدي. بو ايش الينه سيلاح كنجميش كندليلرين كؤمگي ايله انجام تاپدي، ايندي ايسه كندلي قاباغيندا بؤيوك بير وظيفه دورور. او دا آلبان آزادليغي ساخلاماقدان عيبارتدير. ايندي كندليلريميز گرک اوز ايتيحادلاري سايه سينده داها بؤيوك بير قودرت وجوده گتيرسينلر كي، او قودرتين قورخوسيندان هئچكس اونا زور ائده بيلمه سين، بونا گوره ده گرک بيزيم تامام كندليلريميز سياسته قاريشسينلار، ميلي حؤكومتيميز فعاليتي سايه سينده كندليلر مثابيت اولدي كي، حقيقي كندلي آزادليغي اودور كي، كندليلر اوزونون دردينه دگن بير دؤولت دوزلديپ اونون داليندا داينسينلار.

بيز هله موباريزه مئيدانيندا ييق. لاكين بيز ايسته ميريك قان توكولسون. چونكوبير نغري اولدورمك آساندير، ياراتماق ايسه چتين! ولي هرگاه بيزي مجبور ائتسه لر امينيك كي، بو موباريزهده كندليلر بيزيم داليميزدا داياناجاقلار و ائله ده واردير. كندليلريميز اللرينه كنجميش يئرلري ساخلاماقدان اوترو آذربايجان توپراغيندان قاريش - قاريش ديفاع

ائدهجكلر، نجه كي، ايندي زجاندا و مراغا ايله ميانا آراسينداكندي فدايلير ايرتيجاعي قوولري سينديريب بؤوك ميقداردا حربي غنيمت الهكچيرمگه موقق اولدوغوني سؤينجله انشيديرسيز. البته كندلي ياخشى بيلير كي، آلدغي توپراغي گوز بهگي كيمي قوروماق لازيمدير.

بيز كندليلره توپراغي موقته وئرديك. لاکين بو ايل آيري ساحلرده اونلاراكؤمك اندهبيلميهجيبك، چونكو، كند مسألهسينده تك توپراق دگيل. بيز گرككندليلره لازيمي كؤمك انديب اونلار تراككور و سايبير فلاحت ماشينلاري وئرك. توپراغي پؤلسوز وئرديكسده بونلاري موقته وئرهبيلميرك. اگر ايستهيك كي، بونلاري دا موقته وئرك گرك خلقدن چوخلي وئركيلره بيغماغا چاليشاق. بو ايسه اولاسي ايشلردن دگيلدير. لاکين گلجكده بو ماشينلاري فلاحت بانكي نين واسيطهسيه آليب كندليلره اقساط ايله وئرهجيبك، بو البته حؤكومتيميزين قاباغين دوران اساس مسألهلر دندير، اگر دونيا داغلسا دا بو يئرلري كندليلردن هنج بير قووه گئري آلابيلمهجك. نجه كي، ايندي تهران حؤكومتی ده مجبوراً بوينوني اگيب آذربايجاندا سيلاح گوجي ايله حل اولونان كندلي ايله ارباب مسألهسيني ايرائين آيري نوقطه لر يندهده عملي ائتمك ايستيمير. لاکين اونلار نوني اندهبيلمزلر. البته ميلي حؤكومت هميشه قالاجاق و ياشاياجاقدير. چونكو، او اندهبيلير خلقين سعادتيني ايستهدیگي كيمي تامين ائتسين، كندليلر آديقلاري توپراقلاريندان كنجيهجكلر.

بيز كندليلردن اللرينده كي سيلاحلاري هنجوقت آلماياجاق، قوي كندليلريميز آز ادليغيني تامين ائدن توفنگلريني زميلرده يئر شوخوملاماغا گكندده ده اوزلري ايله آپارسينلار. بيز بيليريك كندليلريميز بو سيلاحلاريني حتي اوز قارداشلارينا دا وئرميهجكلر. كندليلر ياخشى آناليبيلار كي، حقيقي آز ادليق اولماسا اونلار اوز يئرلريندا آز ياشايا بيلميهجكلر. ايندي آذربايجان خلقي آنالير كي، حؤكومت اوز اينتخاب ائتديگي آداملارين لينده اولسا اونلاردان اوترو سعادتلي ياشايش اولاي بيلر... ظن انديرم كي، بو باره ده آقاي بادكان لازيمي توضحات وئريدير. قوي كندليلر بيلسينلركي، يئر اونلارين اوزلري نيندير. تهران حؤكومتی ايستهييردي كي، خاليصه يئرلرين مسألهسيني چتئينليگه سالسين و بئله ائله سين اونلار دا ارباب ايختيارينا كچسين. ولي بيز اوني فوري و سادهجه صورتده حل ائتديك، بيز كندليلره دئديك ايبي گؤتوروب يئرلري بؤلون، كندليلر دؤولتي تشكيل ائدن بير قووه اولدغي اوچون توپراق دا اونوندور. ولي آذربايجاندا بعضي ماليكلر وار كي، اونلارين ياشايشلاري ايكي - اوچ دانگ خاليصه يئرلردن عيارتدير كي، او دا نجه ايل دولانيب كنجديكن سونرا سون زامانلاردا اونلارين لينه چاتميشدير و اونلارين وئردیگي پوللاري دا ويصول اولماميشدير. بيز حق ماليكيتي پوزماديغيميز اوچون بو ايشي دفتر اوزي ايله تحقيق انديب يئرلرين پولوني وئرمه جيبك، بيز هنج كسه ظولم ائتمك ايستهميريك، لاکين ظولم و فجايعه ده يول وئرميهجيبك.

كندلي مسألهسي فقط توپراقلا كيفايتلنمير، بيزيم كندليلريميز گرك باشارديق جاتونون، پامبيق، قند چوغوندوري، چاي و بو كيمي قيمتلي صنايع بيتگيلري زيراعت ائتسينلر. آذربايجانين اوزاق نوقطه لر ينده اكيلن آريا - بوغداني گئيريب ساتماق كندليلريميزه صرف ائتمير، گرك داها فايدالي زيراعت و فلاحت ايشلرينه باشلاماق. بيز گرك نوح اياميندان قالان خيشي بوراخيپ تراككور و سايبير فلاحتي ماشينلارلا زيراعت ائتك. البته، دؤولت ايستهييردي بوني بو ايل عملي ائتسين، لاکين محاربيبه تاز افور تاريغي اوچون بو كيمي ماشيملار چوخ باها باشا گليردي. اونا گوره بو ايلي ده صبر انديب گوزلمك لازيم گلدي. ايندي آرتيق كندلي اوچون گئنيش بير آز ادليق وجودا گلميشدير. هر كس ايستهدیگي كيمي ياشايبير و ايستهدیگي محصولي اكيب بيچه بيلير. داها هنج كس اونون حقين تجاوز ائده بيلمز، بيز اعتراف انديريك كي، اينديكي آز ادليغيميزين سببي كندليدير، اگر كندلي اولماسيدي بيز بوني اله انده بيلمزدك، كندليلر بو

حۆكومتى ياراتدىقلارى اوچون اونون داليندا دورولار، اگر وضعیت قاباكي كيمي اولسايدى قيشدا قاردان باغلانان يوللار آيلارلا آچىلمازدى. لاکين كندليلر يميز فداكار جاسينا قويماديلار بير گون ده اولسا رابيطه كسيلسين، كندلى قووسى بۇيوك بير قووسىدير كى، سئل كيمي هنج بير كس اونون قاباغيندا دورا بيلمز. نه قدر كى، ميلي حۆكومت دوام اندير آذربايجاندا كندلى بيرينجي يئر توتاجاقدير. آذربايجانين بيرينجي و حقيقي آقاسى كندليلير چونكو ايشيميز برکه دوشنده اوناموراجيعة انديريك، اونلار آزادليغين قدريني بيلنلرديلر. ايندي بيز سيزي اونا گورمچاغيرميشيق كى، يئر بۇلگوسوني اورگه دك، گرک كندلرده بۇلگو زامانيندا هامپا ايله قره آراسيندا ناراضىلىق عمله گلهمسين، بوندان سونرا گرک آذربايجان كندلرينده قره اولماسين، هاموسى نين زيراعتي، تصروفاتي و خوش ياشايشى اولسون. هاموميز قارداشيق گرک هاموميز ال اله وئريب بو آزادليغيميزي ساخلاياق. قوي آذربايجان كندليسى نين ياشايدىغي يئر ه ژاندارملارين و مورتجملرين موردار آياقلاري دگه سين.

قوي تهران حۆكومتى بيلسين كى، هامو بو حۆكومه بئل باغلايبيدير، چونكوبوني ايداره ائدن خلقين حقيقي اءاملاريدير. بيزيم دستگاهيميزدا اوغرو - اكريلره يئريوخدور.

بيز دئييريك كى، حۆكومت باشيندا گرک آذربايجانلي اولسون فقط خلقين اوز اچريسندن چيخميش آدم خلقين ايسته گيني بيلر.

ايندييه قدر ايران و آذربايجان تاريخينده گورونمىيب كى، خلق اوز ايسته ديگى كيمي حۆكومتيني قورسون. دوز دير كى، دفعه لرله آذربايجان خلقي علمگوتوروب آزادليغيني آليب، لاکين ميلي حۆكومت قورولماغا قدر اوندان ايستيفاده انده بيلمه ميشدير. ميلي حۆكومت ايسه عمله بو ايشي گورمگه موؤفق اولدوغوني ايبات ائتدي. ايندي بو دورد آيين عرضينده هنج كس گليب بير كندلى نين قايى سيني دؤگه ييب كى، تويوق، يومورتا، كره و باشقا شئي طلب ائده. دورد آيدير كى، خلقيميز آزدليق و راحتلىق گورور. بو آزادليغي بيز سيزين كؤمگيز ايله ساخلامالي ييق.

ياشاسين آزادليغيميز، ياشاسين اونون حقيقي پوشتيباني اولان غئيرتلي كندليلر يميز!

(«آذربايجان» روزنامه سى، 5 شنبه 29 فروردين 1325 - جي ايل نومره 176 ايكنجي دووره)

آذربايجان خلقي نين صلاحيتدار شخصلري نين كونفرانسيندا كى انتديگى بيانات

عزيز و مؤحترم هموطنلر! اصل مؤوضوعا باشلامدان اول ايجازه ايسته بييرم بير قدر مؤوجود وضعيت يميزين كنجميشى و اوني ايجاد ائدن سببلر باره سينده توضيح وئرم.

هاموز بيليرسيز كى، فيرقه ميز 12 شهريرده مونتشير انتديگى 12 ماده دن عيبارت اولان تاريخي بياننامه ده بيز صريح و آشكار بير صورتده «ايران داخيلينده ايرانين ايستيقلال و تماميت ارضى سيني موراعات ائتمك شرطيله اوز

داخلي ايشلر يميزي اوز اليميزه آماق و اوز ائوميزي اوز ايرادهميز ايله ايداره ائتمك، وز آنادليميزده ميلي فرهنگيميزي موترقي و موعاصير حالا سالماق» طلباتيني اور تاياسور ميشديك. هموطنلر موخاربيهسي و سوءتفاھوملره يول ورممك اوچون ايران قانون اساسي سینه ايسيندا ايستهديكلر يميزي ايلت و ويلايت انجوملري واسيطه سيله اله ائتمك، قانسيز و دعواسيز اولاراق صولح و تبليغات يوليله بومقصده ناييل اولماغا چاليشديغيميزي دا او گوندن اعتباراً جيدي صورتده تبليغ ائتمگه باشلاميشديق. ايللر بويي تحقير، توهين و اسارته محكوم اولان خلقيميز فيرقهميزين بو شوعاريني آچيق اورك و عالي روح ايله ايسيتيقبال ائديب سنل كيمي اونون سيرالارينا آخماغا باشلاديجي حالدا تهران ايرتجاعى حؤكومتى و عموميتله خلقيين اسارتيني اوزو اوچون سعادت و شان - شوؤكت سايان آچاق و خايين دؤولت مأمورلاري مورتجع، مستبید و خودخاه عونصرلر ايله سس - سسه وئريب بيزيم بوساده و طبعي صداميزي بوغماق و ايشيقلانديرديغيميز آزداليق مشعليني سؤندورمك اوچون دونياني گورولتو ايله دولدورماغا قيام ائتديلر. بيلديگيز كيمي وطنيميزين مركزي تبريز شهرينده باشلانان آزداليق صداسي اولارين چيغير - باغيرينا وايقتير اميز سؤزلرينه باخمايلاق چوخ سريع بير صورتده اول ايران داخيلينده، سونرا دابوتون دونيادا مونعكيس اولماغا باشلادي. هر بير تازاليق و هر بير موترقي ايشي اوزونون محو و اضمحلالي حساب ائدن اياران هيأت حاكمهسي ايسه خلقيميزين قانوني و مشروع طلباتيني تامين ائتمك عوضينده و اونا اينده اولان دؤولت تشكيلاتي واسيطه ايله آزداليق عوضينده اسارت، ايختيار و حق و عدالت عوضينده، شاللاق، حبس، تبعيد و فجيانه قتل و غارت ايله جواب وئردى.

هنوز شهريور آبي قورتارماميشدي كي، كندلر يميزده ژاندارم و شهرلر يميزده پوليس و نيظامي قوولرينه دموكرات فيرقه سيني سلاح گوجيله داغيديب اونون باشچيلاريني توقيف و محو ائتمك امري وئريلدي. بونونلا بوتون آذربايجاني وحشت و ايظطيراب بورودي. مخصوصاً كند اهاليسي نين مالي، جاني، حيثيت و ناموسي طاماحكار اوغري و رضاخان رژيمي نين ان كئيف و ان موردار محصولي اولان ژاندارم مأمورلاري نين ايختيارينا تاپشيريلدي. بو طريق ايله آذربايجان خلقي نين شديدي و جيدي موباريزهسي باشلاندي. ايش فيرقه و تشكيلات چرچوبه سيندن خاريج اولوب عموميت شكلي آلدى. ائل اوزوني ظولم و اسارت چنگاليندان خيلاص ائتمگه باشلادي. آذربايجانلي بو ايشي چوخدان آرزو ائيردي، اونون صبير و تحمؤل كاساسي لبريز اولموشدي، او تهراندان جيبلريني دولدورماق اوچون گؤندريلن لشكري و كشوري مأمورلارين خيانت، تحقير و توهينلرينه خاتيمه وئرمك اوچون ائله بير گونون گليب چاتماسيني ايللر بويي آرزو ائتميشدي، حتي بو آرزو، تك آذربايجان دگيل، بوتون ايران ميلتي نين اورگيني ايللر بويي ازيب يوران آغير ولي موقدس بير دردايدي. ايندي ده بوتون ايران خلقي بو دردين داواسي اوميدي ايله ياشاماقدا ديلار. آذربايجان خلقي بو آرزوني ياخيندان حيس ائتمكده ايدي. او، آرتيق اوزونه جيدي نوقطه ايتيگا تاپيب اوز ميلي فيرقه سيني وجودا كئيرميشدي. او چوز گؤزل بير صورتده حيس ائتميشدي كي، اونون مؤحك بير مركزي، تزلزل ناپذير بير باشي واردير. بومركز و بو باش، فيرقه ميزدن عيبارت ايدي. دوشمنلر يميز حتي دولتار يميزين چوخي بيزيم ايلديريم سورعتي ايله ايرله گنديب بؤيوك بير قودرت كسب ائتمگيميزين عيلتو سببلريني بيلمگه هنوز قادير اولاي بيلمه ميشدير. حالبوكي، بو چوخ ساده و آيدين بير مسأله دير. بيزيم موفقيت يميزي تامين ائدن همين خلقيميزين ايللرله بسله ديگي موقدس آمال و آرزولاريني پاك ويجدان و صميم قلب ايله حياتا كئچيرمك ايسته ديگيميز دير. بونا گوره ده ايرتجاعى دؤولت و مورتجع عونصورلرين عليهيميز باشلاديقلاري وحشيانه حمله يه خلقيميز قهرمانانه بير حركت ايله جواب وئردى، آنالارين گؤز ياشلاري، قيزلارين ناموسي، جوانلارين قاني باهاسينا آقاليق ائدن ژاندارمو سايبير جلدلار اول كندلر و سونرا شهرلر يميزدن كنار ائيدليدي، خلق اوزي اوز سرنويش تينه حاكم اولماق ايسته داييني بو واسيطه ايله

ثوبوتا بئيتيردي. كندلردن جالادلاري ايخراج انديب، شهرلردن اغورو، كئيف و مورتجع مأمورلاري قووب چيخارماق كيفيت انتميردي. خلقي ايداره انتمك، چوروموش دؤولت تشكيلاتي عوضينده خلقين احتياجاتي تامين انديب عومومين آرزولاريني حياتا كئچيره بيلن بئر تشكيلات ويجودا كئيرمك ده لازيم ايدي. بو ايش طبعي بئر صورتده مئيدان چيخدي، خلق كونفرانسلا ريندا يوز مينلر ايله ايمضاياماليك اولان قرارلار تهران موننتظير اولمادان ميلي آرادليغي تامين ائدن موختاريت و ميلي حؤكومت تشكيلاتي طلب ائدن تصميمناملر، سنل كيمي آخيب تيريزه گلدي، فيرقمميز ايسه خلقيميزين روحيندان قويان بو بؤيوك سسه بيقئيد قالا بيلمز و خلقي اوز حالينا قويا بيلمزدي. اوناگوره چوخ سريع بئر صورتده خلق كونفرانسلا رينين آرزولاريني عملي انتمك و خلقين سسيني تمرکز و نرتمك اوچون ابا ن آي نين ايگيرمي دوقوزوندا تيريز شهربنده اوزوني موسيسلر مجلسي آدلاندير ب ميلي حؤكومتيميزين اساسيني قويدى، ميلي مجلسيميزين فوريتله چاغيريلماسي قراريني چيخاردي و بو قراريني حياتا كئچيرمك اوچون ميلي بئر هيات اينتخاب ائندي و اوزونون بؤيوك و تاريخي اعلاميه سيني ايران مجلسينه و خارجي دؤولتلرين نومائندهلرينه گؤندرمكله اوزونون قانوني و مشروع اولان داخيلي حؤكومتيني ويجودا كئيرمگيني و بو يولدا تهران حؤكومتى ايله دانيشيغا حاضير اولدوغونو اعلان ائندي. بو اعلاميه دن سونرا تهران حؤكومتى طرفيندن ظاهراً بؤيوك ايختيارات ايله اوستاندار تعين اولونان آقاي بيات ايله ميلي هياتيميزين نومائندهلري آراسيندا بيزيم طلباتيميزي تامين انتمك مؤوضوسوندا موداكيره باشلاندي. بو موداكيره اينديكي موداكيره ميزين موقديمه سي حساب اولونا بيلر. آقاي بيات انجومن اياتي و ويلايتي ايله موفيق اولدوغونو سؤيله دي، لاكين اونون مجلس شوراي ميلي طرفيندن تصويبيني ابرلي سوروب بيزه آيدين بئر جواب و نره بيلمه دي. بيز اوندان آرادليغيميزين موخافظه انديلمه سي وانجوملرين فعاليتي نين دوامي اوچون تامين ايسته ديك، او ايسه بئله بئر تامين و نرتمگه قدير اولاي بيلمزدي. اونا گوره تهران ايله دانيشيغيميز نتيجه سيز قالدى. بيلديگينيز كيمي مجلس ميليميز و ميلي حؤكومتيميزين تشكيلي ايله آقاي بياتين آرتيق آذربايجاندا گؤرمك بئر ايشي اولماديغي اوچون تهرانا موراجيعت ائندي. بيات ايله آباريلان موداكيره بيزه ايثبات ائندي كي، تهران ايرتجاعى حؤكومتى بيزيم آرزولاريميزي تامين انتمگه هئچ وجهيله ايمان و نرتمه جكدير. اونون تك - تك مأمورلاري ايسته سله رنله، بو ايش عملي دگيلدير.

اونا گوره بيز اوز ميلي قودرتيميزه ايستينادا 21 آذر ده ميلي مجلس و ميلي حؤكومتيميزي قوروب آزاد بئر صورتده ايشه باشلاديق. من ميلي حؤكومتيميز و ميلي مجلسيميزين تشكيلي زماني خلقين ايراز اننديگي احساسات و حرارتدن بحث انتمك ايسته ميرم. فقط دييه بيلرم كي، اوگون بوتون خلق - ايستر شهرلر، ايستر ايسه كندلر يميزده آياغا قالميشدي، تام معناسيله نحضت عومومي، تام معناسيله ميلي قيام و ميلي حركت ويجودا گل ميشدي. 21 آذر دن ايندي يه قدر تقريباً 5 آي كئچير. بو آزموئده حؤكومتيميز، فيرقة و مجلس ميلي و خلقيميزين حوسن توجهينه داباناراق بؤيوك ايشلر گؤرموش و اساسي ايصلاحاتا باشلاميش و بو واسيطه ايله خلقيميزي آياقلاندير ب، گله جك سعادت مند بئر حياتا اوميدوار نتميشدير. خالصه يئرلرين كندلير آراسيندا بيلاعوض بولونمه سي كارخانالار يميزين جيدي صورتده ايشه ساليئماسي، ايشسيزليك ايله شديداً موباريزه، شهرلر يميزين آبادلنماسي، ميلي آرادليغيميز و وطنين امنيتيني ساخلاماق اوچون تشكيل تاپان فدائي دستلري نين نيظاما ساليئماسي، نهايت آرادليغيميزين دياغي اولان ميلي قوشونون ايكي آيمودتبنده ياراديلماسي موعجوزه سي، همچنين فرهنگ، بهداشت و تيجارتين ترقيسي و بازارين سوقوطنون قاباغي آليئماسي كيمي گؤتورولن قدلر ميلتيميزين اوزوني ايداره انتمگه لاييق اولدوغونو ايثبات ائتميشدير. منجه بونلارين هاموسيندان اهميتلي خلقيميز و حؤكومتيميز و فيرقمميزين افرا دي آراسيندا ويجودا گلن مؤحك ايمان وقيريلماز

بیرلیکدیر. خلقیمیزین رهبرلری آراسیندا موشاهیده اولونان مؤحکم بیرلیک منجه بونلارین هاموسیندان آرتیق میلتمیزین ایستعدادینی ایثبات ائتمکدهدیر. خلقیمیز بو بویوک موفقیتلر و ایستعدادلاری سایه سینده تام معناسی ایله ایران میلیتی نین نیجات و نرجیسی حساب اولونماقدادیر. بیز تهرانا وارید اولدیقا ژاندارم و ساییر مستحفیظلارین چنگیندن خیلاص اولوب اوزلرینی بیزه یاخینلاشدیران اشخاصین سیماسیندا و حرکتینده بونی آشکار صورتده گوریردیک. طیاره منیدانینا کلیب چیخماغا موفق اولان تهران آزادیخا هلالرینی شوعارلاری بیزیم روحیمیزی تیتیرهدیردی:

سیز بیزه نیجات و نردیز، سیز ایران خلقینی اسارتدن خیلاص ائتدیز، آماندی ایشتیباه ائتمهیین! آزادلیغیمیز سیزین دوزگون حرکت ائتمگینیزه باغلیدیر.

یاشاسین آذربایجان قهرمان خلقی!

یاشاسین آزادلیغیمیزین مشعلداری اولان آذربایجان آزادیخا هلالری!

بو شوعارلار آذربایجان خلقی نین باشلارینی نین اوجالماسینا، اولنارین تئک اوزینی ایداره ائتمک دگیل، بلکه، بوتون ایران خلقینه نیجات و نرتمک ایستعدادینا مالیک اولدوغونو بیر داها ایثبات ائتمیش اولدی. هله نهضتیمیز باشلانان گوندن تهران و ساییر ایران شهرلرینده موننتشیر اولان روزنامه لرین «گلین بیزه ده نیجات و نرتم!» شوعارلارینی بیز هنوز اونوتمامیشیق. من موتأسیفم بورادا ایران زیمامدارلاریندان بیرینی سوزینی دئمگه مجبور اولورام. دانیشیغیمیزین جیدی و شیرین بیر یئرینده سوز آذربایجان والیسی نین تعینی اطرافینا گلدی. آقای زیمامدار «سیز ده کی والی اولابیلن بیر آدم یوخدور» ددی. منیم اونا و نردیگیم جوابی یقین ائدیرم سیز چوخ گوزل حیس ائدیرسیز، اونی تکرار ائتمگه احتیاج یوخدور. بونونلا ایستهبیرم تهران حؤکومتی نین نه کیمی آدمالار الینده اولدوغونو گوسترم و ایستهبیرم بیله سیز کی، شاید او زیمامدار سهواً بو سوزی دئمه میشدیر، اونون دوشونجه سی و آنلاغی بوندان یوخاری اولابیلمز. تهران جماعتی ایسه بو کیمی زیمامدارلاری اوز باشیندان کنار ائتمگه قادر دگیلیدیر. بو کیمیلرین بیزه: «سیز باشلادیغیز بویوک ایشلری یاریمچیلیق قویوب، گلین بیزیم بویوندور و غیمیزین آلتینا گیرین!» دئمه سی، آیا بویوک حقسیزلیک دگیلیدیر؟ چون بیز ایرانین مرکزی حساب اولونوردیق، اونا گوره ده اشرف مخلوقاتین، دئمه سی ان ساده بیر اینسانین روحینی عوصیان و ادار ائتمگه کیفایت ائتمیزی؟

بونونلا بنله مشهور ریاضیدان و عالیمین سوزونین تکرار ائدیپ دئمک لازیمدیر کی، «با وجودی این یئر دولانیر» یعنی آذربایجان خلقی مومدین، فداکار و لایق بیر میلندیر، او اوزینی ایداره ائتمگه کیمی بوتون ایران خلقی نین آزادلیغی نین علمداریدیر.

سوز، بیزیم تهران ایله دانیشدیغیمیز باره سینده ایدی. بیلدیگیز کیمی صدر و حکیمی کابینه لری ککلیک کیمی باشلارینی قارا قویلایب دونیادان خبرلری اولمادیقلاری اوچون میلی نهضتیمیزی سیلاح گوجی ایله داباندیرماق فیکیرینده ایدیلر. اولنارین نظرینده آذربایجان خلقی ذولفقاری، کور میر جواد، ابولقاسم جوان، امیر نصرت و صادق مجتهدی کیم خلق دشمنلریندن عیبارت ایدی. اونا گوره بیزیم حق سوزلریمیزی ائشیتیمک عوضینده اولنارین بارماقیله رقص ائدیپ، بیزیم ایچریمیزده عوصیان تولید ائتمک کیم احمقانه اومید اوزرینده حرکت ائدیردیلر. نهایت فداییلریمیزین ضربی ضستی اولنارین آرزولارینی پوچا چیخاردی. بالاخره تهران آنلادی کی، زور ایله آذربایجان خلقی نین ایراده سینی سیندیرماق اولماز. نهایت اونا گوره ایرتیجاج ارکانیندا مختصر تزلزل عمله گلدی، نهایت آزادیخا

عونصورلرین کۆمگی ایله حکیمی حۆکومتی بیخیلیب چوخ آز بیر اکثریتله ایرتیجاعي مجلس قوام السلطنه کابینه سینی و بچودا گنیردی. قوام السلطنه کابینه سی زور و گوج سیاستینی دگیشدیریب صلوح یولی ایله جواب وئرملی اولدیغیدان اونون رسمی دعوتینی قبول اندیب مجلس میلی و میلی حۆکومتیمیزین دستوری ایله ایسته دیگیمیزی صلوح و موسالیمت یولی ایله الده ائتمک اوچون تهرانا گئتدیک.

بونو گرک هامو بیلسین کی، بیز تهراندان یئنی بیر شئی طلب ائتمیردیک. چونکو بیز ایسته دیگیمیزی آماغا مووق اولموشوق، قارشیمیزدا دوران مسأله آداملاریمیزی قان تۆکولمهدن ساخلماق مسأله سیدیر. بیر ده بیز ایسته دیکلریمیزی ایران حودودوندا حیاتا کچیرمگی هدف قرار وئر دیگیمیزی ده اونو تامامیشدیک. بیلسین کی، هنوز ایندی یه قدر بیز خارجه و جنگ ویزارتخانالاری تشکیل ائتمه می شیک. قوشونلاریمیز خلق قوشونلاری آدلانیر. خلق قوشونونین وظیفه ی مقصدی رسمی دؤولت قوشونونان تامامیله باشقادیر، خلق قوشونی داخلی امنیت و میلی آزادلیغیمیزی تأمین ائتمک مقصدی ایله تشکیل اندیلن بیر قوودیر. پولومیز، بایدا غیمیز و عونوانیمیز ایسه بالاخره عموم ایران اساسیندا، بینا براین بو وضعیت اوزون مودت دوام انده بیلیمزدی، بالاخره گرک مرکزی حۆکومت ایله تکلیفیمیز معلوم اولایدی. بو تکلیفی مو عین ائتمک اوچون آقاي قوام السلطنه نین صلوح الینی ردا نتمه ییب تهرانا گئتدیک، حتی من اوزوم شدید میض اولدیغیما باخما یاراق مسأله نین داها تنز حل اولونماسی مقصدی ایله صمیمی یولداشلاریمین و طبیبلرین تۆوصیه سینه باخما یاراق شخصاً آقاي قوامین دعوتینی قبول اندیب هیأت ایله برابر موسافیرت ائتدیم. ایستر خصوصی گوروشلریمیزده، ایستر سه رسمی گوروشلرده بیز خلقیمیزین آسایش و صلوح یولی ایله ایختیلافاتی حل ائتمگه حاضر اولدوغونو سؤیله دی. آقاي قوام السلطنه ی ساییر دؤولت نو ما یندهلری عمومیتله بیزیم فیکیریمیزه مو مافیت ایظهار اندیردی، لاکین عملده دؤولتین 7 ماده دن عیبارت اولان تصوینامه سیندن تجاوز ائتمگه حاضر اولماق ایسته می ردی. سیز البته نو ما یندهلر هیأتی نین مو ذاکیرملر حقیقده وئر دیگی رسمی اعلامیه نی انشیتیمیسین. بیزیم گیزی سیاستیمیز اولما دیغینا گوره مو ذاکیرمین تفصیلی نی دنیا یا اعلام ائتدیک و بیلدی ردی کی، تهران حۆکومتی بیزدن مغلوب بیر قوه کیمی قنید شرط سیز تسلیم اولماق طلب اندیر. بو ایسه گولونج وضعیت مؤیدانا چیخار یردی. بیز دندیک وقتی کی دؤولت تصوینامه سی آیه ی آسیمانی کیمی تغییر نا پذیر ایمیش، بو ایصرار ایله بیزی تهرانا دعوت ائتمک نه یه گوره ایدی؟

تهران رسمی مقاماتی نین سوزلری تبریزده آقاي بیات طرفیندن دانیشیلان سوزلرین عینی ایدی، اونلار همیشه اولدیغی کیمی قانون اساسیدن و اوصولدان بحث اندیب سفسطه ایله مؤوضوعی اؤرت - باس دیر ائتمگه چالیشیر دیلار.

بیز اول گون دندیک بیز دیپلومات دگیلیک، ولی قانون اساسی و ساییر قانونلاردان اوزوموزه گوره ایطیلا عیمیز واردیر. بیز ایندی یه قدر قانون اساسی نین اساس مسأله لری نین مسکوت قالماسینی دا بیلیریک، بیز قانون اساسی نین رضاخانین دیکتاتورلیغی اوچون تغییر وئر یلمه سیندن بیخبر دگیلیک. بیز ایرانی بوروموش بی قانونلیق لارین سرمنشایی نی ده بیلیریک، بیز آمریکادان گلهمیشیک، ایرانی بیق و ایراندا قانونلارین نه شکیده ایجرا اندیلدی گیندن خبریمیز واردیر. ایندی ده ایراندا کیملرین حۆکومت ائندی گینی و ایران میلی نین بو اشخاصا اولان نظری نی ده بیلیریک. گلین ساده دانیشاق، آذربایجان خلقی بیر گون ایستیداد علنی هینه قیام اندیب قانون اساسینی و بچودا گنیردی و میلی حۆکومت بیناسینی قوردی. تهران مورتلر ی ایسه یاریم قرن مودتینده اونی مسکوت قویوب جوربه جور و اسیطلر ایله خلقی حاکیمیتدن محروم ائدی لار. ایندی ایسه آذربایجان ایکینجی حرکتی ایله او حقی دیر یلتمک ایسته ییر، فقط بونا جواب وئر مک لازیم دیر. خالیسه یئر لری نین بؤلونمه سی و دؤولت یئر لری نین غاصبیلر الیندن آلینب و اکی نچیلر آراسیندا تقسیمینی قانون اساسی منع

انتمه میشدیر. قانون خلقین ایرادهسیدیر. آذربایجان کندلیسی آرتیق اؤز حقیقی آلمیشدیر، اؤز ایرادهسی ایله بو کندلری بؤلوشدور. دؤولت ایسه بوتون ایرانی آذربایجان ایله همرنگ اولماق اوچون بو ایشی بوتون ایالت و ویلایتلرده عملی انتمه لیدیر.

بیز حتی ایختیلافي رفع ائتمک اوچون بؤیوک گؤشتلره حاضر اولوب دئدیك: آنجاق بیزه ایمکان وئرین آذربایجان خلقی اؤز ایالت انجومي واسیطه سیله دؤولت ایدارلری نین مأمورلارینی و ایالتین والیسینی دؤولته پیشناهاد ائتسین و بونلارین حؤکمی مرکزی دؤولت طرفیندن صادر اولسون و بونلار ساده بیر سؤز ایله دئسک آذربایجانی ایداره ائتسینلر.

تهران حؤکومتی تک ملک مدنی، تک امیر نصرت، تک صمصام بختیاری اوچون قاییل اولان بو حقی آذربایجانلیلار اوچون قاییل اولماق ایسته مدهی. قانون اساسی یه موغاییر اولان ایداره ی کول ژاندارمرینی بئله بیزه قانونی موسیسه آلدان دیریب اونون وحشت تولید ائدن نیفوذونو آذربایجانا قایتارماق ایسته دی. خلق قوشونلارینی عادی نظام وظیفه حساب ائدیپ اونون فرمانده لری ده تهران دان گؤنדרمک کیمی پیشناهادلاری منیدانا سوردی.

بیز چوخ گؤزل بیلیردیک کی، آذربایجان خلقی شهر یورین اوچونده اؤزلری نین حقیقی سیمالارینی گؤسترن افسر پالتاری گنیمیش یالانچی پهلوانلارا نه جور باخیر ویننه ده بیلیردیک کی، ستارخان اولادی تهرانین تیریاکی سرهنکلی نین معشوقه لری نین بو قچاسینی حاماما داشیماغا آرتیق تحمول انده بیلمز. اونا گوره ده اولارین بو خصوصدا ائدیکلری پیشناهادی رد ائدیپ دئدیك: دؤولت طرفیندن بیر نچه نفر آذربایجانا گل سین، بورادا مسأله طرفینین رضایتی ایله حل ائلیسین و بیر ده بیز تهران حؤکومتینه بیلیردیک کی، آذربایجان قوشونی خلق قوشونی و آزادلیق قوشونی دیر. اونی ایران خلقی نین آزادلیغینی محو ائتمگه مجبور ائتمک اولماز. خلقیمیز اؤز قوشونوی ایداره ائتمکدن عاجیز دگیل دیر. اگر تهران دوغرو داند آذربایجانلینی ایرانلی بیلیرسه بیزیم پیشناهاد ائدیگیمیز اشخاصی قوشونون فرمانده لیگینه تعیین ائتسین. بو ایسه اولارین خوشینا گلن دگیل ایدی، اولار ایرانی تهران دان عیبارت بیلیر و ایراندا حاکمی تی فقط بنش اوچ نفره مונحصیر حساب ائدیرلر.

بیر ده بیزه فرمانده کول قووانین و بعضی غیر مسول مقاماتین بو ایشه راضی اولابیلیمه جگینی آندیرماق ایسته دیلر.

بیز فرمانده کول قووا مسأله سینی مشروطه اساسی موحیبینجه تفسیر ائدیریک. بیزجه فرمانده کول قووا فقط مجلس شورای میلی نین خاریجیلره اعلان ائتمک ایسته دیگی حربی فرمانی ایضا اندر. اونون جاری ایشلره قاریشماسی غیر مسول اولدیغینا گوره آزادلیق و مشروطه قانونینا موغاییر دیر.

رضاخان همین فرمانده لیک ایختیریندان ایستیفاده ائدیپ ایراندا آزادلیغین ری. سینی کسدی و ایرانی بیلدیگیمیز کیمی فلاکتلره سؤوق ائله دی. ایندی ده فرمانده کول قووا ی مطلق یار اتماق ایران خلقی نین، ایران آزادلیغی نین خیلا فینادیر و غیر مسول مقاملار اگر بو ایشده ایصرار اندرلر ایسه ایراندا بؤیوک حادثه لمر وجوده گلر و معلوم دگیل بو طاماح غیر مسول مقاماتین نفعینه تمام اولایله.

ظاهريده ساده گورونن سازيش مسأله سيني بو نحو ايله سفسطيه دؤندريبيزي اون بئش گون تهراندا معطل ائتديكن سونرا نتيجه سيز آذربايجانا قايتماغمجبور ائتديلر.

سؤزون قيساسي بودور كي، تهران هيات حاكمه سي بيزيم باشلاديغيميز بؤيوك ايشلري تاماميله اورتادان آپاريب، بئش آي بوندان اولكي كيمي شهرلريميزي كؤهنه قبرستانلارا، ظولم و فيشاردان تازا خيلاص اولموش خلقيميزي، ژاندارملار، اوغرو، موختت و جاني مأمورلارين آياقلاري آلتينا سالماغا چاليشيرلار. سؤزون جاني دا بوراسيندادير كي، قانون اساسي و سايبير قانونلاري دا بدبختانه بو مقصد اوچون آلت قرار وئرميشديلر.

بیر ده مسأله تك آذربايجان مسأله سي دگيلدير، سؤز بوتون ايراندا آزادليق، دموكراتليق اوصولي نين ياييلماسي اوستوندهدير. تهران هيات حاكمه سيني و تهران بؤيوك فئودال و يئر صاحيبلريني قورخويا سالان دا بوراسيدير. اونلار قانون اساسي عونواني آلتيندا بوتون خلقين حوقوقوني محو ائتمگه چاليشيرلار.

بیز چوخ ساده آدمالاريق، لاکين ساده ليگيميز او قدر دگيلدير كي، کاسانين آلتيندا گيزلهديلن ياريم کاساني گؤرميله ميک. بيز ديپلومات دگيليك، لاکين خوروزين قويروغيني گؤرمکدن عجزيميز يوخودور.

دعوا هاموسي مولانصر الدينين يورغاني، يعني کندلي نين آلدیغي توپراق و خلقين آلدیغي حاکيميت اوستيندهدير.

بوني ايرتجاج عونصورلري نين بوشقابلاري نين ديپيني يالايان تهران ايرتجاجي مطبوعاتي نين زوزه چکمه سينه باخماياريق بوتون ايران خلقي دوشونوب آلاميشدير، سؤز آذربايجانين ايراندان ايريلماسي باره سينده دگيلدير، بوني ايديعا ائندن ده يوخودور. بيز هرگيز بو ايديعاني ايرهلي سورمه ميشيك. سؤز مشروطه نين، دموكراسي اوصولي نين ايراندا اجرا ائيلمه سي و بيزيم باشلاديغيميز بؤيوك ايصلاحات پروگرامي نين بوتون مملکت حودوديندا حياتا کنجير يلمه سي اوستوندهدير...

بیزیم آرتیق آیری یولیمیز یوخدور، باشلادیغیمیز ایصلاحتی پوزا بیلیمریک، تهران ایسه بوتون ایران خلقي نین حق حاکیمیتینی تصدیق ائدیپ مملکتی فلاکت و هرج - مرجدن نیجات وئرمک یولوندا جیدی قدماتر گؤتورمه لیدیر.

آقاي قوام السلطنه گرک بيلسين كي، دنيا دگيشيب، حتي ايراندا يئني نسيل ويجودا گل ميشدير.

بو نسيلي ياريم قرن بوندان ايرهلي كي طرز تفکور و اوصول ايله ايداره ائتمک اولماز. بيرده حيس اولونوردي كي، هيات ووزرا آراسيندا توافوق نظر يوخودور. اصلاًوزبرلرين اکثری تصادوفي آدمالاردير كي، شخص آقاي قوام السلطنه خصوصي ودوستانه موناسيبات ملاحظه سيله كابينه يه دعوت ائتميشدير.

بونلارين دا هر بيريسي نين باشي بير يئر باغليدير، حتي شاييعات وار ايدي كي، بعضي تازا عرصه يه گل ميش «قوجا» دربار خانيملاري نين دا دؤولت اعضاسينا تاثيرلري واردير.

تهران واقيعاً مخوف، واقيعاً خطرناك، واقيعاً ايراني فلاكته و ايران خلقي ني آجليغا، بئچار ليغا، گداليغا سووق ائدن بير مركز فساددير.

بیز جیبا صولح و سازیشه و ایرانین تمامیت ارضی سینہ طالب و طرفدار اولدیغیمیز حالدا تهراندان بیر نیجات گوزلییه بیلیمیریک. آقاي قوام السلطنه نین کابینه سی دولمی بیر کابینه او وقت اولا بیلردی کی، آذربایجان خلقی ایله کناره گلهدی، موتأسیفانه بو گونه قدر بو خصوصدا جیدی بیر قدم گوتورمگه موفق اولابیلیمیشدیر.

بیزیم حوسن ظن و فداکار لیغیمیز، کابینه اوچون بؤیوک بیر شانس ایدی کی، موتأسیفانه آقاي قوام اوندان هنوز ایستیفاده انده بیلیمیر.

ایستیمیرم سیزی ایناندرام کی، کابینه اعضاسیندان بعضی سی نین خصوصی و شخصی نظر لری آقاي قوام السلطنه نین رفتاریندا بئله درین تأثیر باغیشلامیشدیر. مثلاً شاید وزیر لردن بیر پاراسی بیزده تیریاک قانونین ایجراسی سببیه آذربایجانلیلار اقلنی و غدار دشمن کیلمیش اونون نظری آقاي قوام السلطنه نین رفتاریندا موعکس اولموشدور.

موتأسیفانه آقاي قوام السلطنه نین آذربایجان مسأله سی حقیقده صادر ائتدیگی ایبلاغیه نی تجزیه ائتمگه فرصت یوخدور. بو رسمی سندده بیزی حیرته سالان نفت و اینتیخابات موضوعی نین اورتالیغا چکیلمه سی و حقیقده اونلارین گیر و وساخلانیماسیدیر.

اولا نفت مسأله سی ساده ایقتیصادی و خارجی سیاسته عابید بیر مسأله دیر. بونی آذربایجان مسأله سینه قاریشدیرماق هنج بیر منطیق ایله دوز گلیمیر.

بالاخره آذربایجان مسأله سی نین داخلی بیر مسأله اولدوغونو حتی آقاي قوام السلطنه اوزو ده تصدیق و اعلان ائتمیشدیر.

اینتیخاباتین اعلانی و اونون عموم ایراندا آزاد بیر صورتده عمله گلمه سینه کیسه مانع دگیلدیر. مگر اینکی تصور ائدک دؤولت کئچمیش صحنه لری تکرار ائتمک ایستیمیر.

مثلاً ایستیمیر کی، آذربایجاندا هر یئرده اولدیگی کیمی پول، گوج، تهدید و تطمیع ایله بیر عیده اوغری، خابین، مورتجع میلت نوماینده سی نامینه مجلس کورسیلرینی ایشغال ائتسینلر.

اگر مقصد بو ایسه آذربایجانلی بئله بیر مجلسه نیفرت و اینزیجار ایله باخار و آقاي قوامین اتحاد جماهیر شوروی موقابیلده ائتدیگی تعهوده همین بو مجلسین بؤیوک انگل اولابیلیمه سی حتی اونون اوزوده اینکار انده بیلیمز. بونلارین هاموسینی نظره آلاق بیز دؤولته مصلحت گوروروک کی، آذربایجان خلقی ایله ساده و صمیمی صورتده دانیشیغا باشلایب اونلاردان او گودشتلری طلب ائتمه سین کی، اونون قبولی بو خلق اوچون اولوم - دیریم مسأله سیدیر. بونا آذربایجانلی هنج بیر وجهیله حاضر اولابیلیمز و اولمایا جاقدیر.

بونلارین هاموسیه برابر، ایشین صولح یولو ایله حل ائدیلمه سیندن هنوز مایوس دگیلیک و بیزیم طرفیمیزدن ایندیکی آرامیشی پوزماق اوچون قدم گوتورولمیجکدیر. حتی سرحدلریمیزه گوندریلن سرباز و ژاندارم دستلری ده بیزی تحریک انده بیلیمز. قورخماق مسأله سینه گلدیکه گومان ائدیریم بوتون تهران مورتجعلری و کور میر جواد و امیر

نصرت و ساير فراري خلق دوشمنلري مثلاً، ذولفقاري ايله برابر بو ايشي تجروبه دن كنجير ميشلردير. بيز حكيمي و صدر كابينه سي زمانى دنديگيميز سوزو يئنه ده تكرار انديرليك:

آذربايجانا سيلاح ايله گلمك اود ايله اوينا ما ق دنمكدير! بيز آقاي قوامى اوندان عاقيل بيليريك كي، اوز ايله بو حريقي موشتعل ائتمگه ايقدام ائتسين، اگر بو ايش قاباغا گلر سه خلقيميز، ائليميز و جماعتيميز، آروادلى - كيشيلى بيرتن واحيد كيمي آياغا قالخاجاق و توپراغيميز اوزانان خايين و موردار اللري هميشه ليك قطع ائده جكدير!

ياشاسين آذربايجان خلقى نين ميلي بيرليگي!

ياشاسين بو بيرليگي وجودا گتيرن فيرقه ميز!

ياشاسين ايران خلقى نين اوزونه آزادلىق قابوسو آچان قهرمان فدائي و رشيد قوشونلاريميز!

(آذربايجان» روزنامه سي نومره 199. ايكنجي دؤره، 4 شنبه گونو 25 اورديبهشت، 1325 - جي ايل).

تبريز افسرليك مکتبى نى قورتارانلارين جشنينده

دوشنبه گونو آزاد دموكرات آذربايجان اوز پارلاق ميلي موافقيلري نين بيريسي نين شاهيدي اولدو. بوگون موقدس اودلار يوردونون 250 نفر رشيد و قهرمان اوغلو افسرليك درجه سینه يئتيشيب ميلي ياشايشي و آذربايجان آزادليغي نين موافيعه سيني و ايران ايستيقلايتي و تماميتيني حيفظ ائتمك اوچون حاضير و آماده اولماقلاريني اعلام ائديلر.

بو مکتب بيريجي دفعه اولراق، دوزگون بير تربيت اوصولو، واحيد مقصد، هدف و ايدال اوزره همين افسرلري تربيه انديب وطنيميزه، ميلتيميزه خيدمت ائتمك اوچون آذربايجان جاميعه سینه تحويل وئرميشدير.

دوننكي ساده ولي احساساتلي مراسيمده دعوت اولونانلارين و ميلي حؤكومتيميزين عوضولري، دموكرات فيرقه سي نين رهبرلري و بو مکتبين مربيلىرى نين گؤزلرينده شادلىق نورو پارلايبردي. مکتبين فرماندهي موثير بير لحن ايله اوز ساده گوزاريشيني اوخودو. بو معنالي جومله لر كي، بيزيم جاميعه نين يئني حياتي نين پارلاق بير نومونه سيدير، هله ده قولاقلاريميزدا سسله نير.

بو آز مودتده آذربايجان خلقى نين موختللف طبقه لر يندن اولان حربي مکتب شاگيردلري آچيق و آزاد روح، مؤحکم بير ايراده ايله درس پروقرامى نين آغير ليغينا دوزوب و سحر دن آخشاما قدر يورولما دان پروقرامين عملي قيسمتلريني اؤيرنمگه چاليشير ديلار. بونلارين هدفى وطن بولوندا فداكار ليغا حاضير اولماقدير.

دونكى تحصیلاتینی قورتاران افسرلر آذربایجان جامیعه‌سی نین موختلیف طبقه‌لریندن اینتیخاب اولونموشلاردیر.

کئچمیش دؤورده اؤز ائولادینی خیدمتدن ماعاف ائتمکدن اؤترو مین جوره تشیوات ائندلر ایندی گولر اوز و مؤحکم بیر ایمان ایله اؤز اوغوللارینی وطنه خیدمت ائتمک اوچون میلی حؤکومت ایختیارینا قویورلار.

حربی افسرلیک مکتبی نین فرماندهی بو مکتب ایله تهران افسری دانیشکده‌سی نین تعلیماتلارینی موقایسه ائتدیکن سونرا بئله نتیجه آلدی کی، تهران افسرلر دانیشکده‌سینده شاگیردلرین وقتینین بیر چوخ حیصه‌سی، ایکی ایل یاریم اوچ ایله فقط پوچ و بی‌مصرف نظری قیسمتلری اؤیرنمک نتیجه‌سینده تلف اولور و عملی قیسمتلره ایسه چوخ توجه ائدیلمیر، بیر صورتده کی، بیزیم حربی افسرلیک مکتبینه شاگیردلر عوموما تحصیلکرده جاوانلاردان اینتیخاب اولموشلار و وقتلرینی فقط عملی قیسمتلری اؤیرنمگه صرف ائتمیشلردیر.

بونا گؤره بیزیم تازا افسرلریمیز هر حئیثدن اونلارین اینتیظاریندا اولان وظیفه‌لری انجام وئریمگه آماده‌دیرلر اونا اونا ماموریت یئرلرینه گئتمگه تلسیب، بیر-بیرلرینی قاباقلاییرلار.

آذربایجان میلی حؤکومتی نین باش وزیري آقاي پيشه‌وري خلقین گورولتولوقیش و احساساتی آراسیندا، حربی مکتبین آچیلیشی زامان مؤوجود اولان مانع‌لر باره‌سینده بحث ائدرک بئله دئدی:

مومکوندور کی، یوز ایللرله بیر یئرده ثابت قالان بیر میلت قطعی و سورعتلی بیر حرکت نتیجه‌سینده بؤیوک موفقیتلره ناییل اولسون و اؤز دالی قالماسینی جوبران ائتسین. بو بیر تاریخی حرکتدیر کی، میلتیمیزی ایندیکی ترقی و موفقیتلر بیتیرمیشدیر.

میلتین قوه‌سی یاتمیش بیر یانار داغ کیمیدیر کی، اگر طوغیان ائده بؤیوک قودرتلر نیشان وئرجه‌کدیر.

بیزیم خلقیمیزین بؤیوک موفقیتلری نین بیر یسی ده همین بو حربی افسرلیک مکتبی نین تاسیسی دیر کی، بؤیوک مادی موشکولاتا باخما یاراق تشکیل ائدیلمیشدیر.

بو مکتب اؤز دؤرد آیلیق پروقرامینی ایکی آیدا بیتیرمگه موفق اولموشدور.

بو آز مودتین عرضینده بیر نیمایش تهیه ائتمک چوخ چتین بیر ایشدیر. ولی بیزیم میلت اؤز مؤحکم ایمانی و سارسیلماز ایراده‌سی سایه‌سینده بو بؤیوک حرکت و ترقینی موفقیتله باشا چاتدیرمیشدیر.

بیزیم تازا و جاوان افسرلریمیز عالی هدفه و مؤحکم ایمانا مالیک اولاراق آزادلیق و ورغونودورلار.

اونلار عزیز وطنلرینه خیدمت ائتمک اوچون تلسیب، فداکارلیقدا موسابیکه وئریرلر.

بو، گؤستریر کی، خلقیمیز اؤز وطن، آزادلیق، دیل، آداب و روسومونو سئویب وار قوه‌سیله اوندان مودافیعه ائتمگه حاضریدیر... بیزیم جاوان افسرلریمیز آذربایجان قوشونوندا خیدمت ائده‌جکلر. بیز بو قوشونو تهران حؤکومتینه تاپشیرمایاجاییق. بوقوشونون فرماندهلری آذربایجانلیلار اولاجاقلار.

بو قوشون آذربایجان آزادلیغی و ایران ایستیقلالیتی نین ضامینی دیر.

خارجي بير تجاوز و تعرض اولدوقدا بيزيم ميلي قوشونوموز ايران ايستيقلا ليتيني و تماميت ارضيسيني مودافيعه انتمگه حاضيردير. عين حالدا آذربايجان قوشونو ايراندا دموكراسي اوصولونون مودافيعي اولان بير قوهدير. بو سببهدير كي، تهرانين چوروموش و فاسيد رژيمندن بئزار اولان آزادليق سئون افسرلر آذربايجانگليب بيزيم قوشونا داخيل اولورلار.

آذربايجان دموكرات فيرقهسي نين صدري، افسرليك مكتبي نين فرمانده وموربيلريندن تشكور اندهرك سون سؤزونده بئله دئدي: بيزيم قوشونوموز ميلتدن آيري دنيل، بيزيم قوشوندا افسرلر يميز آراسيندا، سياسي مساله لر ساده اوصول اوزره تعليم انديليلر.

سياسي تعليماتين هدفی- يالنيز آذربايجان خلقي نين قارشيسيندا دوران موقدس بير هدفين رؤشن انديلمه سيدير و او دا آذربايجان آزادليغي و ايرانين ايستيقلا ليت و تماميتي نين مودافيعه سيدير.

خلقيميز قوشونو، يعني اوز قهرمان و فداكار افراديني اولدوقجا سئوير.

خلقيميز دموكراسي و آزادليغين حقيقي معناسيني آنلاييب، وار قوه سيله اوندان مودافيعه اندهجكدير.

بوجور بير ميلت هميشه باش اوجا ياشاياجاقدير...

«آذربايجان» روزنامه سي، نؤمره 205، ايكنجي دؤوره 4 شنبه، خورداد 1325- جي ايل

آذربايجان مجلس ميلي سي نين آخيري نجي ايجلا سيندا

مؤحترم اقلار! منيم بو گونكو دانشيغيم انله فيكير انديرم كي، خلقيميزين موباريزه تاريخينده بير صفه نين قورتاريب ايكنجي بير صفه نين باشلانماسي تاريخيدير. او وقت كي، سيز منه اعتماد انديب ميلي نهضتيميزي ايداره انتمك اوچون وزيرلر هئياتيني اينتيخاب و مجلسه معرفليك انتمگي منه تاپيشيرديز، او وقت آذربايجاندا دؤولت نامينه هئچ بير شئي يوخ ايدي. دؤولت تشكيلي و ويزارتخانا ايداره انتمك بيزيم هاميميز اوچون سابقه سيز بير ايش سيدير، من آذربايجاندا دموكراتيك نهضتده ايشتيراك اندلردن و خلقيميزين سعادت يولوندا چالیشان آداملاردان بير نفر تاپا بيلمديم كي، اونون وزيرليك سابقه سي اولسون. اونا گوره فيرقه نين گؤسترشي ايله جاوان آداملاري اينتيخاب انديب اونلاري وزير مقامينا يئتيرمك اوچون مجلسه پيشناهاد انديم.

فيرقه ميزين گننيش و مونظم تشكياتي و موباريزه مئيدانيندا آلدغي ميز تجروبه لر بيزه ايمكان وئردني فيكير انتمك كي، وزير اولماق اشرافيتدن و اوزون مودت ايدارلرده چاليشماقدان آسيلي دگيلدير. اونا گوره مولا حيطه و موقافيه كارليغي كنار اقويوب جسورانه قدم گؤتورمكدن پر هيز انتمه ديك، من وزيرلر هئياتينه دعوت اننديگيميز اشخاصين دموكراتليغينا و آزاديخاهليغينا اينانميشديم، بونا بينان اونلاري ايرلي چكيب و مملكتين سرنويشتيني اونلارا

تاپشیرماقدان قورخمادیم. بو، گۆرولمهمیش بیر ایش اولدوغو اوچون تهر اندا و باشقا یئرلرده نظره بعید گلهیلر دی. لاکین بیز بونا ایتینا ائتمهیب حؤکومتی تشکیل وئردیک. اونوتامالیدیر کی، بو حؤکومت معمولی بیر حؤکومت دگیلدی. او، حقیقتده بیر اینقیلابی کومیتیه بنزمیردی. عادتاً اینقیلاب موقعینده ایمکان اولمور کی، معمولی بیر دؤولت تشکیلاتی ایش باشینا گل سین، اونا گۆره ده اینقیلابلار ایشی ایداره ائتمک و قانوندؤولت زمیسهی دوزلتمک مقصدی ایله معمولاً مووقتی بیر اینقیلابی کومیتیه اینتیخاب اندر لر. اما بیز بونو ائتمه دیک. بونا گۆره میلی حؤکومتیمیز اینقیلابی کومیتیه دگیلدی. او، مجلس میلی طرفیندن اینتیخاب اولوندوغونا گۆره اینقیلابی اولدوغو حالدا قانونو بیر حؤکومت ایدی.

تاریخین جور بجور موعجوزهلری وار دیر. بیر وقت اولور کی، تاریخ انله بیر موسیسه وجودا گتیریر کی، اونون دونیادا هنج سابقه سی اولایلیمیر. مثلاً روسیه ده بویوک اوکتوبر اینقیلابی نین نتیجه سینده انله بیر حؤکومت مئیدانا چیخدی کی، دونیادا اونون سابقه سی و نظیری یوخ ایدی. او، فعله، کندلی ایتیفاقینی تامین ائدن بیر حؤکومت ایدی. فرانسای اینقیلابی دا اوزونه مخصوص حؤکومت شکلینی وجودا گتیردی. بیزیم بو میلی حؤکومتیمیزین نظیری ایسه تاریخده دئمک اولار کی، چوخ آزدیر. بیزیم حؤکومتیمیزین گوردوگو ایشلر و حیاتا کچیردیگی تدبیرلر قانونو یول ایله اولموشدور. لاکین اینقیلابی تشکیلاتدا و تحوول زمانیندا بو کیمی سازمان چوخ آز گۆرولموشدور.

بونا دا سبب فیرقه میزین دوزگون رهبرلیگیدیر، مجلس ده فیرقه میزین رهبرلیگی آلتیندا تشکیل اولوندوغو اوچون بو ایشی گۆرمک نیسبتاً سهولت ایله مومکون اولدو. بوندان علاوه همیشه مجلس ایله فیرقه و دؤولت آراسیندا مؤحکم توافوق نظر و صمیمیت وار ایدی. مثلاً هنیات دؤولت گنجه ساعات 4- ده ایجلاس اندیردی و مجلس ده بیر ساعات اوندان سونرا او ایجلا سین پیشناهاد ائدیگی لایحه نی تصویبه یئتیریب هامان گون او قانون ایجرا اولونوردو. خلق ایسه بو ایشده بویوک احساسات نیشان وئردی، بیزیم ایشلریمیزین سریع بیر صورتده پیشرفت ائتمه سی نین اساس سبب لریندن بیر یسی ده بودور. بو منیم هنج یادیدان چیخماز کی، 21 آذر گونو من 20 دن زیاده موهوم ایشلر حلینده تصمیم توتوب برق آساصورتده اونلاری انجام وئرمگه مووق اولموشدوم... مجلس میلیمیز آچیلاندا بیر نچه ساعات اول اونون نیظامنامه سینی یازیب، سونرا مجلسی ایتیتاح ائدیرک نیظامنامه نین تمام ماده لری اطرافیندا ایضاحات وئریب تصویبه یئتیردیکن سونرا همین مجلسین هنیات رئیسه سینی نیظامنامه اوزره اینتیخاب ائدیک. نه ایتیش میلی دؤولتی قوروب اونون برنامه سینی تنظیم ائدیرک مجلسه تقدیم ائتمکله ایشه باشلادیق. او گون هنوز بوتون آذربایجاندا ایرتیجاعین بارماغی ایله اوینایان قوملر موجود ایدی. مثلاً تبریز، اورومیه، اردبیل، شاهیندژ و غیر یئرلرده قوشون ساخلولاری بیز ایله دست و پنجه نرم ائتمگه حاضر لانیردیلار. او گون کی، مجلس ودؤولت تشکیلی ایله مشغول ایدیک داعوا و جنگ قورخوسو هر آن شیدت تاپیردی و مجلس میلی ائشیکده گورولدیایان موسلسل و توفنگ سسلری آلتیندا اوز فعالیتینه ایدامه وئیردی. اگر اونوتامامیش اولساز سرتیب درخشانی ایله آپاریلان دانشیقلا رین بون بسته یئتیشدیگی جهتن سیزدن موحاریبه ائتمگ مقصدی ایله رأی اعتماد ایسته دیم و سیزلر هامونوز آیاغا قالخیب و آزادلیغیزدان مودافیه ائتمک اوچون سیلاح طلب ائدییز. بونلار هاموسو داستاتلاردا و قهرمانلیق افسانه لرینده یازیلان ایشلر دیر، عاغیل بونا اینانا بیلمز. من بو سؤزلری آغزیما آلیب دانشانلاردان دگیلم. لاکین، مجلسین آخیر دؤوره سی اولدوغو اوچون ایسته بیردیم گوردوگوموز ایشلر تاریخده ثبت اولونسون. قوی تاریخ یاز سین کی، قان تۆکولمه نین قاباغینی آماق اوچون بو قدر آغیر ایشلر گوردوگوم حالدا من آلتی ساعات تمام سرتیب درخشانی ایله دانشیق آپارماغا مجبور اولوب بیلاخره سلقین آرزوسونون انجام وئرمگه مووقیت تاپدیم. من اوزومدن تعریف ائتمک ایسته میرم، بو منیم شخصییه عاید دگیلدیر، من بیر نفر فدایی کیمی تاپشیریلان وظیفه لری انجام وئرمیشم. بو،

خلقىمىزىن قودرتى و فيرقەمىزىن فعاليتىدىن بىر نومونە بالا بىلار. بونلار خلقىمىزىن و فيرقەمىزىن قودرتىنى، وحتىنى و فعاليتىنى اثبات ئىدىر. بو ايش كى. آذربايجاندا باشلانيب بوتون ايراندا آزادلىق و دموكراسىيە اوصولونون برپاسىيە اوچون مۇحكىم بىر پايلا اولموشدور. يوزلرجه دلىلر واردير كى، بو ايش تامام ايراندا تۇوسىيە تاپاجاقدىر.

بو ايسە آنجاق او كىمى قهرمانانە فعاليتىن محصولو و نتيجهسىدىر. اوگون بوتون فيرقەموز آياغا قالخمشىدى. اونا گۆره ده بىز اونون آرزولارنى حياتا كنجىرمك اوچون حثيرت اور بىر قودرتە مالىك اولدو غوموزو حىفظ انديب مۇجوزملر ياراتماغانايل اوللا بىلردىك و بىز بىلدىگىنىز كىمى 21 آذرده يازدىغىمىز برنامە اوزرىنده ايشەباشلادىق. بىرگونون عرضىنده كۆهنە حۇكومتى بىخدىق و يىنى تشكىلات و بىجوداكتىردىك. اينى ايسە او برنامەدن چوخ بۇيوك مسافەدە ابرلى گىتمگە موفوق اولموشوق. ايجرا انديگىمىز برنامەدن علاوه آز زامانىن ايجرىسىنده بىر نئچە بۇيوك بىنا تىكدىرمگى قارار آلمىشىق كى، بونلاردا هر بىرىسىنى بىر مىليون تومەن باشاگلهجكدىر و اونلارا باشلاماقلا تامام ايشىزلىرىمىزە ايش تاپىلا بىلەجكدىر. اگريادىز دادىرسا بىر واخت آذربايجانا اوچ يوز مىن تومەن عطىيە مولوكانە وئرىلمىشىدىر كى، هنج كس بىلمەدى او هارايلا خرجلندى. اما ايندى ايسە بىز بوخارىدا دىدىگىمىز ساختىمانلارنى و بىجودا كنجىرمك اوچون 5 مىليون تومەن اونلارا تخصىص وئرمىشىك.

بو يوللارنى بىز فيرقەمىزىن فعاليتى ساپەسىنده و خلقىمىزىن ايرادەسىنىن گوجو اثرىنده توپراقلارنى آلتىندان چكىب چىخارمىشىق. بىز هنج بىر كسىن نظرىنده اولمايان ثروتى اورتايا چىخاردىق. بو فقط خلقىمىزىن ايرادەسىنىن تولىدى اولان فيرقە و حۇكومتىمىزىن گوجو ايدى. بو اثبات اندير كى، خلق گرك اوز ايشلرىنى اوزواينتىخاب انلەدىگى شخصلره تاپىشسىن.

تهران دۆولتى بىزه پول قويمامىشىدى. بىز حۇكومتى اله آلان مۇوقعدە بانكدائىكى مىليون تومەن پول وار ايدى كى، دۆولت ايدارلارنى حوقوقونو تامين انتمك اوچون هامان آذر آيندا بىز ايكى او مىقداردا پول تهيه انتمك مجبور يىتىنده قالدىق. او واخت مورتعىلر بىزىم اوستوموزە مطبوعات و اسلحه واسيطەسىلە حملە انتمكده ايدى. بىز مجبور ايدىك كى، آلدىغىمىز آزادلىغى و قوردو غوموز حۇكومتى ساخلاياق. بىز حۇكومتى مودافىعە انتمكدن اوترو اوچ آي فقط فدائىلارنى قودرتىدىن اىستىفاده انديك. بىلاخرە مونظم آرتش موقابىلىنده تك فدائىلر گوجونە موقاوىمت مومكون اولمازدى. ناچار ايدىك كى، مىلى قوشون تشكىل وئرك. بوندان اوترو ده پول لازىم ايدى. اوللرده موشگولاتا تصادوف انديك. ولى چوخ نئز بىر زاماندا ايشە موسلطا ولوب پول تهيهسى ايشكالىنى دا اورتادان آپاردىق. بونلارنى هامىسى ايله برابر موبارىزه بىزىم اوچون چوخ چتىن ايدى. حوكومت ايكى تمايولون آراسىندا قالمايشدى. بونلاردان بىرى ساغلار و ايكىنجىسى سوللار ايدى. اگري اول طبقە يعنى مومتمكىن و وارلىلار آرتىق تمايول گۇسترسىدىك، او واخت كارگر و اكينچىلر بىزدن رنجيده اولار دىلار. برعكس اگري كارگر و اكينچىلر طرفىنى ساخلاسايدىق وارلىلار بىزىمە موبارىزه چىخبىر عيده بوخسوللارسا اونلارا آلت اولار دىلار. اونا گۆره اورتا بىر خط اينتىخاب انديب هر ايكى طرفىن منافعىنىن حىفظ اولونماسىنا چالىشىدىق. ساغ و سول جريانين هر ايكىسى بىزىم سياسىتىمىزە اينانيب اونو قبول اندي و نهايت، اونلارنى هر ايكىسىنە ده تايىت اولدو كى، مىلى حۇكومتىن گوتوردوگوارتا خط حركت داها دوزگون ايمىش. مخصوصا كندلى عملده گوردو كى. دموكرات فىرقەسىدىن سيواي اونا ياخين و اورەگى يانان بوخدور.

مىلى حۇكومت يىنگانە موسىسەدىر كى، كندلى و زحمتكشلىرىن اىستكلىرىنى بىزىمە يىتىرمگە چالىشىر. بىز نه زار عين حقىنى مالىكە و نه ده مالىكىن حقىنى زارەساتدىق. بىز فقط خالقين مالى اولان خالىصە يىرلرىنى حقىنى

صاحبی اولان اکینجیلرین آراسیندا بۆلۆک، بیز مالیکیت اساسینی مؤحکم ساخالادیق و مالیکلری ایناندیردیق کی، اولارین حقارینی پایمال انتمک خیالیندا دگیلیک. بیز بیر دقیقه بئلهراحت دورمامیشیق. همیشه ایش گۆروب ایشین بيشرفتی اوچون تشکیلات یارتمیشیق. هر بیر ساحهده بۆیۆک قدىملر گۆتورمگه مخصوصا خالقیمیزین اخلاقیندا بۆیۆک تغییرات عمله گلگه سبب اولموشوق. خالقیمیز مدنی لشمیش و عالیجناب بیر خالق اولمودور. مثلا، میتینگلر، ایجتیماعلاردا آنلاقلی و متانتلی بیر اینتیظام حیس اولونور. حتی خیردا اوشاقلار کی، توزون - تورپاغین ایچینده بیر بیریله ساواشماقلاواخت کئچیریردیلر، اولار دا ایندی ایصلاح اولوب مونظم صورتده دستلر تشکیل اندیر، موفید ایشلر ایله مشغول اولورلار.

یوخاریدا دندیم کی، میلی حؤکومت بیر موقتی اینقیلابی کومیتة ایدی. لاکین آیری نوقطه نظرده بو حؤکومتی تام معناسی ایله قانونو، رسمی و دموکراتیک بیر حؤکومت تانیمالی ییق. چونکو بیز اولینجی قدمده مجلس میلی نین و نردیگی قانون اوزره رفتار انتمگه اهمیت و نریب بیر قدم ده اولسون قانوندان کنار ا چیخماق ایسته مده دیک و هنج بیر نفرین ده اولسون حقی نین ضایع اولماسینا چالیشمادیق و همیشه سعی انندی کی، تدبیرلریمیز صلح و صفا یولیه حیاتا کئچسین. بونوقطه نظرده میلی حؤکومت اینقیلابی کومیتة دگیل ایدی. بئله بیر حؤکومتین نظیری تاریخده آز اینتیفاق دوشه بیلر و دئمک اولار کی، بو، تاریخین انله موعجز ملریندندیر کی، فقط اینقیلاب مؤقعینده ناگهانی اولاراق تاپیلوب خلقي حیرته غرق اندر. آذربایجانین خاربیچینده یاشایان اشخاصه بیزیم ایشلریمیز چوخ تعجیلی گلیردی. بیز اوزوموز ایشین ایچینده اولدوغوموز اوچون گۆردوگوموز ایشلر گۆزوموزه انله بۆیۆک گۆرسنمیر، لاکین بونلار خاربیجده باخانلاری حیرته سالیر. بیر آز مودت ایچریسینده بوش ایله بۆیۆک ایشلر مئیدانا چیخارمیشیق. مثلا میلی بانک، دار اولفونون، رادیو تشکیلاتی، شهرین لوله کشلیگی، میلی قوشون و بو کیمی عومومون منفعتینی تامین اندن بۆیۆک ایشلر فقط خارق العاده شهامت و فداکارلیق نتیجه سینده اولاییلر.

ماعاریف، فلاح و صحیه خصوصوندا دانیشماق ایسته میرم، چونکو وزیرلر بو باره ده لازیمی قدر ایضاحات و نردیلر. بیزیم ایشلریمیز ایبتیکار اوزره ایلموشدور و اولارین هنج بیری تهران ایشلرینه بنزمیر. بیزیم مجلسیمیز تهران مجلسینه اوخشامیر. من و منیم یولداشلاریم هنج بیرییمیز سابقده وزیر اولمامیشیق... بونلار هامیسی خالقین ایبتیکاری سایه سینده وجودا گلیمشیدیر. بیزیم گۆردوگوموز ایشلرین نتیجه سی نین ایرانین آیری یئرلرینده اینعیکاسی وار. ایندی تهران بیزیم ایشلریمیزی تقلید اندیر. آذربایجاندا یئر بۆلگوسو حیاتا کئچیریلدیگی اوچون بوتون ایراندا دا عملی اولاجاقدیر.

ایندی ایرانین آیری نوقطه لری نین خلقلری آذربایجاندا گۆرولن ایشلرین آرزوسونو چکیرلر. اگر اولار ایسته ییر کی، بیزیم نایل اولدوغوموز موفقیتلره نایل اولسونلار گرک بۆیۆک زحمتلر صرف انتسینلر. اگر اولار ایسته سملر آذربایجاندا اولان جریانلا اوزلرینی همهنگ انتسینلر و بورادا گۆرولن ایصلاحاتی اوز یئرلرینده عملی انتسینلر، گرک اولناری احاطه اندن گندابلاردان کثافتلری مورتفع انتسینلر. یعنی حوضلاریندا کی ایگلمیش سویو بوشالادیب، یئرینه تمیز، صاف سو بوراخسینلار. من نجه کی، اول دندیم حؤکومت تشکیل اولان گون رأی اعتماد ایسته دیدیم، مجلس ده منه رأی اعتماد و نردی. بیز مسألہنی موسالیمت یولیه ده اولماسایدی سیلاح گوجیه حل انده بیلر دیک، بونا شوبهه یوخ ایدی. چونکو مجلس، بوتون خلق بیزیم دالیمیزدا دوردو. لاکین حوسن تدبیریمیز و بیغرضلیگیمیز سایه سینده قان تۆکولمکدن جیلو و گیرلیق اولدو.

21 آذر نهضتي دنيادا ديپلوماسي كشمكش لرین شديد كورانينا تصادوف ائتدي. بيزيم فعاليتيميز آرتديقا گوندن- گونه شيدتلنمكده اولان كوران بيزي چكيب بيرنجي سيرايا كنجيرتدي. نهايت، آذربايجان مسألهسي بين الخلق ديپلوماسي وسياسي موباريزه لر مركزيني تشكيل ائتدي. موستملكه و موستعمره صاحيبلري بير طرفدن فيكيير انديرديلر كي، موخاربييه قورتاراندا ن سونرا موستملكه خلقلري اوز آزادليق و ايستيقلايتلري نين الده اولونماسي اوچون آياغا قالمسالار اولارين قاباغيني آلا بيلسينلر. اونا گورده آذربايجان نهضتندن بويوك و اهميهيه دوشوب اونا آيري بير آدقويماق ايستهديلر. ديگر طرفدن فاشيزم ديگرمانينا سو باغلايان موتعجلر بيزيم نهضتيميزدن سوء ايستيفاده انديب شورالار علنييهنه دسيسه لر قورماق ايستهديلر. بوواسيطه ايله دنيا مورجع ديپلوماتلاري بيزيم ساده داخلي ايشيميزدن بوغرنج بين الخلق بير ماجرا چيخارماغا چاليشديلر. داخلي موتعجلر ايسه بيزيم نهضتيميز علنييهنه سيلاح ايله چيخا بيلمزديلر، چونكو اولار قورخاق تولكو ايديلر. اونا گورده علاء و تقي زاده كي مي دلالارين واسيطه سي له لندنك، واشينقتوندا و باشقا ديپلوماسي ييغينجاقلارداهاي كوي ساليب سويو بولانديرماق ايستهديلر. اولار اوز اربابلاري كي مي جيد و جهد انديرديلر كي، بيزيم نهضتدين بير اوجونو شورويلرين آياغينا باغلاماقلا اولارين علنييهنه سوء ايستيفاده انتسينلر و ايرانين داخلي ايشلرينه موداخيله ائتمك اوچون خاريجيلرين اللرينه باهانا وئرسينلر كي، بلكه بو واسيطه ايله ايرانا بير كوميسيون گوندرسينلر تا گليب ايرانليلارين حق حاكميتينه ريخنه سالسين. اگر چه بيز اولارين كوميسيون گوندرمهلر يندن قورخان دگيل ايديك، گلن كوميسيون آذربايجان خلقيني نين پولاددان مؤحك ايمان و ايراده سي نه تصادوف اندهك ايدوي. ولي بو ايش ايرانين ايستيقلاينا بويوك ضربه اولاجاق ايدوي. بيز چوخ گولمه لي ايشلرين شاهيدي اولدوق. ايران ايله سووتلر آراسيندا باشلانان قرار اوزره قيزيل اوردو ايراني تخليه ائتميشدي. ايران حؤكومتده او بارده رسمي اولاراق آمريكا داكي سفيركبير و امنيت شوراسينداكي نوماينده سي عليه دستور وئرميشدي كي، شوروي قوشونلاري نين ايراني تخليه ائتمك مونسبتيله ايرانين عريضه سي ني امنيت شوراسيندان دالي آلسين. لकिन او ساتقين دلال اوز دؤولتي نين علنييهنه چيخيبي فيتنه فساد تورتتمكله مسأله نين امنيت شوراسيندا قالماسيني طلب ائتدي. نهايت، آذربايجان خلقيني نين دمير يوموروغو اونون آغزيني سينديردي، مركزي دؤولت اونو امنيت شوراسيندان گنري چاغيرماق مجبور يئتينده قالدي.

تيريزده آمريكا موخيبلر لي منيمله موصاحبيه اندركن اولارا دئديم اگر منه ايمان اولسا يدي من آذربايجان نهضتيني حقيقي ماهيتيني و آذربايجان خلقيني نين پاك و حرارتلي احساساتيني بوتون اوروپايا و آمريكا گنديب اورانين ساكينلرينه بيلديرديم. بيلاخره شورالار ايتيفاقيني نين دوزگون سياستي سايه سينده موتعجلرين اوخو داشا دگدي. آذربايجان نهضتيني شورالار ايتيفاقيني نين حسابينا يازا بيلمه دي لر. من بو آخير وقتلرده تماس ائتديگيم خاريجي ديپلوماتلارين حركات و رفتاريني گوردوكده بو عقيدمه گلديم كي، موستملكه صاحيبي اولان دؤولتلر ايچريسينه حقيقت يوخدور. اولار ايسته بيلرلر نچه ميليونلوق بير خلق اوز منفعتلرينين و شوم مقصدلرينين قورباني انتسينلر. اولارين مقصدلري فقط قازانماق، قازانماق، قازانماقدير.

بنله بير زهر آلود و توفانلي دريادا ميلي حؤكومت مووفق اولدو اوز خلقيني نين منافعيني و حقيقي تشخيص وئريب اونو حيفظ انتسين. بيز او فيتنه كار توهملرين قاباغيندا مؤحك داينديق. خاريجي سياست ميئدانيندا جيدي و اساسلي قدملرگوتوروب عاقيلانه و دوزگون تدبيرلر گورمگه مووفق اولدوق. بيز بورادا بير آز توندگن تسيه ايديك اودوزموش اولارديق. اونا گورده نهايت درجده متانت ايله رفتار ائتديك.

بیز ایران ایستقلالیتینه خیدمت اندیب اونو تئمن ائتمیشیک. بیزیم نهضتیمیزین قودرتی چوخ بویوکدور. اونا گۆره بیز ائلمیه بیلدیک کی، ایستهدیکلریمیزی الدهه ائدک. مرکزی حۆکومتی قورخودان شئی فقط آذربایجان نهضتی ایدی. حتی بیزیم علئیهیمیزه 9 آی جیدی مباریزه آپاران شخصلر ایندی بیزیمدموکراتیک نهضتیمیزی تحسین ائدیملر و اونون بوتون ایرانا یاییلماسینا چالیشیرلار. بو دا بیزیم عاقیلانه سیاست و دوزگون ایقدماتیمیزین اثرینده اولموشدور.

بیزیم قوردوغوموز حۆکومت موقدس و پاک سیاست اوزرینده اساسلانمیشدیر. خلقین آسایش و امنیتی ده اونون نتیجسینده عمله گلیمیشدیر.

ایرانین ایستقلالیتی نین حیفظ اولونماسیندان اؤترو گرک ایرانین باشقانو قطه لرینده یاشایان خلقلرده آذربایجانلیلارین ایشیندن نومونه گؤتورسونلر. بیزیم نهضتیمیز قورتارما ییب بلکه مباریزه میزین شکلی دگیشیلیبیدیر. اونا گۆره ده هرکس بو سازیشدن سوا ایستیفاده خبالیندا اولوب و فیکیر ائده کی، گرک خلقه زور دئسین، بوکیمی اشخاصلا جیدا مباریزه اولوناجاق. اونلار قانون و خلق موجازاتیندان قاچایلمزلر. بیز بوتون ایران اهالیسینی اینقیلابا دعوت ائتمک ایسته میریک. بلکه مملکتهدموکراسی اوصولونو عملا اجرا ائتمگه چاغیریریق.

بیر قدر ده ایرانین عومومو وضعیتیندن دانیشماق لازیمدیر

بیزیم میلی نهضتیمیزین باشلانغیجیندا تهران روزنامه لری شیطنت نقطه نظرلریله یازیردیلار کی، اگر تهران آذربایجانا یاخشی باخسایدی و اورا عادل حاکیم گؤندرسیدی آذربایجان نهضتی قاباغا چیخماز دی. لاکین ایشین حقیقتی بئله دگیل. نهضتیمیز فقط آذربایجان خلقی نین ایراده سی و ایمانی اوزرینده وجودا گلیمیشدیر.

آذربایجانلیلارین اؤزلرینه گۆره دیلی، آداب و روسومو، تاریخی، میلیتی و خصوصیتی واردیر.

آذربایجان خلقینی خوزیستانلی یا، خوراسانلی یا، و باشقالارینا بنزه تمک اولماز. او عومومیتده ایرانی اولدوغو کیمی خصوصیتده ده آذربایجانلیدیر. او سیاست کی، خوزیستاندا اجرا ائدیلمز بورادا اولماز. آذربایجانلی قرتلر بویو آزاد یاشماق ایسته میردی، آذربایجان خلقی ایسته میردی کی، اؤز سرنیویشینده دخالتی اولسون. ایران تهراندان عیبارت دگیل. گرک تهران سیاستینده بوتون ایرانی تأثیری اولماز. آذربایجان هر شکیل ایله اولرسا اولسون اؤز خصوصیتینی حیفظ ائده جکدیر. آلتی یاشلی آذربایجان بالاسی نین آغزینا اؤزگه بیر دیلی، جبرا سوخماق اولماز. داعواچؤرک و یاخشی حاکیم داعواسی دگیلیدیر. دئمک میلی نهضتیمیز داها درین و عمیق سبیلدن مئیدانا چیخمیشدیر.

بو نهضت فقط آذربایجانلی لبق تعصوبو اثرینده وجودا گلیمیشدیر. بونو آیری دونا گئییدیرمک و آیری جور تعبیر ائتمک سفا هتدیر. بیلیرسیز کی، محارینه نین نتیجسینده ایراندا ایستیبداد حۆکومتی بیخیلدی و اوندان سونرا ظاهرده دموکراسی بیر حۆکومت عمله گلدی. لاکین اونا هئچ دموکراسی دئمک اولماز دی. اونون ایش باشینا گلمه سیله دؤولت

دستگاهیندا هئج بیر دگیشیکلیک عمله گلمه‌دی. بیز بوظاهیری دموکراسییه، هیأت حاکیمیه ایطمینان انده بیلیمز دیکشاوندان اؤترو کی، 13جو مجلس اساسی نین هامیسی و 14جو مجلسه سئچیلنلرین اکثریتی اونلار ایدی کی، رضاخان اؤزو اونلار قاباقکی مجلسلرده یئر وئرمیشدیر.

حقیقتده ایراندا رضاخانان سونرا هئج بیر تغییرات عمله گلمه‌میشدی. فقط ایستیدادین شکلی دگیشمیشدیر. واقعه رضاخانین یئرینی اوندان داها کیچیک، داها حریص اولان سهیلیلر و تدینلر، حکیمی لر. ساعدلر و صدر اشراف لار توتموشلار.

بنله لیکلده ایراندا خلق آزادلیغی اوچون بؤوک بیر خطر حیس اولونوردو. قورخو گوندن گونه آرتیردی.

چونکو محاریبه قورتارانان سونرا موتفیقلر ایراندان خاریج اولاجاق ایدیله. اونلار ایراندا اولارکن مورتجعلر بیر قدر ظاهری گؤزلمگه مجبور اولوردولار. بنله لیکله ایراندا ایکی قوه آراسیندا کسگین مباریزه گنیدیردی. بو ایکی قوه مدن بیری قالمالی ایدی. خلق قوه لری گونو گوندن ضعیفله بیردی.

ایرتیجایی قوه لری الینده حؤکومت و پول و سیلاح اولدوغونا گؤره اونلار قوت تاپیردیله. اونلار یئرلرده کنلیلری اینجیتمگه، آزادیخه روزنامه لری توقیف ائتمگه، ایتحادیه و آزادیخه تشکیلاتلاری باغلاماغا باشلامیشدیله.

بنله بیر زماندا ایران خلقی نین آزادلیغی نین اورتانان گنتمه سی اوچون بیر یول فیکیر ائتمک لازیم ایدی. آزادلیق مباریزه سی حیات و مومات مباریزه سی ایدی. او واخت بیز یولداشلاریمیز لا فیکیرلشیب و هر جوره صؤحبت اندیردیک نتیجه الگلمیردی

نهایت، بیز گوردوک کی، دانیشماق ایله بیر نتیجه الده ائتمک اولماز. گرک گوجون قاباغینا گوج ایله چیخماق. اونا گؤره ده 12 شهر یورده آز عیده ایله جسورانه قدم گؤتوروب قاباغا چیخدیق و آذربایجاندا آزادلیغی حیاتا کنجیرمکه بوتون ایراندان آزادلیغین تأمین اولونماسینی نظرده توتدوق. او واخت بیز آشکار صورتده یازمیشدیق کی، بوتون ایران آزادلیغینی تأمین ائتمک اوچون آذربایجاندا بؤوک بیر نهضت یاراتماق لازیمدیر.

ایران ایرتیجایی آذربایجان خلقی نین الیه بیخیلمالی دیر. اونا گؤره بوگون دئییریک کی، آذربایجان ایران آزادلیغی نین ضامیندیر.

اگر بوندان سونرا مورتجعلر قوه تاپیب ایمضا ائدیگیمیز موافیقتنامه نین تکبیر ماده سینا ال وورسالار یئنه آیاغا قالخیب اونا موذافیعه اندهجه ییک.

بیز بیر ده ایرتیجای بویوندوروغو آلتینا گیرمیهجه ییک. گرک ایرتیجای قاباغی آلینسن. بیزیم اعلامیه میز نشر اولونان گونه دک ایرتیجای تلقراف و ایجتیماعدان قورخامیب خلقین سؤزونه اهمیت وئرمیردی. بیزیم اعلامیه میز اول دفعه اونلارین کورکونه بیره سالدیسا دا اونا اهمیت وئرمه ییب دئییلر کی، بو اعلامیه ده دئییلیمیش سؤزلردن بیریدیر.

بو مؤوقعدن ایستیفاده اندیب فیرقه تشکیلاتینی برق آسا بیر صورتده وجودا گتیریب محلی حزب توده تشکیلاتی ایله بیرلشیب واحد قودرتلی بیر فیرقه وجودا گتیردیک. مراغا، سراب، میانا و زنجاندا فداییلریمیزین توفنگلری نین

سسي ائشيديلن گينهدهك مورتجع حوكومتلر بيزيم اعلاميه لريميزين حقيقي قودرتيني درك ائده بيلمه ميشلردي. او واختدان بري آذربايجان قودرتلي بير عاميل تائيندي.

مورتجعلر اولجه ايستهييرديلر جوربجور يوللار ايله بيزيم تشكيلاتيميزين ونهضتيميزين قاباغيني آلسينلار. اونا گوره ده آذربايجانا كاتوزيان، زنگنه و ورهرام كيمي سائقينلاري گوندرميشديلر. ولي نتيجهده اوميدلري كسيليدي و ثابت اولدو كي، خلق نهضتيني آرادان آپارماق اولماز.

تجروبه اونلار اوچون ياس آور اولدو، ثبوت ائتدي كي، بو نهضت آذربايجان خلقي نين قليبندن قوپان بير توفان ايميش. بيزيم موباريزه ميز ايرتيجا عين ظولم و اسارتيندن قورتارماق موباريزه سي ايدي. بو موباريزه ده ميلت بيزيم آرخاميز دادا يانميشدي. عين زماندا ايران آزاديخواه لاري دا آذربايجان نهضتيني دوشونوب و اونوقت ائديرديلر. بورادا ايرتيجا ال آياغيني ايتيريب جاريچيله موتوسيل اولماغاباشلا دي و ايستهي كي، بيزيم نهضتيميزين ماهيتيني دگيشديريب هاي كوي ايله اونو آرادان آپارسينلار. لاکين خلقيميزين مؤحم ايمان و عقیده سي اونلارا فايق گلدی. اونا گوره ده مجبور اولدولار، فقط بير راي اكثريتي ايله آقاي قوام السلطنه ني حوكومت باشينا گتيرسينلر و اونون واسيطه سيله آذربايجانين دموكراتيك نهضتي ايله حسابلاشسينلار. بو، گونشت دهيل ايدي. بلکه اونلار مجبور ايديلر. مورتجعلر بيليرديلر كي، آقاي قوام السلطنه هاميا معلوم اولان تجروبه سي نين سايه سينده ائيله يه بيله جك آذربايجان ايله راضيلاشماغا يول تاپسين. البته آقاي قوام السلطنه نين ايش باشينا گلمه سي اونلار اوچون موفقيت ايدي. لاکين اونون كابينه سينده يننه ده ايران مورتجعلري بيرلشميشدي. اونلاري كابينه ده دعوت ائتمگه آقاي قوام «مجبور» ايدي. «بو ايشي گورمه سيدي اكثريت قازانا بيلمزدي». بو دا آقاي قوام السلطنه نين اوستادليغينا دليل اولاييلر ايدي. ايران مجلسينده ايرتيجا اي هدفلردن باشقا بير ده خصوصو هدفلر واردير كي، هر كس چاليشار اوز آداملاريني ايش باشينا گتيرسين. آقاي قوام نو ماينده لرین روحيه سينه بلد اولدوغو اوچون بوندان ايستيفاده ائتمگه موفق اولدو. اونون اوچون بوندان باشقا آيري جور بير يول بوخ ايدي.

بو كابينه كيريلوفون معروف باليق، اوردك و خرچنگين عرابا چكمك حكايه سيني خاطريره گتيرير. بونونلا بئله كابينه هر كس دن تشكيل اولور سا اولسون آذربايجان نهضتي نين تكاملو اثرلرينده مئيدانا چيخيمش و بيز ايله حسابلاشماق مجبور يتينده قالميشدير. حتي كابينه ده ائله آداملار واردير كي، آذربايجان ديلي اوندان اوترو اولومدن بدتردير. باوجود اين او، بو دليلين آذربايجاندا تدريس و اينكيشيفينا انگل توره ده بيلمه ميشدير.

ايندي بيز نه اينكي ايبتيديايي مکتبلر ده حتي موتوسيطه و عالي مکتبلر يميزده ده اوز آنا دليلمزده تصحيل ائتمك حقيقي آماغا موفق اولموشوق. بوندان باشقا اساس مسأللردن بير دي ده توپراق مسألله سيدير. بيز 12 شهريور بياننامه سينده فقط خاليصه و خلق دوشمنلري يئرلرينين اكينچيلر آراسيندا بولونمه سيني ايرلي سورموشدوك. ايندي موباريزه نتيجه سينده بو ساحه ده داها آرتيق موفقيت قازانميشيق و تهران ايسه بيزيم داليميز جا گلگه مجبور اولموشدور.

البته اونلاري بو ايشلره و ادار ائدن بيزيم قودرتلي نهضتيميز و دوزگون سياستيميزدير. بونونلا دا ايرتيجا عين ارکانينا بويوك رخنه دوشموشدور. بو واسيطه ايله 40 ايل تمام مشروطه اينقيلابي نين نهالي نين اوستونده قالان آغير داش بير آزدا اولسون كنارا چكيليدي. مشروطه اينقيلابي اوندان اوترو ايدي كي، خلق حاكميتي اوزالينه آلسين. لاکين داخلي و خارجي مورتجعلر اونا بو غموشدو. حاكميت مونتبيدشاهين ليندن مونتبيد آداملارين ايله دوشموشدو. بيزيم

نهضتيميز 40 ايل راكيدقالميش مشروطه نهضتيني ديريلتدي. ايندي البته ايرتيجاع تاميله اولوب ارادان گنتمهيبدير. بلکه اونلار 15- جي مجلسده يئنه ده نوفوذ تاپماق ايستيبيرلر. اونلار فيرقه تشکيلاتيميزدان قورخورلار. بيزيم نهضتيميز ايراندا بويوك بير زمينه حاضيرلا دي. آذربايجان نهضتي بويوك بير فيرقهيه و خلقه تكيه انديدير كي. بودابويوك بير عاميلدير. آيري بير عاميل گوندن - گونه آزاديخواه تشکيلاتلارين گولنمه سي و توپراق بولگوسو نتيجه سينده ايران کندليرين نظريني جلب انتمه سي و اونلاري نهضتيميزه طرفدار حالينا سالماسيدير. دنديگيم کيمي تاريخين مؤجوزلريندن بييري ده قوام السلطنه حوکومتي نين تشکيلي ايله بيزيم خلق قوشونلاريميزين تشکيلي نين بير وقته تصادوف انتمه سيندير.

بیر نچه کلمه ده مووافيقتنامه حقينده دنمک لازيمدير

سيزه تقديم اننديگيميز مووافيقتنامه بو ساده ليکله مئيدانا چيخماميشدير. اونون هر بير ماده سينده موکرر حلاجليق اولونموشدور. ميلي حوکومت اوزونو خلقين و تاريخين قاباغيندا مسول گوزوردو كي، ايشي سهل توتماميش وار قوه وسيله خلقين حوقوقوندان مودافيعه انتميشدير. ايجازه وئرین باغلانان مووافيقتنامه ني اوخوماقدان قاباق اونون ضامين ايجراسي باره ده بير نچه سوز دنيم. اولا بونو بيلمه لي سيز كي، بيزبو ايشي باشلايان زامان ضامين ايجرا اولاييلن هنج بير قودرته ماليک دگيلديک.

او واخت بيز هنج نوع واهيمه يه يول وئر مه ييب ايستهدیگيميزي آلمامو ووفق اولدوق. ايندي ده اونو ساخلايايله جگيميزه ايمانيميز واردير. بير ده بومووافيقتنامه نين بيرينجي ضامين ايجراسي خلقيميز و ميلي مجلسيميزدير. بومجلسيميز هميشه آديقلاريميزين ضامين ايجراسي اولاجاقدير. آذربايجان هميشه اوز مجلسي نين دالينجا گنده جکدير.

خلقيميز و مجلسيميزين ضامين ايجراسي ايسه فيرقه ميزدير. فيرقه هنج وجه ايله مورتعجره ايمکان وئر مه جک كي، آديقلاريميزي اورتادان آپارسينلار. مجلسيميزي يارادان فيرقه ميز اونو دا ضامين ايجراسيدير. ديگر ضامين ايجراميز آذربايجانين خارجينده و ايران داخلينده كي آزاديخواه قوه لردير. اونلار بيليرلر كي، بيز اولماساق اونلاري ارادان آپاراجاقلار. اونلار بيزدن حيمامت انديب و بيزدن ده کومک ليک گوزله بيرلر. بو ايسه قوتلي بير ضامين ايجرادير.

آذربايجان آزادليغي نين ديگر بير ضامين ايجراسي گله جک مجلس شوراي ميلي دير. اونا گوره گرک بيز انله نوماینده لر اينتيخاب اندک كي، اونلار خلق طرفدارلاري اولسونلار. شوبه ه سيز كي، بيز اونا دا نايل اولاجاييق.

بيز گرک گله جک مجلسي انله حالا قوياق كي، او آزادليغين مرکز ثقلی اولاييلسين. هرگاه بيز موفق اولاق كي، آذربايجاندا و ايرانين باشقا نوقطه لریندن آزاديخواه عونصورلر مجلسه اينتيخاب اولونسون اونا ايرتيجاعين قوه سيني سينديريب ايراندان آزادليغي ابدی صورتده تأمين انتميش اولاريق.

ايندي بيزيم قارشيميزدا ايكي يول وار، ياگر ك مجلسده اكثريني وجودا گنيرك و يا گر ك اوز قووميزله آديقلاريميزي حيفظ ائدك. اگر ايستيهلر كي، آديقلاريميزال اوزادالار اوندا خلقيميز اوز گوجيله ايستهديكلريني آلاجاقدير.

من اوز فيرقهميز و تشكيلاتيميزين گوجونه اينانميشام. بيزيم فيرقهميز مشروطه كوتوگي اوستونده گويرميش بير ناهالدير. من فيكير ائدير م كي، آذربايجاندا گننن نومايندهلرين هاميسي آزاخيخه اولاچاقلار. بونا هنج شوبهه يوخدور كي، فيرقهميز ايمانلي آداملاري نامزد ائدجك. خلقيميز آرتيق دوشونوب بيلير كي، آذربايجانلارين منافعيني حيفظ ائدن ينگانه بير قوه وارسا او دا آذربايجان دمورات فيرقهسيدير. گر ك خلقيميزين ايجينده ايتيحاد، ايمان و قارداشليق اولسون. ايرتجاع فيكيرلرين ضامين اجراسي دا بيزيم بير بيرلريميزه عدم اعتمادي و عدم ايتيحاديميز اولابيلر. بيز گر ك وار قووميزله ايتيحاديميزين پوزولماسينا يول وئرمهك. هر او آدام كي، آذربايجانلارين ايتيحاد و ايتيفاقينا ضيد اولسا، بير حمانه اولراق آرادان آباريلاجاقدير. بو مووافيقتنامه بيزيم موباريزهميزين نتيجهسينده الهه ائديلبدير. بونولا دا بيزيم موباريزه تاريخيميزده يئني بير صحيفه آچيلير. نهضتيميز آديقلاريني بورادا ثبت ائدير و موباريزهميزين ايكنجي دؤور هسینه قدم قويور...

(آذربايجان «روزنامهسي، ايكنجي دؤوره 5 شنبه 6 تير 1325 - جي ايل، نومره 236)

ستارخان بايراقلي تبريز شهر كوميتهسي نين 7 - جي حؤومه كوميته سينده

فيرقهميز اوز سياسي حياتيندا يئني بير دؤورمه آياق قويور، فيرقهميزين تاريخينده گنيش بير دگيشيكلهك وجودا گلئكدهدير. بوندان سونرا داها آرتيق فداكارليق و جديت لازيمدير. دوننه قدر سيلاح و توفنگ ايله حوقوقوموزون و مرامي ميزين حيفضي خوصوصوندا چاليشيرديق، بوندان سونرا تبليغات و تشكيلاتيميزي داها آرتيق مؤحكملنديركله، داها بؤيوك موفقيتلره نايلا اولابيلهجهيك. فيرقهميز 9 آيلىق حياتيندا چوخ بؤيوك موفقيتلر الهه ائندي ايسه ده، بوندان سونرا يولوموزو متانتله گنتمهلي و آديقلاريميزي جديتله ساخلامالي بييق، بودا فيرقه عوضولريندن چوخ فعاليت و آز تظاهرات طلب ائدير.

مجلسين بوگونكو 3 - جو عومومو جلسهسي تهران ايله آرميزدا اولان مؤوضوعا حصر ائدلميشدي. 9 ساعات موزاكير اتدان سونرا مووافيقتنامه تصديق اولوندو. سونرا پيشهوري تهراندا كي موزاكير اتلاريني قوام السلطنه نين آذربايجان حقيبنده كي 7 مادهليك اعلاميه سيني و بيزيم 32 ماده تكليفلر يميزي و يئر بؤلگوسونوشرح وئرمك دئديلر كي، توپراق و يئر اكنيندير، گر ك كنلي نين حقي اوزونه وئريلسين، او، دؤولتين مادي و مصنوي يارديمي ايله مورتقي و موعاصير اصول ايله اكسين، يئري ايشلتسين، بو يوليله ايران ترقي ائديب نجات تاپسين. بيرده قوشون مساله سيدير. خلق آزادليغي اوچون وجودا گلن قوشون ايران آزادليغيني حيفظ ائتمك اوچون پاك افسرلر ايله ايداره اولونماليدير. بو

قوشون ايران آزادليغيني پوزماق اوچون خيڤمت انده بيلمز. كئچن 1324 - جو ايلين شهر يور آيندا بالاجا بير اوتاقدا بيز بوفير قهني تشكيل وئرديكده، بير نچه نفر دن عيبارت ايديك. سونرا ياواش ياواش قيرخ نفره و داها آرتيغا چاتديق. او زمانلار 12 مادهليك اعلاميه ميمزده خاليصه يئرلرين بؤلونميسي، مکتبلر ده آنا ديلينده اوخونماسي و آذربايجان عايداتي نين يوزده 75- نين آذربايجانا مصرف اولونماسي اونون باشليجا مادهلريندن ايدي. 9 آي موتمادي موباريزه نتيجه سينده ايسته ديكلر يميزي اله گتيرمگه موفق اولدوق. بوندان سونرا بوتون مکتبلر يميزده ايسترسه ايبتيدايي، اورتا، عالي و يا خود دار اولفونون موزادرسلر آنا ديل يميزده اولاجاق.

توپراق مسأله سي ده بوتون ايرانا شامل اولماق اوزره حل اولوندو. بير گون تهراندا مجلسيه ايديم. مجلسين فراكسيونلار بندان بيريسينده بير نيماينده تكليف ائتدي كي، يئر كندليلره هاوايي وئرلسين. (هاوايي اودور كي، ارباب يئر ينده بدباخت كندلي اوزو اوچون بير كوما قايبيرار)

بو سيرادا مجلسيه بؤيوك بير هاي هوي قويدو، آز قالدي او فراكسيون داغيلسين. خولاصه بو سوزو تكليف ائدن نوماينده اوز سوزونون گنري آماغا مجبور اولدو.

آما ايندي ايران دؤولتي اوزو خاليصه يئرلريني بوتون ايراني آذربايجان ايله هم رنگ اولماسي اوچون ايران كندليلرينه بؤلمگه مجبور اولموشدور.

اينتيخابات مؤوضو عوندا دا بوتون ايران قادينلاري دا آذربايجان قادينلاري كيمي تامام ايجتماعي و سياسي حقوقدا بوندان سونرا كيشيلر ايله برابر اولاجاقلار. انجومن ايالتي و ويلايتي خصوصوندا دا بيز ساير ايراني قارداشلار يميز اوچون ده، گننيس ايتتير اتلي انجومنلر تشكيل ائده جكلريني ده تامين ائتديك.

15 - جي مجلس ايفتيتاح اولوندو غو زمان دؤولت فؤوريتله دارالشورايالتي، ويلايتي و بلديه انجومنلريني اينتيخابات قانونو مجلسيه تقديم ائده جگيني تعهود ائله ميشدير.

آذربايجان خلقي نين فيرقه ميزين و شهامتلي فدائيلر يميزين يالنيز آذربايجانادگيل، بلكه بوتون ايرانا ائتديكي تاريخي خيڤمتلر ايللر ايله، يوز ايللر ايله يادانديله جكلدير.

(گورولتولو و سوركلي آلقيشلار)

مشروطه ني مينلرجه نوجاوانلارين قيزيل قانلاري باهاسينا آلدق ايسه ده اومشروطه دن ايران ميلتي نين منظورو اولان ثمرلردن ايستيفاده ائديلمه دي و يا خود ايستيفاده ايمكان وئريلمه دي.

بيزيم قانيميزين سئل كيمي آخماسي ايله آچيلان دارالشورا ايران ميلتي نين اوميد اوجاغي و عدالت ائوي اولماسي عوضينه هاما دارالشورا كورسولريني مشروطيه ضيد اولوب ميلتين جانيني آليب قانيني سوران خالق جلالداري قيرخ ايل ايشغال ائله ديلر.

ايندي مشروطه ده آلابيلمه ديكلر يميزي الميشيق. اگر چه آزادليق اوغروندا. اروادلي، كيشيلي، كيچيكي - بؤيوكلو و سون نفر يميزه قدر اولمگه، قوربان اولماغا حاضير ايديك، آما 200 نفره قدر وئرديگيميز قوربانلار موقابيلينده موقفيتيميز چوخ بؤيوكدور.

چوخ قوربان وئرمەن، بۇيوك ثروتلر اورتادان گنتمەن و قارداش قاني توكولمەن بو بۇيوكلوكده موفقيتلره ناييل اولايلىدك. بيزيم ايستەديگيميز قان توكولمەن، ايران ميلتي نين آرزولاريني يئرینه يئتيرمك ايدي. او دا ايستەديگيميز ميكي اله گلدي.

بونلارين هاميسي شانلي فيرقه ميزين بصيرتله دوزگون آپارديغي سياست نتيجه سينده اله گلن موفقيتلر يندندير.
(گورولتولو و شيدتلي آقيشلار و هوررا صدالاري).

ايندي ايجازه وئرين دؤلتين 7 ماددهليك اعلاميه سيني و 15 ماددهليك ضميمه سيني اوخويوم.

وكيللر يميز اللي نفره ياخين آرتاچاقدير. دؤلت تهوود انديديدير مجلس آچيلديقا دموراسي اوصولوندا اينتيخابات قانونو مجلسه فؤوريتله تقديم ائتسين.

انجومنلرين اينتيخاباتي قانونو ايرانين هر طرفينده بيزيم اينديكي شكيله دموراسي اوصولو ايله گننيش ايختيار اتلي اولاجاقدير. بونا گؤره بيز چوخ مسرور و ممنونوق.

بيزيم وزير جنگيميز و جاريجه وزير يميز ذاتا يوخ ايدي. بيزده خلق قوشونلاري ويزارتي وار ايدي، چونكو بيز ايراندان آيريلماميشديق، او سؤزلر خلقي هميشه اسارت آلتيندا ساخلاييب قانيني زلي كي مي اممك ايستەين جلادمور تجلرين بيزه باغلا ديقلاري ايفتيرا و بؤهتاندان باشقا بير شئي دگيل ايدي.

گؤمروكلرين عايداتي دؤولت يندير. اما آذربايجان گؤمروكلري نين عيداتيندان يوزده 25- ي آذربايجان ميلي دارولفونونون وئريله جكدير. بودا آيدا يوز ميندن 120 مين تومنه قدر تخمين اولونماقداير. اوزوموز ده ايلده مليون ياريم تخصيص ائتميشيك، بو دا دارولفونونوموزون ديپلوملاري تهران دارولفونونو ايله رسما بير عياردا اولاجاغي دئمكدير.

گؤمروكلرين يوزده بئشي دارولتر بيهيه، يوزده بئشي ده شهر يميزين اهالي سي نين گريشگاهي و سياحت محلي اولان شاه گؤلونون آبادليغي اوچون وئريله جكدير. بونلار دا قيرخ مين تومن ميزانيندا اولار. بو پوللاردان علاوه اوزوموز ده آذربايجانين تامام شهرلري نين دارولتر بيهلري نين و شهرلري نين آبادچي ليغينا بۇيوك پوللار تخصيص ائتميشيك و ائدمه جيبك.

دارولتر بيهلر يميز اوروپا دارولتر بيهلري كي مي تام معناسيله حقيقي دارولتر بيه اولماي ديرلار.

شهرلر يميز چوخ تنزلي كده گرك آبادلاشسينلار. ايرتياج ياديگاري اولان اوکؤهنه خرابه زارليقلاردان بير نيشانا قالماي اچاقدير.

شاه گؤلونو اوروپا يايلاقلاري طرز ينده آبادلاشدير اچاييق. اوراني ائله بير حالاسالاجاييق كي، آيري مملكتلردن اورايا ايستير اخته گلنلر اولسون.

اورادا هر جور ايستير احت و مشغوليت محللري بينا ائديله جكدير. آذربايجانين هر يئر ينده كي دارولتر بيهلره هله ليكده بير مليون ياريم بودجه موعين اولونموشدور.

بوندان سونرا فداييلريميز. او عزيز كندلي بالالاريميز اوز اوبالاريني، يورد-يووالاريني نيگاهبان آديله اوزلري گوزتلهيهجكدير.

بوندان سونرا كندليريميز اوزلري اوزلرينه تاپيشير يلاجكدير. كول آذربايجان و بوتون ايران كندليري بوندان سونرا ايرتيجاع قويويغو اولان منحوس ژاندارم آديني بير داها ائشيمهيهجك و اونون شوم اوزونو بير داها گورمهيهجكدير.

خمسه مسأله سينده دنك ايستهيرم كي، خمسيلير ده آذربايجانليدان باشقايري بير خلق دگيلديرلر، زنجان دا عينا بوراكي مي اولاجاق. قانيميز، جانيميز بيردير. بوندان سونرا خلق دوشمنلري ذولفقاريلر، يمينيلر، سلاحداريلر كي مي ظالميلر زنجان توپراغينا آياق باسا بيلمهيهجكدير و فيرقه ميزين بوتون قوه سيني زنجاندا ساخلاياجاييق، مجليسه ده چاليشاجاييق زنجانلي قارداشلاريميزين هنج بير خصوصدا نيگاران اولمالارينا محل اولماسين. هر جهندن امين اولاييلرلر. ايداره ريبيلري ايله انجمن ايالتي هئيات ريبه سيندن بير شوراي ايالتي تشكيل تاپاجاق، آذربايجانين ايشلرينه او باخاجاقدير.

بوگون ايرانين هر طرفينده حتي تهراندا و تهران مطبوعاتيندا دا آزادليق و دموكراسي جريانلاري مسروريتله گورونمكده دير. بونا گوره ايرانين فلاكتدن نجات تاپماغي اوميد اولونماقددير.

ماعاريفيميز دموكراسي پروگرامي اوزريله اينكيشاف ائتمه ليدير. آذربايجاندا كي كورد، ائرميني و آسوري كي مي اقليتده كي قارداشلاريميز بيزيم آزادليغي ميزدان عين حقوق ايله برخوردار اولاجاقلار، اونلار دا اوز ميلي و ايجتيماعي ايشلرينه بوتون- بوتونه آزاد ياشاييب مکتبلرينده اوز آنا ديبللرينده تحصيل ائدهجكلر. روزنامه لري، تياترلاري اوز ديبللرينده اولاجاقدير.

بلديه ايجومنلري ايندي بيزيم سئچديگيميز كي مي قالاجاقدير. دؤلت بيزيم دموكراسي اوصولو ايله سئچديگيميز كي مي بلديه اينتيخابات قانونونو مجليسه تقديم ائنديگينده ايران ويلايتلري و شهرلري اهالي سي او زامان آذربايجانين، ايرانا نه قدر بؤيوك خيدمت ائنديگيني بيله جكدير.

بيز گرك مجلس شوراي ائله آداملار گوندر ك كي، قهرمان فداييلريميزين، خلق قوشونلاريميزين و فداكار فيرقه ميزين چكديكلري زحمتلري و مشقتلري وئرديكلي قوربانلاري و توكولن قانلاري هدره گنتمه سين!

وكيللر آذربايجان دموكرات فيرقه سيندن اولما ليدير. بيزيم نو ماينده لريميز خلقيميزي اينانديران، اونو سئون، اونو مودافيعه اندن و اونون عشقيندن جان وئرن آداملار گرك اولسونلار.

ايشسيزلره گلنجه بوگونه قدر 10 مين نفر ايشسيزه ايش تاپميشيق. چوخ ياخينلاردا كارخانالاردا و بيناسينا باشلا ديغي ميز دار و لفونون، ميلي موزه، آذربايجان ايالتي انجومي و آذربايجان بانكي نين اينشات ايشلرينده ايشلمك اوزره دورد- بئش مين نفره ده ايش تاپيلاجاقدير.

بیز بو بینالار اوچون بنش میلیون تومن هلهلیکده بودجه تعیین ائتمیشیک. فیرقهمیز چوخ چتین بیر شراییطده ایشه باشلادیغی حالدا چوخ بویوک ایشلرگورموشدور، مثلا نهضتیمیزین اولینده بانکدا فقط 4 میلیون تومن پول وار اییدی، اوسیرادا دؤولت مأمورلارینا دا دورد میلیون تومن وئرمهلی ایدی.

دئمک الیمیزده مادی جهتن بیر شئی یوخ اییدی، حالیوکی، ایندی دموکرات فیرقهمیزین ساییه سینده تکجه تبریزده دگیل ساییر شهرلریمیزده بویوک ایشلرگورموشوک و گورمکده بییک. بو گونه قدر شهرلریمیزده ایگرمی مریصخانا آچمیشیقکی، مینه قدر تختخابلاری واردیر، آذربایجان میلی مجلسی بو گونه قدر 12 میلیون تومن ایجتیماعی ایشلرده ایشلمک اوچون بودجه تصویب ائتمیشدیر. ایندی فیرقهمیز بیرینجی پیلهنی کنچیب ایکنجی پیلهیه چیخمیشدیر، بوندان سونرا داها دامتانت و بصیرتله قدم گوتورمگیمیز لازیمدیر، تازا بیر دؤوریه داخل اولموشوق. ایندییه قدر فیرقهمیز عوضولرینین الینه توفنگ وئریدی، بوندان سونرا چالیشماق و شهرلریمیزی آبادلاشدیرماقدان اوترو، سیلاح یئرینه بئل- کولونگ بیر الیمیزده، تجروبه، علم و بیلیگیمیزی آرتیرماق اوچون کیتابدا او بیر الیمیزده اولمالیدیر، تا کی، خلقیمیزی سعادتده دوعرو آپاراق.

بیز گرك تربیه و علم اوچون چالیشاق. یولدا، ائوده و هر یاندا هامی ایله گرك نزاكت و تربیه ایله رفتار اندک. خلقیمیزی نزاكت، گوزل اخلاق و یاخشی تربیه میز ایله جلب اندیب سعادتده یئتیرک

یاشاسین خلقیمیز! یاشاسین فیرقهمیز!

(آذربایجان» روزنامهسی، 2 شنبه 10 تیر 1325- جی ایل سوماره 238 ایکنجی دؤوره)

آذربایجان دموکرات جاوانلارینین بیرینجی کونقره سینه پئیام

چوخ موتأسیفم کی، موباریز جاوانلاریمیزین بیرینجی کونقره سینده مریض اولدو غوما گوره شیرکت ائده بیلیمدیم. بونولا اوز صمیمی تبریکاتیمی کونقره میه گوندرمکله اونون موفقیتینه اورکدن علاقهمند اولدو غومو بیلدیرمک ایسته دیم. دموکرات جاوانلارین قارشیسیندا دوران وظیفه اولدوقجا آغیر، اولدوقجاجیدی دیر. فیرقهمیز اون آلیق شدید موباریزه نتیجه سینده بویوک موفقیتلره نایل اولموش، خلقیمیزی تشکیل ائتمیش و دموکراتیک نهضتیمیزین بوتون ایرانایا بیلماسینا یول آچمیشدیر.

جاوانلار ایسه کسب اندیلن موفقیتلری وار قوملری ایله مودافیعه ائده رک گله جک نسلیمیزین سعادتینی تکمیل ائتمه لیدیرلر. دموکراتیک جاوانلار تشکیلاتی سیاسی بیلک ایله برابر عومومو تعلیم و تربیه ایشینه آرتیق درجه دیقت و اعتینا ائتمه لیدیرلر. ماعاریف سیز و معلومات سیز بیر میلّت بوگونکو دونیادا سعادت مند اولایلیمز. سونرا دا سیاسی هدف و سیاسی دوشونجه مسأله سی مئیدانا چیخیر. هر بیر جاوان آذربایجانلی گرك هارا گنده جگینی بیلسین. او بیلسین کی، نه

اوچون موباريزه اندير. كور كورانا حركت ائدن بير جمعيت آخيردا هئج بير يانا چيخا بيلمز و صحرا لار داسر گردان اولوب قالار.

بيزيم هدفيميز ايسه اول آذربايجان خلقي نين آزادليغيني تامين انديب سونرابوتون ايراندا دموكراسي رژيميني برپا ائتمكله ايرانليلارين هاميسيني ايرتيجاع بويوندوروغو آلتيندان نيجات وئرمكدير.

جاوانلار بيزيم گله جگيميزدير. اونلار بيز هميشه اوميد گوزو ايله باخيريقي. اگر اونلارين تربيه سي دوزگون يول ايله گنديرسه بيز هاميميز خوشباخت اولاريقي، اگر خودانكرده اونلار يانليش يولا دوشسملر اوندا بوتون خلقي زحمتلري هدرگنده جكدير.

من جاوانلاريميزين آز بير زاماندا بويوك موفقيتلره خصوصاً بيرينجي كونه نين تشكيل انديلمه سينه موفق اولمالاريني فالنيك توتوب اوميدوارام اونلار هاوا و هوسي كنارا قويوب دوزگون يواليه داها بويوك موفقيتلر قازاناجاقلار.

ياشاسين جاوان نسليميزه رهبرليك ائلهين دموكرات جاوانلار تشكيلاتي!

ياشاسين خلقيميزين آزادليغيني تامين ائدن فيرقهميز!

ياشازين قهرمان خلقيمزي آغوشوندا پروريش وئرن شانلي آناميز- آذربايجان!

ياشاسين آذربايجان قهرمانلاري نين زور بازوسو سايه سينده ايرتيجاع بويوندوروغو آلتيندان نيجات تاپان ايران و ايرانليلار!

(آذربايجان» روزنامه سي 1شنبه 6تير- 1325 جي ايل شوماره 242 ايكنجي دوره)

فيرقهميزين بيرينجي ايلدونومو بايرامي موناسيبتيله دؤولت تياتر سالونوندا

...من بوبايرامي اول او ز طرفمدان و فيرقه طرفيندن تبريك ائديرم

12 شهر يور منيم نظريمجه چوخ تئز كئچدي، منيم ياديمدادير كي، كئچن 12 شهر يورده هامان بو سالوندا آقاي دوكتور اورنگي نين استيتنا ايجاز مسيله ائلهيه بيلميشديك بيرينجي دفعه اولراق بوتون طبقاتدان بو سالونا بيغيب و فيرقهميزين مقصدينه خلقه اعلان ائدك.

بيز ايسته ديكلريميزي خلقه دئديك. بو اعلاميه نين نواقصيني اونلاردان سوروشدوق و خواهش ائديك كي، اگر اعلاميه ده ايصلاح ائتملي بير شئي وارسا اونودئسينلر تا بيز دوزلديب مونتشير ائدك.

من او زامان هامان بو سالوندا ايران نقشهسيني تشریح ائتدیم و بوزوم ایصلاحات و آزادلیغیمیزین ایران موحيطي ایچینده اولماغینی قنید ائتدیم، ایندی بیر ایلدیر کی، بیزیم فیرقه میزین تأسیسیندن کئچیر و بو بیر ایل ایچینده دونیا یا ثابت اولوب کی، بیزیم نهضتیمیز تک آذربایجان ایصلاح ائتمکدن اوترو دئییل بلکه، بوتون ایراندا ایستقلالین تأمینیندن اوترو ایدی.

ایندی بیزیم دیشمنلریمیز وئردیکلریمیز ایمتاحانلارا باخمایاراق بیزی تجزیه ائدن آدلاندیریرلار و بیزی ایران آزادلیغی نین دوشمنی حساب ائدیرلر.

بیز بیر طرفدن خوشبختیک، چونکو، بو آداملار ایران خلقي نین دوشمنلری واونلاری اسارته ساخلايان آداملار دیلار و بو آداملارین ایشلری بوتون دونیا یا آیدیندیرکی، بونلار بو سوزلری دئینده بوتون خلق بیلیر کی، بو آداملار همیشه اوز منفعتلری اوچون تهمت دئدیکلری کیمی بو سوزلری ده ایفتیرا دئییرلر. لندن رادیوسو بیزیم نو ماينده لری میز تهران دؤولتی ایله دانیشیق آپاردیغی و اختدا بیزیم دیلیمیزجه رادیو پخش ائدییدیر کی، گویا بیز ایراندا آیریلماق ایستیمیریک، دهلی رادیوسو دا بو سوز و تکرار ائدیپ. تهراندا نشر اولونان «اطلاعات» روزنامه سی و ساییر روزنامه لرده بو سوزو آب- تاب ایله درج ائدییرلر.

بیزیم خوشبختلیگی میز بور ادادیر کی، بوتون ایران خلقي بیلیر کی، بوجور آداملار هارادان ایلهام آیرلار و بیگانلر بوجور شایعهلر یاییرلار کی، خوزیستانی ایشغال ائتمگه سوز اولماسین. بیز ده دئییریک: «ایت هورر کروان کئچر».

بیزیم گوردوگوموز ایشلرین سایي چوخدور، هله دونن ایلی بویوک موسیسه ایفتیتاح ائتمیشیک: بیر سی ماملیق فاکولتیسیدیر، او بیر سی ده ایراندا نظیری اولمایان میلی اورکسترین آچیلیشی دیر. بونلار سوز دئییل عملدیر و همیشه ده عمل سوزدن قووتلی اولار.

بیزیم گوردوگوموز ایشلرین اساسی فیرقه میز دیر، او واخت فیرقه موحيطي حسابا آلدی. بیز خلقین احتیاجلارین دوشونه رک 12 شهریور اعلامیه سین یازیب اینتیشار وئردیک. بیز فیکیر ائتتیک کی، خلقه داینامالی بیق. چونکو من بیلیریم کی، هر بیر فیرقه تک اوزباشینا ایش گوره بیلیمز، خلقي گرك دالینجا آپار سین. خلق اونا اینان سین. بیز اون ایکی شهریور اعلامیه سینی یازیب 12 ماده دن عیبارت اولان شو عارلاریمیزی منیدانا آتدیق، ایران و آذربایجان وضعیتین تشریح ائتدیک، اوراد بویوک مسأله آذربایجانین داخیلی موختاریت مسأله سیدیر. فیکیر ائدیردیک اگر آذربایجانین موختاریتی اولماسا خلقین احتیاجلارین تأمین انده بیلیمز. فقط خلق حؤکومتی خلقین احتیاجلارین تأمین انده بیلیر.

بیر ده آذربایجانین میلیت مسأله سیدیر، بو مسأله تازا بیر مسأله دئییلدیر. حتی اگر مشروطه تاریخینه باخساق، مشروطه فرمانی و تلقر افلار آذربایجان میلیتی نین آدینا وئریلدی، لاکین اونو سورتوب آرادان آپار میشلار، بونو آرادان آپاران ایکی قوه ایدی. فارس موعصیلری فیکیر ائدیردیله آذربایجان خلقي اوزون ایداره اندر سه اونلارین حاکیمیتینه خلل وارید اولاجاقدیر. اونا گوره ده ایسته دیلر کی، خلقین فیکیرینی بوغسونلار.

آذربایجاندا اولان مورتلر هر کسدن آرتیق و بیزیم علییه میزه چبخیر دیلار. چونکو اونلار قورخوردولار کی، داها خلقین موقدراتی اونلارین الیندن چخ سین. اونا گوره بیزی تجزیه چی آدلاندیریر دیلار. بیر صورتده کی، بیز ایرانی

تجزیه ائتمك ایستهمیردیک. اگر بیزیم داخلی موختاریتیمیز اولسایدی ایرانین مرکزی مؤکملشردی. بیزیم اعلامیه میزین اساسینی تشکیل ائدن ایرانین ایستیقلائییدیر.

مشروطه نی آذربایجان خلقی آلان زامان مورتجعلر دئییردیله کی، آذربایجان جومهوریت تشکیل وئرمك ایستهمیر. او واخت تهران قورخوردو، حقیقته ایسه مشروطه نی آلان آذربایجان خلقی اولدو.

او زامانین ایالتی انجونی ایندیکی ایالتی انجومینه بنزه میردی. اونا مرکزی حؤکومت انجومن ایالتیدن قورخوردو. او زامان قانون اساسینی تبریزه گؤندرمیشدیله کی، آذربایجان خلقی تصدیق ائتسین.

اوج دورد نپردن آرتیق اولمایان خایینلر بیزیم نهضتیمیزی بوغماق ایستهمیردی. آذربایجان خلقی نین دیلینی اینکار ائتمگه چالیشیردی.

حالبوکی، آذربایجان خلقی نین دیلی و ادبیاتی واردیر. دیل مسالهی بؤیوک مسالهدیر. بونو آماق و مورتجعلر ایله مباریزه ائتمك شهامت ایستهمیردی، بیز اوشهامت گؤستردیک و قورخمادیق. (گورولتولو آقیشلار)

بو بیر سیاسی مسالهی ایدی. اول دفعه تهران بونون معناسینی باشادوشموردو. عومومی دانیشیقلا و سؤزلر کیمی بیلیردی. او فیکیر ائدیردی کی، بو اعلامیه و تلقرفلار قاباقکی کیمی سؤز حالیندا قالاچاق، بونلارا جاواب وئرمك ایستهمیردیله. دئییردیله بونلارین مؤالیفلهری مجهول آداملاردیر.

تهران بیزیم انجومن ایالتی مسالهی سینی آرادان گنتمیش بیر قانون حساب ائدیردی. بیز بوگون اونو رسمی صورتده آماغا موفق اولموشوق.

ایکینجی مسالهی دیل مسالهی ایدی. بو مسالهی بیزیم اوچون اولوم دیریم مسالهی سیدیر.

دیل مسالهی ایله ائلیه بیلردیک خلقی اوز اطرافیمیزا توپلایاق. اونا گؤره دیل مسالهی سینی بیرینجی دفعه اورتایا قويدوق. چالیشدیق کی، اوشاقلاریمیزی یاد دلدن قورتاراق و او تاریخچیلره کی، بیزیم دیلیمیزی آرادان آپاریردیله و بئیردیله کی، بونلارین دیلی یوخدور، بونلارین دیلی فارس دیلی نین شؤعه سیدیر، بیز ایثبات ائندیک کی، بیزیم دیلیمیز موستقیل بیر دیلیدیر.

آذربایجان دیلی فارس دیلی نین شؤعه سی دئییل، مخصوص بیر دیلیدیر. بودیله دانماق حقیقی دانماق کیمیدیر. بیزیم ایچیمیزده بیر عیده آداملار واردیر کی، اوزو فارس دیلی بیلمز، دئینده دئییر کی، منیم دیلیم فارس دیلیدیر.

من دئمیرم کی فارس دیلی بیس دیلیدیر. لاکین منیم دیلیم آذربایجان دیلیدیر. اوز دیلینی دانان آذربایجانلی خایین دئییلدیر نه دیر؟

بیزیم اوزوموز اوچون ایفتیخاراتیمیز واردیر. بیز بوتون توهمت دئییلر ایله مباریزه اندیب و اونلاری همیشه لیک مغلوب ائندیک. بیز تهران ایله دانیشدیقمو فوق اولدوقکی، بوتون اورتا و حتی عالی مکتبلرده و ایدارلرده آذربایجان دیلی ایله یازیلین.

بیز بؤیوک ایش گورموشوک. ایللر بویو کؤک سالان قارا تلبیغاتین اوستونعقیرمیزی خط چکمیشیک.

بیزیم دبلمیزی نهضتدن قاباق او قدر محدود انتمیشدیلر کی، تیاترلار دا فارس دیلینده آپاریلیردی. اونا گۆره ده خلق تیاترا رغبت انتمیردی.

خلق ایندی موسیقی و تیاترا چوخ رغبت اندیر. چونکو ایندی اوز دیلینده انشیدیر.

بیزیم بؤیوک اینقیلابی حرکتیمیز خالقی جلب اندیردی. بیزیم نهضتیمیزین میلی خاصییتندن بیرسی دیل مسألهسی ایدی. بیزیم نهضتیمیز دیل واسیطهسی ایله ونیادا نوفوذ و شؤهرته مالیک اولاییدی. دنیا بیلدی کی، 5 میلیونلوق بیر خالق وارکی، اوز دیلینده یازیب اوخویور. بونو ایثبات ائتمک قهرمانلیقدیر. ایندی دونیائین مظلوم میلتلری بیزه تحسین اندیرلر و بیزه نیجات وئرن بیر میلت کیمی باخیرلار. ایندی صلح کونفرانسینا گلن تکجه یاخین شرقدن دئییل، بلکه الجزایر و تونسدن گلن مطبوعات نوایندهلری ده بیزیم نوایندهلریمیزه دنمیشلر کی، اولار بیزیم بؤیوک ایشیمیزی تحسین اندیرلر. بیز ایندی هر جور گؤذشت ائتمک ده دیل مسألهسینده گؤذشته کئچمیرک. سیاسی موباریزه ده دالی قاباق گنتمک اولار. لاکین اساس سنگرالدن وئریلسه مغلوب اولماق اولار. بیزیم ده دیل مسألهمیز اساس بیر مسألهدیر. بوناسر سربا خاق اولماز. موراجیعتنامه میزده ایرلی سوردویوموز مسألهلردن بیرسی ده توپراق مسألهسیدیر. بیز سعی ائندیک کی، تنزلیکه خالیسه یئرلری بؤلک. اینیه کیمی ایرانین اکثر بیینی تشکیل وئرن کندلیدر. مشروطیت قانوندان ایستیفاده ائتمه ییب، مالیکلر رعیتلرین رأیی ایله وکیل اولوردولار. لاکین مجلسده اولارین علییهنه دانیشیردیلار. حتی کندلییه کیچیک بیر کولبه بئله وئرمک ایسته میردیلر. بونهضته اولارا گؤستردیک کی، کندلی نین ائی یوخ، بلکه خالیسه یئرلرین هامیسی اولارین گرك اولسون. بیز بو نهضته کندلیلری ژاندارملارین لیندن قورتاردیق. مشروطه اینقیلابی کندلی اوچون هئج بیر شئی آلا بیلمه میشدی، بیز اولارین حاقینی آلدیق.

مشروطه قانونوندا هامی قانونون موقابیلینده موساویدیر. بیز اونا عمل ائندیک. ارباب کی، کئنده حاکیم مطلق ایدی اونون ایختیار ائین محدود ائندیک. ژاندارملار کی، اربابلا بیرلیکه کندلیلره طولوم اندیردیلر اولاری دا آرادان آپاردیق. بیزیم نهضتیمیز کندلیلرین وضعیتی هر جهندن تأمین ائندی.

12 شهریور اعلامیهسی نین موهم مادهلریندن بیرسی ده دره بیگلک اوصولونو آرادان قالدیرماق ایدی.

بیزیم 12 شهریور شوعارلاریمیزین اثریند ایدی کی، بوتون خالق فیرقهمیزین اطرافینا توپلاندى. بیز 12 شهریور اعلامیهسینی مونتشیر ائنده اونو 48 نفر ایضا ائتمیش ایدی. حتی اولاردان بیر پاراسی دا بعضی باهانالارا گۆره دالی چکیلدیلر. لاکین 12 شهریور اعلامیهسی نشر اولوندوقدان سونرا بیزیم اون مین فیرقه عوضوموز اولدو و حیزب توده و کارگرلر تشکیلاتی بیزه مولحق اولدولار. بیر آیدان سونرا بیز کونفره میزی تشکیل وئردیک و بو کونفره نی یاخشی ایداره ائندیک. کونفره تشکیل اولاندا فیرقه عوضولری نین سایه یوزمینه بالیغ ایدی. بو کونفره ده بیزه 300 سؤال وئردیلر. فیرقه اولارین اطرافیندا موداکیره ائندی.

او زمان بیز بیر طرفدن آزادیخاهلاری جذب اندیب. بیر طرفدن ده دئندیکلریمیزی حیاتا کئچیردیک. بیزیم بیر ایفتیخاریمیز دا بو ایدی کی، او زمان ایچریمیزده خابین آداملار تاپیلما دی. بیزیم هر ایشیمیز نقشه اوزرینده ایدی. حتی 21 آذر قیامیمیز دا نقشه اوسته ایدی. بیر پارا آداملار دا فیکیر اندیردیلر کی، بیز ایش گؤرموروک. او زمان بیز جدید اندیردیک کی، میلی مجلسیمیز لندن کونفرانسیندان قاباق اولسون و ائله ده لندن کونفرانسیندان قاباق میلی حؤکومتین

تأسيسيني اعلان ائتيديك. سونرا بيز 700 نفر دن عيبارت بويوك بيز خالق كونقرهسي تشكيل وئرديك بو كونقرهده ميلي مجلس و ميلي حوكومتيميزين بيناسيني قويدوق. بئلهلكه بويوك نهضتيميز موعين نتيجهيه چاتميش اولدو.

بيز مجلس اينتيخاباتيندا قاديانلار سنجيب سنجيلمك حاقى وئرمكله بويوك قدم گوتوردوك. بيز تهران ايله دانيشاندا دا شرط ائتيديككي، بو قانونو لاييحه صورتينده مجلسه وئرسين و تصديق اولونسون

بيز جاوانلارين اينتيخابات حوقوقونو 27 ياشيندان 21 ياشينا تنزول وئرديكو قانون كنجيرديك كي، آذربايجانين مجلسده 42 نومابندهسي اولسون. بيزيم ايفتيخار ائتملي ايشلريميزدن بيريسي ده امنيتي حيفظ ائتمك ايدي. بو دونيادا گورونميين بير ايشدير. سونرا شهرلرين ابادليغينا باشلاديق و خاربارين قيمتيني آشاغي كئيرديك. بوايشلريميزين نتيجهسينده بوتون خالق بيزه طرفدار اولدولار. اگر وئرديكيميز وعدهلري عملي ائتمهسه ايديك هئج كس بيزيم فيرقمميزين اطرافينا توپلانمازدي. ايندي باشيميز اوجادير. دنديكلريميزه عمل ائتميشيك. اونا گوره خالق بيزه اينانير و اعتماد ائدير. (آلقيشلار)

مؤحترم مسلكداشلار! بيزيم وظيفلريميز قورتارماييب بيز گرك ايندي خالقين سعادتيني داها آرتيق تامين ائتك و خالقي فلاكتدن قورتاراق. چونكو اونا دنبيرديك بيزيم اليميزده قودرت يوخدور. اما ايندي كي، بيزيم اليميزده قودرت وار، گرك خالقين سعادتيني و خوشباختليغيني تامين ائتك. بورادا گرك بير شئي ده فيكريميزدن چيخارمايلاق كي، بيزيم نهضتيميزده تهراندا اولان بعضي آزاديخواه اولان روزنامهلر مثلار هير، ايران ما، ظفر و سييرلري عوضسيز اولاراق بيزه كؤمك ائديرديلر.

دئمك اونلار، بيزيم نهضتيميزين ايكنجي سوتونو ايديلر. ايندي گرك بيز اونلاردان تشكور و قدر دانليق ائتك و اونلاري دوشوندورك كي، بيزيم خالقيميز حقشوناس بير خالقدير، هر كيمسه اونون منفعتي يولوندا بير قدم گوتوررسه او، اونون عوضينده اون قدم گوتورر. هر كسده اونون ضيدينه ايقدام ائدرسه خالق اونا نيفرت گؤستريب و اونو آرادان آپارماغا چاليشار.

ايندي بيزيم قاباغيميزدا ايكي شوعار دورور: بيريسي آلدغيميز آزادليغي قانوني شكيله سالماق و تشكيلاتلاريميزي كئنيشلنديرمك!

ايكنجي شوعاريميز آزادليق و دموكراسيني بوتون ايراندا حياتا كنجيرمك!

(آذربايجان» روزنامهسي 5 شنبه 13 شهريور 1325 - جي ايل شوماره 1 (290) ايكنجي دوره)

شیر و خورشید تیاتری نین سالونوندا

تقریباً ایل یاریم بوندان اول بوسالوندا ایرانین بو موخارییه دن سالیم چیخیب اوز ایستیقلا لینی حیفظ انده بیله جگینی دلایلرله ایثبات اتمیشدیم. ایندی ده او عقیده م باقیدیر. بو خصوصدا بیر سوز اولا بیلمز. چونکو دونیانین ان بویوک سیمالاری بو خصوصدا ایران میلترینه تأمین وئرمیشلر.

اصلاً ایستیقلا م مؤوضوعی قابیل بحث بیر مؤوضوع دئیلدیر. کیمسه اونو اینکار ائتمک ایسته میر. سابق دموکرات فیرقه سینی نین رهبرلریندن مرحوم مساوات بیزه ایستیقلا م سوزونو اورتایا آتماغی تؤولیه اندیردی و دئییردی کی، بو مسأله مشکوک و قابیل بحث اولدوغو واخت مورید بحث اولایلر. ایران ایستیقلا م حتمی و غیر قابیل بحث مؤوضوعلار دانیدیر.

من بو مسأله نی مخصوصاً ایرلی چکدیم کی، فیرقه میزین آیدین و آشکار اولان شو عارلاری موغریضلر طرفیندن سو تعبیر اولونماسین.

بورادا آقاي پيشه وري هاوادا ايران خريطه سيني ترسيم اندرك علاوه اندير: من آچيق دئييرم بيزيم سوزوموز و طلباتيميز بو نقشه دن خاريجده دنيدير. بيز ايران سرحدی داخيلينده دانیشیریق. بیر دفعه هامی بونو نظرده توتورسا دانیشیب آنلاماق اوچون آسان اولاجاقدیر.

بو مجلس منیم ایکنجی موفصل نیطقی می خاطره گتیره بیلر. او گون من 16مین آذربایجانلی طرفیندن مجلسه اینتیخاب اولونموشدوم. اولا بیلسین او نیطقی ائشیدنلردن بورادا بیر چوخلاری صاضیردیر. من او گون مملکتین وصعیتینی نظره آلیب دندیم بیر وکیل واسیطه سی سیله مملکتی فلاکتدن قوروماق اولماز. او گون من چوخ موتأثیر ایدیم. زیرا ساده بیر کارگر بویوک شووق و تآتور ایله منیم چیگنیمدن اؤپوب «گنت سنی آلاها تاپیشیردیم. بلکه بیزیم دردلریمیزه چاره انده بیله سن» دئمیشدی. من بیلیردیم مملکتین مخصوصاً تهرانین حاضرکی شراییطی دوردوقجا من او کیشینی نین آرزوسونو انجام وئرمگه موقوف اولا بیلیمه جگم. اونا گوره من بو گون خالقا موراجیعت اندیب کؤمک ایسته دیم و دندیم: وکیل تک باشینا هنج بیر ایش گؤره بیلمز: خالق اوزو ال-اله وئریب اوز دردلرینه چاره تاپمالیدیرلار.

تهران گندیب مجلسه وارید اولدوقدان سونرا یأس و ناو میدلیگیم شیدتلندی. اورادا مینلرله تلفرافلار و تظلم عریضه لری نین جاوابسیز قالدیغینی گوردوم: شووق و هوس ایله تشکیلینه چالیشدیغیمیز آزادی فراکسیونونا وارید اولان شخصلرین چوخ کیچیک و غرض آمیز مقصدلر دالینجا گنتدیکلرینی سنیر ائتدیم. بوتون مجلس و دولت تشکیلاتی نین بش اوچ موغریض اوغرو، یالانچی و حوقاباز مورتعلمر الینده آلت اولدوغونو بیر داها تجروبه ده آنلاماغا موقوف اولدوم.

بو موشا هیدات منیم روحومدا بویوک تآثیر باغیشلادی. بیلیردیم مجلس کورسولرینی غصب اندن خایینلریله منیم سویوم بیر آرخا گنتمیجه ک و حیس اندیردیم کی، بو یول کسنلر دسته سی منیم آرارینا گیرمگه آسانلیق ایله راضی اولمایا جاقلار. اونا گوره فورصدن ایستیفاده اندیب سوزلریمی دندیم. منی 16 مین رأی ایله اینتیخاب اندیب مجلسه گؤنلردن آذربایجان خالقینی احتیاجلارینی ساییب سؤیله دیم. سوزلریمی بویوک بیر دیقت و درین بیر سوکوت سیله ائشیدیب تصدیق ائتدیلر. لاکین تصدیقلر خیانتلرینی گیزلتمک اوچون قارا بیر پرده دن باشقا بیر شئی دئییلدی.

فورست اللرينه دوشن كيمي ده «بو آذربايجانلي راحت اوتوران آدامابنزمه ميبير بونو بورادان اوزاقلاشدېرماق لازيمدير» دئيبب اعتبار نامهمله تولكولرمياراشان آچاقليق ايله موخاليقت ائتديلر.

بونونلا بئله مأيوس اولماييب جيبهه آزادي اطرافيناتوپلانان آزاديخاهلارين كؤمگي ايله موباريزه باشلاديق. افسوس كي، حرارتلي مقالهر، شيدتلي جوملهلر يميز تآثيرسيز و جاوابسيز قالدي. تهران تكان يئدي اما ايرتيجاعا دورو، اماخالقلارين حوقوقونو آياقلار آلتيندا پايمال انتمگه دوغرو.

وصعيت بيلاخره انله بير آغير حال آلدې كي، آرتيق تهراندا اوتوروب مقالهميز ماقدان يا نيطق انتمكدن بير نتيجه اولابيلمه جگيني يقين ائتديم. ناچار بير ايل بوندان اول تبريزده اوزون اوزادي بحث ائتديگيميز مسأله اطرافيندا دوشونمگه باشلاديم.

بو چوخ ساده بير تدبير ايدي. منيم تبريز مسلكداشلار يمدان چوخ سوتهراندان بير ايش چيخمايياغيني ايرهلي چكيب دنديلر: آذربايجاندا باشلامالي، بوراني اول ايصلاح انتمهلي، آذربايجان خالقي نين اوز گوجو ايله بورادا ميلي حؤكومت ويجودا گنيرمهلي بيك. تهران، ايرتيجاين باشي، ايستيبادين مركزيدير. او، اطرافدباش قالديران بوتون حركتلره موخاليقدير. بيرنجي نؤوبهده اورادان كؤز يوموب موسستقيماً بورادا ايش كؤرمهلي بيك.

بو فيكبرين حقيقتي او واخت نظريده داها آشكار بير صورتده جيلوه ائتدي كي، دؤولتين مسول مأمورلاري ايله آذربايجان خالقي نين تظلم و دادخاليق تفرافلاري حاقيندا موذاكيره ائتديم

مثلاً بيات دئدي، من راديو واسيطهسي ايله موراجيعت انتميشم آرتيق خالق عريضة و تلقراف واسيطهسي ايله اوزونه زحمت وئرمه مئيدير. باشقالاري داها آجي، داها شديد جاواب وئرديلر.

صدر دئدي، بير تلقراف اولماسين، مين تلقراف اولسون من بو كيمي بوش سؤزلره جاواب بئله وئرميه جگم.

بو سؤزلرين آيري جاوابي اولابيلمزدي. گرك خالقا موراجيعت انتمك. خالقين يوموروغونون گوجو ايله آزادليغي تآمين انتمك! بو شوعارلا من تبريز آزاديخاهلارين نين تكليفي اوزره تهراندا آذربايجانا حركت ائتديم.

بورادا ياخين مسلكداشلاريم ايله بير داها جيدي صورتده ايرانين و آذربايجانين داخيليو خارجي وضعيتيني تجزيه و تحليل ائتديكدن سونرا بو بؤيوك فيكبري عملي انتمك اوچون بؤيوك موسستقبل بير فيرقه ياراتماق لوزومونو آنلاديق.

بو فيرقه دونيانين تعقيب انديب، آنلاييب تانيديجي دموكرات عونانين آلتيندا اولمالي ايدي. بيز ده عوناني قبول انديب خالقي اونون اطرافينا توپلانماغا دعوت انتمك محصدي ايله كئچن دوشنبه گونو بؤيوك بير موراجيعتنامه اينتيشار وئرديك.

بو موراجيعتنامه آذربايجان خالقي نين اوزون مودتدن بري حيس ائتديگي احتياجلار اوغروندا موباريزه ائتديگي حاق و ايختيار اوزرينده يازيلميشدير.

بيز آذربايجان خالقي نين آزادليق يولوندا آپارديغي موباريزه تاريخيني اونودابيلمهريك. تهران ايرتيجااعي آذربايجانا بؤيوك ضربلر وورموشدور. بيز اورادا كؤك سالميش ايستيباد رژيميندن هئچ بير اومود كؤزلهيه بيلمريك.

تهران آذربایجانین همیشه فیشار آلتیندا قالماسینا چالیشمیشدیر. اورادا حؤکومت سورن خابین عونصورلر بیزیم باشچیلاریمیزی محو و نابود اندیب میلی غوروروموزوسیندیرماقدان بیر آن بئله صرفنظر ائتمه‌میشلر.

آذربایجان خالقینین بؤیوک سرداری ستارخانین خابینانه بیر صورتده تهراناچکیلیب اولدورولمسه‌سی هنوز اونودولمامیشدیر.

موستبیدلر ستارخانا موداخیله ائتمگی بؤیوک بیر گونه حساب اندیب اونواتابک باغیندا موخاصیره‌یه سالدیقلاری گونلرده تهرانین کوچه، خیابان و اولرینه بئله‌بختیاری توفنگچیلرینین ایله خالقین مالی، جانی و ناموسو تاپدالانیردی. مرکز ایسه‌اونلاری تنبیه ائتمک عوضینده خانلارینی و وزارت و صدارته منصوب اندیردی.

تهران همیشه آذربایجان آیدندان وحشت اندیب او آدی آغزینا آلانلارلابیرحمانه رفتار ائتمیشدیر. بونا سردار میلی‌دن سونرا آذربایجانین ایفتیخاری اولان مرحوم شیخ محمد خیابانی حاقیندا گوردوکلری حاقسزلیقلاری شاهیید گؤسترملک اولار.

من شخصاً اونون قاتیلی حاجی موخبیرالسلطنه‌نین اعتیاری تصویب اولان‌گون مجلسده بیر روزنامه موخبیری صفتیله حاضر ایدم. او گون ایران‌آزادیاهاولارینین غیرتلی نوماینده‌سی مرحوم سولئیمان میرزا بو آچاق خابینین اعتیارینامه‌سی علئیه‌یه اعتراض ائدی. او چوخ حرارتلی بیر صورتده مرحوم شیخین ایران آزادلیغی یولوندا گؤستردیگی فداکارلیقلاری ساییب سؤیله‌دی و حاجی موخبیرالسلطنه اوتانمادی، تریبون دالینا گندیب دندی: «دوغرودور من اونواؤلدوردوم‌لاکین، بو بؤیوک بیر خیدمت دیر. چونکو خیابانی مملکته خیانت اندیردی».

آذربایجان قهرمانلارینین قانی ایله قورولان مجلس شورا بو جلا‌دین اعتیارینامه‌سینی قبول اندیب میلّت نوماینده‌سی آدلاندریدی. سونرا دا بو خابین رضاخان امریله اون سنه‌دن آرتیق ایران دؤولتی‌نین ریسی اولدو. بو اونون ائله‌دیگی خیانتینه پاداش و زحمت حاقی ایدی.

تهران بو ایشی گؤرمکله آذربایجان نامینه دانیشماغی بؤیوک بیر خیانت حساب ائندیگینی ثوبوتا یئتیردی. شیخی چوخ گؤزل تانی‌بیرسین، چوخلاریز اونون معنالی نیطقلرینی ائشیتمگه موفق اولموشسوز. من سیزدن سوروشورام او ایرانا هانسی خیانتی روا گؤرموشدو؟

من او واخت «حقیقت» روزنامه‌سینده بیر آذربایجانلی کیمی مجلسین بوخابینانه حرکتینه شدید بیر صورتده اعتراض اندیب «سیزین خابین آدلاندردیغیزمزارلار قارشیسیندا تعظیم ائتمگی بیز ایفتیخار بیلیریک»، کیمی جسورانه عیبارت‌یازماقلا ایچریمه‌ده شو‌عله‌لمکده اولان میلّت حیسی‌نی تسکین ائمگه چالیشدیم.

عجبا! شیخین خیانتی و گوناھی آذربایجانلی آدی داشیماقدان باشقا نه اولایلردی؟

مرحوم میرزا کوچیک خانین تهران حاقیندا چوخ آجی بیر سؤزو خاطیریمه‌گلدی. او دئییردی «تهران آباد اولماق اوچون بوتون ایران برباد ائدیلمیشدی. ایران آباد اولماق اوچون تهرانی برباد ائتمک لازیم‌دیر». من بو سؤزو تصدیق اندیب تهرانی داغیدیب اورتادان قالدیرماغی تؤولصیه ائتمیرم. لاکین بو سؤزده بیر دوغرولوق واردیرکی، او دا تهرانین

خاریجده باش قالدیران آزادلیق حرکتلری اونلارین مئیدانا سوردوگو بؤیوک سیمالاری علئیهینه آپاردیغی جلا دانه سیاستدن عیبارتدیر.

همین میرزا کوچیک خانین اوزو ده چوخ وحشیانه بیر صورتده اولدورولوب اونون باشی ایران آزادلیغی نین غدار دوشمنی اولان رضاخانا تۇحفه گۇندریلیدی.

آذربایجانین خالق و قهرمان اوغوللاریندان خوراساندا قیام ائندن مرحوم کولنل محمد تقی خان ایله اه بو جینایتی ایشلتمکدن صرف نظر ائتمه دیلر.

بونلارین هامیسی گۇستریر کی، تهراندا کؤک سالمیش ایرتیجاج و ایستیبداب قوه سی خاریجده وجودا گلن آزادلیق حرکتلرینی یاتیرماق ایشینده هنج بیر جینایتدن گئری دورما یاجاقدیر.

بو جینایتلره خاتیمه وئرمک اوچون اورانین قودرتینی محلی و میلی ایختیارلار واسیطه سی ایله سیندیرماق لازیم گلیر.

بو ایشده آذربایجان همیشه اولدوغو کیمی ایندی ده پیشقدم اولمالیدیر. تهراندان آزادلیق اومماق بؤیوک ایشتیباهدیر. اورادا آزادلیق موباریزه سی آپاران دستهلرین ال قوللاری باغلانیلمیشدیر.

طبیعی دیر، رضاخان بیخیلان گون بیز ایستدیگیمیز میلی حؤکومتی وجودا گتیره بیلمز دیک. او واخت اینقیلابدان بحث ائندلرین جاو ابیندا من «آزیر» روزنامه سینده بو ایشین غیر مومکون اولدوغونو ایثباتا چالیشمیشدیم. او گون میلی حرکت و اینقیلاب جریانی ایداره ائتمگه قادیر بیر سیاسی فیرقه یوخ ایدی. رهبر سیز اینقیلاب نتیجه وئره بیلمز دی. آما ایندی وضعیت تامامیله دگیشمیش اوچ ایلی یاریملیق موباریزه ده تازا قوه لر و مؤحکم سیاسی جمعیتلر مئیدانا چیخمیشدیر.

ایندی من اینقیلابدان بحث ائتمک و اونو اورتایا سورمک فیکیرینده دئلم. من ایستیهیرم دئییم کی، بو گون خالقیمیز اگر اوز حاق و ایختیارینی آماغا ایقدام ائدرسه اونو عملی ائتمک ایمکانی واردیر.

مرکزی ایشغال ائتمیش ایستیبداد حؤکومتی اوزونون لیاقت سیز لیگین آرتیق ایثبات ائتمیشدیر. مجلس شورادان هنج اومید گؤزله مک اولماز. اورادا یئر توتان موستبیدلر سنه دن آرتیق دیر کی، ساده بیر قانون کئچیرمگه موفق اولمامیشلار.

مشروطه و میلی حؤکمتین وجودا گلمه سی بیرینجی نؤوبه ده مملکتین بودجه سینی یعنی دخل - خرجینی تعیین ائتمکدن عیبارتدیر.

فرانساین اینقیلابی کیمی بیزیم مشروطه اینقیلابی دا بو مسألنه حیاتا کئچیرمک یولوندا وجودا گلیمیشدیر.

بیزیم اون دوردونجو مجلسیمیز ایسه بو مسألنه حل ائتمگه قادیر اولمامیشدیر. ایندی آلیان مالیاتلار و صرف ائیلن پوللارین هامیسی غیرقانونی و اوغورلوق حساب اولونور.

منیم وطنپرست تانیدیغیم اشخاصدان بیر ی دئییردی کی، سن نیطقلاریوین بیرینده قانونا احتیرام ائدیپ اونا تابع اولماقدان بحث ائتمیشدین.

من بونو اينكار ائتميرم. قانون مؤخرمدير. قانونسوز بير اولكده عدالت، امنيت، اينسانيت اولاي بيلمز. ولي قانون هر ايكي طرفن مؤخرم توتولمايدير.

فرانسا اينقىلابى نين بويوك موتفكيري ژان ژاك روسو اوزونون مشهور اثرلري نين بيرينده بنله دئيير: «بئيمان ايكي طرفلي اولمايدير، او، بير طرفن پوزولسا، ايكينجي طرف اونو ساخلاماغا مجبور دئيدير».

روسونون نظرينده قانونلار خالق ايله دؤولت آراسيندا موتقابيل قراردان باشقا بير شئي دئيدير. ايندي بيزيم حوكومتيميزين باشيندا دورانلار و مجلسيميزين اكرتيتيني تشكيل ائدنلر اوزلري نين قويدوقلاري قانونلار و يازديقلاري قرارادلاري پوزوب آياق آلتينا سالميشلار. اونا گوره بيز او قانونلاري لغو ائدلميش حساب ائتمگه مجبوروق.

بوندان علاوه اونلار هميشه قانونو اوزلري اوچون بير آلت ملعه قرار وئر ميشلر. هر واخت آزادليغي محو ائتمك خالقين حاق و ايختياريني آياقلاماق لازيم گليرسه، اونلاري مئيدانا چكيپ ايستيفاده ائمگه چاليشيرلار. خالقين نفعينه لازيم اولان قانونلار ايسه ياددان چيخاريليب آرشولره وئريلميشدير.

دوستلاريمدان بير يزدليلرين بير مثلين يازميشدي: گويا يزد شهرينده يالانچي بير روضه خان واريميش كي، منبره چيخديقا غش ائديب آوادلارين اوزرينه دوشرميش. يزدليلردن بير ي آخيردا جانا دويوب دئميشدي: «آخوند، منميدانم هميشه بطف بي بي چرا غش ميكي؟»

ايندي بيزيم دؤولت آداملاريميزدا غش ائنده هميشه بي بي نين اوستونه دوشورلر. يعني هميشه ظالمانه قانونلاري مئيدانا چيخايرلار. عاديلانه قانونلاردان هنج بير اثر گورموروك.

بيز آذربايجانلار قانونلارين اساسيني و ريشه سيني بويوك قوربانلىقلار باهاسينا آلميشيق. مركزي حوكومتي اوزلري نين آنا - بابادان قالما ايرثي حساب ائدن خايينلر اونو عملاً سيليب، سوپوروب گيزلتميشلر. بيزيم حاق و ايختياريميزي تامين ائدن ايالت و ويلايت انجومنلري قانونوندان چوخ ايلدير بير اثر يوخدور. منه قانوندان دانيشان آقاند بونا جاواب ايسترديم. اونون بوش بوغازليقدان باشقا بير حربه سي اولاي بيلمز.

بيز حقيقتي آچيق - آيدين بير صورتده خالفا گؤستر مه لي بيك. بيزيم مئيدانا آتديغيميز شوعارلارين اساسيني دا قانون تشكيل ائدير.

بيز ميلنلرين و خالقلارين ايختياريني تامين ائتميش قانون اساسيني دير يلمك يولوندا موباريزه يه باشلاميشيق. قانون اساسي، ايالت و ويلايت انجومني اولماسا قوروو معناسيز بير كاغاذدان عيبارت اولاي بيلر.

قانونا احترام ائديب اونو موقدس سايدغيغيميز اوچوندور كي، بيز بيرينجي نؤوبه ده ان بويوك، ان اساس قانون - يعني انجومن ايالتي مساله سيني حياتا كنجير مك ايسته ييريك.

من بو سوزلري فقط ايندي بورادا دئمگه باشلاماميشام. بير نچه گون فورصتدن ايستيفاده ائديب حاضير اولدوغوم مجلس شوراي ميلي ده بوندان داها شديد بير لحن ايله چيخيش ائديب نيماينده آدي داشيبان يالانچي پهلوانلاردان بو خصوصدا جيدي ايش طلب ائتميشديم. حالبوكي اونلارين بير قدم بنله خالفا دوغروو گلمه لرينه اوميديم يوخ ايدي.

دئىگىم كىمى ايجرىمىزده فارس مئلى موجىيىنجه «آشدان اىستى كاسالار» (كاسه از داغتر آش) آدمالار آز دئىلدىر. دونن اولاردان بىرى منە ايراد انديري كي، «يئنه يازىرسىز آذربايجانا دؤولت طرفيندن اهميت وئرلير، يئنه دئىرسىز آذربايجاندا آلينا وئرگيلر اورا مصرف اولونان بودجەدن چوخدور. آذربايجان تهرانا ائله بىر بويوك وئرگى وئرمير، بىز گرگ تهراندا تشكور ائتك كي، بىزه چوخ ياخشى باخىر. اگر تهران اولماسا بىز آجىمىزدان اولريك».

بو آدمين عاغلينا منيم شوبهەم يوخدور. لاکين لاجبازليق و حؤجت ايله اوزيالان و موغريضانە سؤزلريني خاقا تحمىل ائتمك گؤرورسوز اينسانى نەلر دئمگەوادار اندير؟

بي ناخلف آداما من دئديم: آيا بىليرسنمى كي، ايجرىمى ايل تامام رضاخان آذربايجانلى يا باتمانى دؤرد قيرانا آلديغي قندى 18 قيرانا يئديرتدي؟ آيا آتلاماق اىستەمىرسن كي، آذربايجانين زحمتكش دول اړودالاري بىر قوطو كىبرىت آلديغي زامان بىر ربالين اوچده ايكىسنى مالىيات وئرير؟ حقيقت آجىدير، لاکين اونو سؤيله مەلى بيك. من مجلىسده آچىق صورتده دئديم كي، «بونو من دقيق حساب نتيجه سينده اىثبات ائده بىلرم». آذربايجان خالقينا ماعارىف بودجه سيندن وئرلن پول آدام باشينا تقسيم ائدىلرسە اونو گؤسترن بىر واحىد تاپماق اولماز. من اونو كىبرىتە تەبديل ائتدیم. نتيجه بو چىخدي كي، هر بي نفره بىر كىبرىت چؤپوندن آز پاي دوشور.

او كور و كار آدام او قدر خالقان اوزاقدىر كي، بىزيم مىلى دبىستانلاردا چالیشان آموزگار لارىمىزىن آيدا اوتوز تومن حوقوق آلب 12 ساعات چالیشمالاريندان خبرى اولما بىلير. اؤلسە ده اؤز فصاحت و بلاغتینه او قدر مغروردور كي، گوندن آشكار اولان بو حقيقتى اينكار ائتمگە چالیشير.

طبيعىدير. بىز بو كىمى فاسىد، لجوج و فيتنه جو آدمالارين سؤزونه قولاق آسىب اؤز توتدو غوموز يولدان قايتمايى دئىللك. من اونا دئديم بىز چالیشيب مقصديمىزي الده ائده مە بيك. اگر سن دوغرو دئىرسن بويور دوش قاباغا، باخاق نە ايش گؤرمجكسن.

بو كىمى بوش بوغازلىقلارا بىز اهميت وئرە بىلمريك. ايش و فعاليت لازىمدير. سؤز. عىبارت و بوشبوغازلىق خالقي يوروب ماىوس ائتميشدير.

بىزيم گؤرمەلى ايشىمىز چوخ سادهدير. اول شهرىمىزي اىصلاح ائتمك اوچون اينتىخاب ائديگىمىز شهر انجومنى ايشە باشلامايدىر. تهران بىزيم بو ساده و طبيعى حاقىمىزي بئله پامال ائتمك اىستەيير. نچه آيدىر كي، شهر اهلى اؤز ائوينى آباد ائتمك، اؤز مدنى و محلى ايشلرينى يولونا سالماق اوچون انجومن اينتىخاب ائتميشدير. لاکين وىزارت كشور اونو حتى ظالمانه و قانون اساسى نين ضيدينه اولان پهلوي قانونو ايله ده تصديق ائتمير.

نتيجه ده شهر كؤهنه قبرىستان حالينا دوشموش اونون كوچه و خيابانلار ينداگند و كئافت باشدان آشماقدادير.

دونىادا دموكراسى نامى داشيبان هئج اؤلكه يوخدور كي، اورانى شهردارى ايشلرينه دؤولت موداخيله ائده بىلسين. رضاخانين ويجودا كتيرديگى بو منحوس سدى سينديريب شهر انجومنى ايشە باشلامالى و شهري خرابازار حالينا دوشمكدن نىجات وئر مەلدير.

بیز، سو مسأله سینده گوردوک کی، ساده بیر صورتده اینتیخاب ایندیگیمیز کومیسسیون شهرین موهم محله لرینی بیر نچه گون سو ایله تأمین ائده بیلدی. اگر بوایش ایدامه وئرلرسه بویوک نتیجه لر الده ائدیله بیلر. آیری ایشلرده بئله دیر. گرک هیمت اندیپ ایشه گیریشمک. تهرانین خایینلر الینده اولان ویزار تخانالاریندان بیردفعه اومودی کسمک لازیم دیر. بوندان علاوه مورتجیلرین وجودا گتیردیگی شراییطین تأثیرلریندن بوتون ایران هرج - مرج حالیندادیر. مازندران و گورگاندا اولدوغو کیمی، ایصفاهان، شیراز و سایر جنوبی شهرلرده آشوب و شوریشلر باش قالدیرمیشدیر. تهرانین اوزونده بئله شولوقلوغون قارشی سینی آماغا دؤلت قادیر دئییلدیر. حوکومت نیظامی اولدوغونا باخمایاراق گنجه ساعات اوندان سونرا شهرده گورونمک قاداغان ائدیلمیش، لاکین خالقین مال-جانینی حیفظ ائتمک مومکون اولابیللمه میشدیر.

بئله بیر زاماندا آذربایجان دموکرات فیرقه سی اوزونون بویوک موراجیعتنامه سی ایله فعالیتیه باشلامیشدیر. بیر هفته دن آزا اولمایان بو مودتده شهریمیزده و بوتون آذربایجاندا درین بیر سوکوت حیص ائدیله ر. خالق بیر مرکز ثقیل، بیر پناهگاه تاپان کیمی اولموشدور. امنیت عومومونو تهدید ائدن حرکتلر سوسدورولموش، شولوقچو عونصورلر ایسکات ائدیلمگه باشلامیشدیر.

ایندی آذربایجان امنیت و آرامیش جهتن ایرانین آیری ینرلری نین هامیسیندان قباقدیر. فیرقه بو مووفیتی فال نیک حساب ائدیپ، گؤتوردوگو صولح و امنیت طلبلیک سیاستینی تعقیب ائده جکدیر.

اعلامیه میز اطرافدا اولدوقجا درین تأثیر بوراخمیشدیر. دوشمنلریمیز، مخصوصاً، تهراندا ایران خالقلا ری نین حوقوقونو آیقلا ری آلتینا آلان موستبید عونصورلر اوخویوب تیتیرمه گه باشلامیشلار.

بیز بویوک بیر فیرقه یار اتماقلا دونیا یا تابیت ائده هییک کی، اوز ائویمیزی یابانچی اولمادان ایداره ائتمگه لیاقت و قودرتمیز واردیر. (گورولتولو آقیشلار)

فیرقه میزین باره سینده من چوخ مو فصل معلومات وئریمک ایسته می ر. بیقدر دئمهلیم کی، موراجیعتنامه میزی حتماً اوخوموشسوز، اونون بوتون آذربایجاندا بویوک تأثیری اولدوغو بوندان بیلینیر کی، ایرانی باشدان-باشا بوروموش اولان شولوقلوق و هرج-مرجلیکن بورادا هنج بیر اثر یوزدور. ایستر شهرلرده، ایستر سه ده کندرده خالق فیرقه یه اعتماد اندیپ اونون مئیدانا آندیگی امنیت شوعارینی چوخ حوسن توجه له ایستیقبال ائدیر. آذربایجان ایندی طوفانلی دریا کیمی تلاطومده اولان ایران مملکتینده ساکیت و آرام بیر جزیره حالیندادیر.

چوخ احتیمال وار کی، ووردوغوموز بویوک ضربه نین اثرینده صدرین کابینه سی سوقوط ائدیپ، اونون یئرینه مووقتی اولماق اوزره بیر مو حلیل و یا آزا دیخاه کابینه گتیر سینلر. لاکین بو اوشاق آلدان تدبیرلری بیزی ایغفال ائده بیلیمز. بیرگونلوق، بنش گونلوق اوچون یوخ، همیشه آزا دلخی تأمین ائتمک اوچون بورا دو وجودا گتیرمگه باشلا دیغیمیز مرکزی ثقیلی ساخلامالی، اونو مرکزده محو ائتمگه چالیشان موستبیدلرین باشی اوستونده مؤ حکم بیر یومروق کیمی توتمالی بیق.

بوندان علاوه، فیرقه میز ایشه باشلا دیقدان سونرا وجودا گلن امنیت و آراملیق گؤ ستردی کی، خالقیمیزین اوزونو ایداره ائتمگه لیاقتی واردیر.

مرانامه‌میزی هونز اینتیشار وئرمگه فورصتیمیز اولمامیشدیر. چوخ نئز بیرزاماندا چاغریلان فیرقه کونقره‌سینده اونو تصویب اندیپ عومومون نظرینه تقدیم‌انده‌جه‌ییک. لاکین اساسی مقصدلریمیز خالقان گیزلی دنیلیدیر. اونو بیز موراجیعتنامه‌میزده ساده بیر دیل ایله یازیب گؤستر می‌شیک.

بیز بیرنجی نؤوبده امنیت، اونان سونرا میلی حرکاتیمیزی ایداره و ایران آزادلیغینی تأمین ائتمک اوچون انجومن ایالتیدن عیبارت اولان بیر مرکز ثقیل وجوداگتیرمه‌لی‌ییک.

فیرقه‌نین ایشی باشقادیر. اونو، دؤولت و حؤکومت یئرینه قویماق اولماز. او، خالقین گوزونو آچیب مؤحکم بیر اینتیظام آلتینا چکمک، او واسیطه ایله عومومون منافعینه تأمین ائتمگه چالیشیر. خالقین حقوقی، فردی و ایجتیماعی ایشلرینی ایداره‌ائتمک دؤولت تشکیلاتی‌نین ایشیدیر. بو تشکیلات ایلت و ویلایت انجومنلری‌شکیلینده اولای بیله‌جکدیر.

انجومنلرین ایختیاراتی چوخ وسیع‌دیر. اونلار بوتون دؤولت ایدارملری‌نین ایشلرینه یئتیسه بیلر و ایالتین مالی، فرهنگی و بهداشتی مسأللرینی مستقل بیر صورتده موداکیره اندیپ بو خصوصلاردا جیدی تدبیرلر گؤره بیلر.

قانون اساسی بوتون ایران خالقاری و ایالتلری کیمی، آذربایجان خالقینا دا بواختیاری وئرمیشدیر. بیلدیگیمیز کیمی، آذربایجان اینجیمینی ایرانین مشروطه‌تاریخینده بؤیوک رول اوینامیشدیر. او، انجومنده شیرکت اندنلردن آقایی رفیعی (نیظام‌الدوله)‌نین خوشبختانه بورادا تشریف‌لری واردیر. اؤزلری ده فیرقه‌میزین مأسیسلریندن دیرلر. آقایی مومستشارالدؤوله ده بو تاریخی انجومنین عوضولریندن دیر.

بو سیمالار بیز آذربایجان خالقینی‌نین آلدیغی بؤیوک حق و ایختیاردان دیری‌شاهید و مؤحکم دلیل و مدرک‌دیرلر.

بورادا بؤیوک بیر حقیقتی سیزه گرك دنیم. بو معروفور، دنیلرلر: «حاقی آماق لازیم‌دیر، اونو وئرمزلر».

منیم عقیده‌مه گؤره، بو کامیل بیر شوعار دنیلدیر. من دنیرم حاقی آماق شایدکی، آسان بیر ایشدیر. اونو ساخلاماق شرط‌دیر.

اگر بیزیم قهرمان مشروطه‌خواه‌لریمیز بو نوکته‌یه توجه اندیپ ایغفال اولماسایدیلار، ایندی آذربایجان، بلکه ایران تامامیله دونیانی ان آزاد، ان دموکراتیک مملکتلریندن بیری اولموش و دوچار اولدوغوموز فقر، فلاکت، آجلیق و سفالت‌قاباغیمیزا چیخمامیشدی.

آذربایجان خالق قیرخ ایل بوندان اول تشکیل ائتدیگی انجومن ایالتی‌واسیطه‌سی ایله اوزونون سیاسی روشد، و ایستعدادینی ثوبوت ائتمیشدیر.

فیرقه‌میز بو ایستعداد و لیاقتی دونیایا ثابت اندیپ اونون قاباغینا چیخاریلان مانیع‌لری اورتادان قالدیرمالیدیر.

دموکراتلیق ان موترقی و عالی بیر فیکردیر. بیز اونو تام معناسیلا حیاتاکئچیرمگه چالیشمالی‌بیق. بیز وار قومیمیز ایله چالیشاجاق کی، میلت افرادی‌نین هامیسی دؤولت ایشلرینه موداخیله انده‌بیلسین و هر بیر فردین ایراده‌سی مملکتین موقدراتیندا مؤثیر اولسون.

بوندان علاوه، قباغيميزدا بۇيوك ايصلاحات دورموشدور. اولي كندلي ايله اربابلار آراسيندا تۇوليد اولموش ايختيلافلاري عاديلانه بير طرز ايله حل و رفع ائتمه لي بيك. سونرا فرهنگ و بهداشت مسأله سي بيزجه ان بۇيوك مسأله لر دندير. فرهنگ و بهداشت سيز بير ميلت اوز ايستيقلال، حيات و آزادليغيني ساخلايا بيلمز.

من كنجميش نيطقاريمين بيرينده هنوز فرانساي، آلمان قوملري نين ايشغالي آلتيندا ايكن همين بو يۇرده فيرنك ميلتي نين ياشاييب آزاد بير صورتده اوز حياتيني ايدامه وئرجه گيني پيشگولوق ائتميشديم. بو پئيغمبرليك دنييل ايدى، من او مدني ميلتين فرهنگيندن، تاريخي موباريزه لر يندن، بيليك و بهداشتا اولان توجه يندن كاميال خبردار ايديم. بيزيم آرزولاريميزدان ان بۇيوكو عموم خالقين ساوادلانماسيدير. ساوادلي وساغلام خالق هنج وخت طولوم و فيشارا تحمل ائتمز. اينسانلارلا حئيوانلار آراسيندا اولان بۇيوك فرق ده بوندان عيبارتدير.

اينسان ايجتيماعي بير مخلوقدور. او تك اوز باشينا ياشامير و اونون مقصدي فقط شخعي حياتيني تامين ائتمك دئيلىدير. بشر ايجتيماع اوچون ياشايير. اونا گوره ايجتيماعين منافعيني شخعي منافع يندن يوخاري توتمايلىدير.

هر كس اوز باشيني ساخلاماقدان اوچون ياشاسايدى، دونيادا بۇيوك سيمالار، فداكار قهرمانلار و اوز جانلاريني وطن و ميلت يولوندا فدا ائدن رشيد اينسانلار تاپيلمازدي. بو فداكارلىق فقط بيليك، فرهنگ، تشكيلات و اخلاق نتيجه سيدير. بيزگرك جماعتين منافعيني اوز شخعي منفعتلر يميزه ترجيح وئرمگه عادت ائتك و بو واسيطه ايله خلقيميزي فلاكتدن قورتاراق.

ايفتيخار، مال و مكننت شخعي ياشاييشدا دئيلىدير. دونيادا باشي اوجا آداملار عوموماً خالق خادimler ايلموشلاردير، جاوانلار يميزي بو روحدا تربيه ائتمه لي بيك. ايفتيخار، شرف قازانماق ايستهييرسن خالقا خيدمت ائتمه لي سن. بونو گرك هامى بيلسين و بو يول ايله قازانيلان شرف و ايفتيخارين مزه سيني آتلاسين.

بيز تاريخدان چوخ دانيشا بيلريك. كنجميش يميز ده ايفتيخارلا دولودور. لاكين بو كيفايت ائتمز. ايفتيخار و شرافتي اوزوموز اوز ال يميزله كسب ائتمه لي بيك. سعدي نين حكيمانه سوزو بيزه درس عيبرت اولمايلىدير.

ميراث پدر خواهي، علم پدر آموز

كابين مال پدر خرج تووان كرد بده روز

بيز آتا- باباميزين گوردوگو ايشلري اوزوموزه سرمايا قاييريب اونو خرجه ييب قورتارمايق. بلكه شوجاعت، رشادت و فداكارلىقدا اونلارلا تقليد انديب گنتديكلري يول ايله گندك، اونلارين قازانديقلاري ايفتيخار و شرافته ناييل اولاق.

بيزيم فيكيير يميزي مشغول ائدن مسأله لر دن بيريسي ده ديل مسأله سيدير. بو بيز آذربايجانلار اوچون چوخ موهوم و اساسي مسأله لر دندير.

فرهنگ مسأله سيني بيقتيدليك ايله باشدان سالماق اولماز. چونكو ميلتلرين حياتي اونا باغليدير. بدبختانه بو گونهدك مملكت يميزي ايداره ائدنلر بو مؤوضوعو سرسري سايب اونا اهميت وئرمه ميشلر.

بوندان علاوه، آذربایجانین فرهنگ ماعاریف مؤوضوعوندا مخصوص بیروضعیت واردیر. اها لیمیز قرنلردن بری معین بیر دیل ایله دانیشماقدادیر. بو دیلی ساده قابا تدبیرلر ایله عوض ائتمگه چالیشانلارین اللرینده قانع ائدیجی دلیللری یوخدور.

آلتی یئددی یاشیندا تازا دیل آچمیش اوشاغا یابانچی بیر ایلی تحمیل ائتمک جینایتدیر. تعلیم تربیت ایله مشغول اولانلار اکثر آذربایجانلیلارین عصبی لیگینی بوندا گورورلر.

آنادیلینده یازیب اوخوماغی قداغان ائتمک فرهنگ تکاملون قباغینی آلماق دئمکدیر.

بنش میلیوندان زیاده کند و شهرلرده یاشایانلاریمیز قالسین، حتی محلی مکتبلرده تحصیل ائندلریمیز بنله عؤمورلری نین آخیرینا قدر فارس دیلینی دوزگین تلفوظ ائتمگه قادیر دئییلدیرلر.

رضاخان ایش باشینا گلیب آذربایجانلی پارچالاماق سیاستینه باشلامادان اول آذربایجاندا میلی تیاترلاریمیز سریع بیر صورتده ترقی ائتمکده ایدی. خالق، آرواد و کیشی تاماشالاردا کمال منیل ایله حاضیر اولوب هونرورلریمیزین اثرلرین سئر ائدیر بو واسیطه ایله اخلاق و معنویات جهندن میلیمیز ترقی ائتمکده دوام ائدیردی. فقط مجبوراً تیاتریمیز فارس دیلینه تبدیل ائدیلن کیمی نوماییش سالونلاریمیز باغلاما غامجبور اولدو. چونکو خالقیمیزین اکثری بو دیلی آنلاماغا قادیر دئییلدی.

دیلی وطنپرستلیگه موخالیف گورنلر واقیعا جاهیل آداملار گرک اولسونلار. چونکو بو ایشین تازالیغی یوخدور. هنوز ایندی ده مسجدلر و منبرلرده واعیظلریمیز خالقین آنلادیغی آذربایجان دیلینده و عطا اندیب دینی وظیفه لرینی انجام وئرلمگه دعوت ائدیرلر. بیز آذربایجان دیلینی موخالیفلریندن سوروشوروق، بو ایشده نه پسیلیک واردیر؟ نه یه بیر دیلن منبرده ایستیفاده ائتمک اولور، آما مدرسه لرده اولمور؟

وانگهی آذربایجان دیلینده یازیب اوخوماق مسأله سی نین تازالیغی یوخدور. قیرخ نچه ایل بوندان اول ایران فرهنگینی ایتخیاری ساییلان میرزه حسن روشدییه تبریزده تشکیل ائدیگی مدرسه نین ایتدیابی دؤوره سینی آنا دیلینده تدریس ائتمیشدیر. اونون او تاریخده تألیف و نشر ائدیگی درس کیتابی الیمیزده دیر. بوندان علاوه، بورادا یازیب اوخوماغی آنا دیلیندن باشلایانلار آز دئییلدیرلر.

اشیندیگیمیزه گوره آقایی فیوضات و آقایی دوکتور رضازاده شفق ده بو دیلده آذربایجان مکتبلرینده واختیندا درس دئمیشلر.

بوندان علاوه، من کندلرده و خیردا شهرلرده موعلیملر گوردوم کی، فارس دیلینی ابدأ بیلمه یین کندلی و اصنافا بو دیلده فرهنگ مؤوضوعوندا نیطق ائدیردیلر.

مخصوصاً سلماسدا بو گولونج ایشین لاپ قاباریق مکیلینی کچن ایل گورمگه موقوف اولدوم. من سلماس سوزونو مخصوصاً ایشلندیم. چونکو بیزیم شاهپور علیرضایا ایرادتیمیز یوخدور. شاپور سوزو اونون اخلاقی جینایتلرینی نظرده موجسم ائدیر. ستارخان خیابانی نین دا په لوی آدلانماسی قولاقلاریمیزی خراش ائدیر، روحوموزو اینجیدیر. تبریزده آذربایجانلی قوربانلیق قویونو کیمی پارچالایان رضاخان په لوی آدینا خیابان اولایلمز. اونو تبریز اهالیسی اوز میلی

قهرماني ستارخان آدينا آلداندير ميشدير. پوستخاناميز بونو بير دفعه بيلملي پهلوي آدينا گلن مکتوبلاري گنري قايتار ماليدير. تبريزده پهلوي خياباني يو خدور. بؤيوك خيابانيميز بؤيوك سرداريميزين آدينادير. او بئله گرك مشهور اولسون.

آخيردا تکرار ائديرم، بيز ايرانين ايستقلالينا كامياً علاقه منديك. اونون بيرقاريش توپراغيني آيري بير اولكهميه وئرمك فيكيري ايدا مئيداندا يو خدور. بيزيم ايسته ديگيميز قانون اساسي نين بيزه وئردیگي داخيلي حاق و مدني خودمختار يئدن عيبارتدير. ديل مسأله سي ده بونون جوزوي دير.

بيز موراجيعتنامه ميزده دئديگيميز كيمي اؤز ائويميزين ايشلريني اؤزوموز ايداره ائتمك فيكيري بنده بيك. اوندان اؤترو وار قووميز له چاليشاجاغيق.

زور ايله ايران خالقلاريني اسارتده ساخالايانلار بونو بير كره دوشونمه ليديرلر...

(آذربايجان» روزنامه سي يكشنبه 25 شهريور، شوماره 4، دوشنبه 26 شهريور، شوماره 5، 3 شنبه 27 شهريور، شوماره 6، 4 شنبه 28 شهريور، شوماره 7، 5 شنبه 29 شهريور، شوماره 8، يكشنبه اول مهر شوماره 10، دوشنبه 2 مهر، شوماره 11، سه شنبه 4 مهر، شوماره 12، -1324 جو ايل، -2 جي دؤوره).

سوونت مدنيت ائوينده سوونت ايتيفاقيله مدني علاقه ساخالايان ايران جمعيتي آذربايجان مركزي شؤعه سي ايداره هئياتينين ايليك فعاليتي حاقينداكي بيغينجاقد

انجومنين فعاليتي بوراداكي خانيم و آغالارين حوضورو و شيركتي ايله انجام تاپدي. بورادا انجومنين گوردويو ايشلر حاقيندا وئريلن گوزار ايشلر بير يادا اورليك ايددي. چونكي انجومنين هر بير ساحه ده گؤسترديگي فعاليت اولدوجا بؤيوك اولدوغوندان، اونو بو بيغينجاقد شرح وئرمكدن اؤترو چوخ واخت طلب اولونارددي. شوبهه يو خدور كي، انجومنين فعاليتي ميلي نهضتيميز نتيجه سينده ايسه داها دا تكميللشددي.

اينديكي مدني و علمي موسيسلر يميزين تاسيسينده و حئي دئيه بيلرم كي، ميلي دارولفونونوموزون تشكيلينده بئله مدني علاقه جمعيتينين، مدنيت ائوينين، تبريزده كي سوونت مدرسه سينين و تك تك سوونت آاملارينين ياخيندان كؤمكليگي اولموشدور. آذربايجان خالقي ايله سوونت ايتيفاق خالقلاري آراسيندا اولان مدني علاقه هله قديمدين وار ايددي. لاکين بو علاقه غئير موتشكيل حالدا ايددي. هامينين بيلديگي كيمي بير واخت وار ايددي كي، آذربايجانلارلارين چوخ قيسمتي سوونت ايتيفاقينين موختليف شهرلرينده ياشايرديلار. بو دا ايران ايله سوونت خالقلاري آراسيندا هر ايكي قونشو اولكهمين مدنيتي نين ياييلماسينا سبب اولوردو. دئمك اولار كي، ايران ادبياتيني سوونت ايتيفاقينا يئتيرنلرين موهم قيسمتي ايستعدالي آذربايجانلارلاردان عيبارت ايددي. همين سوونت ايتيفاقيندا ياشايان آذربايجانلارلارين اؤز وطنلرينه قايتمالاري نتيجه سينده ده آذربايجاندا روس و سوونت يازيچيلاري، اديبلر، عاليملر و اينجه صنعت خاديملري ايله تانيش اولوردولار. نهايت بو ايكي قونشو و دوست اولكله لرلرين خالقلاري آراسيندا اولان غئير موتشكيل مدني علاقه اينديكي

جمعیتین واسیطه سیله موتشکیل حالا دوشدو. سوونت ایتیفاقی ایله مدنی علاقه ساخالایان جمعیت آز مودتده ائله موهوم ایشلرین اساسینی قویوب کی، عادی مؤوقعهده بو ایشلرین یارانیلماسیندان اوترو ایلرله واخت ایستهنیلردی. بیزه نهضتین قیزغین بیز موباریزه و سیاسی فعالیتی دؤورونده میلی تئاتر کیمی بؤیوک مدنی بیز موسیسه ووجودا گنیرمک چوخ چتین ایدی. لاکین بیز اونو جمعیت سایه سینده حاضریر شکیلده تحویل آلدیق.

اگر بو جمعیت اولماسایدی، بیز مدنی قیسمتده بو تنزلیکله بنله اینکیشافا نایل اولماز دیق. فیرقه میز سیاسی مؤوضو علارلا مشغول اولدوغو زمان مدنی جمعیت بونلاری ووجودا گنیردی. او دور کی، بو بؤیوک مووقبیتلره گؤره فیرقه میز و آذربایجان خالقی طرفیندن جمعیتدن تشکور انتمه لی بیک.

بو جمعیت خالقیمیزی سوونت مدنیتی ایله تانیش انتمکله برابر بیز بیرینی تانیمايان روشنفکر آذربایجانلیلارین تانیلیغینا و یاخیندان دوست اولمالارینا ایمکان یاراتدی. مدنی علاقه جمعیتی تشکیل اولانا قدر روشنفکر آذربایجانلیلار آراسیندا حقیقی علاقه و دوستلوق یوخ ایدی. ایندی ایسه بو دوستلوق و محبتین یارانماسی جهتیندن بو جمعیتین فعالیتی و رولو بیزیم اوچون داها چوخ قییمتلی و دگرلیدیر. کئچن ایل قیزیل اوردو بورادا ایدی. اونلارین موسیقی و هونر صاحبیلری بیزه هر جهندن مدنی کؤمکلیکلر اندیردیله. ایندی ایسه بونلاری بیز اوزوموز یاراتمالی بیق. او زمان بیزیم وضعیتییمز آیری بیز شکیلده ایدی. ایندی ایسه عادی بیز شرایط یارانمیشدیر. او دور کی، جمعیتین ایشی اولکیندن داها گنیش و موهوم اولدوغونان نیظامنامه دن علاوه حوقوقی بیز ایش برنامه سی تنظیم انتمه لی دیر.

جمعیت تئاتر و میلی اورکستری دؤولته تحویل وئرمکله کیفایتلنمه ییب بوندان سونرا داها یاخیندان و جیدی کؤمک انتمه لی دیر. بونلار ائله بیز هونردیرلر کی، اونلارین مدرسه سی اولمالیدیر. لاکین ایندیلیکده بیزیم بو جور مدرسه لریمیز یوخدور. اونا گؤره ده بو قیسمتده مدنی علاقه جمعیتی واسیطه سیله اوستادلار تاپیب مدرسه لر تشکیل وئرمک کی، اینجه صنعتیمز علمی پایالار اوزرینده اساسلانسین. بو باره ده هنیات مودیره گرک داها آرتیق فعالیت گؤستریب ایشی صؤحبت اوستونده یوخ، عمل اوستونده انجام تاپسین. علم کیچیک بیز ایش دنیلیدیر. صنعتین بوتون قیسمتلی اونونلا تظاهور اندیر. موسیقی دیل ایله دئییه بیلمه دیگیمیز احساساتیمیزی بیان اندیر. موسیقی عمیق بیز شئیدیر، بو بیزیم روحوموزا غذا وئریر. اونا گؤره ده میلی بیز اورکسترنه کیفایتلنمه ییب اونو گنیشلندیرمک اوچون موسیقی مدرسه سی یاراتمالی بیق، بونلار بالاجا آغاجلار دیر کی، بیز اکمیشیک. ایندی اونلاری بئجرمک لازیمدیر. آغالارین دئیگی کیمی جمعیت بیز میلی شکل آلمیشدیر. ایندی ایران خالقی اوز همسایالارینین هانسی نین اونون سعادتینه چالیشماسینی و هانسی نین اونون آیاغیندان چکمه سینی یاخشی باشا دوشور.

بیزیم نهضتیمیز مدنی و موترقی بیز نهضت دیر. اونون اساسیندا ایندی آز بیز مودتده اولکه میزده اونیورسیتته، میلی اورکستریمیز، دؤولت تئاتری یارادیلیمیش، شهرلریمیزی آسفالت انتمک و سولوله کنشلیگی کیمی موترقی ایشلر گؤرولموشدور.

سوونت ایتیفاقی ایله دوستلوقوموز ایران ایستیفالیتی نین ضامینیدیر، اونا گؤره ده ایران ایله سوونت ایتیفاقینین دوستلوقو گرک ابدی اولسون. بیز جمعیتین واسیطه سیله سوونت ایتیفاقیندا اولان فرهنگن ایستیفاده انتمکله خالقیمیزین ترقیسی اوغروندا بؤیوک قدماتر گؤتورموش اولاریق. ایندی ایرانین روشنفکر و دیگر طبقه لری بیزه مدنی و موترقی

نظر لره باخیر لار. بیز مدنیتمیزی آرتیق اینکیشاف ائتدیرمک اوچون موترقی سوونت مدنیتمندن لازیمی قدر ایستیفاده ائتمهلی بیک.

بؤیوک دنیا موچاریه سینده سوونت ایتیفاقینین تک اسلحهسی دئییل، اونلارین تربیهسی، مدنیته، شعری، حکایهسی، عومیتله تمدونو قالیب گلدی. موچاریه دؤورونده سوونت ایتیفاقینین طبابتی خاریقهلر یاراتمیشدیر. بیزیم حکیملریمیز سوونت طبابتیندن ایستیفاده ائتمهلیدیرلر. موچاریه نین آغیر یوکو اوزون مودت سوونت ایتیفاقینین عؤده سینده اولدوغو حالدا، اوز مدنیته و فرهنگلرینین موترقیلیگی سایهسینده فاتح چیخدیلار. اونا گؤره ده بئله بیر موترقی مدنیتمندن ایستیفاده ائتمگه گؤز یومماق اولماز. یئنی هئیاتین قارشیسیندا یئنی و مسؤل وظیفه دورور. هئیات، یئنی موهندیس لر، ادبی، طبیی و دیگر سئکسییالار تشکیل ائتمکله خالقیمیزین سعادتین اوغروندا بؤیوک فعالیت گؤسترمگه چالیشمالیدیر. من اومید ائدیرم کی، یئنی هئیات آذربایجان جاونلارینین، روشنیفیکرلرینین بو جمعیتین اطرافینا توپلایاجاقدیر.

یاشاسین مدنی جمعیتیمیز و اوندان فعالیت گؤسترن شخصلر!

«آذربایجان» روزنامهسی، نؤمره 42 (321)، ایکینجی دؤوره. 4 شنبه، 1 آبان 1325 جی ایل.

تبریز شهرینین فعاللار جلسه سینده

آذربایجان خالق 12 شهر یورد بیری هر گون تاریخی دقیقه لر کئچیریبیدیر. ایندی بیر آیدان آرتیق دیر کی، خالقیمیزین نوماینده لری تنه راندادیرلار. اونلار آذربایجان ایله مرکزی دؤولت آراسیندا ایمضالانان مووافیقتنامه نین نه جور حیاتی کئچیریلیمه سی و تکمیلی باره سینده دانیشیق آپاریرلار. بو مووافیقتنامه نین بعضی ماده لرینده مووافیقت حاصل اولوب ولی بعضی سی قالیب. گؤرونور، مساله چوخ ساده دئییل. بیزیم ایله دؤولت آراسیندا گندن موداکیره چوخ درین و موشگول بیر مساله دیر. بو ایرتیجاج ایله آزادلیق مساله سیدیر. ایرتیجاج جور بجور وسیله لرله چالیشیر کی، آذربایجان نهضتی و اونون سایه سینده وجودا گلن و بوتون ایرانا سیرایت ائتمکده اولان نهضت و ایصال حاتین قاباغینی آلسین. آذربایجان دور دوقجا مورتجع عونصورلر حاکیمیت سوره بیلیمه جگینی اؤزلری ده بیلیرلر. ولی بونو بعضیلری علنی دئییرلر، بعضیلری یوخ، اول دفعه بیز تنه ران ایله موداکیره میه باشلادیقدا خوزیستان مساله سینین آرایا آتدیلار، اونلار دئییرلر، اگر بیز آذربایجانا بو حق و ایتمتیاز لاری وئرسک. خوزیستان دا ایسته یه جک. ایرتیجاجی منبع لر بو یول ایله بیزیم نهضتیمیزه مانع چیلیک توره تمک اوچون خوزیستاندا جور بجور تشبوتلر ائدیرلر، عربلر ایتیحادیه سی وجودا گئیریرلر. بو یالانچی ایتیحادیه عرب دؤولت لریه شیکایت و خوزیستان ایراندان آیرماق و عرب مملکتلرینه یاپیشدیرماق ایسته ییر. عئین حالدا بیزی تجزیه طلب گؤستریمک ایسته ییرلر. لاکین بیزیم هنجواخت ایراندان آیریلماق شو عاریمیز اولمامیشدیر. بیز هر نه ایسته میشیک ایران داخیلینده ایسته میشیک. بیزیم دشمنلریمیز آذربایجان نهضتینی آرادان آپارماق اوچون خوزیستانی ایراندان آیرماق ایسته ییرلر. دشمنلریمیزین گئیردی کلری باهانالار و خوزیستان مساله سینین اورتایا آتماق، سیاسی ماجراجولوقلارین ساده بیر تظاهور دور. اونلار دئمک ایسته ییرلر کی، سیز آذربایجان نهضتیندن

صرفنظر اندین، یوخسا خوزیستان ایراندان آیریلجاقدیر. بوندان علاوه تئهراندا جور بجور دستلر وار کی، بونلارین سؤزلری آیری ولی هدفلی بیردیر. بیرى بودور کی، آذربایجانى هدهلهمک اوچون آذربایجان نومایندهلریله موداکیره گنتدیگی حالدا دئییرلر کی، آذربایجاندا هلهده یئر بؤلگوسو دوام اندیر، گرک آذربایجان یئر بؤلگوسو و توپراق مساله سیندن صرفنظر انتسین. حالبوکی آذربایجان نهضتی نین دموراتیک بیر نهضت تانینماسی نین بیر دلیلی ده توپراق مساله سینین خالق نفعینه، کندیلرین نفعینه حل اندیلمه سیدیر. آرتیق یئر بؤلگوسو قورتاریب گندییدیر و ب ایسه آذربایجان خالق نین موسلم بیر حاقیدیر. بیز هئموخت کندچی یه دئییه بیلیمریک کی، آدیغین یئری گئری قایتار. دئدیم یئر بؤلگوسو قورتاریب، او یئرلر کی، آذربایجان خالق دوشمنلرینین یئری ایدی و هابنله خالیسه یئرلر بؤلونوب قورتاریب و بو مساله حل اولوبدور. بو مسالهنی آریا آتانلار هئچ بیر ایش گؤره بیلیمه جکلر. کندلی بیزیم نهضتیمیزین مؤحکم دایاغیدیر. دنیا میلی و ایجتیماعی مسالهلرینی لاییقینجه تشریح ائدن ایجتیماعی شخصیتلردن بیرى دئییر: میلی دموراتیک نهضت کندلی و کند نهضتی دیر. وقتی بیز دئییریک میلی نهضت، بو دا کندلی نهضتی دئمکدیر. من اومید اندیرم کی، بیر واخت گلجهک ایران خالقى دا آذربایجان خالقى ایله بیرلیکده توپراقلاری غصب ائدن و ایرانی ترقی دن ساخلایان بؤیوک فنودالارین کؤکونو کسب آرادان آپاراجاقدیرش (گورولتولو آلقیشلار).

قاباقدا دئدیم، ایندی دانیشیقلا بیر قیسمته موفقییتله دوام اندیر. ولی آیری قیسمته تمام اولماییدیر، ایرتیجای قوهلر جور بجور یوللار ایله دؤولته نوفوذ و تاثیر اندیرلر... آخیر زاماندا ایرانین باشقا یئرلرینده عمله گلن تؤولطیهلر دؤولتین باشینی قاریشدیرماق اوچون ایقداملار اندیرلر. بوجور ایقداملار دا مرکزله تاثیر اندیب، قومورلار مرکزی دؤولت آذربایجان خالقینین ایسته دیکلرینی تمام ریضایت ایله حل انتسین و ایسته ییرلر بله گؤستر سینلر کی، دؤولت بؤیوک خطرله مواجه اولدوغو اوچون آذربایجان مساله سینین تامایله حل ائتمگه قادیر دئییلدیر. ایندی نومایندهلریمیز تئهراندا یئرلر و اونلارین ایفتیخارینا جور بجور قوناقلیقلار و جشنلر تشکیل وئرلیلر و هر یئرده انتیلاقدان صؤحبت اولونور. نومایندهلریمیز تیریزدن حرکت ائنده بیز اونلار تاپشیریمشیدیق تئهراندا آزادیخاهلار بیلدیر سینلر کی، اگر اونلار دوغرودان- دوغرویا دموراتیک پرنسیپلر اساسیندا ایشله مگه حاضر اولسالار بیز اونلار لا انتیلافا حاضر یق. بیز بو سؤزلری ایران توده حیزبی و ایران حیزبینه صریح صورتده دئدیگ، دمورات حیزبینه ده دئمیشیک. بیز بیلیریک کی، هر بیر انتیلافا موعین بیر هدف و مقصد واردیر. ایجتیماعین بیر قیسمتی ایکینجی قیسمتی ایله مباریزمه موشرک منافی اولدوغو اوچون انتیلافا حاضر اولورلار. ائلهده ایران آزادیخاه فیرقه لرینین انتیلافا بو مقصدله اولمالیدیر. بیز بیلیمه لی بیک کیملر و نه اوچون انتیلافا اندیریک. ایندی ایراندا ایکی قوه اوز- اوزه دورور: بیرى خالق کی، آزادیخاه فیرقه لر اونلار رهبرلیک ایشینی عؤده سینه گؤتوروب، خالقى آزادلیغا چیخارماق، ظولم و فیشاردان قورتارماق و خالق حاکیمیتینی برقرار ائتمک فیکرینده دیرلر. ایکینجیسی خالقى ظولم آلتیندا ساخلاما ق ایسته یین بیر عیده طوقئیلی لردیر. کی، آزادیخاه قوه لرین موقابیلینده مباریزه اندیب خالقى اسارتده ساخلاما ق ایسته ییرلر. آزادیخاه فیرقه لرین انتیلافیندان مقصد خالقین آزادلیغینی تهدید ائدن قوه لر آرادان آپارماقدیر.

بیز دئمیشیک کی، ایرتیجاع ایله مباریزه آپاران قوه لره کؤمک ائده جیمیک. لاکین آخیر زامانلاردا بعضی حادثه لر اوز وئریر کی، بیزی انتیلافا بدبین اندیر. مثلاً توده حیزبی، ایران دمورات حیزبی ایله انتیلافا اندیب و اونون وزیرلری کابینه ده شیرکت اندیرلر ولی بله بیر حالدا گؤروروک کی، مازانداراندا، مشهده، گیلاندا، ایسفاهاندا شیرازدا. کیرمانشاهدا، یزده عومومیتله جنوبدا حیزب تودهنین باشچیلاری حبس، توقوف و تبعید اولونورلار. اونلارین مطبوعاتی قاداغان اولونور. کولوبلاری غارت اندیلیر، یاندیریلیر.

دۆلت ايكي فیرقهمن تشکيل اولدوغو حالدا نه جور اولور کی، اونون حؤکومتینده اولان فیرقهمنین عوضولرینی توقیف اندیرلر. بو، ائتیلای حاقیندا دئییلن سؤزلری تکذیب اندیر و ایدیعالاری پوچا چیخاریر. بیز دئییریک کی، ایران دموکرات حیزبی ایله ائتیلای اندمجهبیک و نومایندهلریمیزه ده ایجازه وئرمیشیک. اما بیز طرفدن گؤروروک کی، رشتده و گیلاندا دا دۆلت مامورلاری بیز عیدهنی موسلح اندیب. دستهلر تشکيل وئریب، بیزیم فداایلریمیزی غافلگیر اندهرک حمله اندیرلر. بیز اولارلا ووروشوروق، اولنلرین جیبلریندن ایران حیزبی نین کارتیی چیخیر. مثلن اولارین بیرینین جیبیندن 3497 نومرلی، 9 شهریور 1325 تاریخی و 157 جی حوزده اولماغینی گؤسترن و ایران دموکرات حیزبی نین تشکیلات مسولو آقای عباس شاهندهنین طرفیندن ایمصالانمیش کارت چیخمیشدیر. بو اداملار سیلاح الده آذربایجان دموکرا نهضتی نین پوشتیبیانی اولان فدایی دستهلریله وروشماغا جسارت اندیرلر. بیز بونو ائشیدنده ظنین اولوروق، شوبهلهنیریک. بیز دئییریک دۆولتین قیدرتی وارسا بو ایشلره نه دئییر؟ نه اوچون گیلان جنگلرینده بیز عیده موسلح اولونوب آذربایجان فداایلرینه حمله اندیرلر؟ بیز بونلاری دئییریک، هرگون بو اداملارلا ووروشوروق. بیز دۆولته دئییریک کی، گرک بو ایشلرین قاباغینی آلاسان. چونکی، داها صاباح بیزیم سنه اعتمادیمز اولماز. اگر دۆولتین خبری وار بو نه ایشدیر، اهر خبری بوخدور بس بو کارتلا نهدیر؟ رشت و گیلان قیسمتینده موسلح اندیلن اداملار بیزه هوجوم اندیب خالقین امنیتی پوزورلار. بیز دئییریک: اگر دۆولت بوگون بو ایشین قاباغینی آلا بیلیمسه گلجهکده مومکوندور تحریکات و دسیسلر نتیجه سینده آیری دستهلر باش قالدیریب بو ایشلری تکرار ائتسینلر. اوز وئرن حادثهلر بیزیم ائتیلای و دۆولتین حوسن نییتینه اولان اعتمادیمیزی آزالدیر.

اگر بیزیم بولداشلاریمیزدان بیری یا بیز نئجهسی فیرقه مرکزیندن خبرسبز بیز ایش گؤره، بیز اونو فیرقه محکمه سینه وئرمه ریک. اگر محکمه موجروم تانیسا اونا دئیهریک کی، سن نه اوچون فیرقهیه تابع دئییلسن؟

فیرقه میلی مسالهلری دوشونور و خالقا سیاسی حرکت خطی گؤستریر. ایجتیماعی رهبرلردن بیری تشکیلاتلاری بئله تصویر اندیر: بوتون تشکیلات و بوتون میلت بیز کارخانا کیمی دیر کی، اونون بؤیوک بیز موتور و وار. او موتور فیرقه دیر. او ایشله مزسه خالق ایشله مز. بو موتورون تسمهلری وار کی، کارخانانین بوتون قیسمتلرینی موتورلا بیرلشدیریر. بو تسمهلر ایتیحادیهلر، جاوانلار تشکیلاتی، خانیملار تشکیلاتی و مدنی جمعیتلردن عیبارت دیر. بونلارین وارلیغی ایله موتور خالقی حرکت گتیریر. اگر تسمهلر ایشله مزسه کارخانا تامامیله حرکت گلمز. گرک ایتیحادییه اولسون، گرک جاوانلار تشکیلاتی اولسون. چوخ دا قوی اولسون. بعضیلری فیکر اندیر کی، بوتون آذربایجان خالقی دموکرات فیرقه سینین عوضی اولمالیدیر. بو اولاسی دئییل. جور بجور ایجتیماعی فیکرلر وار. بیز فیرقهیه او اداملار عوضو اولور کی، اولارین هدفی و فیکری بیردیر. ایتیحادییه ده بوتون کارگرلری بیز یئره توپلایر. ایتیحادییه انده بیلر کی، اولارین ایتیحادی حوقوقوندا دفاع ائله سین. اونا گؤره بوتون کارگرلر ایتیحادییه عوضو اولور. ولی هامیسی دموکرات فیرقه سینه عوضو اولما بیلیر. گرک ایتیحادییه و جاوانلار تشکیلاتی خالقی فیرقهیه باغلاماقدا داها جیدی فعالیت گؤسترسینلر. بیزیمکی ایندییه قدر بئله اولوب کی، هر تشکیلات اوز وظیفه سینین بیلیم و او حودوددا ایشله بیدیر. مثلن خالقین ایستهدیگی اوزره فیرقه تصمیم توتوب یئرلر بؤلونسون. بو ایش انجمنلره خبر وئریلیب و انجمنلرین دستورو ایله فرماندارلار و بخشدارلارین ایله بو مساله حل ائدیلیمشیدیر. هنج بیز وخت بیز تشکیلات دیگر تشکیلاتین ایشینه دخالت ائتمه میشدیر. مومکوندور بعضی اداملار فیکر ائتسینلر کی، هامی فیرقه عوضو اولمالیدیر، فیرقهیه عوضو اولمایان آدم مورتجدیر. البته بو فیکرلر دوزگون دئییل. چونکی اینسانلار جور بجوردور و موختلیف فیکرلری واردیر. مومکوندور بیز نفر اوز فامیلی و شخصی راحاتلیغینا اولان علاقه نتیجه سینده فیرقه حوزملرینده یا

جلسه‌لر بینه شیرکت ائتمکدن چکیندیگی اوچون فیرقه عوضوی اولماسین، ولی ایجتیماعین دیگر قیسمتینده اؤز خیدمتینی خالقان اسیر گهمه‌سین.

نهضتیمیزده خالقین بؤیوک قیسمتی فیرقه عوضوی اولمایا- اولمایا آزادلیغیمیزین اله آلینماسی اوچون بؤیوک فداکارلیقلار ائتمیشلر بو اونو گؤستریر کی، آذربایجان نهضتی دموکرات فیرقه‌سی دئییل، بلکه، آذربایجان خالقینین نهضتی دیر. ولی بو نهضتده فیرقه‌میز خالقیمیزین اونا اولان اعتیمادی نتیجه‌سینده رهبرلیک ائتمیشدیر. خالقین اعتیمادینی داها قوتلندیرمک اوچون گرک چالیشماق. فیرقه عوضولری گرک خالقین دردین ائشیدن، اونا علاج فیکری ائتمگی باجاران، سییاسی، دوشونجه‌لی شخصلر اولسونلار. بیزه بیر تشکیلات لازیمدیر کی، اونون عوضولری فداکار، اینتیظاملی آدمالار اولسونلار. بیر عیده وار کی، سییاهی لشگر ایسته‌ییرلر. ولی بو ایشتییاهدیر. بیز سییاهی لشگر ایسته‌ییریک، بیز آز. اما فداکار، جیدی، صمیمی آدمالار ایسته‌ییرک. دونیانین ان بؤیوک سیمالاریندان بیرسی دئمیشدیر: آز اولسون یاخشی اولسون. بیز همیشه بو شوعاری گرک نظرده توتاق. بیز گرک انله آدمالار حاضیر لایاق کی، گونده‌لیک شوعار لاریمیزی باشا دوشسونلر. بیز گرک فیرقه یولداشلاریمیزین سییاسی معلوماتینی آرتیراق. گرک یولداشلار فیرقه‌نین مرانامه‌سینی یاخشی باشا دوشوب، هانسی ماده‌نین نه واخت نئجه عملی اولماسینی تشخیص وئرسینلر.

من تئهران روزنامه‌لرینین موخبیرلرینه کی، 12 شهر یورده آذربایجانا گلیمشدیلر، صؤحبت واختی دئییردیم کی، سیز تئوریلری اوخویوب روزنامه‌ده یازیرسیز، ولی نه واخت، هارادا و نه شکیده حیاتا کئچیرمگی بیلیمیرسیز. مارکسیزم- سوسیالیزم تئوریلرینی تکرار ائتمک مارکسیست و سوسیالیست اولماق اوچون کافی دئییل، اونو حیاتا کئچیرمک اصل شرطدیر. انله‌جده فیرقه مرانامه و نیظامنامه‌سینی بیلیمک و یا فیرقه کارتی صاحیبی اولماق فیرقه‌چیلیک اوچون کافی دئییل، گرک فیرقه مرانامه و نیظامنامه‌سینی، فیرقه شوعار لارینی حیاتا کئچیرمک یولونو و واختینی بیلیمک.

مثان اگر دئسک بوتون آذربایجان خالقینین بهداشتینی فؤوریتله تامین ائده‌ییک، بو بوش سؤزدور. ولی فیرقه‌میز و خالقیمیز چوخ جیدیتله بو ایشی عملی ائتمگه چالیشیر. نهضتیمیزدن قاباق آذربایجاندا مریضخانالاردا جمعی‌سی 70 تخت‌خاب و ارایدیسه ایندی سکگیز یوز تخت‌خاب واردیر. بونلار ایش نتیجه‌سینده دیر. خالقیمیزین بهداشتی اوچون گؤرولن ایشلر هر گون داها دا آرتیق سورعتله قاباغا گئدیر. انله داش گؤتورمک کی، وورابیلیمک. بؤیوک داش گؤتورن وورابیلیمز. گرک انله شوعار لار وئرمک کی، اونو حیاتا کئچیرمک مومکون اولسون بعضی فیرقه‌لر واردیر کی، بیر شوعاری وئریلر و بو شوعار اوزون مودت داوام ائدیر. ولی اونون طرز ایجرا سیندان و نه واخت ایجرا اولونماغیندان بیر خبر یوخدور.

آما بیز «آذربایجان خالق اؤز دیلینده اوخومالیدیر» دئمکله بیرلیکده، شوعارین ایجرا اولونماق طرزینی و واختینی گؤستر دیک. و خالق دوشونوب بو شوعارین ایجرا سی اوچون فیرقه‌میزین آرخاسی ایله حرکت ائتدی. نئجه‌کی، بونو عمل ثابت ائتدی. بیز دئدیک: گرک مالیک ایله رعیت آراسیندا بیر قانون اولسون. بو شوعارین اطرافیندا کندلی باشا دوشور کی، مالیکه جوجه، یاغ، بایراملیق، دؤشک پولو، خرمنچیلیک، چنهل یئک، آت آراسی و بو کیمی غیر عادیلانه بیدعتلر وئرمه‌لی دیر و مالیکین حق یوخدور اونو بییقاری ایشلتسین، دؤیسون، سؤیسون و حبس ائتسین و

انلده ارباب دوشونور کی، کندلی گرک بهره وئرسین و هنج بیری- مالیک و رعیت آراسیندا اولان قانون خودوندان چیخامالییدیر.

آدیغیمیز آزادلیغا قانونی شکل وئریب و تامام ایراندا عومومیت وئرمک بیزیم ایندیکی اساس شو عاریمیزی تشکیل اندیر. آدیغیمیز آزادلیغی بوتون ایراندا عومومی لشدیرمک شو عارینی نهضتیمیزین اولینده وئره بیلیمزدیک. او واخت بیز دئییردیک: آذربایجانی خاریجینده ایشیمیز یوخدور. چونکی، بیزی تانیماق ایسته میردیلر و بیز ده خالقی بو شو عار لا اوز اطرافیمیزا چاغیردیق. خالق بیزیم شو عار لاریمیزی قبول اندیب نهضتیمیزین مؤحکمنه سینه کومک ائندی. ولی ایندی آدیغیمیز آزادلیغی بوتون ایراندا عومومی لشدیرمک شو عارین وئرمک اولار. چونکی، ایرانظ هامی قیسمت لری بیزیم نهضتیمیزین طرفداری وار دیر. نه تک ایراندا، بلکه، بوتون دونیادا نهضتیمیزی تانی پیر لار. بو شو عار لا بیز طرفداریمیزی آرتیریب و ایران آزادیخواه قوملرینه فعالیت مؤیدانیندا بؤیوک کؤمک لیکلر اندیریک. بو شو عار عملی اولدوغو حالدا بیز واخت رشتده و قزوینده آزادیخواه بیز شخص حاکیم اولسا و یا اورانین نگاهبان ریسی آزادیخواه اولسا هنجواخت بیزیم فداییلریمیزه حمله اولونماز. کابینهده شیرکت ائدن حیزب توده وزیر لری آزادیخواه اولدوقلاری اوچون هنجواخت بیزیم اوستوموزه سیلاحلی قوه گؤندهر یلمگه راضی اولماز لار. بیز ایران آزادلیغینا بیز ده اونا گؤره اهمییت وئریریم کی، آزادلیق بوتون ایراندا عملی اولمسا بیزیم آزادلیغیمیز دایم خطرده اولار. بیز گونده لیک شو عار لاریمیزی عملی تئوریلر اوزرینده قرار وئریب و اونلارین ایجرا سینا موفق اولوروق. فیرقه باشچیلاری یوخ، بلکه بوتون فیرقه عوضولرینین سیاسی تجربیه سی اولمالیدیر. بیز واختی کی، دئییریک: آدیقلاریمیزا قانونی شکل وئرمه لی بیک، گرک فیرقه عضولری بونو باشا دوشسون کی، ایندی آقای قوام السطنه یا مظفر فیریزین ایمصاسی کافی دئییل، چونکی، اونو مجلس تصویب ائتملی دیر. آذربایجانین ایسته دیکلری گرک مجلس طرفیندن تصویب اولونسون. گرک مجلس اونلاری قبول انلہ سین و اونلاری قانونی حالا سالسین. هله ایندی اینتیخابات مسالہ سی قابقدادیر. بیز بیلیمزیک آزادیخواه لار موفق اولاجاق یا یوخ. بیز امین ایک کی، آذربایجان خالقی فیرقه میزین کاندیدلرینه رای وئرمک دیر، بیز بیرینجی نوبه 22 نفر و سونرا دا اوقدر آزادیخواه لاردان اینتیخاب انده جه بیک. گورک آیا ایرانین باشقا یئرلرینده بو اولاجاق یا یوخ؟ تئهران آزادیخواه حیزبلری هامیسی آذربایجان نهضتینه آرخالانیر. بونلار بیلیرلر نه حیزب توده، نه حیزب ایران، نه حیزب دموکرات آذربایجاندا کاندید کنچیره بیلملر. او نوقوذ کی، فیرقه میز قازانیدیر آذربایجان خالقی نین سعادت اوجوندور. اونلار ایسته بییرلر فیرقه میزین نوقوذوندان آذربایجان خاریجینده ایستیفاده ائتسینلر. ایران دموکرات حیزبی دئییر، بیز آذربایجان ایله یاخینیک تا آیری آداملار ایران دموکرات حیزبینی مورتجع حساب ائتمه سینلر. حیزب ایران دئییر، بیز یاخینیک، همچنین آیری حیزبلر ده بو سؤزلری دئییرلر. بو فیرقه میزین عملری نتیجه سینده دیر. فیرقه میزین قازاندیغی نوقوذدان بو حیزبلر بؤیوک بیز سرمایا کیمی ایستیفاده ائتمگه چالیشیرلار. ایندی آدیقلاریمیزا قانونی شکل وئرمه لی بیک شو عارینا گلجک مجلسده هامی وکیللرین موافیق اولماسی معلوم دئییل. گرک چالیشاق اینتیخاباتدا کاندیدلریمیزه چوخ رای وئریلسین. اینتیخاباتی یاچشی کنچیرک. بیزیم اینتیخاباتدا گرک بوتون خالق شیرکت انلہ سین، تا بیزیم نهضتیمیزین قودرتی آشیکار اولسون. گرک دونیا بیله کی، آذربایجان خالقی سیاسی شو عورا مالیک دیر. کچن مجلس اینتیخاباتیندا اگر اینتیخاباتی ایله حیزب توده شیرکت ائتمه سیدی، تیریزده مین نفر رای وئرن اولماز دی. اوندان اؤترو کی، توده کاندیدلریندن سیوایی او بیری کاندیدلر 800 رای آلمیشدی لار. بو او دنمک دیر کی، وئیر تشکیلاتی اهالیدن فقط 800 نفر رای وئرمیشدیر. اما بیزیم میلی مجلسین تشکیلینده 24 مین نفر تبریز شهریندن رای وئرمیشدیر. هله کند رای لری کنار قویوروق. بو اونو نیشان وئریر کی، خالق سیاسی جهته قاباغا

گندیر. بیزیم اینتیخاباتدا بازار اھالیسی ده بیزه رای وئرمیشدی. حتا او آدمالار کی، عومومیتله همیشه مجلس اینتیخاباتینا رای وئرمگی حرام بیلیم و دئییرلر: نومایندهلر بیدعت قویاجاق، اونلار دا بیزه رای وئرمیشدیر. بو نیشان وئریر کی، بیزیم نهضتیمیز حقیقی و دموکراتیک بیر نهضتدیر. گرک خالق تشکیل ائلمک، اونون علاقمنده ائلمک، باشا سالماق، حاضیرلاماق تا بیزیم راییمیز گلجک اینتیخاباتدا میلیونان تجاوز ائلسین. هله اینتیخابات قورتاردیقان سونرا دا مجلسده بیزیم موباریزه همیز گندهجک. بیذ دئییریک، گرک بوتون آذربایجان مدرسهلرینده، ایبتیادی و اورتا مکتبدن عالی مکتبه دک آذربایجان دیلینده تدریس اولسون. بونو و بونا اوخشار ایستکلریمیزی اسانلیقا تصویب ائتمگه حاضیر اولمایاجاقلار. بعضیلری دیل مسالہسی گلنده سوزو اولمایاجاقسا آما دئیجک زولفی یاره توخونماسین، یعنی تورپاق مسالہسینه ال وورمایین. بعضیلری ده دیل مسالہسی گلنده قاش-قاباقلارینی تورشوداقلار. حتا آذربایجانا گلن آزادیخاھلاردان دا دیل مسالہسی گلنده اوز-گوزلرینی تورشودورلار. بو مسالہلرین هامیسی گلجکده آدیقلاریمیزا قانونی شکل وئرمک جوزونده دیر. گرک فیرقه عوضولری بونو آنلاسنالار، گرک هامی یاخشی دوشونسون. هامین سیاسی بیلیمگی اولسون. هامی اوز یئرینده خالق رھبرلیک ائتسین گرک بیر مونظم تشکیلات یاراتماق. یالنیز امر وئرمکله ایش گورمک اولماز. لازیمدیر خالقین اعتمادینی جلب ائتمک، فیرقه‌میزین گوردوگو ایشلر تک دموکراتلار اوچون دئییلدیر. فیرقہنین مرانامہسی یازیلاندا تک دموکراتلار نظرده توتولمامیشدیر. بلکه، آذربایجانا خالقین سعادتی منظور اولموشدور. بیز خییاوانلاری آسفالت اندیریک، دارولفونون آچیریق، بهداشت موسیسه‌لری یاردیریق، فیلامونیا (میلی اورکنستر) آچیریق. بونلارین هامیسی خالق اوچوندور. گرک هامی فعالیت ائلسین، تا یاجتیماعی ایشلر ایرہلی گنتسین. ناپلئون دئییر: بیر سرباز کی، ژنرال اولماغا چالیشماییر او پیس سرباز دیر، چونکی ژنرال اولماق اوچون فعالیت لازیمدیر، گرک فعالیت ائلمک. بیر آدم فعالیت ائتمہسه هنج بیر ایش گوره بیلمز. هر بیر فیرقه عوضوی گرک خالق خدمت اندیب و اونون اعتمادینی جلب ائتسین. خالقین اعتمادینی جلب ائتمکله حمام سویو ایله دوست توتماغین فرقی واردیر. منہ گونده مین عربضه گلیر ولی بونلارین چوخو شخصی تقاضالاردیر کی، اونلاری حیاتا کنجیره بیلیمیریک. چونکی، اوندان فیرقہنین و خالقین عومومی ایشی قالار. بیز خالق عاید اولان وظیفهلری جیدیته انجام وئریریم. واختی کی، بیز دئییریک آزادلیغی بوتون ایراندا عملی ائدجیمیک، گرک بو آغیر وظیفہنی یئرینه یئتیرک. بو بویوک بیر وظیفہ دیر کی، فیرقه عوضونون قارشیسیند دورور. بیز اگر وظیفہمیزی یاخشی انجام وئرمسک تاریخ بیزی تقبیح ائدجک. نه قدر بویوک ایشلر گورسک خالق اونون آخیرینجی نتیجہسینه باخاجاق. گرک یولداشلاریمیز بونو دوشونوب چارہسینی ائلسینلر. هر تک؟ تک فیرقه عوضو دوشونملی دیر کی، اونون بونوندا بویوک وظیفهلر وار. فیرقه عوضو اولماق، کارت ساخلاماق دئمک دئییل. بلکه ایشلمکدیر. من منی طرفینی دندیم. موثبت طرفینی ده دئییریم. خالقیمیز قهرمان خالق دیر، او فعالیت ائتمیشدیر. آما گرک چالیشاق و درده داھا آرتیق درمان ائدک. فاسید عوضولری کسب آرادان آپراق، تاساییر قیسمتله سیرایت ائتمہسین. گرک فیرقه‌میز اولدوقجا پاک اولسون. تا خالقین اعتمادینی داھا آرتیق اوزونه جلب ائتسین.

«آذربایجان» روزنامہسی، سہشنبہ گونو، 2 مہر 1325 جی ایل، ایکینجی دورہ، نومره 17 (306)

شئخ محمد خيابانی آبيدهسينين آچيليشی مونسبيتيله نيطق

شئخ محمد خيابانی کیمی شخصیتلر مئیدانا چيخماقلا خالقين فيکرينين و ميليتي نين مئیدانا چيخماسيني تامين اندير. آذربايجان اگر ايفتيخار انديرسه آذربايجانلیلار اؤزلري او ايفتيخاريني تامين انديرلر. سردار میلی ستارخان و باغيرخانين، هابنله شئخ محمد خيابانينين مشروطه باره سينده گؤتوردوکلري قندملر هنج بير واخت ياددان چيخا بيلمز. هر واخت آذربايجانين و تبريزين آدي ذیکر اولونور، اونلارين ايفتيخارلي آدي دا آرايا گلير. خالق آذربايجان آدينا، اونلارا دا احتيراملا باخير. بيز گرک اونلارين آثارين ابدلشديرک. خصوصن شئخ محمد خيابانينين آثاري چوخ قيمتليدير. سردار میلی ستارخان اگر سيلاح گوجو ايله آذربايجانين آديني اوجالديب، شئخين عاليمانه نيطقلرينين بو خصوصدا داها آرتيق تائيري اولوب. شئخ بؤيوک موفتکير ايدي. اونون نيطقلريني اوخوياندا اينسان تزه شئيلر اؤيرهنير. اونون سؤزلري درين و معناليدير. اونون نيطقلرينين ايجريسینده آرتيق سؤزلر چوخ آزدير. لاکين بير چوخ عملي پيشناهدلار واردير. چوخ تأسوفله قنيد ائتمک لازيمدير کي، شئخين موحيطي موساعيد دئييلدي. آزاديخاهلار او زامان هله ايمتاحتان اولونميشديلار. شئخ اؤزو ايمان و عقیده اوزرينده فعاليت گؤسترديگي حالدا، اونون يولداشلاري ايجريسینده بعضن ائله آداملار دا تاپيليردي کي، اونولا ايشلهديگي حالدا، اونا آرخادان ضربه ووروردولار. من فيکير انديرم شئخين قبيامي هر جور قورتارديسا، ايراندا بؤيوک بير اهميته مالیکدير. بيزيم نهضتيميز اونون تاماملایيجي سيدير. شئخ بيزيم ايستهديکلريميزي آچيق صورتده مئیدانا آتا بيلمه ميشدي. چونکي، موحيط اونا ايجازه وئريردي. «تجدود» روزنامه سينه باخاندا بونلار آچيق گؤرونور. شئخ اؤز نيطقلرينده آذربايجانين آديني هميشه تکرار ائتميشدير.

آذربايجان ميلتي اؤزو مخصوص بير ميلتدير. حنا، مشروطه نين اولينده موفترالدين شاه آذربايجانلیلارا خيظابن گؤندرديگي تئلقرافدا آذربايجان میلی انجومي دئيه يازميشدير: کسروي ده آذربايجان نهضتي باره سينده موعين منفي فيکيرلر وارسا دا، اونون يازديغي تاريخ ياخشى نيشان وئرير کي، آذربايجان خالقي حقيقتن اؤز خصوصيتيني هميشه ساخلايب، حقيقتده ده اؤزو بير ميلتدير. شئخين ياشاديغي موحيط ايجازه وئرمه ييب کي، چوخ آچيق صورتده بونلاري دنسین. شئخين دئيدکلري بيزيم ايستهديکلريميزين موقديمه سيدير. ايندي بيز اوچ بؤيوک سيمانين يادىگارلاريني ابدلشديرميشک. رشيدليک نظري ايله باخساق، ستارخان قهرمان ايميش. او، دوشمن قاباغيندا تسليم اولماميشدير. آما فيکير، علم و معلومات نؤقطه يي-نظر يندن باخساق، شئخين مقامي فؤوق العاده بؤيوکدور. سردار رشيديميش. شئخ او خاصيتلره مالیک اولدوغو حالدا بير ده اونون عاليمليک مقامي وار ايدي. شئخ بلکه ده جنگي آدام دئييلدير. آما توفنگ آتانلاري او تشجيب انديردي. شئخ قبيامدان قاباق دا مشهور ايدي. شئخين نيطقلري بؤيوک شوهرته مالیک ايميش. خصوصن مشروطه دؤورونده مجلسده ايرتجاعی جريانلار مئیدانا چيخان زامان شئخ شديد صورتده اونون علنيه نيطق انديردي. شئخين نيطقي چوخ قوي، اولدوقجا منطقي ايدي. دئمک اولار کي، قورو بير صحرادا بير گوله تصادوف انديرسن. شئخ ده او جور گوللردن ايدي. بو نهضت شئخ و اونون اطرافيندا اولان اشخاصا موحصير ايدي. شئخ او زامان اطرافينداکيلارا اعتماد انده بيلميردي. چونکي، خاينلر وار ايدي و مئیدانا چيخيردي. خصوصن رضا خان ايش باشينا گلديکدن سونرا بو مساله داها آرتيق معلوم اولدو.

دئىگىم كىمى، شۇيخ قورو چۆلدە بيتن بىر گولە بنزەبىردى. شۇيخ نىطقلىرىنى تامام مەھومونو او موحىطدە باشا دوشن چوخ آز ايدى. شۇيخ اوزو دە بونو حيس ائىردى. او، اوز نىطقلىرىندە ھىمىشە بىرلىكەن، اينىپاتدان، صىمىتدن دانىشپىردى. اوندان اوترو كى، اونون آرخاسىندا دوران آداملار بىر چوخوسو اينانمالي آداملار دئىلدىلر. شۇيخ زامانىنى نىقىللىرىدىن بىرى دە تشكىلات سىزلىق ايدى. دوزدور او واخت فىرقە وار ايمىش، لاکىن فىرقە بو معنادا كى بىز دئىپىرىك او زاماندا يوخ ايدى. حۆكومەت باشىندا ايسە مورتجىلر دورودولار. بوندان اول او نەھىتىن نىقىللىرىنى بىرى دە حرکاتىن فقط شۇيخ آدینا دئىلمەسىدیر. شۇيخ او زامان تک ايمىش، ھر ايشە اوزو باخىرمىش، گلن تىلنراقلار او نامەلرە دە اوزو جاواب وئرمگە مجبور ايدى. بونون نىتىجەسىندە او نەھىت تىز آرادان گىتدى. آما، اگر قودرتلى بىر تشكىلات اولسايدى، نەھىت او تىزلىكە آرادان گىتمىدۇ.

بىر دە بونو دىمك لازىمىدیر كى، شۇيخ مورتجىلرە بىر آز ايناندى. دئىپىردى: اول بىلر كى، مئىن، حاجى، موخىبر والسولطنە دە دموكراتىر. شۇيخ اگر بونو ياخشى تانىسايدى، اول بىلردى كى، بو آسانلىقلا اولومە گىتمەسىن. بىر دە بىرىنجى دونيا موخارىبەسىندىن سونرا ووتوق اولدۇلەنن خىياتى خالقىن اعتمادىنى تشكىلاتلاردان سلب ائىدى.

او زامانكى دموكرات فىرقەسى ايكى حىصە يە بۇلوموشدۇ. ووتوق اولدۇلە بىر عىدەها آزادىخاھلارى و بىر عىدەھە سئىد ضىيا و ملك اولشعرا باھار كىمى آداملارى آلداتىشدى. اونون نىتىجەسىندە بونلار اىن اخلاقى فاسىد اولموشدۇ. بعضى ايشلر دە بونلار اىن فاسىد اخلاقىنى نىتىجەسى ايدى. رىضا خانىن ايش اوستە گلەسىنە دە سبب بو اولموشدۇ. دئىگىمىز كىمى، خالقىن آراسىندا فىرقە سالماقلا اونلار اىن اعتمادىنى تشكىلاتلاردان سلب ائىتىشدىلر. بىزىم نەھىتىمىز اونا گۆرە مووفىتە باشا چاتدى كى، مۆحكەم تشكىلاتىمىز و اونون دىسىپلىنى وار. بىز اندە بىلمىشىك مۆحكەم اينىپات و خالقا ائىدىگىمىز خىدمەت ساپەسىندە خالقىن اعتمادىن فىرقەمىزە نىسبەت آرتىراق. بىز بىرىنجى كونفرەدە قارار گىلدىك كى، ھر كس فىرقەمى خىيات ائدرسە اعدام اولوناجاقدىر. اونون تاثيرى بۇيوك اولدۇ. دوزدور بو جور خىردا ايشلر اولور. لاکىن او، آشكارا چىخىر. خالق اونونلا موخالىفت ائدىر و اونو اورتادان آپارىر. بىزىم نەھىتىمىزىن قاباغا گىتمەسىنى بىر عىلتى دە بودور كى، خالقىن افكارىن اوزوموزە آينا قارار وئرمىشىك. خالقىن اىستگى اوزرە رفتار ائدىرىك. شۇيخىن زامانىندا آلتى آي مودىتىندە اىصلاحات ساحەسىندە بىر قەدەم دە گۆتورولمەشىدۇر. آذربايجان بونگونكو دموكراتىك نەھىتى كىچىمىش اىن عكسىنە اولاراق ھر دىقەقە عمل طلب ائدىر. اىندى شەرلرىمىزىن آبدالىغى ساحەسىندە جىدى ابقداملار اولور. تىزە خىيابانلار سالىنىر، بىنى بىنالار تىكىلىر، شەرلرىمىزىن خىيابانلارى آسفالت اولور. بونون ايسە آبدالىق ساحەسىندە بۇيوك اهمىتى واردىر. بىلەلىكلە، شەرلرىن تىمىزلىك و نظافتى تامىن اولونور. ئانىبەن تىلغىتى جەتجە دە بۇيوك اهمىتى وار. اىندى خارىجىن گلن سىياسى آداملار گۆرور كى، بىز دوغرىدان-دوغرىا ايش گۆروروك. اونلار گۆرور بىز تىزە ايشلر انجام وئىرىك. بىز قەرمانلار اىمىزىن موجمەسىنى قوبوروق، اثرلرىنى دىرلىدىرىك. بونونلا نىشان وئرمك اىستەبىرىك كى، خالق اونون يولوندا فداكارلىق ائىدىلر اىن قىمىتىنى بىلىر. ستارخان، باغرىخان و شۇيخ محمد خىياباننىن موجمەسىنى قويماق خالقى تشويق ائدىر و اونلاردا آزادلىق و وطنپورولىك حىسى ووجودا گىتىر. مشروطە نەھىتىندىن بو طرفە

دوچي محله سینه مورتج محله دئیرلر. آما بو، دوزگون دئیلدیر. اورایا توجوه اولمایدیر. بیر یئر اؤز-اؤزونه مورتج اولایلمز، او دا دوچي کیمی بیر کاسیب محله. بیز ایندی دوچیده مکتب تیکدیریریک. ایندی بیزیم تیکدیرمکه اولدوغوموز یئنی مکتبه گونده سحرده آخشاما قدر 500 آدم تاماشایا دورور، آرتیق علاقه نیشان وئیر. چونکی، یاخین گلهجکه اورادا اولارین اولادی اوخویاجاق. خالق بونو گورور، فیرقه میزه اینانیر و بیزیم دالیمیزجا گلیر. بیزیم کندلرده اولان ایصلاحات. دا شئخین زامانیدا اولمایدیر.

بیر ده شئخ نطق ائدن زامان خالق اونون باشینا بیغیشیب احساسات نیشان وئرمیشلر و شئخ ده اونا اینانیرمیش. آما، او احساسات آتی اولراق اولرینه گنتدیکن سونرا خاموش اولوب آرادان گندیرمیش.

گرک خالقدا آزادلیق روحیه سی و احساساتینی اویاتماق و قوتلندیرمک. بونون اوچون شرایط و موحیط یاراتماق و خالقین احساساتیندان ایستیفاده ائتمک. بونون اوچون ده قودرتلی و مؤحکم تشکیلات لازیمدیر. ائله بیر تشکیلات کی، اونون یاراتدیغی موحیط ثابت قدم و متین آزادیخلار تربیه ائتسین. لاکین او دورده بئله تشکیلات اولمادیغی اوچون بئله بیر موحیط ده وجودا گله بیلیمیشدی.

بونلار شئخین بویوک شخصیتینی اسکیتیمیر. بیز بوندان عبیرت آلمالی ییق. ایندی بیزیم وضعیتیمیز ایرانین باشقا یئرلریندن یاخشدیر. ایندی شیرازدا، خوزستاندا و جنوبون باشقا یئرلرینده بعضی جریانلار گندیر. بیز بو خصوصدا ایظهار-عقیده ائتمگی تئز بیلیریک. واختیندا فیرقه اؤز نظریه سینی ایظهار ائدهجکدیر. بیز ایندی اونا امینیک کی، آغیر لیغیمیز ایراندا. هانسی طرفده اولسا، او طرف آجاقدیر.

بیزیم نهضتیمیز ایله خیابانی قیامینین آراسیندا چوخ فرق واردیر. خیابانی نهضتینده خالق مونظم بیر تشکیلاتین رهبرلیگی آلتیندا مبارزه ائتمیردی. لاکین ایندیکی نهضتیمیزه مؤحکم بیر اینتیظاما و بویوک قودرته مالیک اولان آذربایجان دموکرات فیرقه سی رهبرلیک ائدیر.

فیرقه میز عمل گؤستر مکله خالقین اعتمادینی اؤزونه جلب ائتمیش و اونو صحیح تاکتیک اوزره قاباغا آپاریر.

خالقیمیز آزادلیق قهرمانلارینین موجسمه و مقبرلرینی اولارین فداکارلیقلارینا لاییق بیر شکیلده اینشا ائتمکله میلی قهرمانلارینا نیسبت وظیفه سینی ایفا ائدیر.

بو ایش عینی زاماندا گؤستریر کی، خالق و اونون آزادلیغی یولوندا فداکارلیق گؤسترنلر، اونون طرفیندن قدیردانلیق اولونورلار.

«آذربایجان» قرنتی نؤمره 316، تبریز، ایکینجی دور، 7 اکتیابر 1946-جی ای

دارولفونونون آچیلیشی مونسبتیلله

من فیکر اندیرم کی، بو گون آچدیغیمیز موسیسه انله بیر موسیسه دیر کی، اگر بیز بیر ایل بوندان قاباق بو باره ده بیر سوز دانشسایدیق، تعجیلی نظره گلردی. لاکین ایندت خالقیمیزین قودرتی سایه سینده بیز چوخ بویوک ایشلری انجام وئریمگه موفوق اولموشوق. آچیق دئییک. ایندی آذربایجان خالقی ایفتیخار اندیر کی، آسوده لیکله خییاوانلاری آسفالت اندیر، دارولفونون آچیر، لوله کئشلیک واسیطه سیله چهره سو گئیریر... بیر زاماندا کی، ایرانین باشقا نوقطه لرینده امنیت یوخدور، اوغورلوق و فساد حؤکم سورور، ایشسزلیک و آجلیق خالقین حیاتین هده له میر... آذربایجان خالقی ترقی یه دوغرو گندیر.

دموکراسی، خالقین اؤز موقدراتینا حاکیم اولماسی و حقیقی آز ادلیق شراییطینده یاشاماسیندان عیبارت دیر. بیز اده انتدیگیمیز آز ادلیغین سایه سینده ترقی و تکامل مرحله لرینی سورعتله گندیریک، بیز اولسک ده آدیقلاریمیزی ساخلاییب و نسلیمیز مدنی بیر میلّت کیمی یاشایاجاق دیر.

بیز، بو دارولفونونو شوهرت اوچون آچمامیشیق، ایندی کندلرده، قصبه لرده اهالی اوچون دوکتور یوخدور، بیزی احتیاج وادار ائتمیشدیر کی، بو دارولفونونو آچاق و لازیم اولان موقعدده خالقین ساغلاملیغینی حیفظ ائتمک اوچون بورادا تحصیل ائتمیش دوکتور لاردان ایستیفاده ائدیب خالقین بهداشتینی و ساغلاملیغینی تامین ائدک.

دارولفونون ریسی اؤز نیطقینده طلبه لرین تحصیل و سالی نین هر جهتن فرام اولماسینا چوخ خوشبین لیکله یاناشدی. لاکین منیم عقیده م او جور دئییلدیر. منجه بیز گرک بوتون زحمتلره دؤزک، آج قالااق، سوسوز قالااق، آنجاق فایدالی و عملی آداملار یئتیشدیرک...

آذربایجان ثروتلی بیر یئردیر، لاکین اونون ثروتی توپراق آلتیندا قالمیشدیر، بیز اوندان ایستیفاده ائده بیلیمیریک، بیز اوشاقلاریمیزی اوختدوروروق کی، اؤز خالقیمیز و یوردوموز اوچون فایدا وئرسین.

بیزیم موعلیملریمیز چوخ زحمتلره قاتلاشمیشلار، بعضیلری ده واردیر کی، اؤز وظیفه لرینی انجام وئرمدن بویون قاچیریلار، بونونلا بنله بیز موعلیملردن ایستیفاده ائتمک مجبوریتینده ییک. ایندی بیزیم کافی قدر موعلیمیمیز یوخدور. بیز دارولفونوندا جیدی موعلیملر تربیه اندیریک کی، خالقیمیز اونلاردان ایستیفاده ائتسینلر. بیزی بو ایشه ائتییاج وادار اندیر. بیزیم خالقیمیز ایستعدادلیدیر. ایستعداد و نوبوغ یالنیز احتیاج اثرینده ظاهره چیخار. احتیاج موختلیف ایختیراclar و علمی کشفیاتا سبب اولموشدور.

خالقیمیزین بیلگیلی موعلیملره، طبییه احتیاجی واردیر. بو دارولفونون احتیاج اوزهرینده وجودا گلیمیشدیر. هابنله بیزیم نهضتیمیزده بو بیری ایشلریمیز کیمی احتیاج اثرینده وجودا گلدی، یالنیز احتیاج!

بوتون ایران خالقلاری حقیقی بیر دموکراسی یا احتیاجلی سیدی. هامی کئچمیش فاسید حؤکومتلرین الینده خیلاص اولماق ایسته ییردی. آذربایجان خالقی هر بیر ایشده حساس و پیشقدم اولدوغوندان ایران دموکراسی نهضتینه قاباقچیلیق ائتدی.

من بیلیرم کی، شییرازدا یاشایانلار دا ایرانین باشقا نوقطه‌لرینده یاشایانلار دا آذربایجان نهضتی کیمی بیر نهضته احتیاجلی دیرلار. اولار آرزو ائدیرلر کی، آذربایجان خالق اونا لاری قولدور خانلارین و فنودالیتیه اوصولونون آلتیندان خیلاص ائتسین.

بیز آذربایجان ایچریسینده هر ساحهده بویوک ایشلر گؤرمله مووفق اولموشوق.

بیز ایقتیصادی بۇحران و ایشسزلیگین قارشسیین المیشیق. لاکین ایرانین باشقا نوقطه‌لرینده ایشسزلیک حؤکم سورور. بیز نومونهوی اولاراق ایثبات ائدیریک کی، دموکراتیزم اوصولو آلتیندا ایصلاحات عمله گتیرمک، قانون و عدالتله یاشاماق مومکوندور. بیز بو کیمی موترقی ایشلرله قانونی و عدالتی ایجرا ائتمکله اؤز وارلیغیمیزی بوتون دونیایا تانیدیریق. ایرانین او بیر نوقطه‌لرینده، عدلیه‌لرده مینلرجه دوسیملر بیغیشیب راکید قالارکن بیزیم عدلیه‌میزده راکید بیر پرونده یوخدور.

بیز ترقی ائتمک ایسته‌یریک. بیز نهقدر ترقی ائده‌بیلسک او قدر اؤزگملر اوچون و همسایا دؤولت‌لریمیز اوچون فایدالی اولای بیلرک.

بیز صنایع ساحه‌سینده ترقی ائتدیگیمیز صورتده تیجارتی و بنین‌المیلی نوقطه‌یی نظر دن بوتون دؤولت‌لرله گنیش بیر موحیط گؤتوره بیلرک. بیز ایرانین مشروطیتینی آرادان آپارماق فیکرینده دئییلیک. بیز حقیقی مشروطه ایسته‌یریک، بیزیم ایستکلریمیز ان عادی و ساده بیر فردین طلباتی کیمی دیر. بیز ایرانین ترقی و سعادتینی طلب ائدیریک. بو ساحهده بیزیم بوتون موحصیللردن، ضییالی جاوانلاریمیزدان اینتیظاریمیز واردیر کی، سریع قدملر گؤتورسونلر. من اؤزوم ده فعالیت ائدیب اونیورسیته تدریسینده ایشتیراک ائده‌جگم.

یاشاسین خالقیمیز و اونون هیمتی!

«آذربایجان» روزنامه‌سی، 2 شنبه گونو، 22 مهر 1325 جی ایل، نؤمره 34 (323) ایکینجی دؤوره

تبریز شهر فیرقه تشکیلاتینین فعال فیرقه عوضولرینین دؤولت تئاتری بیناسیندا

تشکیل اولونموش جلسه‌سینده

مرکزی حؤکومت ایله موافیق‌نامه‌میزین تکمیلی قورناردیغی بیر واختدا اینتیخابات اطرافیندا دانیشماق لازیمدیر. مجلس شورای ملی‌نین 15 جی اینتیخابات دؤوره‌سی آذربایجان خالق اوجون بیر سیاسی مساله‌نین حلی دؤورودور. بو دؤورده اگر بیز اینتیخابات قانونونو مواعت ائدیب، خالقیمیزین ایسته‌دیگی نوماینده‌لری اینتیخاب ائتسک، آزادلیغیمیزین حیفظ ائدیلمه‌سی اوچون بویوک بیر قدم گؤتورموش اولاریق.

آذربایجان خالقینین و میلی نهضتین دوشمنلری عئین زماندا ایران آزادلیغی و ایستیقلالینین دوشمنلری دیرلر. اونلار آذربایجان خالقینین آزادلیغینی ایران آزادلیغینین ضامینی و ایجراچیسی گوردوکلری اوچون اوندان قورخورلار. او دور کی، بیزیم موباریزهمیزین هر بیر مرحله سینده موعین قییافه لرده ظاهر اولوب توهمت و لکه وورماقدان چکینمیرلر. 15 جی مجلس اینتیخاباتی دؤورمه سینده ده بونلار حرکت گلیب، آذربایجاندا اینتیخاباتین ضیدینه هایکوی سالیب ایفتیرا و یالانلار یایا بیلرلر.

بیز چالیشاجاق کی، ایندییه قدر موجود اولان یانلیش اینتیخابات قانونو اولدوغو کیمی ایخلال ائتمه دن ایجرا ائدک، تا بو یول ایله آزادلیق دوشمنلرینین باهانا و سوزلرینین قاباغی آلینسن. بیز چالیشاجاق، همییا ایمکان وئرلیسن کی، اینتیخاباتا شیرکت ائله سینلر. و اینتیخابات کامیلن آزاد صورتده انجام تاپسن. بیز نیشان وئرمه ییک کی، آذربایجاندا اینتیخابات زور، تهدید، پول و گوج ایله اولماییب، بلکه خالق آزاد صورتده ایطمینان ائتدیگی آداملاری اینتیخاب ائدجکدیر. بئله، لیکله بیز گؤستره ییک کی، بیزده بؤیوک بیر اینتیحاد وار. بو بیزیم اوچون بؤیوک بیر ایمتاحان دیر.

بیز اوزوموزو ایمتاحان ائتمیشیک. اینتیخاباتی موفقیته باشا چاتدیرماق اوچون بوتون تشکیلاتلاریمیز بؤیوک و جیدی تبلیغاتا باشلامایدیر. اینتیخابات مخفی اولدوغو اوچون مومکوندور تقلوبلر اولسون، اما گرک بیلیم کی، آداملار جوربوردور، بعضیسی قورخودان اوغورلوق ائتمز، بعضیلری ده دینی نظردن اوغورلوقدان چکینر. بؤیوک عیده ده اوز ویجدانی موقابیلینده اوتانیب اوغورلوق و تقلوب ائتمز. اینتیخاباتا هر بیر آذربایجانلی گرک آزادلیغیمیزین حیفظی اوچون ویجدان اوزونو مسول بیلین.

اینتیخاباتا بیز گرک تهدیدلردن قورخمایاق و تاثیر آلتیندا واقع اولمایاق. تانیدیغیمیز، بیلدیغیمیز آزادلیغیمیز و میلتمیزه علاقه مند اولان آداملارا رای وئرک، خالق ایچریسینده حؤرمتی اولمایان اونا خیدمت گؤستره ییب زور و اوغورلوق یولو ایله حاکیمیت باشینا کئچنر بیلیم دیلر کی، اونلارین خالق ایچریسینده حؤرمت و نوفوذو اولمادیگی اوچون خالق سوزلرینه باخماز و وضع ائتدیکلری قانونلارا تابع اولماز. بو اینتیخابات گرک کئچن اینتیخاباتلاردان چوخ- چوخ فرقلی اولسون. کندیلیری قویون سوروسو کیمی دسته- دسته صانديق آياغينا گتیریب رای آلماقا یول وئریمه جکدیر.

یاخشوی یادیمدادیر، 14 جو مجلس اینتیخاباتیندا گونئی ماحالینین علیشاه کندیلیرینی ابولحسن ثقه الاسلامی نین آداملاری قاباقدا کدخودا و اطرافدا کندین قولچوماقلاری کندیلیری موحاصیره ائتدیکلری حالدا صانديق یانینا گتیریب زور ایله رای سالدیریردیلار. بیز بئله بیر ایشلره یول وئرمه ییک. بلکه اینتیخابات کامیلن آزاد صورتده عملی اولماق. فیرقه تشکیلاتلاریمیز، شهرلرده و کندلرده تبلیغاتلارینی قوونلندیریب، کاندیدلریمیزی خالقا معرفتچیلیک ائدیپ و اونلارین نجه آدام اولدوغونو هامییا بیلدیرمه جکدیر. بئله لیکله خالق رای وئریدیگی آدمی تانیماق و ایسته دیگی آداما رای وئریمک.

14 جو مجلس اینتیخاباتیندا چوخ چتینلیکلرله بیرلیکده تبلیغات وسیله لرینین آزلیغینا و مورتعطر طرفیندن علنیهمیزه اندیلن فیشار و توره دیلن مانع لره باخمایاراق تبلیغات یولو ایله خالق بیزه 16 مین رای وئریمشدی... خالق کاندیدلری تانییب و سونرا رای وئریدی. بونولا بئله او دؤورده توفنگ، شاللاق و پول گوجو ایله ایشلرینلرین رای

بیزیم رایلمیزه چاتمادی. او واخت آذربایجانین هامی نوقطه لریندن خالقین تانیدیگی کاندیدی ایرتیجای 14 جو مجلس رد اندی، زور. پول و تهدید یولو ایله وکیل چیخانلاری و آذربایجان خالقینین تانیمادیگی آداملاری نواینده آدی ایله قبول ائتدی. ایندی قورخو یوخدور و شراییط بیزیم اوچون موساعیددیر. اونا گوره ده بیز ائده بیلهجههیک کاندیدلریمیزی خالقا نشان وئرک، تا خالق بیزیم و اوز ایستهدیگی نوایندهلره رای وئرسین.

هر بیر فیرقه عوضوی بیللمی دیر کی، نهضتیمیزین دوامی و قودرتی فیرقه میزین و مخصوصن فیرقه باشچیلارینین فعالیتیندن آسلیدیر. بیز مجلسدن نیجات گوزله میریک، بلکه خالقان نیجات گوزله میریک. مجلسه نواینده گوندیرییک، چونکی، بو واجب سیاسی و اهمیتی مساله دیر و آزادلیغیمیزلا مستقیم صورته علاقه داردیر. بیزیم وکیللریمیز اگر فیرقه میزه و خالقیمیز اولارین پوشتییبانی اولماسا مجلسه هنج بیر ایش گوره بیلمز. نوایندهلریمیز آدیقلاریمیزی مجلسه قانونی بیر شکیله سالدیقاری حالدا، اولار اینظیباطی مؤحکم اولان بیر فیرقه کؤمک اولماسا. هنج بیر ایش قاباغا آبار بیلمز.

تاریخ گؤستر میشدیر کی. فاسید و ایچریسی چوروک اولان بیر فیرقه و جمعیتلر آغیر گونلرده فشار نتیجه سینده آرادان گنتمیشلر. اما مؤحکم اینتظاملی و ساغلام فیرقه لر چتین گونلرده بؤیوک مساله لر موقابیلینده داها دا مؤحکم لشیب، او مسالهنی حل ائتمیشلر. 21 آزرده بیزیم یولداشلاریمیزین هامیسی فدایی ایدی و هامی فعالیت ائدیردی. ائله یولداشلاریمیز وار ایدی کی، گونلره یاتمیردی، بؤیوک-کیچیک یوخ ایدی، هامی چالیشیردی، فعالیت ائدیردی. چونکی وضعیت آغیر ایدی و فیرقه عوضولری بو مسالهنی یاخشی حیس ائدی بونو حل ائتمک اوچون بیرلشمیشدی. اگر او واخت فیرقه میز فاسید اولسایدی، خالق داغیلیب گنردی و نهضتیمیزدن نتیجه آلینمادی، اما فیرقه میز مؤحکم ایدی. فیرقه عوضولرینین آراسیندا اولان بیرلیک و صمیمیت نتیجه سینده بیز موفق اولدوق. ایندی بیز فیرقه میز داها دا مؤحکم دیر. ایندی بیز مرکزله موافقت نامه باغلامیشیق. فیرقه میز آز ادلیغی تامین ائدهجک. اونا گوره ده هامی چالیشیر کی، فیرقه ایچریسینده بیرلیگی داها دا مؤحکم ندرسین و فعالیت ائتسین.

قباغیمیزدا اینتیخابات مسالهنی دورور. اینتیخاباتدان سونرا آدیقلاریمیزا قانونی شکل وئرک و اونو بوتون ایراندا عملی ائتملی بیک. اودور کی، هامی چالیشمالیدیر بو آغیر وظیفهنی یئرینه یئتیرسین. ایندی بیزیم وضعیتیمیز چوخ-چوخ یاخشدیر. اگر بیز حوزملرین فعالیتین گؤتورسک، گورمهجهیک خالقین احساساتی فیرقه میزه نیسبت داها آرتیب و مؤحکم لشیب. خصوصن شهر تشکیلاتلاری چوخ مرتب شکیله دوشموشدور، کندلرده ده بوجوردور.

بیز گرک خالقا نشان وئرک هر کس اولور- اولسون فیرقه عوضو یا غئیری، اگر خالقا خیانت اوچون مقامیندان سو ایستیفاده ائتمک نیبتینده اولار سا، اولارلا قطعی و باریشماز موباریزه آپاراجاغیق. آذربایجان ایالت انجمنی نین آزوقه، امنییت و غئیر ایشلر حقیقده اولان قانونلاری سؤز سوز، صؤحبت سیز ایجرا ائدیلهجک. بئله بیر واختدا صاف و چوروک اورتایا چیخاجاقدیر. چوروکلر کنارا آتیلاجاقلار. من کچن هفته نیطقیمده دئیشدیم کی، فیرقه عوضونون آزیغیندان هنج قورخوموز یوخدور. بیز تسمه لر منزله سینده اولان ایجتیماعی تشکیلاتلار واسیطه سیله خالقا باغلانمیشیق.

بیز تسمه‌لر واسیطه‌سیله خالقا باغلانمیشیق. جاوانلار تشکیلاتی، ایتیحادییه، قادینلار کلوبی بو تسمه‌لر فیرقه‌میزی خالقا باغلابییدیر و خالقی دولاندیریر. خالق بیزیم دایاغمیزدیر، اگر بیر نفر تاپیلار سا کی، خالقی فیرقه‌دن اینجیده، بیز اونلاری اؤزوموزدن اوزاقلادیراجاغیق.

بو گون بیز ایفتیخار اندیریک کی، آغیر بیر شراییطده، او واخت کی، آذربایجاندا ایرتیجاج تام قودرتله حؤکمرانلیق اندیردی، بیز آذربایجاندا بیر موسلح فدایی تشکیلاتی ووجودا گتیردیک کی، اونون افرادیندان بیر نفر ده اولسون خیانت ائتمدی. اگر بیر کیچیک خیانت اولسایدی، آزادلیغیمیزین اله آلینماسی اوچون بؤیوک مانع و خطر توره‌ده بیلردی. بو دونیادا چوخ آز اینتیفاق دوشوب کی، بؤیوک و جیدی عمل اوچون حاضر اولان تشکیلاتلاردا خاین تاپیلماسین. فداییلریمیزین بو مؤحکملیگی و وفادارلیغی آذربایجان آزادلیغینا اولان ایمان و احساساتین نتیجه‌سینده ایدی. بعضی آدمالار وار کی، شهرده جور بجور یالان خبرلر یاییرلار کی گویا موخاریبه اولاجاقدیر و یا اینکی تئهراندا حالوا وئریرلر، پول پایلابیرلار. بیر عیده ده بو سؤزلره آلدانیب، ایش- گوجلرینی بوراخیب، ائو ائشیکلرینی ساتیب تئهرانا موسافیرت اندیرلر. گندیرلر تئهراندا گؤرورلر، نه پول وار. نه حالوا، ایش تاپا بیلیمیرلر، آپاردیقلا رینی خرجه‌ییب لوت- عوریان حالدا آذربایجانا قاییدیرلار. تشکیلات و ایدارلرین قاپیلارینا دوشوب ایش آختاریرلار. بو مؤوضوعا فیرقه عوضولری، حوزملر، محلی فیرقه کومیتهلری خالقی ائو- ائشیکیندن ائدن بئله و بونا اوخشار شایعه‌لرله موباریزه آپاریب خالقی باشا سالمالیدیلا کی، بیزده نئجه ایشسیزلیکله موباریزه اولونور، نئجه شخصی آزادلیق مؤحترمدیر. کیمسه‌نین بیرینه زور دئمک حاقی یوخدور. بونلارین عکسی تئهراندا حؤکمرانلار. ایندی ریضا شاه دؤورو کیمی خالقین مالینا و ناموسونا تجاوز ائتمه‌ییرلر. ریضا شاه دؤورونده بیر نفر پاسبانین و ژاندارمین قورخوسوندان آدم نفس چکه‌یلمیردی. اما ایندی بونلار یوخدور، بیزیم امنییتیمیز وار. اگر بیر نفرین شخصییتینه توهین ائتسه‌لر اونو محکمه‌یه وئره‌ریک. گرک خالقین شخصییتی مؤحترم اولسون. ایرانین ساییر نوقطه‌لرینده بو امنیت یوخدور. بیر تیریکی ژاندارم، پاسبان، بیر شرافتلی آدامین حیثییتین آرادان آپارا بیلر. بیزده امنیت وار. بیس آدم چوخ آز دیر و اونلارلا موباریزه اولونور. اما تئهراندا و ایرانین باشقا شهرلرینده هئیات حاکیمه‌نین هدفی اوغورلوق، خالقی آلداتماقدان عیبارتدیر. بیزده هر کس خالقا ایشله‌ییر. خالق اونا احتیرام اندیر، بیزده پولا ایشله‌ین آدمالار چوخ آز دیر. واختیکی بیر گورور خالقا ایشله‌ینده خالق اونا احتیرام و تقدیر اندیر، بونو ایفتیخار بیلیر، چالیشیر فداکارلیق اندیر. تا خالقین و فیرقه‌میزین یانیندا اعتیباری آرتسین. بو بیزیم مووفقیتلریمیزدن بیریدیر. بو چوخ ساغلام بیر جریان دیر.

تئهراندا و ایرانین غئیر یئرلرینده بئله دئییل، هر کس اؤزو اوچون ایشله‌ییر و هدفی حوقابازلیق، روشوه بئکم اوستونده دیر. اورادا هامی اؤز شخصی منافع اوستونده چالیشیر.

آذربایجاندا هنج بیر غئیر عادی وضعیت یوخدور. بیزیم ایقتیصادی وضعیتیمیز چوخ یاخشیدیر. بیز چالیشاجاغیق و چتینلیکلری ده رفع ائده‌جیمیک. کئچن ماخاریبه‌دن سونرا من گورموشدوم، یوزلرجه خالق آجیندان اولوب آرادان گندیردی. شوکر ائتمک کی، ایندی بو وضع یوخدور. ایندی وضعیتیمیز نیسبتن یاخشیدیر. بیز آجلیق خطرینین قباغینی آدیق، کندلردن بوغدانی بیغیریق، موصادیره اولان کندلرده ده بوغدانی آلیب و اونون پولون کندلییه وئریریک کی، گله‌جکده اوکوز و اکین اوچون لازیم اولان غئیر شئیلری آلا بیلسین.

قاباقدا دوران بؤیوک و ضیفهلردن بیر ده اینتیخابات مسالهسی دیر. گرک فیرقه عوضولری خالقین ائتمادین جلب ائتسین. تا بیز ائده بیلک دوزگون صورتده بو وظیفهنی انجام وئرک. گرک اینتیخابات چوخ سریع و چوخ مونظم بیر حالدا انجام تاپسین. بونلار بیر مساله دیر کی، قاباغیمیزدا دورور. بو کولیات دیر. سیز جوزیبات حقینده گرک دانیشاسیز. هر حومهنین اوزونه گؤره خصوصییاتی وار. گرک اورانین آغساقالارینی دعوت ائدیپ او یئرین نواقصینی رفع ائتمک. دیگر طرفدن فیرقه عوضو اولمایان آداملار لا داها یاخیندان تاماس تاپیب. اونلاری ائشیدیب و گونون بوتون مسالهلرینی اونلارا آیدینلاشدیرماق، فیرقه‌میزین سییاستینی اینتیخابات خصوصوندا اونلارا باشا سالیب اینتیخاباتا حاضیرلاماق لازیمدیر. بیز بوتون جوزیباتی نظرده توتمالی‌بیق. گرک ائله آداملار سئچمک کی، اونلار خالق یولوندا مقام و پولدان کئچسینلر. من بیزیم مجلس میلیمیزین آخیرینجی جلسه‌سینده دئمیشدیم، ریاست مساله‌سی چوخ اهمیتی دیر. بیری رییس اول، خالق ساتمایا حقیقی آدامدیر. اگر آذربایجاندا دولت ایشچیلرینین بیرسی آرزولارین خیلافینا چالیشیب بوینوز گؤسترسه، خالقیمیز اونلارین بوینوزلاریندان توتوب یئره ووراجاقدیر. بو واسیطه ایله آزادلیغیمیز حیفظ اولاجاقدیر. بیزیم نوامیندهلریمیز ریاست، اولوم موقابیلینده فقط گرک عقیده‌نی اینتیخاب ائدن آداملار اولسونلار. بیزیم نوامیندهلریمیز خالق ایچریسندن چیخان و خالقین ائتمادینی جلب ائدمیلن آداملار اولمالیدیرلار.

«آذربایجان» روزنامه‌سی. 5 شنبه گونو، 25 مهر 1325 جی ایل، نومه 37 (326) ایکینجی دوره

دولت تئاتری بیناسیندا

بیزیم نوامیندهلریمیز، نجه کی، آقای بادگان توضیح وئردی، تازا بیر مووافیقنامه ایضا ائتمه‌بیبلر. مووافیقنامه اودور کی، بیز بورادا ایضالامیشدیق. بعضی مسالهلر قالیردی کی، نوامیندهلریمیز اونلاری داخیل ائدیبلر، بو مسالهلردن بیری زنجان مساله‌سی ایدی. بیز مورتجیلرین باهاناسینی کسمکدن اؤترو زنجان مساله‌سیله مووافیق ائتمیشیک. بیز اولدن دئمیشیک کی، هنجواخت ایراندان آیریلماق ایسته‌میریک. بیز بونو یئنه ده دئییریک. نجه کی، بیلیرسیز، نهضتین اولیندن بیزیم سییاستیمیز بو اولوب کی، قان تۆکولمه‌دن آلدیغیمیز آزادلیغی بوتون ایراندا عومومی‌لشدیرک. گؤرورسوز بیزیم علنیهمیزه جورجور تحریک‌آمیز حرکتلر ائدیبلر، تا بیزی داعوا یا چاغیرسینلار. گیلان طرفینده خانلاری قوزا بییرلار، ذولفقارینین دستهلری غارته باشلاپیر، سونرا مین جور تشبوئلر ائدیبلر. ولی بیز متانتیمیزی حیفظ ائدییریک. بیر ده بیز زنجان مساله‌سیله راضی اولدوقدا اورا ایله رابیطه‌میزی قیرماق ایسته‌میریک. فیرقه تشکیلاتیمیز اورادا اؤز فعالیتلرینه ایدامه وئرهمک. بیز ایسته‌میریک اؤز صداقتیمیزی نیشان وئرک. بیز سرحد داعواسی ائتمیریک. بیز آزادلیق داعواسی ائدییریک. او ایرتیجاعی روزنامه‌لر کی، زنجان مساله‌سی باره‌ده المشنگه یولا سالیبلار، سویو بولاندیرماق ایسته‌ییرلر، بیز اولده دئمیشیک: آذربایجان آزادلیغی او واخت محفوظ قالا بیلر کی، بوتون ایراندا آزادلیق اولسون، بیز گؤروروک ایندیکی وضعیت 3 آی قاباکی وضعیتدن باشقا دیر. او مورتجیلر کی، قالمیشدیبلر، ایندی گلیب تئهراندا روزنامه تاسیس ائدیبلر، آذربایجان خالقینا و آذربایجان نهضتینه یاراماز توهملر وورورلار. جنوب مساله‌سی هامییا یاخشی آیدیندیر. جنوبدا عشیری سیلاخلاندیریب، آدین میلی نهضت قویورلار.

ماحاریبهدن سونرا ایندی مورتجعلر ایراندا باش قالدیریرلار. اگر آذربایجان نهضتی اولماسایدی بو ایشلر داها تئز اولاجاق ایدی.

من اومید اندیرم، تئز و یا گنج مورتجعلرین یوواسی میلّت گوجو ایله داغیلاجاقدیر. بونونلا بئله بیز مرموز اللر ایله یاندیریلان ایرتیجاع آتشینه تاماشاچی کیمی باخا بیلیمریک. اونلار مخصوصن بیزیم آزادلیغیمیزی مستقیم هدف قرار وئریب، ننگین ورقارملر واسیطهسیله بیزه تۆهمت وورورلار، علئیهیمیزه علم گۆتورورلر. بو تۆهمت و تشبوتلر واختیله شورالار ایتیفاقینا وورولان تۆهمتلری یادا سالییر. واختیله شورالار ایتیفاقینین علئیهینه مینلرجه یاراماز تۆهمتلر ووروب دئییردیگر کی، گویا سوونت ایتیفاقیندا مکتب یوخدور، اینسانلار لوت گزیر، آدم آدم اتی یئییر. فاشیست مطبوعاتی بوتون دونیادا بو کیمی یالانلار یاییب، تۆهمتلر ووراراق شورالار خالقینی دونیایا وحشی گۆستر مکله اؤز شوم نییتلرینی ایجرا ائتمگه چالیشیردیگر، لاکین اونلارین یالانلاری بو گون هامییا معلوم اولموشدور.

ایندی تئهرانین مورتجع روزنامهلری بیزیم علئیهیمیزه هامان سییاستی تعقیب اندیب، مینلرجه یالان ایفتیرا ایله مئیدانا چیخمیشلار. اونلارین دئدیکلرینه گۆره آذربایجاندا خاربار یوخدور، امنییت یوخدور، کنلیلری اینجیدیرلر، کوچلرده آدم باشی کسبب اتینی ساتیرلار.

بونونلا بئله یالانلار یازیب نشر ائدیکلری حالدا دؤلت گوزون یومور و بونلارین ایفتیرالارینا ایمکان وئرییر.

بو روزنامهلر کی، بیزه تۆهمت وورورلار، بونلار قاتون موجیبینجه گرک تعقیب و موجازات اولسونلار. هلهلیک کی، دؤلت طرفیندن بونلارا سؤز دئیمن یوخدور. دؤلتین توقیف ائدیگی خییانتکار مورتجعلر، سئید ضییا و جمال امامی، یئنه ده میلی قهرمان جیلدینه گیریپ، روزنامهلر بونلارین عکسلرینی آب-تاب ایله چاپ اندیرلر، هامان روزنامهلر آذربایجان خالقینا، آذربایجان نهضتین باشچیلارینا اولمازین تۆهمت و ایفتیرالار یاغدیрмаقدان ابدن پرهیز ائتمیرلر. بونلار بو واسیطه ایله بوتون ایران آزادلیغی نین قباغینی آلماق ایستهمیرلر. بیز هر حالدا ایضا ائدیگیمیز مووافیقتنامنی ایجرا ائدهجیمیک، چونکی، بو مووافیقتنامه اول نؤوبده خالقین احتیاجاتین تامین ائدن بیر مووافیقتنامه دیر، بیر ده بیز سؤز وئرمیشیک کی، آذربایجان آزادلیغینی بوتون ایراندا عومومییت وئرک، واختی کی، آذربایجان خالق قورول وئردی. اونا حیاتا کئچیرر.

ایرتیجاعی قورولر ایندیکی حالدا قالمایاچاقلار. بیزیم موباریزه میز عملی صورتده دوام ائدهجک. بیز چالیشیب تشکیلات وئرجهیمیک، تبلیغات اندیب آز ادیخاه قورولری گوجلندیرمکله مورتجعلرین قباغین آلاچاق. بیز دئییریک: آدیقلاریمیزدان صرفنظر ائتمهیمیک، اونلاردان جیدی صورتده موذافیعه ائدهجیمیک. بونون بوتون مورتجعلر بیللمی دیرلر. ایرتیجاعی عونصورلر چالیشیرلار مجلسده اکثریت آپار سینلار، احتیمال دا وار کی، آپارالار. چونکی، جنوبدا بییگانهلر شدید صورتده وضعیتی کونترول اندیر و اورانی فیشار آلتندا ساخالیرلار. اونا گۆره اورادا ایران ایستقلال و آزادلیغینا علاقه دار اولان اشخاصا اینتیخاب اولماق ایمکانی اولای بیلیمه جکدیر. جنوبون بعضی یئرلرینده درمبگری سیلاخلاندیرمیشلار. او شریط ایچریسینده معلومدور کی، میلی عونصورلر اینتیخاب اولای بیلملر.

مرکز گلدیکده بیلدیگیمیز کیمی نیظامی حؤکومتی اعلان اولوب، کارخانالاردا بیغینچاق تشکیل وئرک قاداغان اندیلمیشدیر. اورادا آز ادیخاهلارا آزاد حرکت ائتمک اوچون ایمکان وئرلمیر. بو وضعیته آذربایجاندا باشقا نوقطلرده

سئجگی، قانونی یوليله گنتميه جکدير. اونا گوره دنمک اولار کی، هر يئرده مورتعجر غنير قانونی واسيطه لريله اوزلرینی خالقا تحمیل ائتمگه مووفق اولاجاقلار. بو دا بیر خطردير کی، بیز ایندین حیس ائیریک. ایفتیخار ایله دنیه بیلرم کی، بیر یئرده فقط سئجگی آزاد اولاجاق کی، او دا آذربایجاندير. بیز بورادا فیرقه یولداشلارینا تاپشیریریک کی، گرک بیزیم سئجگیلر تاماميله آزاد صورتده و قانونی عمل اولسون. بیز بونو ایثبات ائددهجه بیک. بیز هنج وجه ایله سئجگینین غنیر قانونی یولا دوشمه سینه ایمکان وئرمیهجه بیک. مجلسده بیزیم 21 نوماینده میز اولاجاق کی، بیزیم حقوقوموزدان دیفاع ائتسینلر. بعضیلری فیکر ائدیرلر کی، مسالهلری مجلس حل ائدیر. لاکین بو ایشتیباهدیر. مسالهنی افکار عمومی حل ائدیر. بیز ایندیده دنیه بیلریم کی، گلهجک مجلس بیزیم ایستکلریمیزی یوزده یوز حل ائده بیلیم. بیزیم ایستکلریمیز بیر عیده نین مومکوندور خوشونا گلمه سین. اونا گوره بیز ان بویوک کؤمک و اومید فیرقهنی حساب ائدیریک. گرک فیرقهنی او قدر خالق تشکیل ائتسین کی، هر احتیمالا قارشی خالق اوزو اوز حاقیندان دیفاع ائتمگه قادیر اولسون.

من فیکر ائدیرم، آذربایجانلی بو ایفتیخارلی وظیفه لر شرافتله انجام وئرمگه قادیر بیر خالق دیر.

تکرار ائدیرم، دوشمنلریمیز دندیگی کیمی ایراندان آیریلماق ایستهمیریک. بیزیم تقاضالاریمیز خالقین آرزولاریدیر. بیزیم نهضتیمیز دموکراتیک بیر نهضتدیر. بو نهضت پیس حرکتلر و یاراماز ایشلرین قاباغینی آلماق اوچون وجوده گلیمشدیر.

بیزیم نهضتیمیز خالقین احتیاجاتی اوزره وجودا گلیمشدیر. مورتعجر اونوتوموشلار کی، آذربایجاندا گورولن ایشلر، تنهران مورتعجرلرین گوردوکلری ایشلرین عکس اولعملی دیر. آچیق دنیم، مورتعجر چالیشرلار، آذربایجان نهضتینی خارجی مورتعجرلرین کؤمکلیگی ایله بو غسونلار لاکین بو اولاسی دئیل. هایکوی سالماقلا خالقین سسینی بو غماق اولماز. تنهران گرک باشا دوشسون کی، ایندی بیر ایلدیر کی، آذربایجانلی آزاد یاشاییر.

ایندی آذربایجانلی اوز خئیرینی داها یاجشی دوشونور، آرتیق او گورولن بویوک ایشلرین شاهیدی اولموشدور. بیز خالقین سعادت او غر وندا بویوک قدملر گوتورموشوک. ایندی بو خالق بو غماق اولماز. روزنامه ده یالان سوزلر یازماق و یایماقلا میلیتی قورخوتماق اولماز. ایندی بیزه تنهراندان مستوفیلری حاکیم تعیین ائتمک ایستهنلر ایشتیبا ائدیرلر. بو کیمی کثیف و مورتعج عونسورلر ایراده لرین بیزه تحمیل ائده بیلملر. بیز تنهران آزادیخا هلاری ایله بیرلیکده ایرتیجاج ایله آمانسیز موباریزه ائدهجه بیک. موباریزه نین جورجور یولو وار، بیر وخت تونگ ایله، بیر وخت دیل ایله، بیر وخت تحمول و صبر گؤستر مکله موباریزه ائتمک اولار. گورورسوز ایندی بیزه نه قدر توهنت وورورلار. بیز دایانیریک. بیز ایستهمیریک اونلارین ایینه باهانا وئرمک. حاضیر دئییلیک کی، قارداش قانی توكولسون. بو ایسه بویوک قهر امانتلیقدیر.

تحریکلر بیزی یئرمیزدن اوینادا بیلیم. بیز عمله آرتیق اهمیت وئیریریک. چونکی، آلدیقلا ریمیزی ساخلامالی بیق. بو، بویوک ایشدیر. خالقیمیز و فیرقه بو خصوصدا بویوک ایمتاحانلار وئربیدیر. نجه کی، 21 آزرده موق اولدوق قویماق قارداش قانی توكوله، نهضتدن سونرا قباغیمیزدا جورجور مسالهلر دوروردو. بیز همیشه دوزگون سییاست و عادیلانه رفتار اوزره خالقین اعتمادینی اوزوموزه جلب ائدیک و خالق اوزوموزه آپاردیق. بیز چالیشاغیق

هامیدان اول اؤز فیرقه‌میزی قویشدیرک، فیرقه بیرلیگی، خالقین مرکزی کومیتیه اولان اعتیقاد حیسینی و اونون روحیه‌سینی قووتلندیرک.

او بیری طرفدن چالیشجاغیق آذربایجان خاریجینده‌کی آزادیخاھلاری تقویت اندیب، اونلارا معنوی کؤمک یئتیرک. بیزیم ائتیلأفدان مقصدیمیز بوندان عیبارتدیر. بیز ایستهبیریک آزادیخاھلاری تقویت ائدک. اونلار بیزدن بؤیوک اومید گؤزلهبیرلر. بو گون آذربایجان نهضتی بؤیوک نوفوذا مالیکدیر. مورتجعلر بونو بیلیرلر. اونا گؤره بیزیم علنیهیمیزه تؤھمت وورورلار. آزادیخاھ فیرقهلرین ائتیلأفی باره‌سینده دئمک لازیمدیر کی، بو ائتیلأفین ایران آزادیغیندا بؤیوک تاثیرلی اولاجاقدیر. ایندی موباریزه بو شکلی آلیبدیر.

کئچن ایل هله بیز اؤزوموزله مشغول ایدیک. ولی ایندی بئله دئییل. ایندی موباریزه عمومی شکل آلمیشدیر و شاید مورتجعلر زنجاندان چالیشجاقلار، بیزیم یولداشلاریمیزا تعرض ائتسینلر ولی بیز ایمکان وئریمه‌جیبیک بیز یولداشلاریمیزدان دیفاع ائده‌جیبیک. بیز روزنامه و رادیو وسیله‌سیله دؤولتله موداکیره ائتمکله اؤز یولداشلاریمیزدان کامیال صورتده پوشتیانلیق و مودافیعه ائده‌جیبیک. مورتجعلر چالیشیرلار، آذربایجان وضعیتینی ترسه نیشان وئرسینلر. لاکین ایندی بیزیم وضعیتیمیز ایکی آی بوندان اوله نیسبت داها یاخشیدیر.

بیز ایژی قاباق اینانیمیش یولداشلاریمیزی کندلره یوللادیق. اونلار کندچیلره دئیلر: آدیغیمیز بو آزادیغی ساخلاماق اوچون شهرلره کؤمک ائتمک لازیمدیر. بونون نتیجه‌سینده بیز موفق اولدوق غله احتیاجیمیزی تامین ائدک. ایندی غله مسالہسی اولدوقجا یاخشی دیر. ایندی شهرده بیزیم آلتی آلیق آروقه‌میز وار. اطرافدا اولان بوغدا لاریمیزی دا شهرلره حمل ائتسک داها هئچ نیگار ائلیق اولماز. قوی نئهران مورتجعلری دئسین آذربایجاندا چؤرک یوخدور. ولی بیز خالفا چؤرک یئتیردیکده اونلارین ایفتیرالارینا گوله‌جکلر. امنیبتیمیز سابقکی کیمی چوخ مؤحکم‌دیر. کئچمیشده چوخ فاسید و خراب بیر حالدا اولان ایدارلرده بوگون، کئچمیش زامانلارین ایشلری یوخدور. فیرقه‌میز دوزگون سییاست ایله آذربایجاندا یاشایان خالقلار آراسیندا مؤحکم و سارسیلماز بیر دستلوق وجودا کئتیرمیشدیر. بیزیم ایندی کوردلرله رابیطه‌میز چوخ یاخشیدیر. بیز اونلارا هر جهتدن کؤمک ائتمیشیک و ائده‌جیبیک. اونلار خالقیمیزا اینانیلار. فیرقه‌میزین دوزگون سییاستی نتیجه‌سینده دوستلوقوموز گونو- گوندن قووتلنیر. اونلار فیرقه‌میزه اعتیقاد ائدیرلر.

ایرانین ان بؤیوک مسالہلریندن بیرسی ائلات مسالہ‌سیدیر. خارجی مورتجعلر همیشه ائلاتدان ایستیفاده ائدیلر. نئجه کی، جنوب مسالہ‌سی بونو ایثبات ائتدی. آما بیز بو مسالہنی حل ائتمیشیک، بیز کوردلره آرتیق کؤمک ائدیریک.

اونلار دا بیزیم ایله قارداش کیمی دولانیرلار. ایللردن بری آذربایجان خالقی ایله کوردلر آراسیندا نیفاق یاراتمیشدیلار. لاکین فیرقه‌میز بیر ایلیک موباریزه نتیجه‌سینده بو ایکی خالق آراسیندا مؤحکم قارداشلیق وجودا کئتیردی. بو فیرقه‌میزین دوزگون سییاستینی نیشان وئریر. بیز بونو گرک حیفظ ائدک. بیز اونلارا مدرسه آچیریک و ایدارلریمیزده اونلارا یئر وئریریک. اونلارین مجلسده نومایندهلری اولاجاقدیر. بئله‌یکله خالقیمیزین ایچریسینده مؤحکم بیر ائتیحاد یارانیر. آلمان ایشغالچیلاری فرانسایا حمله ائدن زامان بیر فرانسایا یازچیسی یازیردی: هنوز دیوار و چارچوبالار مؤحکم‌دیر. دیوارلار و چارچوبالار اونون نظرینده خالق و اونون فاشیزمه نیسبت نیفرتی ایدی. بیزیم چارچوبالاریمیز مؤحکم‌دیر. خالقین ایرتیجاا نیسبت نیفرتی گونی- گوندن آرتیر. خالقین میلی احساساتی بیزیم آزادیغیمیزین ضامینی دیر. بیر ده عزادارلیق گونلری دیر. بیز خالقین معنوی احساساتی ایله موخالیف دئییلیک. ولی

چالیشجاغیق خالق دوشمنلری بوندان ایستیفاده ائتمه سینلر. کئچن ایل 21 آذر تاسو عا گونو ایدی، او گون بیزیم نهضتیمیز مووقییتله انجام تاپدی. خالق دا عزادارلیقا مشغول اولدو.

او واخت من ائشیدیردیم فیرقهیه منسوب اولمایان آدمالار. خالقین میلی نهضتیندن طرفدارلیق ائدیردیلر. مسجیدلرده، مینبرلرده میلی نهضتیمیزین پیشرفتی اوچون دوعا ائدیردیلر، خالق حبیس ائتمیشدیر کی، بیز اونون مذهبی احساساتینا موخالیف دئییلیک. ولی بو تعزیه نه قدر معقول اولسا او قدر اوبهتی آرتیق اولار. بیز چالیشجاغیق خالق دوشمنری عزادارلیقدان سیاسی ایستیفاده ائتمه سینلر، مورتجیلر بو وسیله ایله سوا ایستیفاده ائتمک ایسته بیرلر. آذربایجان قوولان پیس آدمالار، اونلار کی، کندلینی سوپوردولار، اولدوروردولر. وار- یوخونو آلیردیلر، ایندی مذهب نامینه تظهور ائتمک فیکرینده دیرلر. مودبیر و عاقیل روحانیلریمیز بونا ایمکان وئرمیه جکلرینه من اینانیرام. آذربایجان روحانیلری بونو یاخشی بیلیرلر کی، ریضاخان ایشه باشلایاندا خالق ایغفال ائتمک اوچون اول اوزو دسته باشینا دوشوردو. سونرا مسجیدلری باغلادی. عولمانی تحقیر ائتدی. روحانیلر بونو یاخشی بیلیرلر کی، دیکتاتورلوق اونلارین خئیرینه دئییل، دیکتاتورلار اول خالق ایغفال ائتمک اوچون اوزلرین مذهبه علاقه مند نیشان وئریب، ولی سونرا مذهبین علنییه ایشله بیرلر. بونو گوزوموز گوزوب. گومان ائدیرم روحانیلر ده یاخشی بیلیر کی، خالق یاخشی یولا هیدایت ائتمک اوچون آزادلیق لازیمدیر. اگر آزادلیق اولسا اونلار دا خالق حاق یولا دعوت ائتمگه ایمکان وار. بیزیم سیاسیستیمیز خالقین احساساتینا موخالیف بیر سیاست دئییل، عزادارلیق موهوم بیر مساله دیر. ایندی نئهراندا مورتجیلر بو مساله دن ایستیفاده ائتمگه چالیشیرلار. ولی بو یولدان اونلار اوچون ایستیفاده اولایلمز. من فیکر ائدیرم بیزیم روحانیلریمیز فووق اولعاده متین و یاخشی آدمالردیرلار و تجروبه گوستریب کی، اونلار خالقیمیزین نهضتینین ضیدینه اولمامیشلار. اونا گوره فیرقهیمیز ده بونلار آرتیق درجه احترام و عزیت قابل اولموشدور. بیزیم خالقیمیز آبیق، دوزگون و ایمانلی بیر خالق اولدوغو اوچون مورتجیلرین لینده آلت اولمایاجاقدیر. روحانیلریمیز مخصوصن ایرتیجاعدان اوزاق اولان آدمالردیر.

عزیز مسلکداشلار! چالیشیب خالق ایچریسینده بیرلیک و وجودا گئیرملی سیز. گرک ائله ائتمک کی، خالق ایچریسینده نیفاق دوشمه سین.

بیز دئییریک: هر زادا کی، اکثریت اینانیر اونا احترام لازیمدیر. بیز مورتجیلره سوپو بولاندیرماق ایمکانی وئرمیه جهبیک. اونا گوره باغلا دیغیمیز مووافیقتنامنی موبمو حیاتا کئچیرمه جهبیک. بیز خالق ایچریسینده فیرقهیه نیسبت وجودا گلن تعصوب و علاقهیه اینانیریق. بیز آزادلیغیمیزی ساخلاماقلا برابر اونو بوتون ایراندا عومومی لشدیرمگه چالیشمالی بیق. دوزدور کی. بو مساله چتین و آغیردیر. اما بیز اونو فداکارلیقا عملی ائده جهبیک. ایندی بیزیم وظیفه لریمیز بونلاردان عیبارتدیر: اینتیخاباتدا قانون حودودوندا جیدی فعالیت گوسترملی، بیرلیگیمیزی حیفظ ائتملی، 21 آذر بایرامینی لیاقتله ایجرا ائتملی بیق.

مرکزی کومیتهمیزین توتدوغو یول آیدین بیر یولدر. فیرقه عوضولری اوز فداکارلیق و متانتلری سایه سینده هر آن هدفه دوغرو ایرملی گئتمگه چالیشمالیدیرلار.

اونوتمايين كى، ايران آزادليغىنى حيفظ ائتمك اوچون تاريخ قاباغيند مسوليتىمىزى شرفله يئرینه يئتىرملى بىك (آقىشلار) من اوميد انديرم كى، آذربايجان دموكراتلارى ايران خالقينين اونلاردان گوزلهديكى فداكارليغى شرفله بوروزا وئرهمكدير. (گورولتولو آقىشلار)

«آذربايجان» روزنامهسى، جومعه 1 آذر 1325 جى ايل. نومره 66 (355) ايكنجى دوره

مرکزی کومیتەنین بیناسی قارشیسیندا

عزیز هموطنلر!

آذربايجان خالقينين تاريخى گونلريندن بيرى يئنه باشلاندى. كئچن ايل همين گنجهده تاسوعا آخسامى آذربايجان خالقى اوز وارليغىنى ايثبات انديب اوزونو بوتون دونيايا تانيتديرماغا ايمكان تاپدى.

بو بير ايلين عرضينده آذربايجان خالقى تاريخلر بويو آزادليق مشعلدارى اولدوغونو ايثبات ائتدى.

بیز بو آز مودتده چوخلو ايشلر گوروب ثابت ائتديک کی، آزاد بير خالق هر ايش گوره بيلر. خالقيميز هانسی طبقه دن اولورسا- اولسون سارسيلماز بير وحدت تشکيل وئرمله او کوهنه و چوروموش تشکيلاتين محکوم اولماسيني ثوبوتا يئتيردى.

كئچميشده شوم سياستلرين اثرينده خارابازارا دؤنموش شهرimiz آبادلاشيپ، ميلي موسيسهلر وجودا گليب و خالق اوز موقدراتينا حاکيم اولموشدور. بنله ليکله ايندى خالقيميز اوزونو آزاد و خوشبخت حساب ائدير. نظره آلدیغی ایصلاحتی اوزو ایسته دیگی کیمی حیاتا کئچیریر. بیز اوز دیلیمیزده مدرسه، مطبولات و بویوک مدنی اوجاقلار وجودا گنیرمیشیک. بو، مؤعوزه دیر. بیز چوخ بویوک ایشلر گوره بیلردیک، لاکین بیزیم آز ادلیغیمیزدان وحشته دوشن مورتعلر بیزی آلداتدیلار، دندیلر کی، بیز ایسته بییریک هر یئرده آزادلیق اولسون، سیزین آز ادلیغیزی بوتون ایراندا عومومی لشدیرک. سکگیز آی بیزی معطل ائتدیر. سسکگیز آی بیزی یالان یئرہ دولان دیردیلار. بیز بیلیردیک کی، اونلار یالان دئییرلر، لاکین دندیک کی، قوی اونلارین یالانلاری بوتون دونیايا ثابت اولسون. سکگیز آی یالان دانیشدیقدان سونرا، ایندی بیزیم آز ادلیغیمیزی سونگو گوجو ایله آماق ایسته بییرلر. اونلار فراموش ائتمیشلر کی، آذربايجان خالقى داها اسارت آلتينا گنتميهجک. (آقىشلار)

آذربايجانلی چوخ چتینلیکلر گورموش و چوخلو ظولم و تعدیلره معروض قالمیشدیر. لاکین هئجواخت اوز شهامتینی الدن وئرهمیشدیر. ایندی اونلار بیزی ایکی مساله قارشیسیندا قویموشلار: اونلار ایسته بییرلر بورایا تامینییه قوهوسی آدی آلتیندا آز ادلیغیمیزی ازمک اوچون جلاد ژاندارم وارید ائتسینلر و یا آذربايجان خالقى مجلسه نوماینده

گوندرمکدن محروم اولسون. بو ایش اولمایاجقدیر. آذربایجان خالقى اؤز آزادلیغین دن وئرمیهجکدیر. ایندی آذربایجان کندلیلری اؤز بیئرلرینی دالی قایتارماز. (آقیشار) کندلیلرین قانینی سوران مورتجکلر و ژاندارملار داها بورایا آیاق باسا بیلمزلر. خالقیمیز بیئیدن اسارت آلتینا گنتمیهجکدیر.

اونلار یالنیز آذربایجان مساله سیندن قورخومرلار، اونلار ایران خالقینین آزادلیغیندان وحشته دوشموشلر. اونلارین قوشونلارینی ایداره اندیب اونلارا فرمان وئرلر ایرتیجاعی بیئر ماهیته مالیکدیرلر. لاکین آذربایجان قوشونو و اونو ایداره اندنلر آزادلیق قوشونو و آزادلیق موباریزه سینده دوغولموش فرمانده لردن عیبارتدیر و بونا گوره ده ایرملی گندیب اونلاری دارماداغین اندهجکلر... (آقیشار)

آذربایجان خالقى هر بییری بیئر عسگردیر. اونلارین اؤز فیرقه لرینه اؤز آزادلیقلارینا علاقەسی واردیر و هر قییمته اولور اولسون ووندان دیفاع اندهجکلر.

دؤولتین زنجاندا توره ندیگی جینایتلر ناجاوانمردانا جینایتلردیر. سیزین یادیزدادیر کی، دؤولت قوولماری بیزه تسلیم اولدوقدان سونرا اونلارین بیزه انتدیکلری تجاوز، تعدی و طولملرینه باخمایاراق بوتون افسرلرین پارابلوملارینی، ائو اثاتیلرینی وئریب، اونلاری احتیراملا یولا سالدیق، اونلارین گنتمک وساییلین فراهم انتدیک. لاکین اونلار زنجاندا اسلحه سیز اهالینی اولدوروب، اوشاقلاری بوغوب آیاقلاری آلتینا سالدیلار، جاوان قیزلارین ناموسونو هتک انتدیلر، روحانیلرین عامهلرینی بوغازلارینا ساری بییب، کوچهلرده سورودولر... اونلارین حؤکومتی چوروموش و جینایتکار بیئر حؤکومتدیر. او حؤکومت گرک آرادان گنتسین. بیز اونون بیئرینده میلی حاکیمیت یاراداجاغیق. (گورولتولو آقیشار)

عزیز هموطنلر!

تاریخ بیزیم بوینوموزا اؤیر بیئر وظیفه وئر میشدیر. او دا ایران خالقى نین آزادلیغینی تامین ائتمکدیر. (گورولتولو آقیشار ایچریسینده هامی بیئر سسله: حاضریق)

آذربایجان عسگرلری و فداییلری، ایندی سو یوق گنجه لرده داغلاردا، چؤلرده، سیزین آزادلیغینیزین کنشیگینی چکیرلر. سیز ده اونلارا کؤمک ائتمگ چالیشین. (حاضریق، کؤمک اندهجیک) بوندان سونرا بوتون آذربایجان خالقى آزادلیغی حیاتا کئچیرمک اوغروندا امانسیز موباریزه آپاراجقدیر. خالق گرک بیئر یاشاسین، بوتون طبقه لر ایرتیجاع علنیهینه بیئرلیکده موباریزه ائتملی دیرلر.

بیز شرفله یاشایاجاغیق، اولومه حاضیر اولمایان بیئر میلّت آزاد یاشایا بیلمز.

بیزیم خالقیمیز قهرمان بیئر خالقیدیر. او دوشمندن قورخومر. دوشمنلر خالقیمیزین قارشیسیندا دیز چوکوب تسلیم اولاجاقلار. (آقیشار) سیز اونوتمایین کی، ستارخان بیئر آز عیده ایله قیام ائندی. آزادلیغیمیزی حیفظ ائتمک اوچون بیزیم بیئر سارسیلماز قوومیز، گنیش بیئر تشکیلات و اونا رهبرلیک ائدن مؤحکم و اینانلیمیش بیئر فیرقه میز واردیر. بونولا بنله هنج بیئر خطر یوخدور. فداییلریمیز، عسگرلریمیز و اگر لازیم اولار سا مرکزی کومیته عوضولریمیز ده سیزدن دیفاع اندهجکلر. امنیت هنجوجه ایله پوزولمایاجقدیر. من کئچن ایل قیام انتدیگیمیز زامان دئدیم کی، خالقین مالینا

تجاووز ائتمک فیکرینده اولانلار اولجه بیزیم جنازه لریمیزین اوزریندن کئچملی دیرلر. نئجه ده کی، گوردونوز هنج بیر امنیت سیزلیک ظاهره چیخایلمه دی.

من یئنه دئییرم کی، هنج بیر امنیت سیزلیک اولمایا جاقدیر. امنیت پوزانلارا هرکس اولر- اولسون بیر ذرمجه ده رحم ائتمیه جهییک.

یاشاسین سنگرلرده آز ادلیغیمیزین کئشیگین چکن قهرامان فداایلریمیز!

یاشاسین خالقیمیزین دیلی، تاریخی و میلی خصوصیتلری!

یاشاسین آز ادلیق و اونون حقیقی طرفداری اولان آذربایجان میلتی!

«آذربایجان» روزنامه سی، 16 آذر 1325 جی ایل، نومره 77 (366)، 2 جی دووره

مقاله لر

ایفتیرا آمیز تئلقرافی کیم ایمضا ائتدیر میشدیر؟

دونکی نومره میزده بازار اهلی نین چوخونون بعضی ماجراجولار طرفیندن ایغفال اولوندوقلارینی یاز میشدیق. مقاله میز بیر آز اوستو اورتولو اولدوغو اوچون کئچن گون اوخوجولاریمیزدان بیر نئچه سی ایدار میه موراجیعت ائدیپ مؤوضوعون آچیق و صریح بیر صورتده یازیلما سینی تقاضا ائتدیلر. بو تقاضایی مشروعی جاوابسیز قویماق مقصدیله ناچار اولدوق الیمیزده اولان معلوماتدان جوزیی بیر قیسمینی اینتیشار وئرک.

قوی اوخویوب، دوشونوب معناسینی درک ائتمهین تئلقرافلاری ایمضا ائدنلر گوزلرینی آچیب گورسونلر کیمین الیله تورا دوشموشلر.

تقریبین بیر آی بوندان ایرهلی سنید ضیبا دستگاهی نین جیدی، رسمی و فعال اللربندن حساب اولونان فقهی آذربایجاندا فیتنه و فساد تولید ائتمک مقصدیله بویوک اعتبار ایله تنهراندان تبریزه گلیر و بورادا گتیردیگی پوللار، وعده- و عیدلرله بازار دلالاریندان بیر نئچه سینی اله کئچیریر. سنید ضیبا و سایر مرموز مقامات ایله مربوط اولان بعضی اسرار آمیز شخصلردن کؤمک آلیب ایشه باشلا بیر. ایکی اوزلو و خاین آداملار ایسه بو اودا اتک و ورور، نهایت باشندان باشا توهمت و ایفتیرادان عیبارت اولان توهین آمیز و خالقین ایچینه نیفاق سالان تئلقراف، تیمچه و کاروانسارالارین قارنلیق گوشه لرینده حوقاباز لیکلا ایمضالانیب موخابیره ائتدیلر.

سونرا آقای فقهی ماموریتینی آخیرا یئتیرمک اوچون اردیبله، اورادان دا شاهسون ائلرینی شرارته سووق ائتمک اوچون اونلارین ایچینه عزیمت ائتدیر.

بیز یوباره ده اوزون- اوزادی بحث ائتمک ایسته میریک. اگر تئلقرافی ایمضا ائدنلر دوغروندان- دوغرویا فداکار و دوز آدام اولسایدیلار، هامان مین بنش یوز نفرلیک عمومی جلسده گرک اعتبار اض انده ایدیلر. چونکی، اونلارین چوخو دا اولماسا موهوم بیر قیسمی نین بو جلسده حوضورلاری وار ایدی و لندنه موخابیره اولونان تئلقراف ایسه اعتبار اضسیز و موحدیوالرای بیر صورتده تصدیق ائدیلیمیشدی.

هله موخالیفت آمیز تئلقرافی ایمضا ائدنلر آراسیندا بعضی آداملارا تصادوف اولونور کی، هر ایکی طرفین اسنادینا دخالت ائتمیشلر. بیر آدام کی، اوزو- اوز ریضا و رغبتیله انجومن ایالتی و ویلایتی طلب ائدن بیر اعلامیینه ایمضا ائدیر، او شرافتینه علاقه مند اولسایدی. اونون خیلافینا گرک تظهور ائتمیه ایدی.

بوندان علاوه ایمضالارین ایجریسینده جانی و قاتیلر ده واردیر. صادق مجتهدی اوز الیله اوچ نفری قتله یئتیریب، دوققوز نفری شدید بیر صورتده مجروح ائتمیشدیر. بو کیمی اللری مظلوملارین قانینا بولاشمیش جانیلرین ایمضاسیله یاناشی ایمضا قویانلار، عجباً گوردوکلری ایشین قباحتیینه حیس ائتمیرلرمی؟ بیز دونکی نومره میزده

دئدیگیمیز کیمی اشخاصین شخصییتی ایله ایشیمیز یوخدور. لاکین بعضی شخصلر واردیر کی، اونلاری خالقا تانیتماق اولماز.

بازار جامعاتی اگر فقیهینی تانیبا بیله ایدیلر، قطعن اونون تورونا دوشمزدیلر. تنقرافی ایضا ائدن جاوانلار اگر بیلسه ایدیلر کی، اونلارین ایضالاری خاین اللر واسیطه سیله اوغورلوق ایله الده ائدلمیش پولاساتیلیمیشدیر، ابدن او تنقرافی ایضالایان آداملارین اطرافینا یاخین دوشمزدیلر. موتاسیفانه بو حقیقتدیر، بیز ایستهدیک اونو آشیکار ائدیب قضاوتی بیطرفلرین و بجدانلارینا حواله ائدیریک.

پ «آذربایجان» روزنامه سی، 4 شنبه 25 مهر 1324 جو ایل، شماره 30 ایکنجی دوره

اینتیخابات فرمانینی خالقیمیز اوزو صادیر ائتملی دیر

ایندیکی 14 جو مجلس مملکتیمیزین اساسی قانونلارین پوزوب گولونج باهانالار ایله آزادلیغی محو ائتمگی قرارا آلدی. ایندیکی اکثریتی تشکیل ائدن خاینلر ایکی یول آیریچیندا ایرتیجاع و ایستیداد یولونو اینتیخاب ائتدیلر. ایندیکی قوللابی وکیللر کم فورستلره یاراشان تولکولوک ایله اللرینه دوشن فورستدن ایستیفاده ائدیب، خالقین قانونی حاقینی الیندن آماغا تصمیم توتدولار. بیزیم تکلیفیمیز روشن دیر. بیز وار قومیمیز ایله حاقیمیزدان دیفاع ائدیب، مشروطه نی ساخالایا جاقیق.

مجلس قانون اساسی موجبینجه تعطیل اولای بیلمز، اونو تعطیل اولماغا یول وئره بیلیریک. اونا گوره مرکزی کومیتهمیزین ان یاخین زاماندا دعوت اولونموش عمومی ایجلاسی بو خصوصدا جیدی قرار چیخارمالیدیر.

آذربایجان خالقی آلدیغی آزادلیغی ساخالماغا قادیر اولدوغو اوچون جاوانلارینین آل قانی ایله یازیلیمیش مشروطه قانونلارینی محو اولماغا یول وئرمیه جکدیر. بوتون ایران آزادیخواه لارینین گوزو آذربایجان دیر. بوتون ایران دموکراتلاری بیزدن ایش گوزله بیرلر. فیرقه میز بو اینتیظار و امیدلرین پوچا چوخماسینا یول وئرمیه جکدیر. بیز بونا اورگیمیزین درین یئریندن اینانیریق. فیرقه ایرتیجاعی مجلسین خایانه ضربه سینه مردلره یاراشان بیر شوجاعتله جاواب وئرملیدیر. خالقیمیز مجلس اینتیخاباتینین چوخ تئز بیر صورتده باشلانماسینی طلب ائدیر. فیرقه بویوک قدمی گوتورملیدیر.

حاقی وئرمزلر، اونو آلماق و ساخالماق لازیمدیر. خالقیمیز اوز حاقینی آماغا و ساخالماغا قادیر اولدوغو اوچون ، اونون بویوک فیرقه سی چوخ تئز و جیدی تصمیم توتمالی و اونو ایجرا ائتملی دیر.

قوی تئهران مورتعلری اوز تکلیفلرینی بیر دفعه دوشونسونلر. اونلار قانونی پوزوب مشروطه نی کوللن تعطیل ائتدیلر. اونا گوره بیزیم آزادلیق و مشروطه نی دیرلتمک یولوندا گوردوگوموز تدبیرلره اعتیراض ائده بیلمز. سنجگی

فرمانینی خالقیمیز اوزو صادیر انتملی دیر. تئهران بو یولو اوز ایله بیزیم قارشیمیزا قویموشدور. بونا موخالیفت ائدن خاین عونصورلر ده گرک حسابلارینی آنلا سینلار. بورادا تک آذربایجانلی دئییل، بوتون ایرانیلیارین حیات و مومات مسالہسی حل اولونور. پول گوجو، حییلہ و نئیرنگ ایله مئیدانا آتیلان حوقابازلار، خالقین آرزوسو موجیبینجه جزالاناجقلار.

آزادلیق قوربانلار طلب اندیر، بیز بو قوربانلاری وئرمگه آماده بیک. ایرتیجاج قان تۆکمگه تشنه دیر. ولی آزادیاھلار اونون بو مقصدله قالخیزدیغی اللرینی کسملی، آرزولارینی بوچا چیخارمالیدیر.

بیز اینتیخاباتی باشلامالی، اونی دموکراتیک بیر طرزده و بیطرفانه بیر صورتده آخیرا اینتییرملی بیک. قوی تئهران مورتجعلری خالق طرفیندن سئچیلن وکیللریمیزی قبول ائتمه سینلر. اوندا بیزیم تکلیفیمیز معلومدور. بیز ایرانین آیری یئرلرینده ده بو ایشین باشلانماسینی اومید اندیریک. لاکین گورونور همیشه اولدوغو کیمی بیرینجی قدمی گوتورمک آذربایجانین عؤده سینہ دوشموشدور. اولسون، بو ایفتیخارلی ایشی ده بیز باشلاریق.

تکرار اندیریک، محللرده آپاریلان فیرقه کونفرانسلاری تنزلیکله خاتیمه تاپمالی، شهرلرده و کندلردن گلن کومیتہ عوضولری و مسول فیرقه رهبرلری بو بؤیوک تصمیمی دوشونوب ایجرا ائتمگه حاضر لانمالی دیرلار.

بوندان علاوه فیرقه عوضولری وار قوهلری ایله بو خیانتی آجیب خالقا گؤستریمک، افکار عامه نی آزادلیق یولوندا مباریزمه حاضر لاما ق کیمی بؤیوک بیر وظیفه قارشیسیندایدیرلار.

قوی سئید ضییانین پولو و بییگانهلرین تدبیری ایله مئیدانا آتیلان خاین عونصورلر ماسکالارینی بیرتیب اوز حقیقی سیمالارینی گؤستر سینلر. خالق بو کیمی خاین عونصورلری جزالاندیر ماغا قادیر دیر. مورتجعله و آزادلیق دوشمنلرینه نیجات یوخدور.

«آذربایجان» روزنامه سی، شنبه 29 مهر 1324 جی ایل، نؤمره 33 ایکنجی دؤوره

صدر دوشدو

صدر کابینه سی نین سوقوطنو رادیولار خبر وئردی. بو کؤهنه قورد آخیر عؤمرونده بؤیوک بیر گورباگورلوق قویوب گئندی.

شهریوردن سونرا گلن کؤهنه و چوروموش کابینه رییس لرینین هامیسی بو یول ایله گئنتمیشلر. اونلارین هر بیر ی آزادلیغی محو ائتمک اوچون اوزلریندن بیر یادیگار قویوب تاریخی لکه لندیرن بیر ایش گؤرمکله «ایفتیخار» انده بیلرلر.

ایندی تهران مطبوعاتی باش وزیرلیگه ایکی کاندید گؤستریر. بونلاردان بیر، قوجالیب، ایشدن دوشوب، قولاغی کار اولموش حکیم اولمولک، دیگر ایسه اوندان بیر نچه ایل کیچیک اولان قوام السلطنه عیبارتدیر.

سؤز رییس اولوزرالارین شخصیتینده دئییلدیر. بیزیم نظریمیزه صدروالشراف، حکیم اولمولک و قوام السلطنه اساسن بیر سرچشمه دن سو ایچن، بیر تیبه منسوب اولان آداملاردیر.

بیز بو کؤنه سبیمالارین کئچمیشلرینی یاخشی تانی بیریق. بونلار ایران میلیتین سعادتی یولوندا هنج بیر واخت بیر قدم بئله گؤتورمک فیکرینده اولمامیشلار و هر بیرینین تاریخ حیاتیندا بؤیوک و قانلی لکهلری واردیر.

ایندی قوام السلطنه و یا حکیم اولمولکی اوندان اؤترو ایش باشینا گئیریرلر کی، نقشه سینی چکمکه اولدوقلاری خایانه سببستین اوستونو اؤرتوب- باسدیرماقلا، آزادیخاهلاری ایغفال ائتسینلر.

بونلارین نئیرنگلری فؤوق العاده دقیق و اوستادانه دیر. اول ایرتیجاا دوغرو بؤیوک بیر قدم گؤتوروب، سونرا تنفوس آماق اوچون ظاهرده خیردا بیر گؤذشته گئدیرلر.

تافت مؤوضوعونو مجلسده او طرزده کئچیرمگه موقوف اولمامیشدیلا، ساعیدی وار قورولریله مودافیعه اندیب ساخلاماغا چالیشیردیلا. مساله بیلدیگیمیز شکیلده قورتاران کیمی فورون بیحال و سوست عونصورلوگو ایله معروف اولان حسام سولطان بایاتی ایش اوستونه گئیردیلا و اونون واسیطه سیله توتدوقلاری بیر طرفلی سییاستی اؤرت- باسدیر ائتمگه موقوف اولدولار.

صدرین ایش باشینا گلمه سی ده ساعیدین گلمه سی کیمی ایدی. موتفیقلر گئتمه دن اول آشیغی قورقوشونلاماق و ایرتیجا عین قباغینا چیخان انگللی اورتادان قالدیرماق لازیم ایدی. ماحاریبه زامانیندا موقتی آزادلیقدان ایستیفاده اندیب گوندن- گونه قوروتلمکده اولان سییاسی فیرقهلر و میلی جمعیتلرین وجودو اونلاری لرزه سالمیشدی. موتفیقلرین ووجودو ایله بو خطرین قارشیسینی آماق اونلارا موپس اول بیلمزدی.

اونلار چوخ گؤزل بیلیردی کی، ایندیکی شراپیط آلتیندا اینتیخابات باشلانارسا، آزادیخاهلار مجلسده بؤیوک مؤوقع توتا بیله جکلر. 8 نفر دن آرتیق اولمایان توده فراکسیونونون رشادت و ضرب شصتینی گورموشدولر. اونا گوره وار قورولرینی صرف اندیب صدره رسمیت وئردیلر و اونون مجلس خاریجینده یاراتدیغی وحشتدن ایستیفاده اندیب اینتیخاباتی ایسته دیکلری مودته دک تاخیره سالدیلا. ایندی آسوده لیک ایله موچلل بیر کابینه یاراتماق فیکرینه دوشموشلر.

بو کابینه کیملردن تشکیل اولونور- اولسون بایاتین کابینه سیندن آرتیق بیر ایش گوره بیلیمه جکدیر.

بیر ده ایران سییاستینده فیرقه میزین وجودو و تعقیب ائتمکده اولدو غوموز جیدی و عملی شوعارلار بؤیوک و قوروتلی عامللردن حساب اولونماغا باشلامیشدیر.

آتالار دئمیشکن، آیین اویونو بیر قوزدان اؤترو دور.

تئهران قوام السلطنه و حکیم اولمولک کیمی نامزدلری مئیدانا چکملکه بیزیم قارشیمیزا دوقوز چبخارماغا چالیشیر.

ائشیندیگیمیزه گوره کابینهیه ده بعضی روس دیلی بیلن آداملار دعوت ائتمک فیکریندهدیرلر. بو واسیطه ایله شورا دیپلوماسی دایرلرینین گوزوندن اسگی آسیب، اوزلرینی اورتا بیر سییاست طرفداری گؤسترک فیکریندهدیرلر. لاکین خوروزون قویروغونو گیزلتمگه قادیر دئییلدیرلر.

سئید ضییا رسمی مجلسده هیتلئر و موسولینی نین دئمگه جورات ائتمدیگی سوزلری دئدیگی حالدا مجلسین اکثریتی اونا کیچیک بیر اعتراض ایشارہسی وئرمک ایستهمدی.

بیر مجلس کی، اونون لیدئری آچیق صورتده دئییر: من رئزیمینی محو ائتمک اوچون روسیه ایله قراردا باغلادم، او مجلسین طرف اعتیمادی اولان بیر دؤولت ریسی کیم اولور- اولسون بیطرفانه بیر سییاست آپارا بیلمز. بونلارین هامیسی او بون و فیریلداقدیر. ایراندا میلی بیر حؤکومت او واخت وجودا گلہ بیلر کی، ایالت و ویلایت انجومنلری وجودا گلسین، خالق تئهرانا منتظیر اولمادان اوز نو مایندهلرینی اینتیخاب ائدیپ قانونی مودتده مجلسی آچا بیلسین.

بیز آچیق دانیشماگی سئوریک. اولوم قارشیسیندا بئله آلنی آچیق بیر صورتده حقیقتی سؤیلمک، آذربایجان آز ادیخالارینین عادتیدیر. بو یولدا ایمتاحانلار دا وئرمیشیک.

ایندی ایراندا میلی بیر حؤکومت یوخدور. مجلس شورا دا میلی بیر موسیسه دئییلدیر.

جنوبی ایالتلرین هامیسی بیگانه الیندهدیر. تئهران ایسه ظاهرده شاهین پولو ایله فیرلانیر. حقیقت امرده او دا بیگانهلرین او یونجاگی اولموشدور.

قیزیل اوردو آیغین سرحددن کنار قویان گون شومالی ایالتلرینی ده سیلاح گوجو ایله او حالا سالاجاقلار. ایندین آذربایجان کندلرینده ژاندارملارین قوپاردیگی محشر بونو ایثباتا کافیدیر.

ایش بئله گندرسه، مملکتین گلجگی قارانیق و قوروخولدور.

ایرتیجاع حیاسیز لاشمیش و بیرحمانه بیر صورتده حملیه گیرمیشدیر. تقی زاده ایله آهی نین تئلقر افلاری گؤستریر کی، بؤیوک موتفیقلریمیزین پایتاختلاریندان بئله بیر قورخو آشکارا چیخمیشدیر. لاکین بو درده چاره ائتمز. خالق اوزو اوز فیکرینه دوشملی، اوز دردلرینه چاره ائتملیدیر.

قوام السلطنه، حکیم اولمولکلر ایمتاحانلارینی وئرمیشلر. اولنلاردان اومید گؤزلهیبب قییمتلی واختی تلف ائتمک اولماز.

تاریخ تکرار ائدیلمکدهدیر. تئهران ایرتیجاعی گیلان اینقیلابینی پوزماقدان اوترو موشیرالدوله مرحومون میلی و بجهه و نوفوذندان ایستیفاده ائتدی. شئیخ محمد خیبابانینی، اوزونو دموکرات و آز ادیخواه آدلاندیران حاجی موخبیر

السلطنة بين اليله شهيد ائتديلر. خالقميز سياستده سردار ميلي نين تئهرانا گنتمه دن قاباق تعقيب ائتديگي يول ايله گنتملي، اونا تقليد ائتملي دير.

تسليم محو اولماق دئمكدير. بيز اوز حاقيميزي اوز ميلتيميزين گوجو ايله الده ائتملي بيگ. بازار دللالاري واسيطه سيله دوزهلين خاينانه تئلقرافلار بيزي توتدو غوموز يولدان قايتارا بيلمز. ژاندارملارين كندلرده ياغدير ديقلاري اولدار، كندلينين اينتيقام حيسيني تحريك ائتمكدن باشقا خاينلره حاصيل وئرمز. خالقين صبري توكنميشدير. آزداليق مشعليميزه طرف اوزانان خاين اللر كسيله جگ، خالق آزداليق علئيهينه دالان بامباچا چيخاران يالانچي پهلوانلاري بيرحمانه بير صورتده جزالاندير اجاقدير.

ايشتيايه اولونماسين، سوز شخصي اينتيقام اوستونده دئييلدير. بيز شخصي عداوت، شخصي دوشمنليگه يول وئرميريك، بو يولدا عفو و ايغمماض طرفداري بيگ. لاکين خالقين اينتيقاميندان صرفنظر ائتمك اولماز. بيز كنجميش نومرلر يميزين بيرينده دئميشديك، اگر تئهران ايرتيجاع يولونو توتارسا خوداحافيط، بيز آزداليغا دوغرو گنده جه ميگ. بو گونكو نومرهميزده اونا تكميل ائديريك.

اگر تئهران و تبريزين خالقي اسارتده ساخلاماغا چالیشان موسستيدلري، اسارت يولونو اينتيخاب ائديب خالقي او يولا چكمگه ايقدام ائدرلسه، خالق اونلاردان اينتيقام آماليدير.

بو اينتيقام چوخ شديد اولاجاق. خاينلر قيرخ ايل تامام بيزيم آزداليغيميزي ساتميش، خالقين موقدراتي ايله اويناميشلار. قيرخ ايل مودتبنده توكولن قانلار، داغيديلان خانيمانلار، آج و يالاواج قالان كند و شهر زحمتكئشلرينين اينتيقامي خاينلردن چكيلملي دير.

«من بوتون ثروتميني آزداليغي محو ائتمك يولوندا صرف انده جگ»، دئين يالانچي منفعت پرست و خاين عونصورلر بيلسينلر كي، آذربايجان خالقي بير قطره قاني قالانا دك اوز توتدوغو يولدان قايتماياجاق و اونلارين ثروتميني قورقوشوما دؤندريب اونلارين خاين باشلارينا ووراجاقدير.

بيز خيياباني مرحومون ايشتيايهيني تکرار ائتميه جه بيگ. خاينلره اولومدان باشقا جاوابيميز اولاي بيلمز.

خالق اوز حاقيني آلماق اوچون قوربان وئرمكدن قورخماز. قوربان وئرمگه حاضير اولمايان بير ميلت آزداياشاماغا حاقلی دئييلدير.

تئهران ايسه اورگيني بنش اوچ ساتيلميش خاينلرين تئلقرافلارينا خوش ائتمه سين. بيز اوز مراميميزي حياتا كنجيرمك يولوندا كابنه لرين دييشمه سي كيمي خيردا مؤوضوعلارا اهمييت وئرمه ييب خاينلرين سوزلريني ده حسابا آلماياجاغيق

پيشه وري «آذربايجان» روزنامه سي، 4 شنبه، 2 آبان، 1324 جي ايل، نومره 36. ايكنجي دؤوره

ایکینجی دؤورهنین شو عارلاری

بو گونکو شو عارلاریمیز انجومنلرین تشکیلی و اون بئشینجی مجلس سئچگیلرینین سیرع بیر صورتده باشلانماسیدیر. بو ایش بؤیوک سیاسی بیر ایشدیر. او، فیرقهنی خلق ایله یاخینلاشدیریب، اونون حقیقی رهبری مقامینا یئتیرمیلن بیر ایشدیر. هئچ بیر سیاسی فیرقه تک اوز عوضولرینین ایله ایسته دیگینه نایل اولایلمز. داها آرتیق خلق ایشلرینه قارشیب خلقین آرزولارینی داها دا گنیش داییره ده آنلاییب اونلارین عملی اولماسینا چالیشارسا، او فیرقه خلقه داها یاخینلاشیب، اونون بیتمز- توکنمز قودرتیندن ایستیفاده ائده بیلر.

ایکینجی دؤورده فیرقه ایشچیلریمیزدن بونو طلب ائدیریک.

سؤزون قیساسی داها یاخشی اولار. بیزیم ایکینجی دؤورده انجام وئرهمگیمیز وظیفهلرین بیرینجیسی: یئرلرده آشاغی تشکیلاتی یعنی حوزه و حومه کومیتهلرینی مؤحکملمک.

ایکینجیسی: بؤیوک میتینقلر و گنیش کونفرانسلار واسیطه سیله انجومنلر و مجلس اینتیخاباتینین معناسینی آنلادیب و اونلاری بو یولدا مباریزمه حاضر لاماقدان عیبارتدیر.

بیر سؤزله قورولوش دؤوره سی خاتیمه تاپیب و تبلیغات و عمل دؤوره سی باشلانمیشدیر. بو گوندن اعتیبارن فیرقه سیاسی قودرت کسب ائتمک یولوندا مباریزه ائدیر. سیاسی قودرت انجومنلر و مجلس نوماینده لرینین آزادیخاه و دموکرات شخصلردن اینتیخاب اولونماسی سایه سینده کسب ائدیله بیلر. بونو هئچ بیر فیرقه عوضو اونودا بیللمز.

پ

«آذربایجان» روزنامه سی 1 شنبه 20 آبان 1324 جو ایل نؤمره 51 ایکینجی دؤوره

بؤیوک خلق بیغینجاقلاری

شهرلریمیزده ایالت و ویلایت انجومنلری تشکیلی و مجلس سئچگیلرینین باشلانماسی خصوصوندا بحث ائتمک اوچون بؤیوک خلق بیغینجاقلاری دعوت ائدیلیمیشدیر. بو بیغینجاقلاردا خلقیمیزین دوغما رهبری اولان فیرقه تشکیلاتی نظارت ائدیر. آدیغیمیز معلوماتا گوره قصبه و کندستانلاردا بو بیغینجاقلار نظره چارماقدادیر.

بونونلا آذربایجان خلقی اوزونون دیری بیر میلّت اولدوغونو ثبوت ائتمکده دیر. تهران حؤکومتینین جاهیل و نادان مامورلاری فیرقه تشکیلیدن سونرا اونون کندلرده قول- بوداغینی کسمک اوچون اینسانلیغی تحقیر ائدن وحشیانا

تدبیرلره ال آندیلار. خوشبختانا اونلارین تشبوئو فیرقه‌میزین خئیرینه تمام اولوب، کند جماعتینی بیزه یاخینلاشدیریر و بو واسیطه ایله فیرقه‌میز داها سریع بیر صورتده کندلرده کؤک سالماغا دوام ائدیر.

دوغرودور کی، یوزلر ایله کند زحمتکشلری ژاندارم ظولموندن داغلاردا یاشاماغا مجبور اولموشلار. یئنه ده دوغرودور کی، اهل و عیالینی گؤتوروب فیرقه‌میزین قاپیلارینا پناه گئیرن کندیلره بؤیوک کؤمکلیکلر ائده بیلیمه میشیک. لاکین کندلی دوشونوب آنلامیش کی، اونون فلاکت و بدبختلیگی موقتیدیر. ایالت و ویلایت انجومی وجودا گلیرسه بو کیمی جینایتلره چوخ تنز بیر زماندا خاتیمه وئرله‌بیلر. اونا گؤره ده کندلی ده وار قوسیله بو ایشین چوخ تنز بیر زماندا باشلانماسینی طلب ائدیر.

بیز بیلیریک کی، خلقیمیزی اسارتده ساخلایان مورتجع قوولر وار گوجلری ایله اونون بیر میلی تشکیلات اطرافینا توپلانماسینی نین قارشی‌سینی آماغا چالیشماقدان صرفنظر ائتمیه جکلر. لاکین فیرقه‌میزین گؤتوردوگو دوزگون و متین خط حرکتی سایه‌سینده اونلارین آرزولاری اوره‌کلرینده قالیب اومیدلری یاسه موبدل اولاجاقدیر.

ایندی بوتون آذربایجاندا ایکی جریان وجودا گلیمیشدیر: بیر خلی اوزوب، بوغوب، مال- مکننت کسب ائتمک ایستیهن دؤولت مامورلاری، دیگر ایسه آزادلیق، دموکراسی اوصولونی عملی صورتده دیریلتمگه چالیشان میلی قوولر، بیرینجی جریان ظولم و بیدادگرلیگه دایاندیگی اوچون گوندن گونه ضعیفلشیب مؤیداندان چیخیر. ایکینجی ایسه اینسانلارین سعادت و خوشبختلیگینی تامین ائتمک یولوندا آپاردیگی قهرمانانه مباریزه نتیجه‌سینده قوت و قدرت کسب ائدیب، ایرلی گئدیر و خلی اؤزونون اطرافیندا تولاماقلا گله‌جک میلی قودرتین بیناسینی مؤحکم‌لندیریر.

بؤیوک میلی حرکت آرتیق باشلانمیش آزادلیگی تامین ائتمک یولوندا مؤیدانا قویولان شوعارلارین ایجراسی وقتی گلیب چاتمیشدیر. ایندی آرتیق تۆهمت و ایفتیرالارا قولاق آسان یوخدور، ایکی آی یاریملیق جیدی فعالیت بؤهتان دئیلرین سیماسینی آشکارا چخاریب فیرقه‌میزین گؤتوردویو یولون دوغرو بیر یول اولدوغونو ایثبات ائتمیشدیر.

ایندی هامی بیلیر کی، دموکرات فیرقه‌سی دوشمنلرین دندیکلری نین خیلافینا اولاراق ایران ایستقلال و تمامیتی نین نفعینه چالیشان بیر فیرقه دیر. ایندی دوست و دشمن آنلامیشدیر کی، میلی موختاریت تجزیه دگیلدیر. کیمسه آذربایجانی ایراندان آیرماق ایسته‌مز. اونی بو، یا باشقا بیگانیه ساتان یوخدور. بو سؤزلرین هامیسی آزادلیگی بوغماق اوچون مورتجکلر طرفیندن مؤیدانا آتیلان خایانه تۆهمتلردیر.

آذربایجان خلی چوخ ساده و طبیعی صورتده اؤزونون سیاسی، ایقتیصادی و ایجتیماعی ایشلرینی ایداره ائتمک ایسته‌بیر. اؤز قولونون گوجیله اؤز میلیتی نین اؤزونه ترقی و تکامل یوللارینی آچماغا چالیشیر.

بوتون آذربایجانی بوروموش میتینقلر، بیغینجاقلار و ایجتیماعلارین هدفی ایسه بودور. بو وقته قدر آزادلیق، بیرلیک و دموکراتلیق باره سینده دادلی سؤز چوخ دانیشیلیب و شیرین وعده‌لر چوخ وئرلمیشدیر. خلق ایندی سؤزه اینانا بیلیمیر. او، چوخ حقلی اولاراق عمل ایسته‌بیر. بوگونه قدر جور بهجور آدلار ایله اورتایا چیخان فیرقه‌لر ایسه خلقه عمل نیشان وئر بیلیمیشلر. فیرقه‌میز ایسه بؤیوک شوعارلاری عملی ائتمک ایسته‌بیر، میتینقلردن مقصد بودور.

خلق چوخ آچيق بير صورتده ايالت و ويلايت انجوملري نين تشكيلىنى طلب ائدير. قانون اساسيميزين پوزولماسينا يول وئرمهك اوچون ۱۵- جى مجلس سئچگيلرى نين باشلانماسيني تقاضا ائدير. بو ايشه رهبرليك ائتمگى فيرقهميزدن گوزلهيير.

ايندى آذربايجاندا دوام ائدن ميتنيق و نومائيشلرين معناسى بودور.

«پ.»

«آذربايجان» روزنامهسى 4 شنبه 23 آبان 1324 جو ايل نؤمره 54 ايكنجى دؤوره

مرکزی حؤكومت نومائندهسى ايله آپاريلان دانئيشيقلار حاقيندا

تئهران حؤكومتى عجيب بير مؤوجودور. بير طرفدن مسالهنى يئرئنده حل ائتمك مقصديله شهرىموزه عاليروته بير مامور گؤندهريب مىلى هئياتيميزله رسمى موزاكيره گيرير. او بيرى طرفدن مجلس و مطبوعاتدا بيزيم مىلى حركتيميزين علئيهينه شديد هياهو قالديريپ باشيميز اوستوندىن خاريجى اولكلهله ال اوزادير. بييگانهلردن ايستيمداد ائتمكله ايران جاماعاتينين حاق حاكيميتيني ايخلال ائدير.

بيز مركزى دؤولت نومائندهسى آقاي باباتا چوخ آچيق صورتده ميلتيميزين عزم و ايرادهسى ساپهسينده ووجودا گلن مىلى مجلس موسيسيانيميزين خللناپذير قرارلاريني و اونون بوتون دونيايا اعلان ائنديگى اعلاميهسىنى شرح وئريب دئديك: آنجاق بيزيم مىلى مختاربيتميز تامين ائيلديگى حالدا دؤولت نومائندهسى ايله دانئيشيغا گيريشيب مركزله اولاجاق ايرتباطيميزين حودودونو تعيين ائده بيلريك. بو اساسى قبول ائتمهمن اول دانئيشيلان سوزلر و ائديلن موزاكيرهلرين فايداسى اولاي بيلمز.

آقاي بابات شخص بيزيم حاقميزا اعتراف ائديپ اوصول فيكرىميزين و پيرينسيپلريميزين صحيح اولدوغونو قئيد ائنديگى حالدا اونون اطرافيندا آيدين و آچيق بير سوز دئيه بيلميردى.

او ايستهييردى سوز ايله بيزيم اصل مقصودوموزو ويويوب، تميزلهيب مىلى مختاريت عونوانيني آرادان آپارسين. اونون دانئيشيقلارى قطع اوز ويجدانينين صداسى دئييلدى، ايختياراتي محدود و ال-اياغى باغلى بير آدم كيمي چابالاييب دوردوغو يئرده قالير، واختى تلف ائتمك اوچون جوزييات اوزرينده اوزون- اوزادى موباحيئه گيريشيردى.

نهايت نومائندهلريميز وضعيتى اولدوغو كيمي تصوير ائديپ آيدين بير ليسان ايله ميلتئين اوز حاقيني آماغا قاديير اولدوغونو و بو حاقى آلماق يولوندا تامام وارليغى ايله موباريزهيه گيريشديگيني اونا آنلاداراق دئيلير: «خالق واحيد بير شخص كيمي آياغا قالخيب اوز مىلى حؤكومتيني قورموش، اوز موقدراتيني الهه آلميشدير. بوتون ميلت مىلى كونقره

(مجلس موسيسان) طرفيندن اينتيخاب اولونان ميلي حؤكومتين (هئيات ميلي نين) آرخاسيندادير. بو گون- صاباح مجلس ميليميز آچيلاجاق، قانوني و رسمي حؤكومتيميز تشكيل تاپاجاق، ايراندان آيريلماق شرطيله آذربايجانين داخيلي ايشلريني ايداره ائتمگه شروع ائدهجکدير. تئهرانا و اختيندا ايطيلاع وئريلميشدير.

او گون قازانماق و واخت تلف ائتمک ايله ايشي اورت باسدير ائتمک فيکريندهدير. بو ايسه چوخ سفييهانه بير سيياستدير. مركزي حؤكومت بو گون بيزيم اوز التديغيميز الي دالي قايتارماق ايسترسه آرتيق او ال بير داها اوزانماز. بو دا مركزي حؤكومتين بؤيوك و اساسي خيانتلريندن اولوب قالار.

آذربايجانلي اوزونون ايستعداد و لياقتيني بوروزا وئر ميش، آز بير زاماندا بؤيوك بير فير قه و آرخالي بير حؤكومت ووجودا گتير ميشدير و اونو دا ساخلاماغا قاديردير.

بيلاخره موداكيرات موعين بير نتيجه مونتهي اولاي بيلمهدن خاتيمه تاپدي و ثابت اولدو كي، حقيقت امرده دؤولت آقاي باياتي ايش حل ائتمک اوچون دئييل، اونو تاريكلشديرمک واسيطه سييله خالقين گؤزوندن پرده آسماق اوچون آذربايجانا اعزام ائتميشدير.

آقاي باياتين حوسن نييتي و مثيلي بو ايشلره اونون اوزو اوچون آجي بير تاسوفدن باشقا نتيجه وئر بيلمزدی. چونكي سو سرچشمهدن بولانليق ايدی. فهيمي و اونون امثالي هميشه اويناديقلاري شطرنج اويونو اونون ايله قازانماق ايسته بيرلردی.

بايات اويوندا ماهارتسيز بير آدام دئييلدير، لاکين طرفين اويون باشلامدان اول اعلان ائتديگي کيش اونون منيدانيني تنگلشدير يب پات دئمک ايله ياخاسيني مات اولماقدان خيلاص ائتمگه وادار ائتدی. اويونچي بيلير كي شطرنجده پات باش توولاماق دئمکدير. مركزي حؤكومت اويونو اودوزدو.

«آذربايجان» روزنامه سي 2 شنبه 19 آذر 1324 جو ايل نومره 75 ايکينجي دؤوره

تيجارت بازاري تاپماق لازيمدير

سيياست منيدانيندا مغلوب اولان تئهران مورتعلري ايندي تازا بير نغمه آغاز ائديب، آذربايجان خالقينين روحيه سيني، ياراتماق ايستهدیکلري ايقتيصادي بؤحران واسيطه سييله سينديرماق ايسته بيرلر. اونا گوره، بيزيم ثروتيمزي جوربجور واسيطه لر ايله چکيب تئهرانا آپارماغا چاليشيرلار. ميلي حؤكومت هر ايشده نقشه و حساب اوستونده حرکت ائتديگي اوچون بو جيبه ده مئانتيني الدن وئرمه ييب خونسردليک ايله قدم گؤتوروب ايرملی گئتمکدهدير. بونو بير دفعه گرک هامی بيلسين كي موقتي موشگولات بيزي توتدو غوموز يولدان دالي قايتارا بيلميه جکدير. بيز موشگولات و چتيليلکلردن قورخان دئييلک و چوخ ياخشي بيليريك كي هنج بير ايش موشگولاتسيز اولاي بيلمز و هنج بير ميلت زحمت

و مشقت سبز سعادتته چاتا بيلمه ميشدير. بير ميلتين بويوك بدباختليغي اونون موشگولات قارشيسيندا اوزونو ايتيرمهسي و موشگولات عليهيته تدبير گوزمكدن عاجيز اولماسيندادير. بيزيم ميلي دولت و ميلي فيرقهميز ايسه هميشه موشگولاتي نظره آليب خطرته دوغرو آلى آچيق بير صورتته بوروموش و اونو رفع ائتمك اوچون جيدي تدبيرلر گوزمگه قودرت نيشان وئرميشدير.

ايقتيصادى و مالى بوحران البته آغير و چوخ چتينيدير. ميلي دولتيميزين ايرادهسي و فيرقهميزين جيديتي سايسينده اونو دا اورتادان قالديرماغا موقوف اولاجاغيق.

عيجالتن بيز تئهرانين ايقتيصادى سيياستينه چوخ خشين تدبيرلر ايله جاواب وئيريريك. برکه دوشسه تاماميله سرحدى باغلايب بير دينارليق جينس خاريج اولماغا ايمكان وئرميهجهييك. قولى تئهران مورتجعلرى و آذربايجانين داراييتىنى چكيب تئهرانا توكن خايينلراوز تكليفلرينى آتلاسينلار و طاماح ديشلرينى چكيب اوز يئرلرينده مؤحكمت اوتورسونلار.

تيجارتين تئوسيعهسي و بازارين رواجى اوچون ميلي دولت و ارقوهسييله چاليشميش و چاليشماقدادير.

مخصوصن توجار و ماليكلرين خاريجى بازارلار تاپماق تقضاسينا دولت چوخ بويوك اهميت قايلدير. بو تقضانى انجام وئرمك اوچون گرگ جيدي صورتته چاليشيلسين. آذربايجان ايندى اوز خئير و شرينى تشخيص وئرمگه قاديردير. اونون ميلي حؤكومتى، ميلي مجلس و فيرقهسي، بير سؤزله مركز ثقلى و دوشونن باشى واردير، اونو زور ايله مؤيداندان چيخارماق، يا ايقتيصادى و مالى حوقابازليقلار ايله تسليمه مجبور ائتمك اولماز.

بيز توجارين و ماليكلرين تقضاسيني نظرده توتماقلا تك تاجير و ماليك دنبييل، بلكه بوتون خالقين منافعيني گوزلهميش اولوروق. اوندان اوتروكى، تيجارتين دايناماسى بوتون خالقين آياقدان دوشمهسيه سبب اولاييلر.

اگر دولت مستقيم خاريجى بازارلار تاپماغا و قونشو دولتلر ايله تيجارت قراردادى باغلاماغا موقوف اولورسا نئتك شهرلرده بلكه كندلرده ده خالق اوچون بويوك گوشايش عمله گلجكدير.

بيز سيياستته تئهران ايرتيجاعينين قهار پنجهسيندن خيلاص اولدوغوموز كيلى، ايقتيصادى و تيجارت اسيرليگيندن ده خيلاص اولوب اوز بازاريميزى تامين ائتمليبيك.

بو ايشده بير آن بئله غفلت ائتمك اولماز. اولكهميز غنى، ميلتيميز ايسه حقيردير. بو بويوك نوقصانى رفع ائتمك اوچون داها بويوك فداكارليق گوزمگه ميلتيميز حاضير اولمايدير.

«آذربايجان» روزنامهسي، سه شنبه 25 دئى 1325 جى ايل، نمره 101، ايكينجى دورره

اۆلمک وار دۆنمک یوخدور

خلقىمیزین میلی آزادلیق یولوندا گۆتوردوگو بویوک قدیمین حقیقی معناسینی درک ائتمکدن عاجیز اولان تهران آزادیخاهلاری، ایکی اساسلی مسالعه بیزه اؤز عقیده لرینجه بویوک ایراد تاپمیشلار. بونلاردان بیرى آذربایجان دیلی، ایکینجیسی ایسه آذربایجانلیلارین میلی دیر. بو ایرادی بیز اؤز لرینی آزادیخاه آلداندران فارس موتعصبیلرینین هامیسیندان ائشیتیمیشیک و جوابیمیز دا چوخ ساده اولموشدور. آذربایجانلی فارس دگیل و فارسی دیلینی ده آذربایجانلی نین اکثری باشا دوشه بیلیمیر. گوج ایله او دیلی آذربایجانلیلارا تحمیل مومکون اولایلمه میش و اولمایا قادیر.

آذربایجاندا انله بیر ائو تاپیلماز کی، اونون اهالیسی آذربایجانلی اولسون آما آذربایجان دیلیندن باشقا بیر دیل ایله دانیشماغا رغبت گۆسترسین. مرحوم حاجی امام جمعه خوی قیرخ ایل تهراندا یاشادیغی حالدا اؤزونون تکیه کلامی اولان «پی اوغلان» سؤزونو ترک اندیپ اونا موناسیب بیر فارس سوزو ایشلده بیللمه میشدی. بو ایسه تهرانلیلار آراسیندا ضرب المثل دیر. تهرانین اؤزونده حاجی امام جمعه کیمیلرین سایى یوزمیندن علاوه دیر و بونلارین هامیسی اؤز آرالاریندا آذربایجان دیلی ایله دانیشماغی سنور و اوندان لذت آپارالار. آذربایجانلی یوز ایل خاریجده قالارسا اخلاق، روحیه و طرز تفکور جهندن آذربایجانلیدیر. او اؤز یوردونو، اؤز آنا و بابا وواجینی سنور و اونو یاد ائتمگه ایفتیخار ائدر.

آذربایجانا دیلسوزلوق ائدن فارس آزادیخاهلارینا دئمک گرکدیر کی، سیزلر اگر وحشته سالیب تهرانا چکدیگیز آذربایجانلیلارین اورگینه گیره بیلسیز اورادا آذربایجانا اولان عشقی و محبتی گۆردوکده حنیرت ائدرسیز.

چونکی سیزده اؤز یوردوزا محبت و علاقه یوخدور. آذربایجانلی هنج بیر جهندن سیزه بنزمه دیگی کیمی وطن محبتی، آنا عشقینده ده سیزلره اوخشاماز. سیز اونو تانییا بیللمز سینیز. چونکی ماهیتینده اولان غورور- میلی دن سیزلرده اثر یوخدور. دوغوردور آذربایجان دموکراسی نهضتی باشلانان زمانا دک اؤزونون میلی حقیقده آز دانیشمیشدیر، ولی عملده همیشه او اؤزونو مستقیل بیر میلت حساب اندیپ، جهت و سبب سیز عزیز اولان فارسلا را بابانچی گوزویله باخیب، اونلارین تحت- حاکیمیتینده یاشامای اؤزونه عار بیلیمشیدیر.

گندین تهرانین جنوبی محله لرینده و کارگرلر یاشایان کوچهلرده بیر قدر دریندن تحقیقات ائدین! آذربایجانین موختلیف گوشهلریندن بیر پارچا چۆرک قازانماق اوچون موهاجیرت اندیپ، اولاردا فقیر ویوخسول حالدا یاشایان زحمتکش و قهرمان اینسانلارین حالی ایله آشینا اولون. سونرا اونلاری همان محله لرین قهومخانلاریندا تیریاک منقللرینین باشیندا اینسان قیافه سینی اینیرمیش سفیلر و یا کرج سویونون کناریندا کثافت موجسمه سی اولان سیرابی قازانلارینین اطرافیندا چومباتما ووروب عراق زهرمار ائدن فوکولولاریز ایله موقایسه ائدین. اوندانلارسیز کی، آذربایجانلی نییه اؤزونو سیزدن حساب ائتمیر و نه سببه بیز اونو بیر میلت تانییب اؤزونو ایداره ائتمگه حقلی بیلیریک.

تهراندا مونتشیر اولان کنیهان روزنامه سی اؤزونون «پیام به پیشه وری» عنوانی آلتیندا منه خط یازمیش اولدوغو مقاله یه شخصیم خصوصوندا اهمیت قایل اولماییب و من شخص خودسینتالیق ایله ایشیم اولمادیغیندان اونون حقیقده یازدیغی موثبت سؤزلره انله قیمت وئرن دگیلم. اونا گۆره او خصوصدا بحث ائتمک ایسته میرم. اصلن فارسلا ر آذربایجانلیلاری اؤز یانلاریندا آنلاماز و قایا حساب ائدر، حتا اؤز لرینه یاراشان آدلار ایله ده اونلاری آلداندرماقدان خجالت چکمز لر. «کنیهان»- دا مقاله یازان آقا دا او خیال ایله منیم باشیمی یاریب اتگیمه قوز تۆکمک ایسته میشدیر. قوی ریاکارلیق، ایکی اؤزلولوک تهرانلیلارا قالسین. بیز آچیق دانیشاق و اونلارین حیله گرلیگی بیزی آلداتماسین. پیشه وری یه پنیام گۆندرمگین فایداسی یوخدور. آذربایجاندا ویجودا گلن بویوک نهضتی پیشه وری ویجودا گنیرمه میشدیر. بو خلقین روحوندان، اورگیندن قوپان بویوک نعره نین اثریدیر. پیشه وری و اونون مسلک داشلاری ایسه خلقی سنویب اونون سعادتینی آرزو ائندیکلرینه گۆره بو نهضتدن کناردا دورا بیلمدیلر. پیشه وری ساده

بیر یازچی دیر. لئیکن او همیشه فیکرلرینی خلقدن آدیغی اوچون خلقین احتیاجلارینی دوشونوب، اونون دردلرینی آنایانلاردان اولموش، اونون سعادتیینی اؤزونه مقصود و هدف قرار وئر میشدیر.

کئیهان روزنامهسینین یازچیسی آقای نوشادین ایشتیباھی بونادیر کی، او پیشهورینین آذربایجانین میلی آزادلیغینا قاریشماسینی، مورتجملر ایله آپاردیغی موباریزده گوردوگو خسارت یا مورتجملرین اونون شخصی حقیقده ایشلهدیگری خیانتینده آختاریر. بو پیشهورینی تحقیر ائتمک دئمکدیر. پیشهوری و اونون کیمی خلق خادیملری سیاسی موباریزملرده اؤز لرینین شخصی احساساتلارینی دخالت وئرملر، بو جوق کچیک و جاهیل آدمالارین ایشیدیر.

من پهلوونین اون بیر ایلیک زیندانی ایله مجلس مورتجملرینین اعتبارنامه علنیینه ایشلندیگری مسخره آمیز اوشاقلیغی چوخدان اونوتموشام. بیز ایندی بویوک بیر ایش ایله مشغولوق. کچمیشی خاطرلاماغا بئله وقتیمیز اولای بیلیمیر. حتا او قارا گونلرده بئله من شخصی اینتیقام حیسی و خصوصی عداوت ایله یاشامامیشام و بونو ایفتیخار ایله یازا بیلرم. ویجدانیم بو خصوصدا راحت و آسوده دیر. ظاهریری آزادیخاهلارین خلقیمیزین میلی موباریزهسینه شخصی رنگ وئرمهسینه اؤز آرشینی ایله اولچمک دئیرلر. بیزیم موباریزه میز شخصی دگیلدیر و کیمسهن شخصی اینتیقام چکمک ایستهمیریک. سیاستده اینتیقام ایله مشغول اولماق اولماز، صؤحبت پیشهورینین شخصی اخلاقی اوستونده دگیلدیر. ناحق بیره بیزی تطمیع ائتمگه چالیشان تهران یازچیپلارینا بو کیمی یازیلاری اوخودوقدا آجی بیریق. اونلارین روحلارینین ضعیفلیگینه یازیغیمیز گلیر.

مثان کئیهان یازیر: «سبز آذربایجان دیلی و ملتیندن صرفنظر ائتسهغیز، بیر کوچیکخان، بیر ستارخان، بیر خیابانی اولای بیلرسبز.» من بویوک سیمالارین آدینی همیشه احتیرام ایله ذیکر ائتمیشم. لئیکن اونلارا هرگیز تقلید ائتمک آرزوسوندا دگیلم. چونکی من شخصی آد اوچون چالیشمیرام، من آذربایجان دمکرات فیرقهسینین عادی بیر عوضویم و آرزو ائدیرم خلقیمیزین نهضتی فیرقه میزین آدینا تمام اولسون و من ده فیرقه نین بویوک آدیله ایفتیخار ائدیم. تازا، تهرانین ستارخان، خیابانی، کوچیکخان و محمد تقیخان کیمی فداکارلارا وئردیگی پاداش آرزو ائدیلمهلی بیر پاداش دگیلدیر. لنین و موصطفا کمال اولما فیکیری ایسه ابدن منده اولای بیلمز. چونکی لنین کیمی شخصلر هر بیر موحیطده دوغا بیلملر. آتا تورک ایسه باشقا بیر شرایطده منیدانا چیخمیشدیر.

«گلین بو کچیک دایرمدن کی. اؤز دؤورمنیزده چکمیش سبز آیاغینیزی کنارای قویون، بو مومبیزلیک کی، آذربایجان ایله ایرانین سایر نوقطه لری آراسیندا چکمیش سبز آرادان گؤتوروز تا بیر کوچیکخان یا ستارخان یا خیابانی یا لنین و یا آتاتورک اولاسبز.» بونو تهران آزادیخاهلاریندان بیرسی یازیر. بو ثبوت ائدیر کی. اونلار چوخ عاجیز و چوخ زبون آدمالار دیر، اؤز ایراده و قوملرینه اعتمادلاری دا بوخدور. خاریددن بیر نیجات وئرچی آختاریرلار. بیر میلت اوچون بوندان بویوک بدبختلیک اولای بیلمز. دونن رضاخاندان نیجات گؤزله یئرلر بو گون پیشهوریدن آذربایجانین دؤورسینه چکیلن دایره نی پوزوب اؤز لری اوچون آزادلیق وجودا کتیرمک طلب ائدیرلر. بو بئچارالیق دیر، بو انله بیر بدبختلیک دیر کی، دیری و عاقیل میلتر اونو ائشیتمدن نیفرت ائدرلر. پیشهوری ایسه اؤزونون مسخره حالا دوشدوگوندن خجالت چکیر.

دوغرودور پیشهوری آذربایجان دمکرات فیرقهسینین آغساقالاریندان حساب اولونور و آذربایجان مجلس میلیسی اونا اعتماد ائدیلمه میلی حؤکومتین باشیندا قویموشدور. لئکن او هنجوقت خودسر و مطلق اولعینان دگیلدیر. او فیرقه و ملتین بیر سرباز دیر. او بیرنجیسینین دستورو، ایکینجیسینین آرزوسو اوزره حرکت ائدیر.

بئچارا تهرانلیلار گؤروکور خلق و ملتین قودرتینی هله ده درک انده بیلهمیشلر. اونلار انله خیال ائدیرلر کی، پیشهورینین شوهرتی و یا آذربایجان خلقینین اونا اولان اعتمادی، اونون قاباقدان تهیه ائدیگی نقشه اوزریله وجودا گلیمیشدیر. یا اینکه پیشهورینی آپاریلان موباریزه ده قاباغا چکن اونون قاباغا دوشمک منظوروندان ایرلی گلیمیشدیر.

بورادا آذربایجان خلقی نین نکاوتی و روح یوکسلیگی آشیکارا چیخیر. آذربایجانلی هرگیز حاضر اولماز تک بیر شخصدن اؤزو اوچون نیجات و آزادلیق گؤزله سین و اونا خیطاب اندهرک سرحدلری آچ بیزه ستارخان و موصطفا کمال اول، دئسین. تهرانلی بئله سؤزلری دئمکدن اوتانماز. حتا اونا بیرینجی لیک قازانان غزته سینده یازیب اینتیشار وئرمرگه ده جسارت ائدر. بونلار آنلاماق ایسته میرلر کی، بیزیم قودرت و گوجوموز موباریزه نین میلی خاصیتینده دیر. آذربایجان خلقینی بیرلشدیریب و اونلاری دموکرات فیرقه سینده باغلایان آنجاق فیرقه میزین مئیدانا آدیغی میلی شوعارلاری دیر.

بیز بوتون ایران نامینا آز دانیشمامیشیق. حزب- تودهنین تهرانا گؤنده ریگی ساییز- حسابسیز تلفرافلار هنوز اونودولمامیشدیر. بونلار بیهوده سؤزلردیر. تهران آزادلیق وئرهبیلمز، تازا او آزادلیغی آلدیقان سونرا میلیتمیزین میلی اسارتی باقی قالماسینی بیز دوشونمهمیش دگیلیک. ۷- یاشیندا تازا دیل آچان کورپه بالالارین باشینی بیگانه دیل تعلیم انتمک واسیطه سیله ازیب، چورودوب، فاسید انتمگه بیز آزادلیق دئیهبیلمریک. بئش میلیونلوق بیر خلقی زور ایله یابانچی بیر خلقین حاکیمیتینه تانع انتمک آزادلیق دگیلیر. قرنلر بویو قهرمانانه موباریزه آپاران بیر جمعیتین میلیتمینی، اوچ نفرین خوشونا گلنکدن اؤترو اینکار انتمک اینسانلیغا یاراماز. باشلادیغیمیز بویوک حرکتین میلی رنگ و میلی خاصیتینی دگیشدیرمک ایسته ییلر. خلقیمیزین سیلاحینی الیندن آماغا چالیشیرلار. بونلارین آزادیخه ماسکالاری بیزی ایغفال انده بیلمز. آزادیخه آدمالار بو میلتن باشقا بیر میلتن اوستونده حاکیمیت سورمه سینی طلب انده بیلمزلر. آزادیخلیق حالو دگیلیر. آزادیخه اینسانلار گرک حق و حقیقتی اینکار انتمه سینلر. حق و حقیقت ایسه آذربایجانلیلارین میلی دیل، میلی آداب و روسومی، میلی اخلاق، میلی ایستعداد و میلی تاریخلریدیر.

تهران آزادیخلارلی بیزیم میلیتمیزی اینکار انتمکله قایا و خشین ایستیداد روحونا مالیک اولوب و مورتجکلردن داها مورتجک اولوقلارینی ایثبات اندیرلر. آذربایجان خلقی ایسه اوزونون قودرتینی میلی بیرلیک و میلی آزادلیقدا تاپمیشدیر.

ایندی آذربایجان میلی بیر اولکهدیر. اونون قهرمان خلقی اوزونو ایداره انتمگه لاییق اولدوقلارینی بوتون دونیا ایثبات انتمیشدیر. تبریز مرکز مورتجکلری نین خایانه سیاستینه باخمایاراق هر جهتن تهراندان ایرملیده دیر.

امنیت، آسایش، خلقی نین قنیدینه قالماق، اوجوزلوق، ایشیزلیک ایله موباریزه، ایقتیصادی، سیاسی و فرهنگی تدبیرلریمیز خلقی گله جگه گوندن- گونه آرتیق اومیدوار انتمکده دیر. تهران حؤکومتی نین قلمرووندا ایسه درین و قطعی ناومیدلیک حؤکم سورمکده دیر، مایوس بیر میلتن اینقیراضا محکومور. اومیدوار میلتن ایسه هرچور موشگولاتا غالب کلیب یاشار و آرزولارینی ایجرا انتمک یولوندا هنج بیر فداکارلیقدان آیاق گئری قویماز.

ایندی بیز هرگون، هر ساعت ایرلی گئدیریک. تهران ایسه مورتجکلرین و اوزلرینی آزادیخه گؤسترمرگه چالیشان بوشبوغازلارین قارا سایه سینده فلاکته سوروکله ییر.

بیز میلی موباریزه نی آخیرا قدر آپارماغا آند ایچمیشیک.

اولمک وار، دؤنمک یوخدور!

«پیشه وری»

«آذربایجان» روزنامه سی، نؤمره 109 ایکینجی دؤوره 5شنبه 4 بهمن 1324 جی ایل

هامی، هامی، هامی یا

عزیز هموطنلر!

تاریخین عۆدهمیزه موحول ائتدیگی شرفلی و ایفتیخارلی وظیفه لریمیزی بو گونه دک باش اوجالیغی ایله انجام وئریب نوفوزلو فیرقه، میلی حؤکومت، بیر سۆزله میلی دؤولتیمیزی یاراتماق آرزوسونا ناییل اولموشوق. بو یولدا بوتون خالق آياغا قالخیب وار قوه سیله چالیشمیشدیر. آذربایجاندا بیر شهر، بیر کند، بیر محله، بیر ائو، بیر اوبا تاپیلماز کی، اونون افرادی بو قانونی حاقی آلماق یولوندا فداکارلیق گؤسترمه میس اولسون. خالقیمیزین دوشمنلری بئله، اونون وجودا گنیردیگی بؤیوک نهضی اینکار ائتمکدن عاجیز دیرلر. مینلرجه کیشی، آرواد و قوجالاریمیز مجلس میلی اینتیخاباتیندا گؤستریدیکلری علاقه و ایبراز ائتدیکلری احساسات، میلی آزادلیغیمیزین پایا و اساسینی تشکیل ائتمیشدیر. ایندی آرتیق آذربایجان میلی دؤولتی ائله بیر حقیقتدیر کی، اونون داوام و بقاسی بوتون دونیانین عدالتپرور و حقیقی دموکرات عونصورلرینین آرزولاریندان ان موهمونو تشکیل اندیر. بو یولدا خالقیمیز بؤیوک ایستعداد و قابیلیت گؤستریمیشدیر.

بیز ایندی ایکی آیا یاخیندیر کی، تئهران مورتجعلری و اونلارین حیمایتچیلری اولان دنیا مستبیدلرینین علنیهمیزه آپار دیقلاری شدید مباریزیه باخمایاراق تشکیل ائتدیگیمیز میلی حؤکومتی لاییقینجه ایداره ائدیب خالقیمیزین آسایشی و ترقیسی یولوندا جیدی تدبیرلر گؤرمگه موفق اولماق داییق.

خالقیمیز ایستر فیرقه میزین سیراسینا داخیل اولماق، ایستر ایسه میلی دؤولتیمیزین قرارلارینی ایجرا ائتمک، ایستر ایسه میلی مجلسیمیزین قانونلارینی آلفیشلاماق ایله اؤزونون ایتیحاد و بیرلیگینی ثبوت ائتمیشدیر. آرتیق آذربایجان تام معناسیله آزاد بیر اولکه حالینا دوشموشدور. بو اولکه یاشاماق و ترقی ائتمک ایسته ییر. بونو خالقیمیزین بوتون افرادینا ینتیرمک لازیمدیر.

قوی ایلرله زجر، مشقت. آجلیق و یوخسوللوق آتشینده یانان آذربایجان خالقو بو مؤژده نی ائشیتیمکله اوزونه سعادت قاپیلارینین آچیلدیغینی گؤروب روحلانسین و گله جک نسیللریمیزین اینسانجا یاشاماسی ایمکانینا ایمان ینتیرسین.

عزیز هموطنلر!

سبز چوخ گؤزل بیلیرسیز کی، حاق و آزادلیغی آلدیقان سونرا اونو ساخلاماق و اوندان خالقین سعادتو اوچون ایستیفاده ائتمک لازیمدیر. دموکرات فیرقه سی و میلی حؤکومت بو موقدس وظیفه نی ایجرا ائتمک زامانی گلیب چاتدیغینی سبزی نظریزه ینتیریر، آلدیغیمیز آزادلیغی گؤز بیگی کیمی ساخلاماق لازیمدیر. ایندی تاریخ بیزدن بونو طلب اندیر.

بیز گرک بوتون قوه میزی وطنیمیزین مودافیعه سینه صرف ائدک. فداییلریمیز ایرتیجاعی دؤولتین موسلح و مونظم قوه لرینی سیلاح گوچیلله سوریکله ییب موقدس تورپاغیمیزدان چیخارتدیلار. ایندی مینلرجه جاوان و رشید اوغوللاریمیز داغلاردا، درلرده، ایزسیز، نیشاناسیز چؤلرده آغ قارلار اوستونده آزادلیغیمیزین نیگاهبانلیغی ایشی ایله مشغولدورلار. هنوز اونلارین توفنگلرینین گورولتوسو تئهران مورتجعلرینین قولقلاریندا سسلنمکده دیر، هنوز

آذربایجان قهرمانلارینین آدی بوتون ایران مورتعلمینین ووجودونو لرزمیه سالماقدادیر. بونو هنجکس اینکار ائدمیلمز. لاکین بو کافی دئییلدیر.

آزادلیق دوشمنلری بو سادهلیک ایله بیزی اؤز حالیمیزا بوراخمایاقلار. اونلار ایران خاریجینده آپاردیقلاری خایینانه تبلیغات و دیپلوماسی فیریلداقلاردان مایوس اولدوقدان سونرا علئیهیمیزه سیلاح ایله چیخا بیلر، توپ، توفنگ و طیاره و اسیطهسیله خالقیمیزی دیزه چؤکدوروب اسارت آلتینا سالماغا وادار ائتمک ایستر، بونو هنجواخت فراموش ائتمهیین.

عزیز هموطنلر! بیز دنیایا ایثبات ائتمیشیک صولح و سازیش طرفداری بیق. حتا بیر نفرین بیر قطره قانینین آخماسینا راضی دئییلیک. ولی ایرتیجاع قان ایستهمیر. گؤز یاشی طلب ائدیر. آه- نالمدن لذت آپاریر. بیز آرتیق قویون دئییلیک، اؤزوموزو ال- قولو باغلی جلدلارا تسلیم ائده بیلیمیریک. دیری میلتر، قهرمان میلتر و اؤزلرینین آزادلیق و سعادتینی دوشونن میلترلرین ساده ولی مؤحکم شو عارلاری واردیر:

باشاماق ایستهمیرسن، اولومه حاضیر اول!

بیز بو شو عاری بیر آن اونودا بیلیمیریک. سیلاح قارشیسینا سیلاح ایله چیخمالی و قوشونا قوشون ایله جاواب وئریمهلیدیر.

خالقیمیز عاجیز، زبون و بیچاره دئییلدیر، اونون تاریخی قهرمانلیغی هنج بیر واخت اونودولماز. هله ایندی ده قیزیلباش اوردوسونون آدی ائشیدیلدیکده مغرور فرماندهلر و قودرتلی سرکردهلرین باشلاری احتیرام ایله اگیلیر. بو اوردونو آذربایجان دوغوب ووجودا گنیردیگی اوچون یئنه ده بئله اوردو دوغا بیلر. بو قهرمان آنا، اوغوللار دوغماقدا اؤز ایمتاحانینی وئرمیشدیر.

آذربایجان ساکیت بیر دییاردیر، لاکین اونون دهشتلی توفانی قالدیقدا دنیانی اؤز گورولتوسو ایله دولدورار و بشرییتی دوشونمگه وادار ائدر. بو تاریخین شاهید اولدوغو بؤیوک ایشلردندیر.

عزیز هموطنلر! میلتیمیزین رهبری اولان فیرقه میز و خالقیمیزین سعادتینی تامین ائتمگه چالیشان میلی حؤکومتیمیز سیزی آدیغیز آزادلیغی ساخلاماغا دعوت ائدیر، هر بیر آذربایجانلی بو گوندن اعتیارن بو یولدا چالیشمالیدیر. آزادلیغیمیزی آنجاق میلی قوه، مونظم سیلاحلی قوشون اولمادان قوروماق اولماز، بو ایسه عوموم خالقین سیلاح باشینا کئچمهسی ایله ایمکان پذیر اولماقدیر. اونا گوره ده، فیرقه و دولت سیلاح گؤتورمگه قادیر اولان بوتون آذربایجانلیلاری خالق قوشونلاری سیراسینا چاغیریر. قوی خالق اینانیر رهبر تانیدیغی فیرقه و اینتیخاب ائدیب رهبر تانیدیغی فیرقه و اینتیخاب ائدیب ایش تاپشیردیغی میلی دؤولتین بو چاغریشینی ائشیتسین، واحید بیر اینسان کیمی آیاغا قالحسین.

قوی فدایی دستلری تشکیلینده گؤستریلن عومومی احساسات بیر داها یوکسلسین، قوی آنالار، باجیلار قوجا ننهلر بیر داها جانانلاریمیزی اوپوب وطن و آزادلیغیمیزی مودافیعه ائتمک اوچون میلی قوشونا گؤندرسینلر.

قوی بوتون آذربایجانلی شادلیق سسلری بوروبسون.

قوی بوتون فیرقه عوضولری ایشلرینی- گوجلرینی مووقتی صورتده ترک اندیپ کندلرده، شهرلرده، کوچه و محلهلرده میتینقلر، بیغینجاقلار تشکیل اندهرک خالق میلی وظیفهنی انجام وئرمگه تشویق ائتسینلر. قوی روحانیلریمیز منبرلرده، مسجیدلرده جاوانلاریمیزی وطن موذافیعهسی اوغروندا جاهادا دعوت ائتسینلر، قوی میلت دونیایا بیلدیرسین کی، او بیر نفر قالانا دک اوز آز ادلیق و ایستیقلا لینی موذافیعه اندهجکدیر. آذربایجانلی میلی دؤولت تشکیلی ایله اوز آخیر سؤزونو دئمیش، اوز موذراتینی تعیین ائتمیشدیر.

یا آزا دیاشاماق یا ایفتیخار لا اولمک.

بو میلتیمیزین آخیر سؤزودور، بو سؤزلری دونیایا اعلان ائدن میلتی آذربایجان خاریجینده آپاریلان حیلهگرانه قرارلارا تابع ائتمک اولماز. آذربایجانلی اوله بیلر ولی توتدوغو حاق یولدان دؤنمز. اولومه حاضیر اولان یاشار و ایستهدیگینی آلا. بیز یاشاییب ایستهدیگیمیزی آلمیشیق و اولمگه حاضیر اولدوغوموز اوچون اونو ساخلایاجاغیق. چونکی اولمکن قورخان میلتلردن دئییلک.

هموطنلر! قوی آذربایجانین بوتون جانلی اینسانلاری، حتا جانسیز داش و توپراغی، میلی آز ادلیغیمیزی موذافیعه ائتمگه آند ایچسین، قوی، دنیا بیلسین کی، بیزیم اولکه میز صاحبسین، میلتیمیز باشسین دئییلدیر.

عزیز هموطنلر!

میلتیمیزین ایرادهسینی تمثیل ائدن مجلس میلتیمیزین میلی وظیفه و خالق قوشونلاری تشکیلی حقینده تصویب ائندیگی قانونون ایجراسی زامانی گلیب یئتیشمیشدیر. بو قانونی ایجرا ائتمک اوچون خالق قوشونلاری ویزارتینه تاپشیریق وئرلمیش، ایش جیدی صوئرتده باشلانمیشدیر. فیرقه میز، جاوانلاریمیز، آتا؟ آنا، باجی- قارداش، گلین- قیز، اوشاق- یاشلی، بیلاخره بوتون خالق ایمتاحان قارشیسیندادیر. بو بؤیوک ایمتاحاندان باشی اوجا چیخماغا چالیشمالی بیق، بو واختا دک میتینقلر، ایجتیماعلار، ایجلاسدا وئردیگیز سؤز، ایچدیگیز آندلاری ایندی عملده ایثبات ائتملی سیز.

بوتون میلت بو موقدس وظیفه نین آذربایجان آدینا لاییق بیر صورتده انجام وئرلمهسی یولوندا تشکیل ائدیلمه لیدیر.

بو ایشده فیرقه تشکیلاتلاری، جاوانلار و قادینلار جمعیتلری جیدی صورتده تبلیغات آپارماغا مووظفدیرلر. بؤیوک ایش باشلانمیش و بؤیوک مووقیبیتله قورتاراجاقدیر.

یاشاسین خالقیمیز، یاشاسین اونون آز ادلیغینی آلان فداییلریمیز، یاشاسین بو آز ادلیغی موذافیعه ائدن میلی قوشونوموز.

آذربایجان دموکرات فیرقه سینی صدری، آذربایجان میلی حوکومتی نین باش وزیر ی پیشهوری

«آذربایجان» نؤمره 120 ایکنجی دؤوره 5شنبه 18 بهمن 1325 جی ایل

بیزجه آذربایجان و ایران مسالهسی

میلی دموکراتیک حرکتیمیزین بؤیوک جاهان ماحارییهسینه تصادوف ائتمهسی دونیا سیاست بازاریندا شدید گوفتگولارا و چیغیر باغیرا سبب اولموشدور. بؤیوک و کیچیک دؤولترلرین دیپلوماسی و مطبوعات دوایری هر مسالده اولدوغو کیمی بیزیم دموکراتیک حرکتیمیزده داخی اؤزلرینین منافعینی تامین ائتمک و سویو بولاندیریب بالیق توتماق مقصدیله حثرت آور شایعهلر و شوگفت انگیز خبرلر پیشیریب بشریبتین خوردونا وئرمگه چالیشیرلار.

دوغرودان دایالیز ایرانین داخیلی تکامل و تعالی سینه عایید اولان آذربایجان نهضتی منفعتجو سیاستمدارلار واسیطهسیله میلچک اولدوغو حالدا فیل شکیلینه دؤندرلمیش و دونیا نظربنده بئین الخالق بؤیوک بیر ماجرا حالینا کئیر یلمیشدیر.

ضعیف میلتری اسارتده ساخلاماق و دالی قالمیش میلترلرین قانلارینی سوروب اولارین اولکلرینی مستعمره قرار وئرمک ایستهمین مقاماتین مستقیم و غنیرمستقیم اژانسلاری ایسه حتا بو ساده مؤوضوعدان بؤیوک حربی ماجرا دایار اتماقدان صرف نظر ائتمک فیکرینده دئییلدیرلر. بیز اؤزونو ایران سفیری آدلاندیرانن حوسئین علا ایله امنیبت شوراسیندا آنادان داها مهربان اولان دایرملرین، یعنی اینگیلیس و آمریکا نومایندهلرینین چیخیشلارینی ساده تلقی ائده بیلیمریک. داخیلی و خارجی ابرتجاعی قوهلرین البیرلیگی ایله بورادا ضعف میلترلرین موقدراتینی اؤز اللریله تعیین ائتمک حاقینین خلدار ائدیلمهسی قابا بیر شکیلده مئیدانا چیخماقدادیر.

علا ایسه اؤز چیخیشی ایله خارجی ایمپریالیستلرین ضعف اولکلرده ترتیب ائتدیکلری خابین، وطن ساتان عوضولرین حقیقی نومایندهسی اولماق صیفتی ایله اؤزونون ایچ سییماسینی آشکارا چیخارماقدان بئله خجالت چکمیر و اونون بو آلچاق رفتارینا ایسه بعضی بؤیوک دؤولترلرین نومایندهلری نزاکت بئین المیلینی خلدار ائدهرک ترتیب وئریر و بو واسیطه ایله صولججو ایران خالقینی جریحهدار ائتمکدن بئله چکیمه بییرلر.

ایران دؤولتینین آچیق و آشکار صورتده ایرانی قیزیل اوردودان تخلیه ائدیلمهسینی تایید و تصدیق ائدن اعلامیهسینین اینتیشاریندان سونرا علانین امنیبت شوراسی کیمی رسمی مقاماتدا اؤز دؤولتینین رسمی ایبلاغیهسینین خیلافینا ایظهارات ائدیپ مسالهنین شورادا ساخالنیلماسی اوچون چالیشماسی گؤستریر کی، علا اونا دایاناراق مملکتین ایستیقلالینا و میلتنین حاق حاکیمیتینه خاتیمه وئرمگه چالیشیر.

شورا قوهلرینین تامامیله ایرانی تخلیه ائتمهسی، انله بیر حقیقتدیر کی، حتا امنیبت شوراسینی ضید امنیبت اوجاغینا تبدیل ائتمک درجهسینه تنزول وئرن دیپلوماتلارین اؤزلری بئله صریح صورتده اینکار ائده بیلمزلر. بونونلا بئله امنیبت شوراسیندا جریان ائدن گوفتگو اؤزلوگونده فؤوق العاده شوبههلی و خطرناک بیر ایش اولدوغو دا اینکار ائدیلمهسین بیر حقیقت اولوب قالمقدادیر. واقعن امنیبت شوراسیندا اوتوران آغالارین رفتاری دوزسوز و او قدر بییمزه دیر کی، حتا ساده آداملار دا اولارین زهرلی غرضلره آلوده اولدوغونو حیس ائتمکده بییرلر.

بیز همیشه دئمیشیک و ایندی ده صریح بیر صورتده دئییریک: ایرانین ایستیقلال و تامامیبت ارضی سینه جیدن علاقمندیک. اگر بیر طرفدن خلل گلرسه شاید ایرانین آیری ایالتلرینده یاشایانلاردان داها جیدی. داها فداکارانه بیر

صورتده قارشيسيني آلماغا ايفدام اندهجهييك، بونونلا بئله اوز ميلتيميزي ، اوز ديليميزي، اوز آداب- روسوموموزو و اوز خصوصياتيميزي مملكتيميزين، يعني ايراني خللدار انتممك شرطيله مودافيعه انتمكدن ده هرگيز صرفنظر انتمگه حاضير دنئيلىك. بورادا قانونا و ايران خالقلارينين حاق حاكيميتينه موغايير بير ايش يوخدور. برعكس بيز اوزوموزو اوز اليميزله ايداره انتمگيميز ايراني تكامل و ترقى سينه داها آرتيق پيشرفت وئرهبيلر. ميلى نهضتيميزين ايسه آرتيق ميلى چارچوبادان چيخيب ايراندا دموكراتيك حركاتين پيشآهنگى مقاميني آلميشدير. بو مسالهنى ايندى آرتيق ايران خالقى عوموميتله آلاماغا و اونون حقيقى معناسيني دوشونمگه باشلاميشدير.

تئهراندا باشلانان دانيشيق ايسه دوشمنلريميزن طرفيندن جوربجور واسيطه و باهانالار ايله ايجاد انديلن آنلاشيلماليق و سوتفاهومى آيدنلاشديريپ، آذربايجان خالقى ايله اونون خاريجنده ياشايان ايرانليار آراسيندا اساسى بير حوسن تفاهوم ووجودا گتيرميشدير. داخيلي و خاريجى مورتجولرين مذبوخانه تشبوثلرينه باخمايلاق بو حوسن تفاهوم گوندن- گونه درينلشمكده و موثبت نتيجهلر وئرملكده دير.

بئله بير حالدا خاريجيلرين داها آرتيق چيغير- باغير قوپاريب بو ساده مسالهنى دونيا مسالهنى شكلينه سالماغا چاليشمالاريندا ايران اوچون ضررلى و گيزلى بير مقصد اولماي بيلمز. مخصوصن اورتاليغى قاريشديرماقدا هاميدان آرتيق حرارت خرجه وئرن توركييه راديو سولوموشدور. بو راديونون لحنى بيزى جيدي بير صورتده دوشونمگه وادار اندير.

كئچن گونه قدر اوستوموزه اولمازين توهمت و ايفتيرا باغديرماقدان پرهيز انتممين آداملار، ايندى آذربايجانى موستقيل بير دؤولت كيمي گوستريب نهضتيميزين بوتون ايراندا اينتيشارى حاقيندا جوربجور اويدورما معنالار وئرملكه و بونونلا دونيانين ذهينى قارالتماغا چاليشيلار.

بيز هله ميلى دموكراتيك نهضتيميز باشلانان گونلرده يازميشديق كى، «عوثمانلى افنديلر ناحاق يئره آغيزلارينين سويونو قورت وئرمسينلر، بو كئچدن اونلار بورك اولاي بيلمز». آذربايجان هر نه ايستميش اولسا ايرانين داخيلنده قالماق شرطيله ايستهير. بيلاخره بيز هر ديل ايله دانيشميش اولساق، هر بير هدف انتمك، ايرانلى اولماق، ايران حودودوندا قالماق اساسى اوزره اولاجاقدير. بيزيم مركزى حوكومتيميز ايله آنلاشماميز مؤحكملنديكجه آنكارانين تشويش و ايضطيرابى شيدتلنير. امريكا موخبيرلرينين بعضيلرى ده بو ايشده چوخ راضى نظره گليرلر.

بيز آنكار راديو سولوم، امريكا موخبيرلرى، حوسنين علا و شوراي امنيتده ايظهار ووجود ائدن اوستراليا نومائندهسنى نين ايظهاريندا حقيقى بير راييظه حيس انديرىك. بو راييظه بيزيم عقبيدهموزه گوره تصادوفى بير راييظه دنئيلىدير. قطع بونلارين هاميسى بير سرچنشمهدن سو ايچير و عومومى موعين مشاقين (ديريژورون) تعليمى اوزره گوندن گونده شيدتلنمكده اولان ناسازگار نغمهلى ترنوم انديرلر.

بونلارين هاميسى ايله بئله بيز باشلاديغيميز دموكراتيك ايصلاحاتى ايدامه وئرملكه برابر مركزى حوكومت ايله اولان ايختيلاقيمى سازيش و صولح يولو ايله حل انتمگه چاليشماقدان صرفنظر انتملى دنئيلىك. هرگاه خوداي نكرده تئهران ايرتيجاعى عونصرلرينين خاييانه تحريكلى سايهسينده مساله سيلاح گوجو ايله حل ائدلسه بئله بيز، بيبيگانلرين داخيلي ايشلريموزه دخالتينه ايمكان وئرملهجهييك.

تورکيه مورتجعلرى اگر تورک خالقينى آمريکا موستعمير مچيلرينين قوجاغينا آتماقدا بگه نيرسه بيزيم بونا سوزوموز اولاي بيلمز. لاکين بيز آذربايجان خالقينى ايراندان آيبرماق فيکرينده دئييلک. تورکلر آنلاسين و خاينانه سسلرينى کسيب بيزى اوز حاليميزا بوراخسينلار. بيز تکرار دئميشيک: آذربايجان مساله سي آجاق آذربايجاندا، آذربايجان خالقينين موستقيم دخالتى ايله حل اولونمايدير.

ايران و آذربايجان خالقينين مشروع و قانونى اولان بو حاقي شوراي امنيتيه مربوط اولان مساله دئييلدير.

اگر بينا اولسا عموم اولکليرين داخيلينده چيخان ايختيلافلارا شوراي امنيت دخالت انده اوندان بيز ايرانلى لاردا آمريکادا گوندن گونه شيدنتلنمکه اولان اعتيصاب حرکاتينا موفيق ميلتلرين جرگه سينده اولدوغوموز اوچون نظارت ائتمک ايسته ييريک و آمريکا رييس جومهورونون الهه ائنديگي گنئيش ايختيياراتي دونيا صلوح و امنيتي نين خلدار ائدلمه سيله برابر دونيادا دمورکراسي رنژيمينه بويوک ضربه حساب ائديرک. بو ايختيياراتين محدود ائدلمه سينى امنيت شوراسينا مصلحت گوروروک. بيز کيچيک بير ميلت اولدوغوموز اوچون بو کيمي ايديعاميز گولونج نظره گلەيلر، اما اوستراليانين کى، هنوز حقيقي ايستيقلالا ماليک دئييلدير و اونا ماليک اولماق لياقتيني ده بوروزا وئر ميلمه ميشدير، شوراي امنيت تريبونوندا نچه مين ايل تاريخ و ايستيقلالا ماليک اولان ايران دولتي نين داخيلي ايشلرينده موداخيله ائتمه سي مسخره دئييلدير نهدير؟

بيزجه امريکائين يئنى موستعميره سيياستى و دونيا نفتيني هر قيمته اولورسا- اولسون اينحيسار ائتمک يولوندا گوسترديگي حيرص و ولع بشرييتي بويوک تهليکه و خطرله سؤوق ائتمکه اولدوغو اوچون بيزيم صلوحجو خالقميزين ساده و طبيعى حرکاتينه موخاليفت گوسترمه سي، بيزيم اوچون بشرييت قارشيسيندا ايفتيخار و آمريکا نفت شيرکتلرينين بارماغييله حرکت ائدن ديپلوماتلار و مطبوعات نومائندهلرى اوچون اخلاقي سوقوطور.

بيز شرق جاماعاتى آمريکا و اونون مدنيتيني بو محاربه باشلانانا قدر لازيمينجه تانينا بيلمه ميشديک. اولارن چاغريلاميش قوناقلار منزله سينده اولان نيظامى افرادينين پايئاختدا گوسترديگي جيلف حرکاتلى و مالى ايدارلر يميزده اولارن مالى موخصيصلرينين کئيف و آلچاق رفتارى خالص مادی و بيروح مدنيتين ايچ اوزونو آچيب بيزه گوستردى، آمريکا مذهبي موبليغلرينين ياريم قرن چکديکلرى زحمت و آپارديقلارى تبليغاتى ايران خالقى نظرينده صيفر درجه سينده سوقوط ائديريرلر. شرقلر، معنويياتا داها آرتيق اهميت وئرديکلرى اوچون آمريکاليلارن مادييات مخصوصن نفت داعوالاريني گوردوکه اولاردان تامامييله اوز دؤندر مگه مجبور اولورلار. شوراي امنيتده اوتوران نومائندهلر بيزيم معروف موللانصرالدين کيمي اوز سوار اولدوقلاريني هئچ ده حسابا آلماق ايسته مييرلر.

هئچ کس ده آمريکا نومائنده سيندن سوروشا بيلمير کى، نه صلاحيت و هانكى قرار اوزره آمريکا قوه سي بيطرف ايران توپراغينا واريد اولموشدو؟ نه صلاحيت ايله آمريکالى موخصيصلر اوز ظيفه لر نين خيلافينا اولاراق ايران خالقينين داخيلي ايشلرينه موداخيله ائتمکه اوزلرينى موزاجاز حساب ائديرديلر؟ شوارتسکوف و ساير آمريکالى موخصيصلرين ايراندا گوردوکلرى خيلاف قانون حرکاتلى هنوز ايران خالقينين ياديدان چيخماميشدير. ايندى بيزه آنادان مهربان دايه لر لازيم دئييلدير. اوزوموز اوز اولکه ميزى مين ايللر ايله ايداره ائتميشيک. بوندان سونرا دا انده جيبيک. هئچ بير خاريجى قوه بيزى بو مشروع حقدن محروم انده بيلمز. علانين خيانت آميز حرکتى ايسه بيزيم اوچون تازا بير مساله دئييلدير. بيز اولکه ميزين پايئاختدا بيگانهلرين تحت حيمايه سينده ايراز فعاليت ائدن ايرتيجاعى

قروملرین ایجرا ائتمکده اولوقلاری نقشه‌دن بی‌ایطیلاع دئییلیک و ایران خالقینین بو عونصورلر ایله تکلیفی تئز، یا گنج گرگ معلوم اولسون.

بونلار ایرانی قان درياسینا دؤندرملگه چالیشیرلار. بو واسیطه ایله ایستیقلا لیمیزی پوزوب طبیعی ثروتلریمیزی بییگانهلره تقدیم ائدن ساتیلیمیش آداملار دیر. علانین غنیر مسول تشبوئی داها آرتیق قارانیقلاشدیرماقدادیر. بو ایش ایران موحیطینه آشینا اولانلاری چوخ درین حالدا دوشونمگه وادار اندیر. ایراندا بو گون رسمی قوهیی موجرییه تانیلان آغای قوام اولسلطنه حؤکومتین رسمی گؤستریشلرینه آچیق‌دان- آچیغا موخالیفت ائدن بیر مامورون اگر ایراندا گیزیلی و غنیر مسول مقاماتا مربوط اولموش اولورسا اوندان ایران خالق بؤیوک بیر سیاسی ایفتیضاح ایله اوز- اوزه گلیمیش اولور.

اگر واقیعن علا، سابق دربار وزیر، غنیر مسول مقاماتین امری ایله حرکت اندیرسه ایران مشروطه‌سی و ایران قانون اساسی‌سی مستقیمن خلدار اندیلیمیش اولور کی، بو دا بیزیم عقیده‌میزه گؤره ایران میلیتی طرفیندن خونسر دلیکله ایله ایستیقبال اولایلمز.

اگر کومئدی‌نین اوستو آچیلارسا اوندان ایش چوخ باریک یئرلره چکر کی، بیزیم عقیده‌میزه گؤره ایرانین منفعتی اوندان دئییلدیر. ایندی ایران گرک تام معناسیله دموکراتیک بیر اولکه اولسون و بو رژیتم قانسیز و داعواسیز بیر صورتده تمام ایراندا عملی اولسون. ایندی داخلی و میلی آزادلیغیمیزی حیفظ ائتمکله برابر بو هدفه دوغرو گئدیریک. بیزیم ایرانین داخلیلنده قالیب ایران میلیتی‌نین سرنویشینه شریک اولماغا الیمیزده مینلرجه دلیل و بورهانیمیز وار دیر. تورکلرین و سایر مهربیان دایه‌لرین خاطرلری جمع اولسون. آذربایجان ایراندان آیریلماق فیکرینده اولمامیش و اولمایاجقدیر. ولی اؤز الیه اؤزونو ایداره ائدجکلر.

«آذربایجان» روزنامه‌سی، پنجشنبه، 9 خرداد 1325- جی ایل، نومره 212 ایکینجی دؤوره

اؤلدوروجو تنقید- آمانسیر موباریزه لازیمدیر

استیباد اوصولونون منحوس یادیگارلارینین ان بؤیوگو قباحتین اورتالیقدان چیخاریلما سیدیر.

بو کثیف و مسموم اندیجی میراث فیرقه‌میزین و میلی قودرتیمیزین شدید موباریزه‌سینه باخمایاراق هنوز جامیعه‌میزده جورجور شکیلده داوام اندیب دورور.

اوغورلوق، ایختیلاس، روشومخورلوق، قانونلارین ایجرا سینا مانع اولماق هنوز آرمیزدان چیخاریلما دیغی کیمی بو ایشلری اؤرت- باسیدر ائتمک و بو ایشلری گؤرنلر اوچون ایستیخلاص زمینهلری دوزلتمک هنوز مشروع بیر عمل کیمی داوام ائتمکده دیر. چوخ بؤیوک آداملار چوخ نوفوذلو و مؤحترم سیمالار موجرملرین، جانیلرین، خالقین و

جامیعه‌نین ضررینه چالیشانلارین ایندییه سابقده اولدوغو کیمی قانون چنگیندن خیلاص اولمالاری اوچون اوتانمادان، یورولمادان ایدارلره محکمه‌لره، دوکتورلارا، بیلاخره آشاغیدان یوخارییا قدر بوتون مقاماتا موراجیعت ائدیر. نهایت هر وسیله ایله اولور- اولسون بونلاری قانونی موجازاتی چکمکنن قاباق زنداندان چکیب چیخار دیرلار، بو واسیطه‌ایله فیرقه و میلی قودرتیمیز و قانونلاریمیزی ایجرا ائتمگه مامور اولان و یا قانونلاریمیز اوزرینده قضاوت ائدن ایشچیلریمیزین ساقالینا گولدیکلری حالدا جامیعه‌ده اؤزلرینین حؤرمت، نوفوذ، آبرو و حنییتلرینی ساخلییا بیلرلر.

بؤیوک درددیر. بو درد دوردوقجا جامیعه‌میزی چورویوب فاسید اولماقدان قوروماق اولمایاجادیر.

فیکر ائدیز، دوشونوز، گؤروز، بیسلرین، کثیف و نالاییق عونصورلرین پول و ثروتی واسیطه‌سیله جامیعه‌میزی تحقیر ائدن طوفنیلی پارازیت جاناورلارین ال- قولو نه اندازه آچقیدیر و بونلار آت اویناتماق اوچون نه قدر گنئیش مئیدان ایشغال ائده بیلیمیشلر. هامی بیلیر کی، فیرقه و میلی قودرتیمیز میلی وظیفه مساله‌سینه نه قدر اهمییت وئریر و بو ایشدن اؤترو نه قدر تبلیغات آپاریلیب و خالقین مادی جهندن یوخسول و یا زحمتکئش طبقه‌سی بو بؤیوک وظیفه‌نین انجامینه نه قدر هوس و رغبت گؤستریرلر. بو ایشین دوزگون گنئمه‌سی اوچون رهبرلریمیز و قوشون تشکیلاتینا اورکدن باغلی اولان فداکار، آزادیاخه و وطنپرست افسرلریمیز نه اندازه موواظیبت ائدیرلر.

بونلارین هامیسینا باخمایاراق بو آخیر گونلرده شهریمیزین میلیونر بالالاریندان اوچ نفری مریضلیک عونوانی ایله مورخص ائدیلیمیشلر.

مخصوصن صلاحیتدار مقاملاریمیز بو ایشی جیدی صورتده تعقیب ائتمیش بو جاوانلاری روشوت، نفوذ و من اولوم سن اوله‌سن زحمتینه سالا بیلیمین صحیه موسیسه‌یه روجوع ائدیلیمیش بو موسیسه جاوانلارین هنج بیر نوع مرضه گریفتار اولمادیقلارینا شهادت وئریمیش، بونونلا بئله آقارلار بیر آیدان یوخاریدیر کی، سربازخاناندان خیلاص اولوب آتالارینین میلیونلاری سایه‌سینده تهییبه ائدیلن خلوت باغلاردا کثیف و شرم‌آور بیر صورتده عئیش نوش ایله واخت کنچیرمکه‌دیرلر. بدبختانه بو اخلاقی و ایجتیماعی جینایتده اؤزلرینی فیرقه‌میزه منسوب ائدن و فیرقه کارتی واسیطه‌سیله مقام قازانان بعضی دوکتورلارین دا بارماغی واردیر.

آیری بیر میثال. تیریپاک، هامی بیلیر کی اولدوروجو بیر سم‌دیر. جامیعه‌میزی زهرله‌ین بو سمین قاباغینی آماق، اونون ریشه‌سینی کسمک اوچون فیرقه و حؤکومتیمیزین قرارلاریندان هامی‌نین ایطیلاعی واردیر. بونونلا بئله بو آخیر واختلاردا 27 باتمان تیریپاک قاچاق ائدن جانیلردن بیرری مریضلیک عونوانیله اول مریضخانایا مونتهقل، سونرا پول و نوفوذ سایه‌سینده آزاد اولوب شاید اؤز ایشلرینه بئنه ده ایدامه وئرملکه داوام ائدیر.

27 باتمان تیریپاک بیزیم آرامیزدا مفهوم اولان دیله دؤندرمله‌سک اونون معناسی و اهمیتی آیدین اولماز.

27 باتمان تیریپاک، ایگیرمی مین قیرام اولار. بیر قیرام تیریپاک ان قوی و ان سالیم آدمی مسموم ائتمگه کیفایت ائدر. دئمک، بو آدم ایگیرمی مین آذربایجانلینی مسموم ائدن قدر تیریپاک قاچاق ائتمیشدیر. اؤزو ده مؤحترم بیر آدم‌دیر. بازاردا ایسه خالق ایچریسینده اوتانمادان گزیر، مؤحترم اشخاص ایله مو‌عاشیرت ائدیر، بؤیوک- بؤیوک تاجیرلریمیز ده اونونلا تیجارت ائتمکده بیر کراحت بیلیمیرلر. عایله‌سی ده بو شرافت‌سیز اینسانین زیرکلیگی ایله ایفتیخار ائدیر. دئمک

تیریاک قاچاقچیلیغی بیزده چوخ مشروع بیر شئی ایمیش، چونکی بیلدیگیز بازار اهلی نین اکثری بو ایش ایله مشغول اولانلاری تانی بیر و اولار هنج بیر قباحت داخی قایل دئییلدیرلر.

نتیجهده میلی حؤکومت تشکیلیندن بو گونه قدر نئجه خاروار تیریاک کشف اندیلمیشدیر. بو قاچاقچیلار خالق آراسیندا دولانیب دورولار.

معروف داوا تفلوجیسی داو اچینی، فیرقه کارتی جیبینده اولان دوکتورلاریمیز مریضخانایا اینتیقال وئر میشلر. اورادا اینگیلستان لوردلارینین، هیندوستان راجه، لرینین، آمریکا میلیونرلرینین ماحاریهمن قاباق کئچیردیگی حیات، بو درمان اوغروسو اوچون مهیا اندیلمیشدیر. بیبیر، یاتیر، کنف ده چکیر.

هامی بیبیر کی، ماحاریه زامانی داو افوروشلارین بعضیلری خالقین قانینی شیشهیه توماقدا نه قدر حیاسیز جاسینا رفتار انتمیشلر و بونلارین طاماحکارلیغی نه قدر گوناھسیز هموطنلریمیزین اولومونه سبب اولموشدور.

بونلاردان بیرسی اولان داو اچی خالق قوشونلارینا ساتدیگی کوللی میقداردا داوانی عوضی وئردیگی اوچون گیره کئچیر. واسیطهچیلرین، قوهوم قارداشلارینین، دوست- آشنالارینین، بیلاخره پول و سایر واسیطه لرینین قودرتینه باخمایاراق بو آقا قانونی محکمه طرفیندن محکوم اولور. بوونلا بنله یوخاریدا دئدیگیمیز واسیطه ایله موعین اشخاص ایشی گؤرمرک اونو زینداندان کنار اچکیب شهرداری مریضخاناسیندا آبرومند بیر یئر وئریر و اونون اوچون ایستیراحت، حتا تفریح وسیلهلری ده تهییبه اتمکدن موضاییقه انتمیرلر.

بونلار ساده میثاللار ایدی، نظیری سابسیز؟ حسابسیزدیر. بوندان قاباق بیز بو ایشلرین هامیسینی حؤکومت دستگاهیندا گؤروب اینتیقاد اندیردیگ. ایندی ایسه حؤکومت دستگاهی مخصوصن فیرقه میزین بو کیمی ایشلر ایله جیدی موباریزه اندیگی هامی یا معلومدور. بورادا بیر سوال منیدانا چیخیر: عجا، بو ایشلر کیملردن نشات اندیر؟ البته سابق حؤکومت و سابق اصول؟ ایداره بو کیمی جینایتلرده مستقیم صورتده محکوم و موقصیردیر. چونکی بیر دفعه او رنژیم سایه سینده اخلاقلار فاسید اولموش ایشچیلر بو عمله اویرنمیشدیلر. لاکین دردین هامیسی بو دئییلدیر. بورادا افکار عامه نین تربیت اندیلمه سی نین داها آرتیق دخالتی وار دیر. بو مساله یه کئچمیش دؤورده هیچگونه اهمییت وئرلمه میشدیر. اگر خیانت پیس بیر عمل حساب اولسا ایدی، اگر جامیعه موختلیسلری، اوز مقاملاریندان سوا ایستیفاده ائدن مامورلاری و ماعامله لرینی تفلوب و قاچاقچیلیق اوزرینده قرار وئرن کاسیب و تاجیرلری اوزوندن طرد ائتسه ایدی، اگر اوغرو و قاچاقچی و سایر جینایتکارلار... ایله قونشولوق، قوهوملوق و دوستلوق قبیح و ناشاییست بیر عمل ساییلسا ایدی، اوندانلارین ایستیخلاصی اوچون بو قدر تشبوٹ اتمک ایمکانی اولمازدی جینایتکارلارین قیزلاری، آروادلاری، اوشاقلاری، آنا و باجیلاری حؤکومت ایدارلرینه تۆکولوب اولنلاری قانون چنگیندن خیلاص اتمک اوچون خالق باشچیلارینین آبری سینی جورا ائده بیلمز دیلر. بلکه برعکس اوزلرینین پیس آداما منسوب اولدوقلارینی اینکار اندر دیلر. حتا او آدامین فامیل و شوهر تینی داشیماغا جسارت گؤستره بیلمزدی، چاره یوخدور، جامیعه میزده بو افکار و بو اخلاقی یاراتماق لازیمدیر.

بیلاخره جامیعه اوز اوغلونو پول واسیطه سیله میلی وظیفه داشیماقدان قاچیردان حاجی آقانی گرک طرد ائده، گرک او دوکتور کی، پول آلیب میلیونرین اوغلونو میلی وظیفه من ماعاف اتمیشدیر، جامیعه ده یاشایا بیلیمه، اونون

مطبی نین قاپیسی باغلی قاللا، اونا طبابت اوچون موراجیعه ائدن اولمایا، گرک آبرو و حنیثیتی نه علاقه مند اولان طبیلر بو کیمی همکارلاری اوز آرالارینا یول وئرمیهلر، گرک او افسرلر کی، بو کیمی آلچاق حرکت کومکلیک ائدیملر، اولار دا خجالتدن بیئر گریب میل و خالقین شرف و ایفتخاری اولان پاقونلاری داشیماقدان پرهیز ائدهلر

ایندی بیزیم میلی مطبوعاتیمیزین قاباغیندا دوران آغیر، ان بویوک، ان موهوم وظیفه بوندان عیبارتدیر. گرک جامیعهده ائله روح یاراتماق، ائله بیر عومومی میلی اخلاق ایجاد ائتمک کی، پیسلر، یالانچیلار، اوغرو لار، موتقلیلر، میلی ایشلردن بویون قاچیرانلار، روشومخور لار و بونلارین نیجاتینا چالیشانلار، اوزلرینی ظاهره چبخارا بیلیمه سینلر مدنی حوقوقدان محروم اولاراق اینفیرادی، مطرود و منفور بیر حالدا یاشاماغا مجبور اولسونلار.

بوندان اوترو ده شدید موباریزه و اولدوروجو تنقید لازیمدیر. بو اولمازسا، آدیغیمیز حاق و ایختیار ائدن خالقیمیز اوز سعادت اوچون ایستیفاده ائده بیلیمه جکدیر.

پیشهوری

«آذربایجان» روزنامهسی، 2 شنبه 4 شهریور 1325 جی ایل، نومره 283 ایکینجی دؤره

کولاهبردارلیقلار ایله شدید موباریزه ائتمک لازیمدیر

آخیر و اختلاردا تئهران ایله تیجارتی و سییاسی موناسیبتلر باشلاندیغینا گؤره بعضی موقاطیعهکار و حوقابازلار اوزلرینی تئهران ایدارلرینه مو عریفلیک ائدیپ آذربایجان نامینه بویوک کولاهبردارلیقلار ائدیملر. بو کولاهبردارلار اغلب او آداملار دیر کی، آذربایجان آزادلیغی یولوندا هنج بیر قدم گؤتورمه میس، بلکه بیئر گلدیکده اونون علنیینه داخی چالیشمیشلار. بونلار ائله نئیرنگباز آداملار دیر کی، حتا اوتانمادان بیزیم میلی موسیسهلریمیزه موراجیعت و ایداره باشچیلاریمیزین عدم ایطیلا عیندان سوا ایستیفاده ائدیپ بویوک سیفاریشلر آلیر، سونرا دا بنش تومنه آلدیقاری شنیلری ایدارلریمیزه یوز تومن حسابینا قویورلار. همچنین تئهران ایدارلرینده موجود اولان هر ج-مرجدن ایستیفاده ائدیپ آذربایجان نامینه بویوک ماعامله لر انجام وئریملر. بونو نظره آلاراق آذربایجان ایالت انجومی بوتون ایدارلر بهخشنامه واسیطه سیله ایطیلاع وئرمیشدیر کی، بو کیمی ماعامله لردن انجومنین رسمی قراری اولمادان خوددارلیق ائتسینلر و تئهران ایدارلری بو کیمی ماعامله لری آذربایجان انجومن ایالتی سیندن بی ایطیلاع انجام وئرسه مسولیتی اوزلرینه عاییددیر.

آذربایجان خالق بو کیمی حسابلار اوزلرینی مدیون حساب ائتمیه جکدیر.

بونولا بنله بیز خالقیمیزدان میلی ایدارلریمزدن، نهضت یار ائدن ایمانلی دموکراتلریمیزدان، گنج گوندوز چالیشیب اوز قوللارینین گوجو ایله آزادلیق آلان فدایی باشچیلاریمیزدان اینتیظاریمیز بودور کی، بو کیمی

کولاهېردارلیقلار ایله جیدن موباریزه اندیب، خالقین الین تری ایله الده اندیلن پوللارینین قدرینی بیلسینلر. تئهراندان مور-ملخ کیمی تۆکولوب گلن لاشخورلارین حییللرینه آدانماییب اونلارین شیرین دیللرینه قییمت وئرمه سینلر.

دونه دک اوزریمیزه مینلرجه تۆهمت و ایقتیرا آتان حوقابازلار بوگون بیزه آندان مهربان دایه اولای بیلملرلر. بیز هر ایش گۆرسک خالقیمیزا اورگی یانان، آزادلیغیمیز یولوندا جان قویان فداکار آذربایجانلیلارین ایله گۆرملی بیک. حییلگر موقاطیعه کارلارا، کۆهنه دللاللارا آذربایجاندا منیدان وئرلمه یه جکدیر.

«آذربایجان» روزنامه سی، 3شنبه 5 شهریور 1325 جی ایل نومره 284 ایکینجی دؤوره

«آذربایجان» موفقییتلریمیزین ایناسی دیر

اوتوز ایلدن آرتیق دیر کی، من روزنامه ننویسلیک عالمینه قدم قویمو شام، چوخ آز ایتیفاق دوشموشدور کی، ایسته دیگیمی یازا بیلیمیم و یازدیقلاریم جامعده تاثیر سیز قالای، همیشه ده قلمیم گونده لیک و جاری مسالهلر اوستونده ایشله دیگی حالدا خالقین سعادتینی تامین ائتمک یولوندا گۆتوردوگوم هدفی اونوتمامیشام. هر حالدا و هر وضعیته حادثه لری حقیقتینی اولدوغو کیمی تصویر ائتمگه چالیشیب خالقین آنلایا بیلدیگی دیله قلم فرسالیق ائتمیشم، دوست و دوشمنلریمیزین اعتیرافینا گۆره یازیلاریم صمیمیت ایله دولو اولدوغو کیمی اورکدن چیخیب اورکلره ایشله میشدیر. حقیقت گولوق ائندیکیمه گۆره یازیلاریم تشویق و تبلیغ جهتن چوخ موثر اولموشدور. بونالرین هامیسی منیم یازچیلیق عالمینده تانیشلاریمین یانیندا فیکر اندیرم اهمیتلی بیر مؤوقع ایجاد ائتمیشدیر. بونالرین هامیسی ایله برابر فقط روزنامه ده یازدیغیم مقاله لره گۆره دئییه بیلرم کی، من ده سیاسی روزنامه یازانلار جرگه سینه داخل اولماغا موفوق اولموشام.

اگر مندن سوروشسالار میلی نهضتیمیزین باشچیلیغی مقامیندا گۆردوگون ایشلرین هانسی سی ایله داها آرتیق ایفتیخار اندیرسن؟ دئیرم، «آذربایجان» روزنامه سینده یازدیغیم مقاله لره ایله.

«آذربایجان» دوغرودان دوغرویا خالقیمیزین موباریزه سیلاحی اولموشدور. من نجه فیرقه صدری بو سیلاحدان هرکسدن آرتیق ایستیفاده ائده بیلیمیشم.

نهضتیمیزین ان شدید، ان جیدی، ان آغیر دقیقه لرینده بنله فیرقه میزین گونده لیک سییاستینی آیدینلاشدیریب، اونون رهبرلیگینی فیرقه عوضولرینه و خالقا یئتیرمک اوچون «آذربایجان» یین باش مقاله لرینی هرگون اوزوم اوز الیم ایله یازیب حتا اونون آخیرینجی تصحیحینی ده چوخ و اخت اوزوم ائتمیشم. بونا ایفتیخار اندیرم «آذربایجان» روزنامه سی منیم ان ضعیف، ان حساس نقطه م اولموشدور. اونون مقاله لرینی سئوه- سئوه یازیب، سئوه- سئوه اوخوموشام. حتا یاخین یولداشلاریمین دا بعضیسی بونو دفعه لرله منیم اوزومه وورموشلار. حتا باش وزیر اولدوغوم حالدا بعضیلری مقاله یازماغی منه داها ایراد حساب ائتمیشلر. لاکین هرگیز روزنامه دن آیریلای بیلیمیشم. بلکه بو ایرادلاری نظرده توتوب مقاله لریمی ایضاسیز یا اوزگه لرین ایضاسی ایله چاپ ائندیرمیشم.

«آذربایجان» روزنامه‌سی منیم نظریمده کسگین موباریزه سیلاحی اولدوغو قدر فیرقه و خالقین ایشی‌نین آیناسی دا اولموشدور. اوندانظره چارپان نوقصانلار، ایشتیباھلار، آینادا اولان لکھلر کیمی منی موتائیر ائتمیشدیر.

ایندی «آذربایجان» اوزونون ایکی ایلیک فعالیتینه قدم قویور. من اونو نهضتیمیزین اول گونلرینده عؤده‌مده اولان آغیر و چتین وظیفه‌لره باخمایاراق تک باشیما یازیب ایداره ائتمیشم. آلتی آی تامام گنجه- گوندوز اونون یازیب واختلی- واختیندا خالقین الینه یئتیشمه‌سینه مستقیم صورتده مواظیب اولموشام. من بو روزنامه‌نین اینتیشاری، یازیلماسی و چاپی حاقیندا چکدیگیم زحمتلر، تحمل ائدیگیم یوخوسوز لوقلاری یادا سالدیقادا ویجدانیم راحت اولور. چونکی، او نهضتیمیزین ترقی و تکاملونده بؤیوک رول اوینامیشدیر.

روزنامه‌میزین یازیچیلاری، موخیرلری، موترجمیلری، حوروفچیلری، ماشینیچیلاری، موزعلری و ساتانلاری بیلاخره هامیمیز بیر یئرده ایفتیخار ائدیریک کی، فیرقه‌میزین عؤده‌میزده قویدوغو بو بؤیوک و آغیر وظیفه‌نی شرافت و ایفتیخار ایله انجام وئرمگه موفق اولموشوق.

یاشاسین خالقیمیزین موباریزه سیلاحی و فیرقه‌میزین ایرهلیده گئدن مشعلی اولان «آذربایجان» روزنامه‌سی

پیشه‌وری

«آذربایجان» روزنامه‌سی. 5 شنبه 13 شهریور 1325 جی ایل نومره 290 (1) ایکنجی دؤوره

ھارا و نه اوچون گلیرلر!؟

آلتی آی تامام حیبله، نئیرنگ و ماجراجولارا یاراشان تردستلیک ایله و اخت قازانماغا چالیشان کؤهنه‌کار مورتجیلر نهایت اوز حقیقی سیمالارینی آشکارا چیخارماغا مجبور اولدولار، «حسن نیت، حل مسالمت‌آمیز» عیبارتینی بول- بول خالقین خوردونا وئریب پرده دالیندا یئنی ماجرالاری حاضیرلاماغا چالیشان دؤولت ریسی ایسه اوزونون آخیرینجی سوزونو دئدی.

اونون آخیرینجی اعلامیه‌سی بوتون دونیانی گولدوره‌جک قدر یونگول و عئین حالدا مکارانه ایدی.

ھامی بیلیر کی، بیز زنجانی نچه گوندور کی، تخلیه ائتمیشیک، بو ایسه ماحاریبه نتیجه‌سینده اولمامیشدیر. بو ایشی انجام وئردیگیمیز زامان هئچگونه ده خصوصی ملاحظظه مئیداندا یوخ ایدی، بلکه ساده بیر صورتده ایمضا ائدیگیمیز مووافیقتنامه‌نی صداقت و صمیمیتله ایجرا ائتمگی اوزوموزه وظیفه بیلدیگیمیز اوچون بو ایشه ایقدام ائدیگیمیزی هله نچه گون بوندان اول من فیرقه‌میزین فعال عوضولرینین بیغینجاغیندا بیان ائتمیشدیم.

آقای قوام السلطنه ایسه اوزونون سون اعلامیه سینده ائله گؤستریمک ایستهمیشدیر کی، او زنجانی ماحارییه ایله ایشغال ائتمیشدیر. حالبوکی، اونون همکارلارینین مستقیم و غیرمستقیم صورتده تجهیز اندیب علنیهیمیزه قالدیردیقلاری ایرتیجاعی روزنامه لرده، بیزیم زنجانی داعواسیز تخلیه ائتدیگیمیزی آب- تاب ایله یازیب اینتیشار وئردیکلری هامییا معلومدور.

اوزاق گنتمک نهیه لازیم؟! حنا او اوزو ده لاهیجان موسافیر تیندن قاییتدیقا کرچه بو مسالهنی بیان ائتمکله بالیده لئتمک و گؤرمه میش اوشاقلار کیمی اوزونو اؤیمگه چالیشدیغینی خالق اونوتمامیشدیر.

بونونلا بئله رجز اوخویوب دیفاعسیز بیر شهره قوشون سوتونلاری گؤندریمک و اونو «اشغال مظفرانه» حساب ائتمک فقط یالانچی پهلوانلارا یاراشان بیر عملدیر.

آقای قوام اوزونون غدارانه عمللرینین اوستونو اؤرتمک اوچون زرین آباد کندینین تخلیه سی باره سینده افسانه لر دوزلیدیب و جدانسیز موfterیلره یاراشان بیر لحن ایله فدایی لریمیزی توهنتلنددیرمگه چالیشیر. حالبوکی، زرین آباد چوخدان بری فداییلر طرفیندن تخلیه اولونموشدور.

ایتیفاقن اونون فداییلره باغلاماق ایستهدیگی بی ناموسلارا یاراشان ایشلر، بیز زرین آباد و اونون اطرافینی تخلیه ائتدیکن سونرا دؤولتین مستقیم و غیرمستقیم صورتده تجهیز ائتدیگی ذولفقاری و یمین لشکر دستلری طرفیندن گؤرولن ایشلر دیر. آقای قوام فراموش ائتمه ملی دیر کی، آذربایجانلیلار اونا یالواریب باریشیق تکلیف ائتمه میشلر. برعکس اونون اوزو جوربجور واسیطه لرله بیزه موراجیعت اندیب صلح و موسالیمت ماسکاسی آلتیندا بیزی ایغفال ائتمک، سونرادا بوگونکی علم شنگهنی منیدانا چیخار ماغا چالیشمیشدیر.

آذربایجانلی نه دیز چوکموش و نه ده ایلتماس ائتمیشدیر، بو ننگه آذربایجانلی هئچوقت تحمل ائتمه ییب و ائتمیه جکدیر، او، فقط قارداش قانی تۆکولمه مک اوچون اوزونو آزادیخاه و میلی فیرقه لره دایانان گؤسترن بیر حؤکومت باشچیسی ایله اونون ایصرار و سماجینه گؤره دانیشیغا گیریشیب 23 خورداد مووافیق تئتمه سینا ایضا ائتمیشدیر. وتون دونیا بیلیر کی، بیز اونون آزادلیغیمیزی محو ائتمگه چالیشدیغینی حیس ائتدیگیمیز اوچون تئهراندا آپاریلان دانیشیغی قطع اندیب تبریزه موراجیعت ائتدی. یئنه ده بوتون دونیا یا معلومدور کی، او بیزی راضی سالماق و بیزیم خالقیمیزین اعیتمادینی قازانماق اوچون آزادیخاه و دموکراتیک حیزبلرین باشچیلاریندان دؤرد نفری اؤز کابینه سینه دعوت ائتمکله بیزیم نهضتیمیزه و بیزیم ایله آپاریلان دانیشیقلارا علنی موخالیفت اندن وزیرلرین عوزرونی ایستهمیش ایدی. یئنه ده بوتون دونیا بیلیر کی، بیز ایتمام حوجت اوچون راضی اولدوق نو ماینده لریمیز ایکی آیدان یوخاری تئهراندا معطل اولدولار.

آقای قوام اوزو ده اینکار انده بیلمز کی، بیز اونون مکر و خودغلرینی بیلدیگیمیز حالدا قارداش قانی تۆکولمگین قاباغینی آلماق اوچون بؤیوک گؤدشتلر ائتمگه حاضر اولموشوق. او اوزو چوخ گؤزل بیلیر کی، بیز باشلانان دانیشیغین موثبت نتیجه یه یئتیشمه سی اوچون نه کیمی فداکارلیقلار ائتمیشیک. بئله بیر حالدا رجز اوخوماق و قوشون سوتونلاریندان بحث ائتمک آیا گولونج دئیلمی؟

اگر بیز اوزوموز فدایی و قیزیلباش حیصلرینه زنجانی تخلیه ائتمک امری وئرمهسه ایدیک، آیا ذولفقاری و سایر مورتعلمین تشکیل ائتدیگی اراذیل و اوباش اوچون ایمکانپذیر ایدی کی، آرتش شاهنشاهی و نیگهبانی کول افسرلرینین تحت حیمایه سینده آذربایجان دمورکراتلارینین ائولرینی غارت و اوزلرینی قتل عام ائتسینلر؟!...

بیز آقای قوام السلطنه نین بول- بول خرجه دیگی «حسن نیت»ه ایستیناد ائتمهسه ایدیک عجا خالقین کین و نیفرتینه معروض اولوب بیر ایل بوندان اول تولکو کیمی قاچان ذولفقاری نوکرلری شیخ محمد علی آل اسحاق کیمی بویوک بیر روحانینین اوستونه ال قوزاماغا جورات انده بیلریم؟!

بیز آقای قوامی هله «هفده آذر» دن داها قاباق تانی بیریق، بیز اونون آذربایجانی قهرمان اوغلو کولونئل محمد تقی خانین قبرینی نیش ائتدیریب آچاق کینه جولارا یاراشان بیر حیس ايله اونو نادیرین مقبره سیندن چیخاردیغینی دا اونوتما میشیق.

آل اسحاقین قتلی ساده بیر قتل دئییلدیر.

اونو اولدورمکله آقای قوام اوز حقیقی سیماسینی تامامیله آشکارا چیخاردیب اوز الینی اوختوردو.

بویوک بیر دین پیشواسینی شهید ائدن قاتیلر عجا آرتیق خالقین دیانت حیسیندن نه ایستیمیرلر؟

آذربایجانلی تئهران مورتعلمینین نقشه سیندن هنج ده غفلت ائتمه میشدیر.

بیز بونلاری ایران خالق و دونیا افکار عومومسی اوچون یازیریق.

آقای قوام السلطنه ایشتیباه ائدیر، او بیزیم میلی نهضتیمیزین حقیقی قودرتینی درک ائده بیلمه میشدیر. او هر قاباغینا گلنی اوز آرشینی ايله اولچمگه عادت ائتمیشدیر.

آذربایجان نهضتی خالق نهضتی دیر. او اوز گوجو و قودرتینی خالقان آدیغی اوچون خالق سئومین خالق قودرتینه قایل اولمایان هر بیر ایشی و هر بیر حرکتی اوزونون الینده اولان ماجراجولوق مییزان اولحرارسی ايله تعیین ائدن آداملار بو قودرتین حقیقتینی درک ائده بیلمزلر.

آذربایجان نهضتی نین ریشه سی چوخ درین و چوخ قوی دیر. اونو بوتون ایران خالقلارینین اورگینده و مظلوملارین روحونون عومقونده آراماق لازیمدیر.

آقای قوام ایشتیباه ائدیر، بیزیم خلقیمیز هر بیر احتمالا قارشی آماده دیر. جاماعاتیمیز آدیغی آزادلیغی هر قییمته اولور اولسون ساخلا ماغا آند ایچمیشدیر.

آقای قوام و اونون اطرافینی بوروموش مورتعلمر موللا نصرالدین کیمی اوز میندیکلرینی حسابا المیرلار، اونلار آلتی آیدان بری بیزیم ايله آباردیقلاری دانیشیقار ائناسیندا دندیکلری سوزلری، موباديله ائتدیکلری مکتوب و تئلقرافلاری تامامیله اورت- باسدیر ائتمگه چالیشیرلار. حتا ایش اوزلرینه ده موشتبئه اولموشدور، انله ظن ائدیرلر کی جوربجور نو

ظهور آداملار ایله اینتیشار وئرمکده اولدوقلاری ورقبارلر واسیطه سیله حقیقتی اینکار ائتمک و اونو عکسینه گؤستریمک آسانلیق ایله مویسر اولان ایشلر دندیر.

بیز چوخ گؤزل بیلیریک کی، آقای قوام و ایرتیجعی عونسورلریننی بیر دیکتاتورلوق ووجودا گتیرمگه چالشیرلار. بیز چوخ گوزل آنلامیشیق کی، آقالار مشروطه و ناقیص قانون اساسینی بئله اورتادان آپارماق فیکرینده دیرلر.

بیز چوخ یاخشی آنلامیشیق کی، اونلار ایستهبیرلر پست، رذل و آچاق نؤکرلردن توپلانمیش بیر مجلس یارادیب اونون آدیندان ایراندا آزادلیق ریشه سیننی کسینلر. بیز چوخ گوزل بیلیریک کی، اونلار گوندن- گونه شیدتلمکده اولان آزادلیق حرکاتیندان وحشته دوشوب اونون قاباغینی آماق اوچون هر جور نامردلیگه حاضر دیرلار. بیز لاپ یاخشی بیلیریک کی، بو گونه دک اونلارین وحشت و خونریزلیکلرینین قارشیسینی آلان فقط آذربایجان فدایی و آذربایجان میلی قوشونون سرنئیزه سی اولموشدور.

بیزه گوندن آیدیندیر کی، بوتون ایران خالق و ایران آزادیخواه لاری بیزیم حؤکومت ایله آپار دیغیمیز دانیشیق لاری چوخ دیقته تعقیب اندیرلر. اونلار بیزیم حیيله و نئیرنگره آدانمایا جاغیمیزی همیشه آرزو ائتمیشلر.

آقای قوام السلطنه آزادیخواه وزیرلری کابینه دن اوز اقلادشیرماقلا اوز آباغینین آلتینی قازمیشدی.

بیزیم علنیه میزه علنن ایقدام ائتمکله اوز- اوزونو تامامیله اخلاقن و معنن خلع سیلاح ائتمیش اولدو.

اولسون! بیز بونا تاسوف ائتمیریک، تاسوفوموز فقط بونادیر کی، آقای قوام السلطنه نین غرض آلود و ایرتیجعی سیاستی نتیجه سینده وطنیمیزده بؤوک قانلی ماجرالار حاضر لانیر، بیز ایچدیگیمیز آندا صادق قالیب آذربایجان توپراغینا سیلاح ایله سوخولوب آزادلیغیمیزی سرنئیزه گوجو ایله آرادان آپارماق ایستهنلری کیم اولور- اولسون خالقیمیزین قولونون گوجو ایله ازیب گئری قایتاراجاییق، بو ایسه بیزیم اول و آخیر سؤزوموزدور. «اولدو وار دوندو یوخدور».

اگر آقای قوام قبول ائدیگی موافیق تئامه نین خیلافینا اولراق آذربایجانا حمله امری وئرسه فداییلریمیز و میلی قوشونلاریمیزین شدید موقاویمتینه معروض قالا جاقدیر.

قوی دونیا بیلسین کی، بیز صلح و سازیش یولوندا هر بیر فداکارلیغا حاضر اولدوغوموز کیمی حاق و آزادلیغیمیزی پایمال اندنلرین بونلارینی ازیمک اوچون داها بؤیوک فداکارلیقلار گؤستریمگه آماده بییمک.

آذربایجانا تعرض ائدن موصلح قوملر فقط وطن موذافیعهمسی اوچون سیلاح گؤتورن بوتون آذربایجانین آرواد و کیشی لرینین جسدی اوزرینده ایرلی گله بیله جکلر.

آذربایجانا قوشون یئریتمگه دؤولتی تشویق اندنلر اونو تئامه سینلار کی، ایشین ایکی طرفی واردیر، میلی احساسات و آزادلیق تعصوبو ایله هیجانا گلن جاماعات تعرض اندنلرین حمله سیننی رد ائدیپ ایرلی ده گنده بیلر.

اونلار ياددان چيخارماسينلار كي، فدائي قوملرين قزوينه حملهي شايي عسي تهر اندا اينتيشار تاپان گون چمدانلاري نه انداز دهه عجله ايله توپلاييب تهر اندان قاچماغا چاليشير ديلار... بيز دنبييريك ايش قانسيز و موچار بيه سيز حل اولونسون، بيز آرزو انديرديك وطنداش موچار بيه سي منيدانا چيخماسين. بيز ايسته بيرديك طلباتي مي زي ساده بير صورتده قانون يولو ايله الدهه ائتميش اولاق. بيز تصور انديرديك كي، زمامدارلارين آرتيق گوزلري آچيلميشدير. بيزيم نظري ميره بئله گليردي كي، نهضت مي زي شنيپورو ايرانين حاكيم طبقه سي ني يوخودان اوياتميش، اونلار آپارديقلاري سياستين خطريني حالي اوياتميشدير.

ايندي كي، آقاي قوام السلطنه بونون خيلا فينا رفتار اندير، بيز ده هر احتمالا قارشي حاضيري ق.

قوي اولسون! بلكه مظلوملارين دوعاسي مستجاب اولموش. شايد ايران ميلتي نين ايللر بويو آرزو ائتديكي اينتيقامجونو گليب چاتميشدير. ايندي كي، آقاي قوام السلطنه ايرتيجاعي عنصورلرين تلقيني سايه سينده بئله ايسته بير، خوش باشد. قوي تاريخين بو ايفتيخارلي صفحهي آذربايجان دموكرات فيرقه سي نين آدي ايله باشلانسين.

«آذربايجان» روزنامه سي، 2 شنبه 4 آذر 1325 جي ايل، نومره 68 (357) ايكنجي دوره

سون سوز

آخيردا تهر ان حوكومتي اوز ماهيتين ظاهيره چيخارتي. بيز اولدن ده اونا آدانماميشديق. بيز بيليرديك كي، ايللر بويو ايران خالقلارينين قانون سوران مورتعطر هنج بير زاددان آزادليقدان آرتيق قورخمورلار. بونا گوره ده آزادليغي بوغماقدان چكيني مييب فورصت گوزله مكدديرلر. بيز هر جور فداكارليق و گودشتره حاضير اولدوق. بيز ايسته بيرديك كي، داخيلي ماچار بيه آتشي قيزيشديران مورتعطرين باهاناسي كسيلسين، بيز ايسته بيرديك صلوح شرايطينده آزادليغي بوتون ايراندا عومومي لشديرك، لاكين مورتعطر شوم فيكرلريندن صرف نظر ائتمه ديگر و آخيردا زنجاندا ويجدانسيز حركتلري گنيرمكله اوز اللرين بوتون دونيايا اوختودولار.

ايندي بونا دا كيفايتلنمهييب اوز وئرديكجه آستار ايسته بيرلر. تئلقراف- تئلقراف اوستوندن ياغيش كي مي ياغير ايمپئر ياليزمين دوز- چورگيني ايتيرمه ين فيتته كار قوام خالقي مي زي تهديد ائتمكله آذربايجانا «تاميني» قوه لري گوندرمگه جان آتير، بو تاميني قوملري ياليز اونلارين ايرتيجاعي منفعتلري نوقطهي نظريندن «تاميني» سايبلا بيلر. ايندي ليكده ايرتيجاعين اينده بير آلت كي مي ايستعمال اولوب دؤولت باشچيسي و رهبر كول آدانان آقاي قوام السلطنه بير دفعه ليك بيلمه ليدير كي، بيز هنج كس ايله تاعاروف ائتمه يه ييك. بيز سوزلر يمي زي دنبيير قورتارميشيق، بيز هر جوره گودشت و ايغماضا حاضير اولدوق. ايندي داها بيزي آلماتاق فيكرينده اولانلار اوز ايشتيباھلارين دوشونمه ليديرلر. بيزي ژاندارم، توپ و توفنگ ايله قورخوتماقلا آزادليغي مي زي دن وئرمه يه ييك بيز تيرياكي ژاندارملاري چوخدان تاني بيريق. بيز ايرتيجاعي قوشونلارين ماهييتينه بلديك.

آذربایجان خالقى آزادلیغین آلدیغى كىمى ده حىفظ ائدمجكدير. ايندى هامى وطن مودافيعهسى اوغروندا آياغا قالمیش و سون قطره قانى قالانا قدر وطنیمیزدن دىفاع ائتمگه حاضیر اولموشلار.

ایدرارمیزه گلن مینلرله تئلقرافلار خالقیمیزین تئهران ایرتیجاعى دؤولتترینه قارشى اولان نیفرتلرینی آیدینجاسینا بیلدیریر.

خالقیمیز آروادلی- کیشیلی جیبهیه گئتمکدن اؤترو اؤز آمادهلیکلرینی بیلدیریرلر. اولنار، اؤز تئلقرافلاریندا فیرقه‌میزین رهبریندن آزادلیق دوشمنلرینی جزالاندیرماق اوچون ایجازه ایسته‌ییرلر. اولنار، فیرقه‌میزین امرینی گؤزله‌یبیب و بو موقدس فرمانی ایجرا ائتمک اوچون آند ایچیرلر.

مورتجعلر اولا بیلر کی، یئنه ده آذربایجان خالقینی قورخودوب و حیيله ایشلتمکله اؤز چیرکین عؤمورلرینه داوام وئرمک آرزوسونادیرلار. لاکین بو دفعه آذربایجان خالقى آزادلیق دوشمنلرینه ایمکان وئرمه‌یه‌جکدير.

بو دفعه بیز حسابیمیزی بیر دفعه‌لیک قورتاریب ایللر بویو ایران خالقلارینین آزادلیغین غصب ائدنلرین حسابین تامامیله تصفیه ائده‌جیبیک.

قوی خالقین قان ایچن غصبکار حاکیمه هنیاتی اؤز اللریله اؤز قییرلرین قازسینلار. بو دفعه تک آذربایجان میلتی‌نین آزادلیق مساله‌سی دئییل، بوتون ایران خالقلاری هر یئرده میلت خاینلرین جزالاندیراجاقلار.

بیز بیر داها سون سؤزوموزو دئییریک: بیز هامیمیز اولسک ده آزادلیغیمیزی الدن وئرمه‌یه‌جیبیک.

دوشمن بیزه هوجوم ائدرسه خالقیمیز سونگو، توپ، توفنگ، بئل، قازما، چکیش، شننه، کورهک، داش، ارسین و یومرو قلا اولنلرین جاوابینی وئرمجکدير.

تئهران حؤکومتی رجز اوخوماسین، آذربایجاندا پارلامیش آزادلیق مشعلی شوبه‌سبز بوتون ایرانی ایشیقلا ندیر اجاقدیر. قطعی زوال اوچرومو قارشیسیندا قرار توتموش مورتجعلر اؤز چکدیکلری نقشه‌لرین ایجرا ندیلمه‌سیندن تامامیله مایوس اولمالیدیرلار.

ایندی اولنار خالقیمیزین و بوتون ایران خالقلارینین آچیق نیفرتلری جوشان بیر زاماندا اعلامیه و تئلقراف افسونى ایله اؤز نییتلرینی حیاتا کئچیره بیلیمه‌جکلر. خالقیمیز دىفاع ائتمگه حاضیردیر. خالقیمیز اولمکدن- اولدورمکدن قورخمور. قولاقلاری کار، گؤزلری کور اولان مورتجعلر بیر دفعه‌لیک بیزی تانیسینلار. آذربایجان خالقى بیر دفعه دنمیشدیر کی:

«اؤلمک وار دیر، دؤنمک یوخدور»!

«آذربایجان» روزنامه‌سی، 3 شنبه 12 آذر 1325 جى ایل، نومره 75 (394) ایکینجی دؤوره